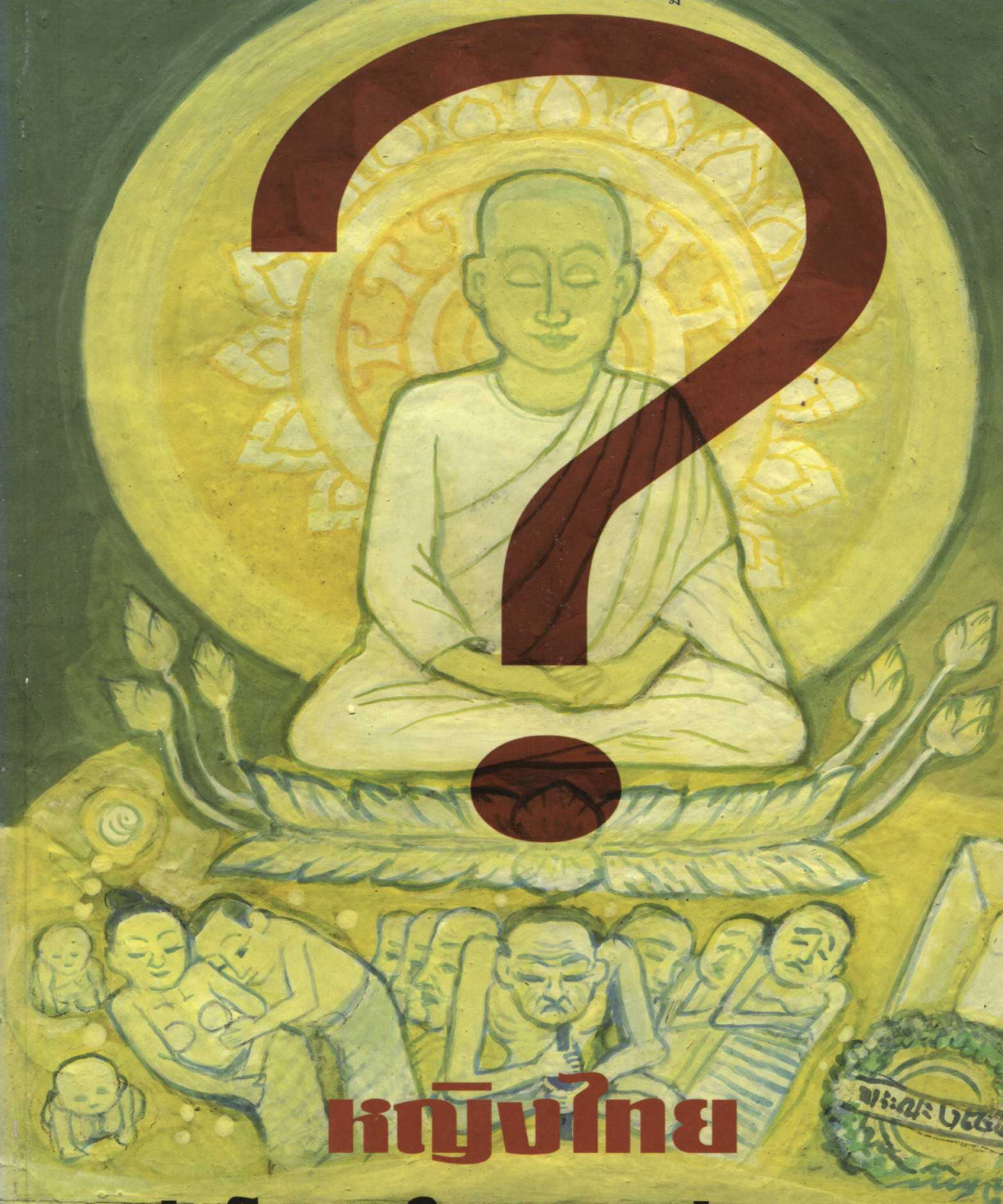

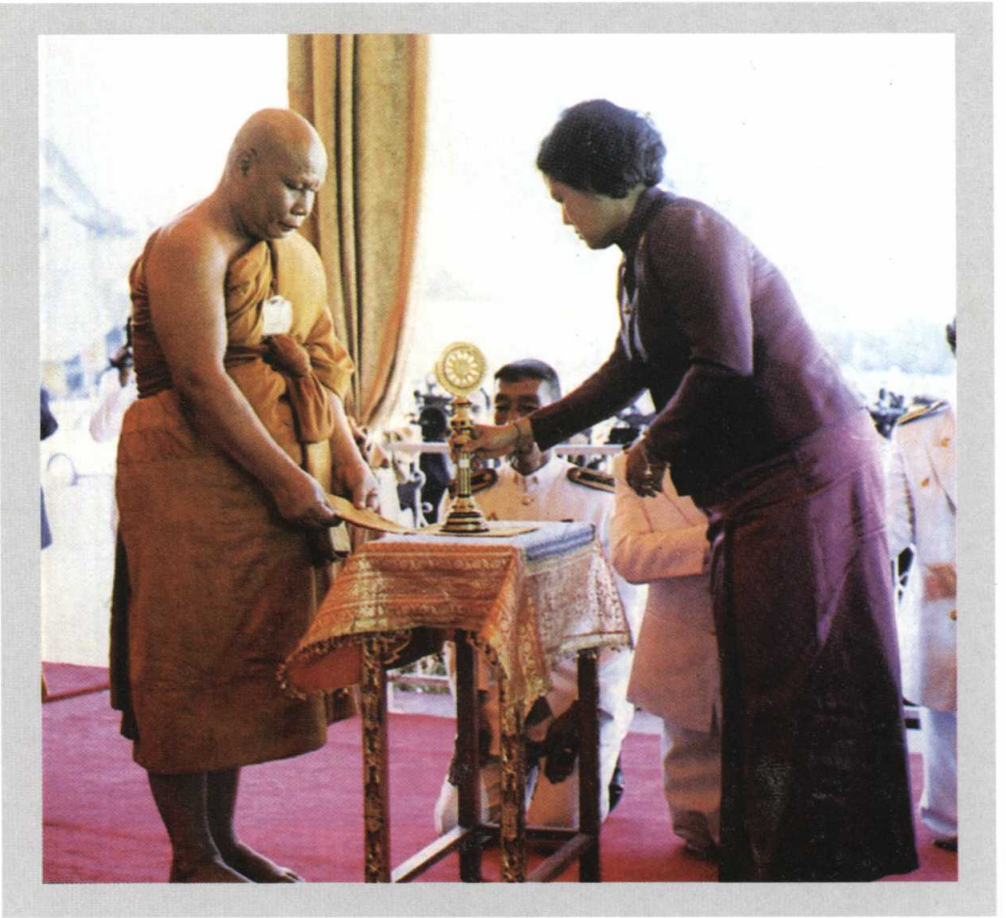
เสปียธรรม

ฉบับหนังสือ □ ฉบับที่ ๔๕ ปีที่ ๑๑ กรกฎาคม - กันยายน ๒๕๔๔

หญิงไทย

กับโอกาสในการปฏิบัติธรรม

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ทรงเปิดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เนื่องในเทศกาลวิสาขบูชาประจำปี ๒๕๔๔ และทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชปริยัติเวที (สมคิด เขมจารี) เจ้าอาวาสวัดทองนพคุณ เข้ารับพระราชทานเสมาธรรมจักร ในฐานะผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา สาขาศึกษาพระปริยัติธรรม ณ บริเวณมณฑลพิธีท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๓.๐๐ น.

ภิกษุณีสบง

ทางเลือกที่เลี้ยวได้ยาก

พระไพศาล วิสาโล

เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย

ภาพลายเส้นโดย จักรพันธ์ โปษะภฤต

ก ารบังเกิดภิกษุณีสบงขึ้นในเมืองไทย ดูเหมือนเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เสียแล้ว หากเป็นเมื่อ ๗๐ ปีก่อน คงไม่สามารถพูดเช่นนั้นได้ แต่ปัจจุบันนี้สถานการณ์ได้เปลี่ยนไปจนกล่าวได้ว่าอะไร ๆ ก็สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งนั้น คณะสงฆ์ทุกวันนี้อ่อนแออย่างมากจนยากที่จะขัดขวางมิให้มีสามเณรีหรือภิกษุณีดังที่ได้เคยทำสำเร็จมาแล้วเมื่อปี ๒๔๗๐ ไม่ว่าคณะสงฆ์จะใช้มาตรการใด ๆ มาสกัดกั้นห้ามปราม ก็มีเพียงหวังว่าจะได้รับความสนับสนุนจากผู้คนดังแต่ก่อน ทุกวันนี้คณะสงฆ์ได้สูญเสียศรัทธาจากมหาชนไปมาก จนยากที่จะนำประชาชนให้เห็นคล้อยตามได้ง่าย ๆ มิใช่ต้องเฝ้าว่าก็ครั้งที่เห็นแล้วที่คณะสงฆ์ได้ทำสิ่งที่สวนทางกับความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคม จนทำให้เกิดความระอากันไปทั่วหน้า กรณีธรรมกายเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ยืดเยื้อ

ใช่แต่เท่านั้น การที่คณะสงฆ์จะมีรัฐมาจัดการกับผู้ที่บวชเป็นสามเณรีหรือภิกษุณี ตั้งแต่เมื่อ ๗๐ ปีก่อนก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายแล้ว ไม่มีรัฐบาลใดในเวลานี้ที่สนใจหรืออยากจะมายุ่งเกี่ยวกับเรื่องศาสนาและพระสงฆ์ ตราบใดที่ไม่มีการพบกับความมั่นคงของรัฐและรัฐบาล ยิ่งเป็นประเด็นที่มีคนเห็นด้วยและสนับสนุนเป็นจำนวนมากด้วยแล้ว ทางออกที่ดีที่สุดสำหรับรัฐบาลคือให้คณะสงฆ์จัดการแก้ปัญหาเอง และก็เป็นี่คาดเดาได้ไม่ยากว่าหากมหาเถรสมาคมไม่นั่งเสียบอยู่เฉยๆ ดังที่มักทำเป็นอาจิน สิ่งที่ทำได้อย่างมากคือ มีมติและออกคำสั่งที่ไร้ผลในทางปฏิบัติ

แต่ทั้งหมดที่กล่าวมาไม่ใช่สาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้ภิกษุณีสงฆ์เกิดขึ้นได้ในเมืองไทย สาเหตุสำคัญเหนืออื่นใดก็คือ การสนับสนุนของผู้คนในสังคมที่อยากเห็นภิกษุณีเกิดขึ้น นี่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่เป็นตัวชี้ขาดว่าภิกษุณีสงฆ์จะเกิดขึ้นได้ในเมืองไทยหรือไม่ ถึงแม้คณะสงฆ์และรัฐบาลจะไม่ยอมรับว่ามีสามเณรีหรือภิกษุณี แต่ถ้าประชาชนให้ความเคารพนับถือ สามเณรีหรือภิกษุณีก็เกิดขึ้นแล้วในความรู้สึกนึกคิดของประชาชน ไม่ว่าจะเรียกด้วยชื่ออะไรก็ตาม

ความเป็นพระนั้นไม่ได้ถูกกำหนดด้วยกฎหมาย (หรือการรับรองของรัฐและคณะสงฆ์) เท่านั้น หากยังขึ้นอยู่กับพระธรรมวินัยและการยอมรับของประชาชนด้วย ถึงจะเป็นพระที่ถูกต้องตามกฎหมาย (เช่น บวชถูกต้องตามระเบียบคณะสงฆ์ และยังไม่ถูกจับสึกเพราะต้องปาราชิก) แต่ถ้าได้ต้องปาราชิกแล้ว และญาติโยมไม่นับถือว่าเป็นพระ ตามพระธรรมวินัยก็ไม่ถือว่าเป็นพระแล้ว ขณะเดียวกันก็มีใช้พระในความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้านด้วยเช่นกัน ในอีกด้านหนึ่งถึงแม้จะไม่ได้เป็นพระตามที่กฎหมายรับรอง (เช่น ไม่ได้บวชกับอุปัชฌาย์ที่รัฐและคณะสงฆ์รับรอง) แต่บวชและประพฤติตนถูกต้องตามพระธรรมวินัย อีกทั้งประชาชนยอมรับ ก็ถือว่าเป็นพระวันยังค่ำ (ดังที่คนไทยมักให้ความเคารพแก่พระนิายอื่นซึ่งบวชจากต่างประเทศ ดูคล้ายกับพระไทย)

คนไทยที่อยากเห็นภิกษุณีสงฆ์เกิดขึ้นในเมืองไทยนับวันจะมีมากขึ้น ส่วนหนึ่งเพราะว่า ภิกษุณีสงฆ์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเผยแผ่ธรรมและส่งเสริมการปฏิบัติ โดยเฉพาะในหมู่ผู้หญิง ความจำเป็นดังกล่าวปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้นเมื่อพบว่าในระยะหลังมีผู้หญิงเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้สนใจแค่การทำบุญ (ให้ทาน) เท่านั้น หากยังสนใจการทำสมาธิวิปัสสนาและการศึกษาธรรมเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาชีวิต กลุ่มคนนี้

เข้าวัดเพื่อปฏิบัติธรรมดังกล่าวบ่อยครั้งจะพบว่า มีข้อจำกัดในการฝึกฝนเรียนรู้กับพระ เนื่องไปทางพระวินัยเป็นเพียงสาเหตุหนึ่งเท่านั้น ที่สำคัญไม่น้อยก็คือภูมิหลังและประสบการณ์อันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ ซึ่งทำให้พระมีข้อจำกัดในการชี้แนะแก้ปัญหาของโยมผู้หญิงได้ตรงจุด ใช่แต่เท่านั้นพระที่มีความสามารถในการสอนธรรมให้แก่ผู้หญิง (หรือแม้แต่คนทั่วไป) ก็มียุคน้อยเมื่อเทียบกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นทุกที

ด้วยเหตุนี้จึงไม่แปลกใจที่ระยะหลังมีผู้หญิงจำนวนมากขึ้นหันมาฝึกฝนปฏิบัติธรรมกับผู้หญิงด้วยกัน สำนักปฏิบัติธรรมที่มีผู้หญิงเป็นเจ้าสำนัก หรือหลักสูตรการปฏิบัติธรรมที่มีผู้หญิงเป็นครูบาอาจารย์ผุดขึ้นไปทั่ว ขณะเดียวกันการที่มีผู้หญิงเป็นครูบาอาจารย์ทางพุทธศาสนาก็น่ามากขึ้น ทั้งที่เป็นฆราวาสและนักบวช (แม่ชี) ก็เป็นเครื่องชี้ถึงความรู้และความสามารถของผู้หญิงที่เพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลจากการมีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น ผิดกับแต่ก่อนที่ผู้หญิงถูกปิดโอกาส ในอดีตจึงมีบทบาทเพียงแคเป็นโยมอุปัชฌาย์หรือผู้รับใช้พระเท่านั้น

อย่างไรก็ตามศักยภาพของผู้หญิงในการศึกษาและเผยแผ่ธรรมยังมีมากกว่านี้ ชีวิตอย่างคฤหัสถ์หรือแม่แต่แม่ชี ยังเป็นเงื่อนไขอันจำกัดในการพัฒนาศักยภาพดังกล่าว สิ่งที่จะเพิ่มพูนศักยภาพให้มากขึ้นก็คือ ชุมชน และวิถีชีวิตอย่างพระ นี่เป็นสาเหตุที่พระพุทธรูปองค์ทรงตั้งชุมชนของพระที่เรียกว่า “สงฆ์” ขึ้นมา โดยมีระบบชุมชนและระเบียบชีวิตที่เรียกว่า “วินัย” ซึ่งเอื้อต่อการฝึกฝนพัฒนาตนและการเผยแผ่ธรรม จริงอยู่การปฏิบัติธรรมนั้น จะอยู่ในสถานะไหนก็ทำได้ทั้งนั้น ไม่จำเป็นต้องบวชพระ แต่พระพุทธรูปองค์ทรงตระหนักดีว่าการฝึกฝนพัฒนาตนนั้น ถ้าพึ่งปัจจัยภายใน (เช่น ความตั้งใจ) อย่างเดียวยังไม่พอ ควรอาศัยปัจจัยภายนอก หรือสภาพแวดล้อมมาช่วยด้วยเพื่อให้ศักยภาพได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ จนไม่เพียงแต่บรรลุประโยชน์ตนเท่านั้น หากยังสามารถบำเพ็ญประโยชน์ท่านได้ด้วย นี่คือเหตุผลที่ทรงเชิญชวนให้คฤหัสถ์ที่บรรลุธรรมถึงขั้นออกหัตถผล มาบวชเป็นภิกษุและร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสงฆ์ ทั้ง ๆ ที่ท่านเหล่านั้นหมดกิจที่จะต้องฝึกฝนตนเองแล้ว

เป็นเวลาช้านานแล้วที่ผู้ชายมีชุมชนสงฆ์รองรับเพื่อฝึกฝนพัฒนาตนได้อย่างเต็มที่ ถึงเวลาแล้วที่ผู้หญิงพึงได้รับโอกาสดังกล่าวด้วยเช่นกัน พึงตระหนักว่า การเปิดโอกาส

หรือส่งเสริมให้มีภิกษุณีสงฆ์เกิดขึ้นในเมืองไทยนั้น ความสำคัญไม่ได้อยู่ที่ความเสมอภาคทางด้านสิทธิระหว่างเพศ หรือการยกสถานะของผู้หญิงให้เท่าเทียมชาย หากอยู่ที่การส่งเสริมให้ผู้หญิงมีโอกาสได้รับการฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อความเจริญของงานแห่งธรรม ครบได้ที่ยังมองไม่เห็นจุดนี้ แต่ไปเข้าใจว่าเป็นเรื่องการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพของผู้หญิง ภิกษุณีสงฆ์ก็จะกลายเป็นประเด็นที่สร้างความเข้าใจผิดได้มาก

นิมิตดีสำหรับการพุทธศาสนาก็คือ บัณฑิตภิกษุณีสงฆ์ได้เกิดขึ้นแล้วในประเทศศรีลังกา และนับวันจะตั้งมั่นแม้จะถูกต่อต้านคัดค้านจากพระผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อย แต่ก็ไม่สามารถขัดขวางได้เนื่องจากภิกษุณีสงฆ์ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนจำนวนมาก โดยมีพระผู้ใหญ่ให้การช่วยเหลือด้วย จนบัดนี้มีภิกษุณีแล้วกว่า ๒๐๐ รูป

ไม่มีใครในศรีลังกาที่คัดค้านภิกษุณีด้วยเหตุผลง่าย ๆ (ซึ่งมักได้ยินในเมืองไทย) ว่า มาบวชเพราะอกหัก ทั้งนี้ทั้งนั้นภิกษุณีเพราะเมซีที่นั่น (ซึ่งเรียกว่า "ทศศีลมาตา" เนื่องจากถือศีลสิบ) เป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของผู้คนว่าเป็นผู้มีศีลจางวัตรงดงาม มีความรู้ดีทางพุทธศาสนา อีกทั้งอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา จนมีสถานภาพแทบไม่ต่างจากพระ ดังนั้นเมื่อมาบวชเป็นสามเณรีและภิกษุณี จึงเป็นที่ยอมรับของสังคมได้ง่าย

กระนั้นก็ตามมีเหตุผลหนึ่งที่มักอ้างกันและน่ารำพันก็คือ ภิกษุณีสงฆ์ได้ขาดหายไปนานแล้ว จึงไม่สามารถที่จะบวชภิกษุณีให้ถูกต้องตามพระวินัยได้ เนื่องจากในการบวชภิกษุณีนั้นจะต้องมีสงฆ์ทั้งสองฝ่ายคือ ภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์รับรอง เมื่อสงฆ์ไม่ครบสองฝ่ายจึงไม่สามารถบวชภิกษุณีได้ แต่ทางออกของฝ่ายสนับสนุนภิกษุณีในศรีลังกาก็คือการอาศัยภิกษุณีสงฆ์ที่ได้หวนมาทำพิธีอุปสมบทตามแบบเถรวาทเมื่อปี ๒๕๔๑ โดยบวชท่ามกลางภิกษุสงฆ์ทั้งฝ่ายเถรวาทและมหายานอีกชั้นหนึ่งด้วย แม้จะมีข้อโต้แย้งว่าภิกษุณีสงฆ์มหายานสามารถบวชภิกษุณีเถรวาทได้หรือ แต่ข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่ไม่อาจมองข้ามได้ก็คือ เมื่อสืบสายไปให้ถึงที่สุดแล้วภิกษุณีมหายานก็ถือกำเนิดมาจากภิกษุณีเถรวาทนั่นเอง ดังมีหลักฐานว่ามีภิกษุณีสงฆ์จากลังกาไปบวชภิกษุณีในจีนเมื่อพุทธศตวรรษที่ ๑๐ และนับแต่นั้นก็มีการสืบต่อไม่ขาดสายจนถึงปัจจุบัน ใช้แต่เท่านั้นวินัยปาฏิโมกข์ของภิกษุณีมหายานก็ตรงกับของเถรวาทแทบทุกข้อ ซ้ำกลับมีจำนวนลักษณะมากกว่าด้วย

ประเด็นเรื่องพระวินัยนั้นเป็นเรื่องที่ยังถกเถียงกันได้มาก แต่การพิจารณาเรื่องภิกษุณีสงฆ์ หากมองไม่ที่จะเริ่มต้นด้วยประเด็นพระวินัย ข้อที่ควรพิจารณาเป็นประการแรกสุดก็คือ ควรหรือไม่ที่จะมีภิกษุณีสงฆ์ในเมืองไทย ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประโยชน์อันเกิดแก่พระศาสนาและสังคมไทยเป็นสำคัญ และไม่ควรมนำเอาอคติส่วนตัวมาเป็นอารมณ์ (รวมทั้งควรหักห้ามใจไว้ก่อนในกรณีที่ยังทำใจไม่ได้หากผู้หญิงจะมาเป็นพระ หรือทนไม่ได้ที่ผู้ชายจะกราบไหว้ผู้หญิง) ต่อเมื่อเห็นว่าควรมีภิกษุณีสงฆ์ในเมืองไทย จึงค่อยพิจารณาถึงพระวินัยว่าเอื้ออำนวยหรือเปิดช่องให้มีการบวชภิกษุณีในปัจจุบันได้หรือไม่ นั่นหมายความว่าหากสรุปว่าควรมีภิกษุณี ก็น่าจะมีการตีความพระวินัยใหม่ให้เอื้อต่อการบวชภิกษุณี ถ้าทำไม่ได้ก็ต้องคิดค้นรูปแบบใหม่สำหรับนักบวชหญิง ซึ่งก็คือภิกษุณีในชื่อใหม่นั้นเอง โดยที่ยังคงปฏิบัติตามวินัยปาฏิโมกข์ของภิกษุณีที่พระพุทธองค์ทรงบัญญัติ

สามเณริชฌมณันหากคือจุดเริ่มต้นของการสถาปนาภิกษุณีสงฆ์ขึ้นในเมืองไทย แม้ปัจจุบันมีหญิงไทยบางคนที่เป็นบวชเป็นภิกษุณีแล้ว แต่ก็ยังไม่ครบองค์สงฆ์ ความรู้ความสามารถและการอุทิศตนเพื่อพระศาสนาของสามเณรีและภิกษุณีไทยในปัจจุบันและที่จะตามมาในอนาคตเป็นตัวกำหนดสำคัญที่สุดว่า สังคมไทยจะยอมรับภิกษุณีสงฆ์หรือไม่ หากสังคมไทยยอมรับและสนับสนุน ไม่ว่ารัฐและคณะสงฆ์ก็ไม่อาจขัดขวางได้.

เสขิยธรรม

เป็นจดหมายข่าวมีวัตถุประสงค์
เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ และประสบการณ์
การประยุกต์หลักธรรมมาใช้กับชีวิตและสังคมสมัยใหม่
ทั้งในหมู่ของบรรพชิตและฆราวาส

ผู้จัดทำ

กลุ่มเสขิยธรรม ร่วมกับ
คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

บรรณาธิการ

พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ

กองบรรณาธิการ

พระมหาเจิม สุวโจ
พระไพศาล วิสาโล
พระใบฎีกาสัทธัน วชิรญาณ
พระสุพจน์ สุวโจ
พระทวีศักดิ์ จิระมโฆ
พระวิมณฑ์ นริสสุโร
พระมหาเชิดชัย กุวิโร
นายปริดา เรืองวิชาธร
นายสมเกียรติ มิธรรม
นายยงยุทธ บุรณเจริญกิจ
นางพุดฉวี เรืองวิชาธร
นายพรชัย บริบูรณ์ตระกูล
นางสมฤทัย เกียรติเกาะ
นางสาวอารยา พุ่มพวงค์

ฝ่ายสมาชิก

นางสาวศิริพร ฉัตรศิริปฐมมงคล

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

นายธีรารัง ปัทมภาส

การเป็นสมาชิก

เสขิยธรรม ออกเผยแพร่ปีละ ๔ ฉบับ ค่าสมาชิก ๒๐๐

บาท/ปี ประสงค์จะขอรับเป็นสมาชิก ส่งชื่อนิติหรือตัวแลกเงิน
ไปรษณีย์ในนาม นางสาวศิริพร ฉัตรศิริปฐมมงคล มายัง
เลขที่ ๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระเจ้าอยุธยา
คลองสาม กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ ปณ.คลองสาม

กลุ่มเสขิยธรรม

เกิดขึ้นจากการรวมตัวของพระภิกษุ-สามเณรและฆราวาส
ผู้ห่วงใยในพระพุทธศาสนาและสภาพของสังคมไทย มีความ
ประสงค์ที่จะประยุกต์ใช้ศาสนาธรรมเพื่อการพัฒนาตนเองและ
สังคมอย่างยั่งยืน นอกเหนือจากการประสานและนำข้อถกเถียง
ใจซึ่งกันและกัน ในการทำงานเพื่อสังคมในด้านต่าง ๆ แล้ว ลักษณะ
เฉพาะอีกประการหนึ่งของกลุ่มฯ ก็คือ การเผยแพร่พยานประจักษ์
ธรรมะเป็นข้อวัตรปฏิบัติเพื่อขัดเกลาตนเอง โดยมีประโยชน์สุข
ของสังคมและเพื่อสมดุลาธรรมเป็นวาทะ อาทิ การลดและพยายาม
งดเว้นจากอบายมุขสมัยใหม่ เช่น บุหรี่ เครื่องดื่มสุรากลั่น น้ำอัดลม
ภาชนะพลาสติกและโฟม เป็นต้น

ผู้มีความสนใจ ติดต่อสอบถามรายละเอียดได้ที่

ฝ่ายประสานงานกลุ่มเสขิยธรรม

๑๒๔ ซ.วัดทองนพคุณ ถ.สมเด็จพระเจ้าอยุธยา คลองสาม
กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ โทร. ๔๓๗-๔๔๔๕ โทรสาร ๔๓๗-๔๔๔๖
e-mail : sekiyadhamma@operamail.com

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (ศพพ.)

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๒ มีวัตถุประสงค์เพื่อ
๑. ประสานงานระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ
ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการพัฒนาเพื่อดำเนินความร่วมมือกัน
๒. แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนา
และการพัฒนา พร้อมทั้งศึกษาหาแนวทางร่วมกันในการทำงาน
๓. มีกิจกรรมและสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุอุปกรณ์
เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมหน่วยงานซึ่งต้องการการเกื้อหนุนดังกล่าว

พิมพ์และจัดจำหน่ายทั่วประเทศโดย

สำนักงานพิมพ์สุภาพใจ

โทร. ๔๔๕-๒๖๒๔, ๔๔๕-๔๐๐๙ โทรสาร ๔๔๖-๗๗๔๔

ฉบับที่ ๔๔ ปีที่ ๑๑ กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๔

สารบัญ

เสมือนบทนำ

๑ ภิกษุในสังฆ : ทางเลือกที่เสี่ยงได้ยาก / พระไพศาล วิสาโล

๖ จดหมายสหายธรรม

๙ จดหมายถึง ศสช.

ปฏิกิริยา

๑๐ ส.ศิวรักษ์จัดพิธีอานวยพรแด่... ประธานาธิบดี อับดุลราห์มาน วาฮิด แห่งอินโดนีเซีย
และพ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี โดยคณะสงฆ์ ผู้นำศาสนาคริสต์และอิสลาม
/ กองบรรณาธิการ

จับกระแส

๑๒ สรุปความเห็นต่อการถวายนวสิกขาภิธานในสังคมไทย
/ กองบรรณาธิการ

บทความพิเศษ

๓๐ เส้นทางที่น้อยคนเลือกเดิน / อธิยา อัครกุลวิสุทธิ

แวดวงเสขิยธรรม

๓๖ จากหลวงพ่อดำจนถึง... บทบาทพระสงฆ์ในสังคมสมัยใหม่ / พรชัย บริบูรณ์ตระกูล

๔๐ ประชุมใหญ่เสขิยธรรมครั้งที่ ๑๒ / กองบรรณาธิการ

ประยุกต์ธรรม

๔๖ ทิศทางพัฒนาไทยมหันตภัยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา / โยคีเริก

สตรีและเด็ก

๕๔ มิบังใหม่... ทางรอดเด็กผู้หญิงในสังคมไทย / รมใจ

ท่องไปในชีวิตและงาน

๕๕ สายฝน เด็ก ๆ และ แม่ชีตุ้ม / ัญญูภา

เหลียวมองเพื่อนบ้าน

๕๙ การสืบสายภิกษุในสังฆในศรีลังกา / ชัมมนันทา สามเณรี

เสขิยทัศน์

๗๗ บางแง่มุมของ ส.ศิวรักษ์ต่อการถวายนวสิกขาภิธาน / กองบรรณาธิการ

๑๐๐ ปี ชาตกาลรัฐบุรุษอาวุโส

๘๓ อามิสบูชาแด่รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ / ลัดดา วิวัฒน์สุระเวช

๘๕ งานฉลอง ๑๐๑ ปี ที่บ้านเกิด / สันติสุข โสภณสิริ

๘๘ หนังสือดีครบรอบ ๑๐๐ ปีชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

๙๙ ผู้หนึ่งชื่อเสขิยธรรม

บันทึกผู้หนึ่งชื่อเสขิยธรรม

๑๐๐ แพลตฟอร์มหนังสือแล้วก็แปรตัวฉันเอง / สุภาพร พงศ์พิทักษ์

คิดคนและมุม

๙๐ เพราะเป็นผู้หญิง? / สุชาดา จักรพิสุทธิ

๑๐๒ ...จุดยืนของ ธรรมเกียรติ กัณโธ อยู่ที่ไหน ในกรณี...จีนและทิเบต? / สุลักษณ์ ศิวรักษ์

๑๐๔ การ์ตูน by wallop

ปกหน้า โดย ท่าน์ ทริพิทักซ์

ปกหลัง โดย เทพศิริ สุขโสภา

เรื่องเด่นในฉบับ

บทความหลัก

๑๕

จุดประสานของการทำงานร่วมกัน
เพื่อสร้างสรรค์การเกิดแห่งสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้อง
/ รัญจวน อินทรกำแหง

บทความพิเศษ

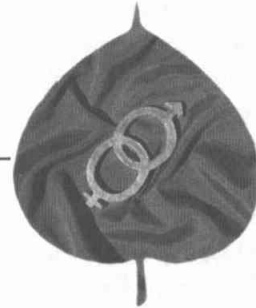
พุทธทัศนะสำหรับโลกในยุคปัจจุบัน ๒๗

/ นิพนธ์ แจ่มดวง

ชีวิตแห่งการภาวนา

๔๒ ครูข้างทาง / วดีลดา เพ็ญศิริ

สตรีและเด็ก

บทความนี้สำหรับผู้ชายใจกว้าง ๕๑

/ อาทิตยา แซ่แต้ - อวยพร อ่อนใจ

เสียดสีสั้น

๖๗

สามเณรวิมมณันทา พระพุทธเจ้าไม่ได้ห้ามผู้หญิงบวช

/ ธนศักดิ์ อัจฉิมากร - สัมภาษณ์สามเณรวิมมณันทา

ทัศนะของพระพุทธศาสนาต่อสตรีและการบวชเป็นภิกษุณี

/ ภาวณีย์ บุณวรรณ และคณะ - สัมภาษณ์พระธรรมปิฎก

เรื่องจากผู้อ่าน

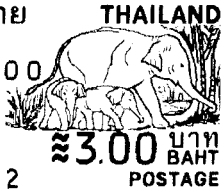
๙๒

บทเรียนจากลัทธิพยาน / ไพรินทร์ โชติสกุลรัตน์

ประเทศไทย
10906
07122000
159
9031
7189
0005392

✉ วันจันทร์ที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ท่านไมตรีธรรมถึง กองบรรณาธิการเสวียธรรม

ขออนุโมทนาขอบคุณที่ได้เอื้อเฟื้อส่งหนังสือให้ตามข้อขอ และได้ใช้อ่านในยามป่วยไข้

“คินชีวิตสู่ความเรียบง่าย” เป็นหนังสือที่ค่อนข้างหนา มากด้วยรายละเอียดประกอบการ์ตูนผู้เขียน (คุณอนุสน ชนัด เจมส์) และมีตัวอย่างจดหมายผู้ที่เห็นด้วยและพยายามทำชีวิตให้เรียบง่ายตามแบบผู้เขียน มาเสนอเพื่อโน้มน้าวความมั่นใจถึงความเป็นไปได้ในการที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิตของชาวเมืองที่ซับซ้อนสู่ชีวิตชาวเมืองที่เรียบง่าย แม้ว่าหนทางต้นแบบที่ผู้เขียนพยายามสื่อเป็นแนววิถีวัฒนธรรมตะวันตก ซึ่งค่อนข้างต้องทำความเข้าใจ แต่รายละเอียดไม่ใช่สำคัญ ถ้าผู้อ่านจับประเด็นความหมายได้ก็สามารถนำมาใช้ได้บนวิถีวัฒนธรรมของตน

สำหรับแมซี เพียงคำ “คินชีวิตสู่ความเรียบง่าย” ก็ค้นหาเช่นกันวิถีแห่งตนในแต่ละช่วงจังหวะ มีรายละเอียดในความรู้สึกที่ต้องเรียนรู้ต่อไป

หนังสือ “ซุมภักดิ์ที่ปลายฝัน” ผู้แปล (อ.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์) บอกว่าเหตุที่ต้องแปลเองเพราะรู้สึกว่าเป็นหนังสือของตน และแมซีก็อยากบอกว่าที่ได้อ่าน ก็เพราะรู้สึกว่าเป็นหนังสือของตนเช่นกัน

น่าประทับใจในผู้เขียนที่สื่อพลังความเชื่อมั่นในสัมผัสของมนุษย์ออกมาให้กับผู้อ่านได้ แมซีก็เชื่อว่ามีความเป็นไปได้ของมนุษย์ที่จะเข้าใจพลังธรรมชาติ หรือกลาง และบางทีบรรพชนไทยเราก็คงจะเข้าใจแล้วซึ่งก็ได้ถ่ายทอดให้ลูกหลานแล้ว อยู่ที่ว่าใครจะตั้งใจฟัง

สิ่งที่บอกอีกอย่างหนึ่งในหนังสือเล่มนี้คือความสัมพันธ์ระหว่างใจกับการศึกษา ซึ่งผู้

เป็นนักศึกษาที่แท้จริงต้องให้ความสนใจ

จึงขอขอบคุณกองบรรณาธิการ คพพ. (เสวียธรรม) ที่ได้เลือกหนังสือที่ดี ๆ ให้เป็นธรรมวิทยาทานพระคุณเจ้าและแมซีมา ณ โอกาสนี้

หนังสือที่สนใจ “จิตภาณีย์” ของ ดร.อุทัย ดุลยเกษม และ “พุทธศาสนาในความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย” ของ ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ทั้งสองเล่มอยู่ในเมนูหนังสือน่าสนใจ ไม่ทราบทาง คพพ. มีให้บริการหรือไม่

ด้วยความตั้งใจในประเด็นหนึ่งที่อยากเขียนมาเพื่อการเล่าสู่กันฟัง และส่งไว้ให้พิจารณา ก็คือ เรื่องการทบทวนประกันสุขภาพของแมซี

เมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมา ทางคณะแมซีวัดชานนาได้รณรงค์การทบทวนสวัสดิการประชาชนด้านการรักษาพยาบาล หรือบัตรประกันสุขภาพ ซึ่งเป็นโครงการของกระทรวงสาธารณสุข) ตามคำแนะนำของฝ่ายสังคมสงเคราะห์ประจำโรงพยาบาล เมื่อติดต่อกับฝ่ายสังคมสงเคราะห์ของเทศบาล ปรากฏว่า

๑.พระภิกษุ แมซี ที่จะทำบัตรประกันสุขภาพ ประมาทผู้นำศาสนา บัตรจะหมดอายุเมื่อพ้นสภาพ จะต้องมียารักษาในสามเณรวัดนั้น ๆ

๒.พระภิกษุ แมซี ที่ไม่มีรายชื่อนในสามเณรวัด ทำบัตรประกันสุขภาพได้ไม่ประมาณ บัตรชั่วคราว และต่ออายุบัตรได้เพียงครั้งเดียว และหมดสภาพไปหรือห้ามต่ออีก

สิทธิการรักษาของผู้มีบัตรจะรักษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ตามสถานพยาบาลที่กำหนดไว้ในบัตร

สำหรับสถานพยาบาลในจังหวัดนครศรีธรรมราชไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาลศูนย์บริการสาธารณสุข จะให้ความสำคัญกับบัตรนี้ และกำกับให้แมซีต้องมีบัตร มิฉะนั้นก็จะไม่มีสิทธิงวดเว้นคำรักษา ซึ่งก็จริงตามนั้น และหากจำเป็นต้องรักษาในสถานพยาบาลอื่นที่ไม่ได้รับรู้ไว้ในบัตร จะต้องมีการส่งตัวผู้ป่วยจากสถานพยาบาลที่ระบุไว้ในบัตร หากไม่มีแมซีก็ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาล

ซึ่งตรงนี้ แมซีได้มีประสบการณ์เมื่อเร็ว ๆ นี้เอง เพราะจำเป็นต้องรักษาที่สถานพยาบาล จ.ตรัง เจ้าหน้าที่ฝ่ายสังคมสงเคราะห์ก็ถามว่าแมซีมีบัตรอะไรหรือไม่ แมซีก็ชี้แจงจากบัตรของบัตร จึงได้บอกว่ามีบัตรแต่ให้บริการเฉพาะ จ.นครศรีธรรมราช และเจ้าหน้าที่ก็บอกว่าแมซีต้องเสียค่ารักษา แต่เจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินก็บอกว่าทำไมแมซีต้องเสีย ซึ่งโดยปกติไม่ต้องเสีย

แต่ก็พูดได้ว่า ความเป็นปกติในอดีตกับความปกติในปัจจุบันอาจต่างกัน กฎระเบียบมีความเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และอยู่ที่ว่าเรามองเห็นความสำคัญของอะไร

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้ จ.สุราษฎร์ธานี มีแมซีมาแล้วว่าการรักษาพยาบาลสำหรับแมซียังฟรี และไม่ต้องใช้บัตรสุขภาพ เช่นกันในภาคอีสาน แมซีเล่าว่าหากญาติโยมรู้ว่าแมซีเป็นลูกศิษย์หลวงปู่ศรี (ถาวโร) ก็จะได้รับความสะดวกรักษาฟรี

นี่เป็นข้อมูลเฉพาะฝ่ายแมซี สำหรับพระภิกษุไม่แน่ใจว่าจะมีการมีเช่นนี้หรือไม่

อย่างไรก็ดี ก็เป็นสิ่งที่น่ามองต่อไปว่าเราควรจะเรียนรู้และปรับวิถีชีวิตของตนเองอย่างไร บนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของไทยในปัจจุบัน

หวังว่ากองบรรณาธิการทุกท่านจะได้ดูแลสุขภาพของตนเองเป็นอย่างดี

หากท่านปรารถนาสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ไม่ผิดพระธรรมวินัยแล้วไซ้ ขอความปรารถนาของท่านนั้นจงสำเร็จ จงสำเร็จทุกประการ

แมซีชุดา ลาสุวรรณสกุล

✉ เจริญพร กองบรรณาธิการเสวียธรรม

๑.ต้องขอโทษด้วยที่ส่งไปตอบรับช้ากว่ากำหนดไปมาก

๒.ได้รับหนังสือ “กฤษฎาธรรมที่ทูลเกล้าฯ” และบทความของพระมโน เมตตานนโท ตั้งแต่ปีที่แล้ว ต้องขอโทษอีกครั้งที่ไม่ได้ตอบรับเลย และขอโทษในความเอื้อเฟื้อ

๓.ได้รับหนังสือ ๒ เล่ม ที่คุณเทพพร ประสงค์ทรัพย์ จัดส่งให้ในฐานะ “พระบ้านนอก” ทั้งกรณีเมืองเก่า ของพระธรรมปิฎก และความจริงในมหาปริณิพพานสูตรฯ ของนางเอกทองย้อย แสงสินชัย ต้องขอขอบใจทางเสวียธรรมที่กรุณาเป็นสื่อกลาง ทำให้มีโอกาสได้ศึกษาและมีความรู้ทางพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้นอย่างไม่คิดมาก่อน แม้ว่าทั้งสองเล่มจะลงรายละเอียดมาก ต้องใช้ความพยายาม ความตั้งใจในการอ่านอย่างมาก และบททวนอยู่นานกว่าจะอ่านจบหมดทั้งสองเล่ม ครั้งแรกคิดว่าจะเขียนวิจารณ์อะไร หรือเสนอความคิดเห็นอะไรบ้าง เป็นการตอบแทนบ้าง แต่ไม่สำเร็จติดขัดทั้งเรื่องเวลาและความสามารถ อีกทั้งหนังสือทั้งสองเล่มให้ทั้งข้อมูลและแง่มุมต่าง ๆ อย่างครอบคลุมหมดแล้ว ที่จริงก็ต้องขอบคุณพระมโน ที่ทำให้เราได้ความรู้และอ่านหนังสือดี ๆ เพิ่มขึ้นอีก

๔. ขอวิจารณ์ “กฤษฎมูรติที่หุบเขาฤๅษี” เป็นหนังสือที่อ่านยากมาก ทั้งสำนวนแปลที่คงรักษาดั้งเดิมไว้ อีกทั้งเป็นหนังสือที่ศรัทธาในตัว “กฤษฎมูรติ” มาก สืบเนื่องจากการเอาบันทึกมาใส่ไว้ เพื่อให้เห็นจินตนาการทางธรรมชาติเท่านั้นหรือเปล่า? เพราะเหมือนไม่ได้คิดถึงอะไรเลย ถ้าเป็นคนธรรมดาเขียนคงไม่มีใครสนใจอย่างแน่นอน อีกทั้งบทสนทนาที่ไม่ได้ลงลึก เพราะบางครั้งเหมือนเป็นการเล่นคำพูด (เพราะไม่สามารถบรรยายละเอียดอะไรได้) อีกทั้งผู้ร่วมสนทนาก็วิ่งประเดี๋ยวไปทางนั้นบ้างทางนี้บ้าง ทำให้ไม่ค่อยได้ประโยชน์เท่าที่ควร ตามความรู้สึกเมื่ออ่านจบเหมือนเป็นประเด็นทั่วๆ ไป ต้องขอโทษด้วยที่ต้องสละเวลาตามตรงว่าไม่ได้รับประโยชน์มากนักและต้องใช้ความพยายามในการอ่านมาก

๕. ถ้า “มองจากจุดยืนเบื้องล่างและบทความ-บทเคื่อง” ยังพอมีอยู่ อยากขอไว้อ่านบ้าง ถ้าหมดแล้วก็ไม่เป็นไร เพราะเกินกำหนดไว้มานานมากแล้ว

๖. ขอใช้บริการ “ตู้หนังสือเสวยธรรม” ต่อ : “ความกรุณาหรือการแข่งขัน” (ถ้ายังมี)

๗. ขอส่งไปรษณียบัตรมาช่วยในกิจการของเสวยธรรม, ตู้หนังสือฯ (มีโยมถวายแต่ไม่มีที่ใช้)

สุดท้ายต้องขอโทษทางเสวยธรรมอย่างมากอีกครั้ง ที่ไม่รักษาเวลาและกติกาที่กำหนดไว้เลย แต่อยากบอกว่าเสวยธรรมและหนังสือที่จัดส่งให้ได้อ่านหมดทุกเล่มทุกหน้า และได้ความรู้ต่าง ๆ ที่กว้างขวางขึ้น แม้จะไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมได้ อย่างน้อยก็ได้แง่คิดที่สวนกระแสสังคม เก็บไว้พิจารณา

ขอเจริญพร

พระชมมวโรภิกขุ

๑๕ มี.ค. ๔๔

วัดพระพุทธบาทตากผ้า

เจริญพรทางบรรณธิการ

เสวยธรรมฉบับที่ ๔๘ (เม.ย. - มิ.ย. ๔๔)

คอลัมน์ “จับกระแส” ดอยสุเทพภูเขาศักดิ์สิทธิ์ หรือแดนเนรมิต หน้า ๒๓ ภาพที่ลงพิมพ์บรรยายได้ภาพว่า “พระธาตุดอยสุเทพ” ไม่ตรงกับความเป็นจริง กล่าวคือ ภาพที่นำลงให้ขมนั้น เป็น “ภาพองค์พระธาตุทริภูมิไชย จ.ลำพูน”

เจริญพรหมเพื่อทราบ

พระภมม อคฺคคมฺโม

พระธาตุดอยสุเทพ

● ขอบคุนมากครับ กองบรรณาธิการได้นำรูปที่ถูกต้องมาลงแก้ไขให้แล้ว

วัดสีกาตามีนวาม (มาลาต)

ถ.ศรีวิชัย ต.สุเทพ อ.เมือง เชียงใหม่ ๕๐๒๐๐
๑๑ มีนาคม ๒๕๔๔

เจริญพร กองบรรณาธิการเสวยธรรม

ขออนุโมทนามายัง ศพพ.และเสวยธรรมที่ได้จัดส่งหนังสือ “กรณีเมืองน่าน พระพุทธเจ้าปริณิพพาน...ด้วยโรคอะไร?” ซึ่งนิพนธ์โดย พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) เมื่อได้อ่านแล้วก็ได้ทำให้พระนวกะอย่างอาตมาเข้าใจพระพุทฺธศาสนาขึ้นอีกมาก การตั้งใจจะเข้าถึงแก่นแท้ของหลักธรรม นอกเหนือจากการปฏิบัติย่อมต้องมีบริบัตติกการศึกษาเทียบเคียงหลักคำสอนจากพระไตรปิฎก ซึ่งก็คือผลการปฏิบัติของพระพุทธเจ้าท่านเอง แต่ด้วยเนื้อหาของพระสูตรในพระไตรปิฎกมีมากมาย และการจัดเรียงก็จัดเรียงตามเนื้อหาขนาดยาว ปากกลาง และอย่างสั้น ทำให้รู้วาทะไม่ว่าเรื่องบางเรื่องมีเหตุการณต่อกัน แต่ก็ถูกจัดไว้ในพระไตรปิฎกคนละเล่ม ทั้งนี้ด้วยอาศัยหลักธรรมเนื้อหาสาระคำสอนเป็นเกณฑ์ในการจัดเรียงลำดับเล่มที่ของพระไตรปิฎก

ดังนั้นการศึกษาพระสูตรจึงต้องแม่นยำในเนื้อหาสาระ มิเช่นนั้นหลักธรรมคำสอนก็อาจเป็นเหมือนงู เมื่อเราจับที่หางของงู มันก็วกกลับมาจับกัดเราได้ โดยเฉพาะการศึกษาในทางวิชาการอย่างตะวันตก ดังกรณีที่ท่านเมตตาดาฯ ตีความโดยอาศัยข้อมูลที่ไม่แม่นยำว่าวนสันนิษฐานวิจารณ์ จึงเกิดการตีความเอาง่าย ๆ แทนที่จะเป็นผลดีต่อทางวิชาการ แต่

กลับกลายเป็นผลเสีย เพราะขาดความชัดเจนของข้อมูลนั่นเอง

อย่างไรก็ตามเป้าหมายของพระพุทธศาสนาไม่ใช่เป็นเพียงแค่การวิเคราะหวิจารณ์ตำราหรือรายงานทางวิชาการ แม้ว่าผู้ศึกษาปริยัติจะอ้างอิงพระสูตรได้ถูกต้องตรงตามเนื้อความในพระไตรปิฎก หากแต่ไม่ลงมือปฏิบัติหรือพิจารณาตามหลักธรรมในพระสูตรนั้น ๆ ไม่เข้าใจแก่นแท้ของหลักคำสอนที่จะนำเราไปสู่ความสงบเย็นเป็นอิสระทางจิตวิญญาณ เมื่อเป็นดังนั้นการศึกษาจะเป็นเพียงแค่การฟุ้งหรือเปลือกนอกเท่านั้น การศึกษาที่แท้จริงจึงยังไม่เกิดขึ้น แต่เมื่อใดที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาเข้าใจแจ่มชัด แล้วนำไปปฏิบัติจนเกิดความชำนาญเชี่ยวชาญจนเกิดผลแก่ตนเองเป็นความสะอาดสว่าง สงบ เมื่อนั้นแหละจึงถือว่าเป็นการศึกษาที่แท้จริงถึงแก่นของพระพุทธศาสนาและในวันการศึกษาอย่างหลังนี้ก็จะน้อยลง ๆ เพราะเป้าหมายของผู้เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนาในทุกวันนี้ไม่ได้เน้นที่ความสะอาด สว่าง สงบ แต่ผู้เรียนหวังจะได้เพียงแค่ใบรับรองการศึกษาหรือประกาศนียบัตรตามชั้นต่าง ๆ เมื่อสำเร็จการศึกษาเท่านั้นเอง และนับวันจิตวิญญาณของผู้ใฝ่รู้ ผู้แสวงหาหลักธรรมก็ยิ่งเหลือน้อยเต็มที ดังเช่นกรณีท่านเมตตาดาฯ เป็นตัวอย่าง

ขอแสดงความคิดเห็นไว้เพียงเท่านี้ และขอใช้บริการตู้หนังสือเสวยธรรมเล่มต่อไปคือหนังสือ “ความจริงสู่ประการ : คำสอนพื้นฐานในพุทธศาสนา” หรือหนังสือ “ความกรุณาหรือการแข่งขัน” ของทาส เล่า

ท้ายที่สุดนี้ขออนุโมทนาอีกครั้ง ยังคงศรัทธาและเชื่อมั่นว่า ศพพ.และเสวยธรรม พร้อมทั้งกัลยาณมิตรผู้ไม่แสวงหาทุกทวนจะร่วมหมั่นงล้อธรรมให้เคลื่อนออกจากหล่มความมัวเมาของสังคมปัจจุบัน และเดินหน้าต่อไปสู่อุดมคติของพระพุทธศาสนา ขอความเจริญในธรรมจงมียิ่ง ๆ ขึ้นเทอญ

ขอเจริญพร

พระสฤงค์ ธรรมโชติ

วัดนายโรง บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๔๔

เจริญพรทางบรรณธิการ

ก่อนอื่นอาตมาขออนุโมทนาขอบคุนในกุศลเจตนาที่ทาง ศพพ.และเสวยธรรมได้จัดส่งหนังสือขุมทรัพย์ที่ปลายฝันมาให้ อาตมาได้อ่านจบแล้วอย่างละเอียด และใคร่ขอวิจารณ์

ตามความรู้ความเข้าใจดังนี้

ต้นกำเนิดของชุมพรพิพิธที่ปลายฝน เป็นแนวคิดของชาวอาหรับยุคโบราณ ถ่ายทอดมายังยุโรปยุคกลาง จุดมุ่งหมายของเรื่องคือ การสรรเสริญความพากเพียรพยายาม จากความพากเพียรพยายาม อาจสามารถเปลี่ยนโลหะธรรมดาให้กลายเป็นทองคำได้ แต่การกระทำเช่นนั้นได้ จะต้องเข้าถึงความรู้เรื่องต้นกำเนิดและได้พบศิลาปรอท

เด็กหนุ่มเลี้ยงแกะชาวสเปน ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องในที่นี้ ก็มีความใฝ่ฝันและมุ่งมั่นถึงมหาสมบัติที่อยู่ข้างมหาปิรามิดแห่งกิซาและได้ออกเดินทางรอนแรม จากสเปนบ้านเกิด โดยทิ้งฝูงแกะและแผ่นดินที่คุ้นเคย ชำม่พากายยังแอฟริกาเพื่อค้นหาสมบัติดังกล่าว ระหว่างการเดินทางเขาได้พบปะอุปสรรคนานาประการ แต่ถึงกระนั้นก็มีเหตุชวนให้รู้สึกตื่นเต้นมากมายที่คุ้มค่า

การเดินทางในครั้งนั้นเขาได้พบกับเจ้าของร้านเครื่องแก้วเจียรในระหว่างทาง เขารู้สึกประหลาดใจในภายหลังที่พบว่าเจ้าของร้านเครื่องแก้วเจียรใน ที่มีแต่ความใฝ่ฝันโดยไม่คิดที่จะพยายามสร้างฝันให้เป็นจริง เขามีแต่ความลึกลับเป็นเจ้าเรือน ในที่สุดก็ไม่กล้าตัดสินใจที่จะทำอะไร ความใฝ่ฝันและอุดมการณ์จึงได้ถูกเก็บไว้ในลิ้นชักตลอดมา

จากกรณีดังกล่าวคล้ายกับเป็นการบอกกับผู้อ่านโดยนัยว่าหากมีเป้าหมายที่จะกระทำสิ่งใด ก็ขอให้รีบลงมือกระทำ ไม่ควรลังเล หากไม่เช่นนั้นแล้วท่านก็อาจไม่ทำอะไรกับเจ้าของร้านแก้วเจียรใน ซึ่งมากด้วยวิชาการแถมด้วยทฤษฎีหลากหลายแต่ก็ไม่เคยคิดที่จะลงมือปฏิบัติอะไร อันจะทำให้เกิดมรรคผลอย่างจริงจัง

ขอเจริญพร

พระครูเย็น อภิปัญโญ

ป.ล. ขอใช้บริการตู้หนังสือวิทยธรรม ชื่อหนังสือศิลปะและสุนทรียภาพทางจิตวิญญาณ (กวีวงศ์รวบรวม)

๒ เม.ย. ๕๕

เจริญพร ทุก ๆ คนใน คพพ.

อาตมาขาดการเข้าร่วมโครงการของทางกลุ่มมา ๕ เดือน เพราะต้องการค้นหาตัวเองมาดูตัวเอง มองดูความคิดจิตใจของตนเอง จึงเดินทางไปศึกษาและปฏิบัติธรรมที่อาศรม

แพร่แสงเทียน ที่จะนำประสบการณ์มาเล่าสู่กันฟัง

จากการได้เก็บอารมณ์อยู่ตามลำพังตัวคนเดียวนาน ๆ ทำให้สติที่สร้างสมมาขึ้นค่อยเพิ่มพูน พอออกจากเก็บอารมณ์ใหม่ ๆ เราก็ควบคุมจิตของเราได้บ้างพอไรชาก็เริ่มรู้ทัน ใจมันโกรธ มันโลภก็เริ่มรู้ มันหลงก็เริ่มจะรู้ทัน แต่พอเราออกมากระทบสิ่งภายนอกบ่อย ๆ เข้าอินทรีย์เรายังไม่แข็งแรงพอ พอสติอ่อน เราก็จะเสียท่า ก็เลสมันลากเอาไปกิน เมื่อปฏิบัติอยู่อาศรมสักระยะหนึ่ง หลวงพ่อก็จะให้ออกมาทดสอบอารมณ์ โดยเป็นพี่เลี้ยงให้โยมที่เข้ามาปฏิบัติธรรมซึ่งเปิดอบรมทุก ๆ เดือนครั้งละ ๑๕ วันบ้าง พอหมดจากอบรมก็จะพากันหลุดค์ บินไปเที่ยวเรื่อย แล้วเลยไปเข้าค่ายที่สวนเมตตาธรรมที่ฝาง ได้มีโอกาสเข้ากราบนมัสการพระอาจารย์กิตติศักดิ์

กลับมาจากเข้าค่ายหลวงพ่อให้ไปช่วยแนะแนวทางการทำมาหากินของชาวบ้านปากป่าน อ.เด่นชัย จ.แพร่ ซึ่งหมู่บ้านในอดีตเคยรุ่งเรือง เศรษฐกิจดี เพราะทุกหลังคาเรือนจะมีรายได้จากการทำไม้ ปัจจุบันแรงงานส่วนใหญ่ยังคงไปทำไม้ในพม่าและเขมร บางส่วนยังคงลักลอบทำไม้เถื่อน เมาก่าน ทุก ๆ เดือนจะมีงานศพคนในหมู่บ้านไปตายจากพม่า เขมร หรือป่วยเพราะไปทำงานมาแล้วกลับมาตายที่บ้าน ชีวิตความเป็นอยู่ยากจนลงเพราะต้องพึ่งพารายได้จากการไปขายแรงงานแบบเสี่ยงชีวิตในต่างแดน

ถ้าสำรวจพื้นที่การเกษตรแล้วหมู่บ้านนี้พร้อมมาก เพราะแม่น้ำยมไหลล้อมหมู่บ้าน และเกาะทิวเขาทิศตวันอยู่ติดเครื่องสูบน้ำพลังงานไฟฟ้าให้ด้วย แต่คนในหมู่บ้านกลับไม่ค่อยจะทำการเกษตร เพราะเหนื่อยและได้เงินน้อย ถึงจะมีบางส่วนมาปลูกถั่วเหลืองก็ขาดความรู้ความชำนาญ ผลผลิตสูงสุดต่อไร่ ๑๐๐ ก.ก. จำหน่าย ก.ก.ละ ๙.๕๐ บาท แต่เขาไม่เคยคำนวณต้นทุนการผลิต อาตมาไปคำนวณต้นทุนการผลิตให้เขาเฉลี่ยไร่ละ ๔๒๐ บาท เขาตกใจมากเลย และยังค้นคว้าได้ทราบข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ว่าเชียงใหม่ปลูกถั่วเหลืองไร่ละ ๒๒๐ ก.ก. จึงชี้จุดบกพร่องให้เขาดู เช่น เรื่องการเลือกเมล็ดพันธุ์ การดูแลเอาใจใส่

นับว่าธรรมชาติได้ลงโทษหมู่บ้านนี้ เขามัวแต่ทำไม้ไม่สนใจทำการเกษตร ทุกวันนี้เขาจะนอนรอความตายนะ เขาก็กินเหล้า เล่นการพนันทุกชนิด สูบยาบ้า วงจรยาบ้าติดตาม

มาจากแรงงานที่ไปทำไม้เถื่อนในเขมรและพม่า การลักลอบทำไม้มักทำกลางคืน จึงต้องพึ่งยาบ้า ครอบครัวยังมีปัญหาสังคม ขาดความอบอุ่น

คณะสงฆ์เราเข้าไปทำความเข้าใจเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านนี้ นำเอาผู้เฒ่าผู้ชน, ชนวัยสูงอายุ, ชนวัยกำลังทำงาน, เยาวชน เข้าร่วมอบรมปฏิบัติธรรมทุกเดือน เดือนละ ๕๐-๑๐๐ คน เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ผู้คนอยู่กันแบบลดความขัดแย้ง มีความสามัคคี เลิกนิยมบริโภคเพื่อการแข่งกันกิน เข้าวัดปฏิบัติธรรม ทำวัตรสวดมนต์ และเรียกร้องแรงงานที่ไปเสี่ยงชีวิตหาเงินกลับมามีแบบพอมิ พอกิน ชุมชนมีการต่อต้านยาบ้า โดยคนในชุมชนจะมาลงบัตรสนเท่ห์ คือหมู่บ้านจะใช้วิธีเหมือนเลือก ส.ส. คนในหมู่บ้านจะเข้าคุกและเขียนชื่อผู้เสพ ผู้ค้ายาบ้า ลงในตู้รับบัตร คณะกรรมการมีปลัด ตำรวจ ผู้ใหญ่บ้าน พระเป็นคณาธิ์คนที่ถูกร้องเรียน มีชื่อใครบ้างที่มีคนเขียนมากมาย เช่น คนทั้งหมู่บ้านเขียนชื่อนาย ก. ถึง ๓๐ ใบ เป็นผู้เสพ เขียนชื่อนาย ข. ๒๐ ใบเป็นผู้ค้า ก็พอจะยืนยันได้ เขาจะเรียกคนที่ถูกกล่าวหามาเตือน ถ้าเตือนต่อมายังมีคนลงคะแนนเขียนชื่อเขาอีก เขาจะส่งตำรวจนอกเครื่องแบบประกบทันที ในหมู่บ้านก็จะกล่าวบาตรคนดังกล่าวด้วย พระถูกขอร้องให้เป็นคนอาชื่อนคนที่ถูกลงคะแนนว่าเป็นผู้เสพหรือเป็นผู้ค้า พระต้องเอาบัตรลงคะแนนนั้นไปทำลาย เขาไว้ใจพระ และเชื่อว่าพระคงไม่สืบล่าลายมือคนลงคะแนนเป็นใคร ซึ่งนับว่าเป็นการป้องกันปราบปรามกันเองได้ผลมาก คือผู้เสพถูกตัดออกจากหมู่บ้าน ถูกคนในหมู่บ้าน ญาติพี่น้อง บังคับให้บวช และอยู่ในความดูแลของพระ ไปอยู่ปฏิบัติธรรมในอาศรมแพร่แสงเทียนถึง ๔ รูป ก็นับว่าเป็นการเรียนรู้การปฏิบัติธรรม และการร่วมกันช่วยพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากภาคปฏิบัติจริง ๆ นับว่าคุ้มมากโดยเฉพาะเขาเข้าไปทำหน้าที่เปลี่ยนแนวความคิดชาวบ้าน หมู่บ้านนี้พระไม่เคยบิณฑบาตใช้วิธีสับปันโต เราเข้าไปทำงาน ๑ เดือน บิณฑบาต ๔๐๐ หลังคาเรือน ได้อาหารเลี้ยงนักเรียนได้เป็น ๑๐๐ คน โดยพระ ๒-๔ รูป ช่วงเย็นมีโยมมาทำวัตรปฏิบัติธรรม ๑๘.๐๐-๒๐.๐๐ น. โยม ๕๐-๖๐ คน เด็กอายุ ๑๐-๑๘ ปี อีก ๕๐-๖๐ คน จนต้องแยกกันทำวัตร เพราะการสอนหลักธรรมเด็กกับคนโต เราสอนคนต่างกัน คนโตจะสอนแนวความคิด การทำมาหากิน เด็กสอนอิงนิทาน

ทุกวันนี้แต่ครอบครัวพ่อแม่เขาจะกลับจาก
พม่าและเขมร เด็ก ๆ จะคอยคุยกบอกพ่อแม่
เขาว่าเขาไม่อยากเห็นพ่อแม่รวยเงินทอง แต่
ขัดสนยากจนความอบอุ่นให้พวกเขา เขา
ยอมอยู่อย่างประหยัดไม่อยากได้สิ่งอำนวยความสะดวก
แต่เขาต้องการพ่อแม่ และ
ไม่อยากเสี่ยงต่อไปถ้าพ่อแม่ตาย ถูกจับ หรือ
โดนลูกหลงจากการสู้รบ ชีวิตพวกเขา ๆ จะ
เป็นอย่างไร เราได้ช่วยให้เขาตัดสินใจคิดเอง
แนะนำให้เขามองเห็นอันตรายถ้าคิดผิด

ความสำเร็จอย่างมหาศาลเมื่ออาจารย์
ใหญ่ ผู้นำหมู่บ้าน อ.บ.ต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ได้ปฏิบัติธรรมเจริญสติแบบเคลื่อนไหว แบบ
หลวงพ่อยืน เมื่อเก็บอารมณ์และฝึกเข้มข้น
ธรรมเกิดในตัวพวกเขา เขารู้เอง เป็นอริย
ย่นได้ด้วยตัวเอง ดังนั้นอาจารย์ใหญ่ส่งเด็กให้
มาสวดมนต์ทำวัตรเย็นทุกวัน เวลา ๑๖.๐๐-
๑๖.๓๐ น. วันศุกร์ ๑๕.๓๐-๑๖.๓๐ น. กำนัน
จ้างชาวบ้านขี่เหล่าเมาเขาให้ไปอบรมปฏิบัติ
ธรรม ซึ่งมีนายตำรวจชั้นประทวนยศจ่ากำลัง
จะถูกไล่ออกจากราชการเพราะเมาตลอดวัน
กำนันขอตัวจากผู้บังคับบัญชาไปอบรมปฏิบัติ
ธรรม เจ้าตัวไม่ยอมไป ต้องจ้างไป ๑๕ วัน
๒,๐๐๐ บาท ผลออกมาหลังอบรม เลิกเหล้า
และทุกเช้า ๐๕.๓๐ น. จะมาทำวัตรเช้า เย็น
ทำวัตรเย็น อยู่บ้านฟังธรรมใส่บาตรเป็นประจำ
ภรรยาเขาดีใจมากได้ผัวคนใหม่มา
ท้ายนี้คงเล่าแค่นี้ก่อน ขอความสุขความ
เจริญจงมีแก่คณะ คพพ.ทุกคน

ขอเจริญพร
พระธรรมคุณ

แก้คำอธิษฐานภาพ ฉบับที่ ๔๔ หน้า ๑๑

อาจารย์ฉลองพระราชวังวรวิบูลย์ อัมม
ที่ประทับในภาคอีสานของทะเลสาบ ๑๓ กวาลา
ประเทศอินเดีย หากที่สร้างขึ้นใหม่ ณ เมืองธรรม
ศาลา ประเทศอินเดีย นั้น ใช้เป็นศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
ธรรมะขึ้น เพื่ออนุรักษและเผยแพร่วัฒนธรรม
ต่าง ๆ ที่สืบทอดมาแต่บรรพชน และเป็นที่ประจักษ์
นานาชาติด้วย

จดหมายถึง ศสข.

วัดญาณเวศกวัน หลังพุทธมณฑล

ต.บางกระเจิก อ.สามพราน จ.นครปฐม

๑๓ มิถุนายน ๒๕๕๔

เจริญพร อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์

ขออนุโมทนาที่ท่านอาจารย์ได้ส่งหนังสือ
อนุสรณ์งานทำบุญอุทิศท่านเจ้าคุณพระภักมณี
วัดทองนพคุณ ไปถวายนานแล้ว และต่อมาได้
ส่งดอกไม้ และหนังสือไปถวายในโอกาสวันคล้าย
วันเกิดของท่านอาจารย์ เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม
๒๕๕๔

อาตมาขอถือโอกาสตอบพร้อมกันในวัน
สงกรานต์นี้ ซึ่งถือว่าเป็นมงคลวัน เริ่มดั่งใหม่

ขออนุโมทนาที่ท่านอาจารย์ได้บำเพ็ญบุญ
กตเวทิตาธรรม ในวาระครบ ๑๐๐ ปี ท่านเจ้าคุณ
พระภักมณี ผู้เป็นพระอาจารย์ และในมงคลวันแห่ง
สงกรานต์นี้ ขอคุณพระศรีรัตนตรัยอวยชัยให้
ท่านอาจารย์ และครอบครัว เจริญด้วยจตุรพิธพร
กัณฑ์ไปในธรรมของงามในสรรพมงคลทุกเมื่อ

ขอเจริญพร
(พระธรรมปิฎก)

สวนโมกข์

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๔

เจริญพร มายังคุณโยมสุลักษณ์

หนังสือการนิพนธ์ ที่คุณโยมส่งไปให้เน้น
อาตมาได้รับแล้ว ด้วยความขอบพระคุณเป็น
อย่างยิ่ง

อาตมาหวังว่าสุขภาพอนามัยของคุณโยม
คงแข็งแรง สบายดี และยังทำหน้าที่เพื่อเป็น
ประโยชน์แก่สังคมตลอดไป

ท้ายที่สุดนี้ อาตมาขออวยพรให้คุณโยม
มีความสุข สุข ความเจริญ ด้วย อายุ วรรณะ
สุข ธรรมะ ให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดกาลนานเทอญ

ขอเจริญพร
พระครูภาวนาชัยคุณ

วัดสุนทรธรรมราม บ้านโคกสูง

ม.๕ ต.ขามเฒ่า อ.โพธิ์ชัย จ.ร้อยเอ็ด

๔ มิถุนายน ๒๕๕๔

เจริญพร อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์

อาตมาอุปถัมภ์ติดตามผลงานของอาจารย์มา
ตลอด แต่ที่อาตมาเขียนมาวันนี้ มีปัญหาตามอาจารย์
เพราะอาตมาไปอ่านหนังสือเบื้องต้นถึงนาย บอก
ว่าอาจารย์กัมมังสิริวัฒนาตลอดตั้งแต่อาจารย์โดนจับ
คดีหมิ่น มีตอนหนึ่งบอกว่าภรรยาทำอาหาร
มังสิริวัตไปส่ง แสดงว่าอาจารย์สุลักษณ์มีภรรยา

มังสิริวัฒนาตลอดจนถึงปัจจุบันนี้จริงหรือเปล่า และ
อาจารย์สุลักษณ์นี่ถือศีล ๘ ตลอดจนทุกวันนี้จริง
หรือไม่ สุดท้ายนี้อาตมาขอคำแนะนำในการเผยแพร่
ธรรมะและตั้งคนออกจากวัดญาณมณีโคกทำ
อย่างไรบ้าง และอาตมาขอหนังสือปัญญาชนกับ
น้ำผึ้งหยดเดียวหรือพริกเม็ดเดียวอะไรนี้แหละ
ที่เกี่ยวกับอาจารย์ไปประพจน์ขวางทอักษ ปตท.
กาญจนบุรี จะได้หรือเปล่าแล้วแต่อาจารย์จะกรุณา
อาตมาผู้ติดตามและเป็นเลื่อมใสศรัทธาในคุณด้วย
สุดท้ายนี้ขอให้อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มี
ความสุข สุขภาพแข็งแรงตลอดกาลนานเทอญ

เจริญธรรมพร
พระสุเมธี อภากรโ

มูลนิธิกลุ่มแสงเทียน

วัดบางไผ่ใต้ ชวติโยลย์คุ้ยบ้านเสม็ดงาม

ถนอมสีราภาพ ขอขย ๑๕

เดชณบุรี กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐

โทร. ๔๖๕-๖๑๑๕, ๔๖๒-๔๑๑๒,

(๐๑) ๔๘๘-๓๐๖๓

ที่ มสท.๑๐๕/๒๕๕๔

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔

เรื่อง มอบพวงกุญแจให้เป็นที่ระลึก

เจริญพร คุณสุลักษณ์ ศิวรักษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย พวงกุญแจ ๓ ชุด / หนังสือของ
ทางมหาวิทยาลัย ๑ ฉบับ

ด้วยอาตมาภาพได้รับประทานปริญญาพุทธ-
ศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ของมหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงฆ์
แห่งคณะสงฆ์ไทย สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์
จากสมเด็จพระสังฆราช เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม
๒๕๕๔ เวลา ๑๔.๐๐ น. ที่พุทธมณฑล นับว่าเป็น
มงคลและเป็นเกียรติอันสูงยิ่งในชีวิตของอาตมาภาพ
และน้อง ๆ ครูอาสาสมัครผู้ร่วมงานของมูลนิธิกลุ่ม
แสงเทียน จึงได้ทำพวงกุญแจให้เป็นที่ระลึก
ในฉลองกิจกรรมดังกล่าว

จึงขอฝากพวงกุญแจชุดนี้มาให้เป็นที่ระลึก
และขอบคุณในน้ำใจ ครุฑา แด่ดตที่ได้ช่วยเหลือ
สงเคราะห์อนาคต ชีวิต การศึกษาเด็กยากจน เด็ก
กำพร้า เด็กด้อยโอกาสในสังคมมาโดยลำดับ เป็น
เวลา ๑๗ ปีแล้ว ที่ทางมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน จะ
ทำหน้าที่ช่วยทุกข์ชีวิต การศึกษาเด็กด้อยโอกาสให้
อยู่คู่กับสังคมตลอดไปตราบดีที่ยิ่งมีแรงใจ แรง
สนับสนุนจากท่านและพี่น้องในสังคมอยู่

เจริญพร

(พระมหาสมณีย์ จินตโรโสโก)

กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิกลุ่มแสงเทียน

วัดบางไผ่ใต้

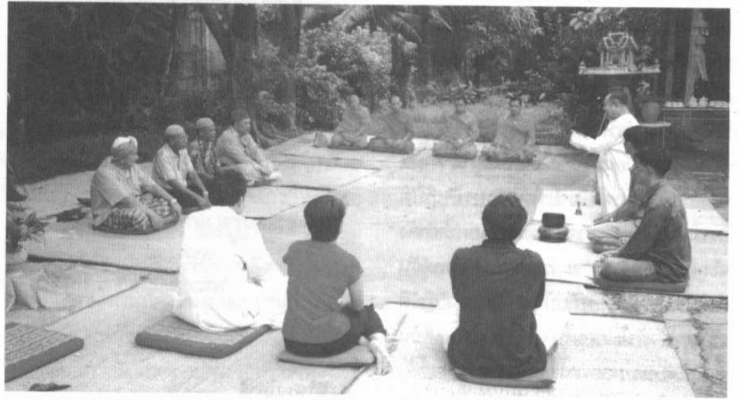

ส.ศิวัรภักษ์ จัฒพัรฐิอำนวนยพร แด่.. ประธานาธิบตีอัปดุลร่าห์มาน วาฮิด แห่งอินโดนีเซีย และพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี โดยคณะสงฆ์ ผู้นำศาสนาคริสต์และอิสลาม

! เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๔ เวลา ๑๗.๐๐ น. ที่สวนเงินมีมา ถ.เจริญนคร เขตคลองสาน อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ในฐานะประธานคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (คพพ.) ได้มีมนต์พระสงฆ์จำนวน ๔ รูป พร้อมกับคุณพ่อไพศาล อาณามวัฒน์ เลขาธิการงานศาสนสัมพันธ์ สภาสังฆราชคาทอลิก และโต๊ะครูในศาสนาอิสลาม มีนายสาโรจน์ เผือกสาลี ประธานคณะทำงานเฉพาะกิจชุมชนบ้านคว่ำ ร่วมพิธีอำนวนยพรตามแนวทางศาสนาของตน เพื่ออวยพรให้นายอัปดุลร่าห์มาน วาฮิด ประธานาธิบดีอินโดนีเซีย และพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี รอดพ้นจากการปองร้ายทางการเมือง

อาจารย์สุลักษณ์ กล่าวก่อนเริ่มพิธีอำนวนยพรว่า พิธีกรรมนี้ถือเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องกระทำภายหลังจากทราบข่าวว่า ทางรัฐสภาของอินโดนีเซียจะใช้วิธีอิมพีชเมนต์ ซึ่งเป็นขบวนการเปิดการไต่สวนเพื่อถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งต่อนายวาฮิด พ.ต.ท.ทักษิณก็คล้าย ๆ กัน การที่นายแพทย์เสม พริ้งพวงแก้ว

ออกมาประกาศสนับสนุนนายกรัฐมนตรีอย่างเต็มที่ เพราะท่านมีวิสัยทัศน์กว้างไกล อยู่ข้างคนจนทั้งสองคนนี้มีอะไรที่คล้ายกัน หากได้เป็นผู้นำรัฐนาวาต่อไปเชื่อว่าจะเป็นที่ดีต่อทั้งสองประเทศและภูมิภาคนี้ แม้ประเทศไทยจะมีความแตกต่างด้านศาสนาแต่ก็มีความรักใคร่ห่วงใย ไม่ต้องการให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นกับชาวพุทธ คริสต์ หรือมุสลิมที่ต้องสังเวยชีวิตและถูกรังแก

หลังจากนั้นพิธีอำนวนยพรเริ่มต้นโดยฝ่ายสงฆ์ได้สวดชยันโต ตามด้วยผู้นำศาสนาคริสต์และอิสลาม อาจารย์สุลักษณ์ได้ให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนหลังพิธีอำนวนยพรว่า การจัดงานในวันนี้ ทำในนามของคณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา(คพพ.) เป็นการ

แยกการทำงานตามที่แต่ละคนมีหน่วยงานและองค์กรดูแลอยู่ ไม่ได้มีการวางแผนทางการเมืองร่วมกันแต่ประการใด ทำไปด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่มีใครเป็นสมาชิกพรรคไทยรักไทยในทางตรงกันข้ามอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ก็เห็นว่าการดำเนินนโยบายต่างประเทศใช้ไม่ได้ที่ไปตามกันจนเผลอพม่า ส่วนเรื่องอื่น ๆ นายกรัฐมนตรีก็ให้ความสนใจดูแลรับฟังปัญหาของคนจน ร่วมวงกินข้าว และไปดูเขื่อนปากมูล คนอย่างทักษิณ นับว่ามีกึ๋นในการบริหารงาน หากอยู่ทำงานต่อไปก็จะช่วยเปลี่ยนโฉมหน้าของภูมิภาคนี้ ตนจึงอยากช่วยอุดหนุนและสนับสนุนให้พวกเขาทำงานได้ต่อไป.

สื่อในเครือ **สำนัก**

พบแนวทางการเลี้ยงลูกคุณภาพตั้งแต่ **ภาคคุณแม่คนใหม่** ที่ตอบข้อข้องใจ โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านสูติ - นรีเวช และการดูแลครรภ์ **ภาคขวบแรกของลูกน้อยและภาควัยเตาะแตะ 1-3 ปี** เสนอสาระเพื่อการเลี้ยงลูกวัยขวบอย่างเหมาะสม รวมทั้งวิทยาการใหม่ๆ ในการพัฒนาลูกทุกด้าน ท้ายภาคพบกับกุมารแพทย์ชื่อดัง ศ.พญ.ชนิกา ตู้จินดา รศ.พญ.ประสพศรี อึ้งถาวร และศ.พญ. ภัณฑิลา บุญประกอบ จะมาตอบคำถามสุขภาพกายและใจอย่างถึงแก่น ใน**ภาคเรียนรู้โลกกว้าง 3-6 ปี** มีกิจกรรมสร้างสรรค์และแนวการเรียนรู้การสอนใหม่ๆ ที่ช่วยพัฒนากายภาพการเรียนรู้ของลูกให้เพิ่มขึ้น สุดท้ายคือ**ภาคครอบครัวของเรา** นำทีมโดย อ.สมศรี สุขุมลันนันทน์ และคอลัมนิสต์ชื่อดังอีกหลายท่าน ร่วมเสนอมุมมองความคิด ในการสร้างครอบครัวคุณภาพและวิถีการสร้างชีวิตที่งดงาม เนื้อหาเจาะลึก อ่านง่าย เหมาะสำหรับคุณแม่ทันสมัยที่ต้องการเลี้ยงลูกอย่าง สมบูรณ์แบบ **ความหนา 160 หน้า**

สำนัก

ดวงใจ พ่อแม่

พบกับคอลัมน์ประจำเพื่อการดูแลสุขภาพลูก ใน**ภาคสุขภาพลูกรัก** รอบรู้สุขภาพเด็ก ปรีกษา หมอเด็ก 108 เรื่องกินของลูก เจ็บไข้วัยเด็ก **ภาคพัฒนาการสมัยวัย** รอบรู้พัฒนาการในแต่ละช่วง พร้อมข้อมูลเตรียมลูกเข้าอนุบาล เตรียมตัวเป็นคุณแม่คุณภาพ กับภาคดูแลแม่ตั้งครรภ์ **ภาคชีวิตและครอบครัว** หลากหลายเรื่องราว เด่นในเล่มกับ ดวงใจพ่อแม่ Special พบประสบการณ์จริงในการเลี้ยงลูกของคุณพ่อคุณแม่ นำเสนอเรื่องราวเด่น ๆ ที่อยู่ในความสนใจของคุณ ๆ

life & family

พบกับหลากหลายเรื่องราวใน **ภาครักลูก** เรื่องฮิตของเด็กวัยรุ่น เวทีวัยทีน ตาม - ตอบ สารพัน ปัญหาวัยรุ่น **ภาคเพื่อครอบครัว** สัมภาษณ์เด่นคุณแม่ดาราวัยรุ่น เรื่องราวเพื่อความเข้าใจในสุขภาพของผู้หญิงที่สูงวัยขึ้น เข้าใจในความคิดและความต้องการของตนเอง รู้จักผู้หญิงร่วมสังคม คุณแม่นักทำงาน มุมโปรดของพ่อและมุมเล็กของสัตว์เลี้ยง **ภาคบ้านและความงาม ภาคข่าวสาร - สาร** มีมาฝาก และ **ภาคคลายอารมณ์** ดูนั่งฟังเพลง ฟังเพลงครบทุกอารมณ์ หาอ่านได้ใน นิตยสาร Life & family

ติดต่อสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับสมาชิกได้ที่

บริษัท แพลน มัลติมีเดีย จำกัด

1532/40-43 ซ.กรุงเทพฯ-นนทบุรี 36 ถนนกรุงเทพฯ-นนทบุรี แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800

โทร.911-4211 ต่อ 111-113 โทรสาร 911-4948

เนื้อที่โฆษณา

สรุปความเห็นต่อกรณี

การบวชภิกษุณีในสังคมไทย

ปากกรณีที่รายการโทรทัศน์ ๒ รายการ คือรายการเจาะใจและที่ในประเทศไทย ทาง ททบ.๕ ตัดสินใจยกเลิกการออกอากาศรายการสัมภาษณ์สามเณรีธัมมนันทาเรื่องภิกษุณี เนื่องจากผู้บริหารสถานี เห็นว่ามีความล่อแหลมต่อความเชื่อในศาสนาพุทธ ทั้งที่เรื่องดังกล่าวเผยแพร่ออกสู่สาธารณชนได้ กลายเป็นที่ถกเถียงกันในสังคม เริ่มจากประเด็นเรื่องสิทธิเสรีภาพในการนับถือศาสนาตามความเชื่อของตน ลูกหลานแผ่ขยายไปจนกระทั่งมีการถกเถียงกันว่า ควรมีการรื้อฟื้นภิกษุณีสงฆ์ขึ้นในสังคมไทยอีกครั้งหนึ่งหรือไม่ มีความเห็นที่แตกต่างกันเป็นสองฝ่ายอย่างเห็นได้ชัด ทั้งที่เห็นว่าควรมีและที่เห็นไม่ควรมี โดยต่างฝ่ายต่างยกเหตุผลสนับสนุนยืนยันความคิด ความเชื่อของตนเอง อย่างไม่มีทีท่าว่าจะได้ข้อยุติแต่อย่างใด อย่างน้อยทางคณะสงฆ์หรือมหาเถรสมาคมก็ยังไม่มีความเห็นใดๆ ต่อกรณีดังกล่าว

เลขาธิการ เห็นว่ากรณีดังกล่าวเป็นประเด็นสำคัญที่สังคมไทยควรรำ

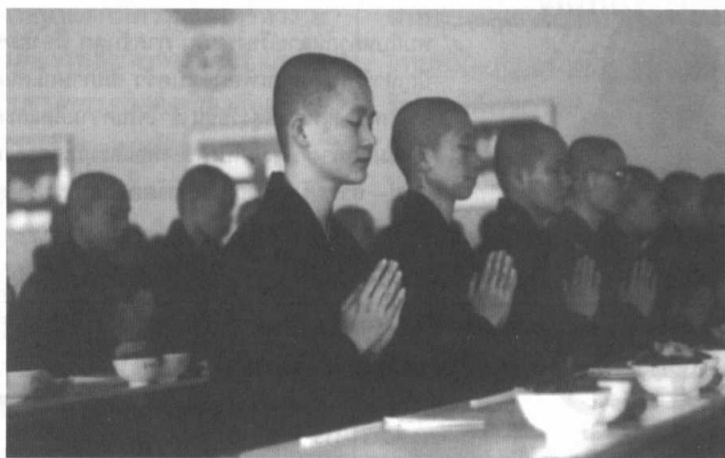
มาพิจารณาอย่างจริงจังเสียที ดีกว่าปล่อยไว้ให้คาราคาซังโดยไม่มีความเห็นชัดเจนว่าอย่างไรให้ถูกต้อง และเกิดประโยชน์ต่อพระศาสนาและสังคม

โดยในขั้นแรก จำต้องเข้าใจความเป็นมาของเหตุการณ์ดังกล่าว จึงขอสรุปหรือลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งปัจจุบันว่า ใครมีความเห็นว่อย่างไรต่อกรณีดังกล่าว

... ..

เหตุการณ์ดังกล่าว เริ่มจากการที่รายการเจาะใจได้แถลงข่าวเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๔๔ ตัดสินใจเปลี่ยนโปรแกรมบันทึกเทปสัมภาษณ์สามเณรีธัมมนันทา เนื่องจากมีคำสั่งสายฟ้าแลบจากผู้บริหารระดับสูงของคณะกรรมการเซ็นเซอร์ ททบ.๕ ให้เลื่อนรายการดังกล่าวออกไปจนกว่าจะสามารถหาข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการบวชสามเณรีและภิกษุณีในประเทศไทยว่า มีความเหมาะสมหรือไม่

พร้อมกับพล.ต.ธีระ บุญพิทักษ์ รอง ผอ.ททบ.๕ ฝ่ายรายการ ซึ่งกล่าวว่า เรื่องของภิกษุณีเป็นสิ่งที่ใหม่

สำหรับสังคมพุทธศาสนาในเมืองไทย
จึงต้องศึกษาให้รอบคอบ หากเป็นการ
นำเสนอตัวบุคคลโดยไม่เป็นประโยชน์
ต่อสังคม ทางสถานีจะไม่เปิดโอกาสให้
แน่นอน (ไทยโพสต์ ๒๖ เม.ย.)

พลันที่ข่าวดังกล่าวเผยแพร่
ออกไป ได้มีปฏิกิริยาจากฝ่ายต่าง ๆ
ของสังคมอย่างกว้างขวางดังต่อไปนี้

โดยนายทองใบ ทองเปาด์
สมาชิกวุฒิสภา เห็นว่าการบวช
ภิกษุณีไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง
ระบุความเชื่อเดิมของสังคมไทย ทำให้
ผู้หญิงถูกตัดสินสิทธิในเรื่องศาสนา
ถึงเวลาที่ต่อระดมคนไทยทั้งชายหญิง
ให้ออกมาปกป้องและสืบทอดศาสนา
เสียที โดยการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้
บวช เพื่อฟื้นฟูพระศาสนาตามแนวทาง
ของพระพุทธองค์ ที่ไม่แบ่งแยกเพศ
ชายและหญิง

ขณะที่ พระศรีปริยัติโมลี
รองอธิการบดีฝ่ายต่างประเทศ
มจร. ก็กล่าวว่า โดยหลักการแล้ว
พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ส่งเสริมการ
บวชทั้งผู้ชายและผู้หญิง เพราะถือว่าเป็น
วิธีที่ง่ายต่อการกำจัดกิเลสและ
บรรลุนิพพาน การมีผู้หญิงอยากบวชดี
กว่าไปประกวดขาค้อน อย่างไรก็ตาม
พระวินัยไม่รับผู้หญิงบวชเป็นภิกษุณี

การจะให้ผู้หญิงบวชได้ในนิกาย
เถรวาท มีอยู่ ๒ ทาง คือ มส.จะต้อง
ประชุมผู้รู้เรื่องภิกษุณี จะต้องตัดสินว่า
จะเอาอย่างไร

“อาตมาสนับสนุนเพราะการ
บวชเป็นเรื่องดี แต่ต้องหาวิธีให้เขา
ดำเนินชีวิตนักรบวชให้ได้ อาตมาเคย
สนทนากับองค์ทะไล ลามะ ท่านอยาก

ให้มีการประชุมผู้รู้เรื่องพระวินัยทั้ง ๓
นิกาย เกี่ยวกับภิกษุณีจะให้บวชหรือไม่
ให้บวชอย่างไร แล้วทำให้เหมือน
กันทั้ง ๓ นิกาย จะได้ไม่ถกกัน”

ขณะที่ ราชบัณฑิตด้าน
ศาสนา เสฐียรพงษ์ วรรณปก
กล่าวว่า ตนสนับสนุนการมีภิกษุณีใน
เมืองไทยอย่างเต็มที่ โดยให้เหตุผลว่า
การบวชภิกษุณี “เป็นทางที่ดีที่เปิด
โอกาสให้สตรีได้แสดงศักยภาพทาง
พระพุทธศาสนา... ทุกวันนี้ผู้หญิงเป็น
ได้ก็แค่แฉ่จั่วรับใช้พระ บทบาททาง
ปัญญาไม่เคยมี เพราะไม่ได้บวช”
พร้อมทั้งยืนยันว่า ภิกษุณีไม่ได้ขาด
ตอนหรือสูญไป หากมีอยู่ในฝ่ายมหา
ยาน ซึ่งสืบทอดมาจากศรีลังกา ดังนั้น
จึงสามารถบวชได้ เพราะในสมัยพระ
พุทธเจ้าไม่มีการแบ่งนิกายเป็นเถรวาท
หรือมหายาน

อย่างไรก็ตาม ผู้บวชภิกษุณีไม่
ควรเรียกร้องสถานภาพ หากควรเน้น
การศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นหลัก

พระมหาบุญถึง ชุตินฺธโร
กล่าวว่า “มีความเป็นไปได้ที่จะ
สนับสนุนให้มีการบวชภิกษุณี เพราะ
จะมีประโยชน์มากกว่าปล่อยปละ
ละเลย เพราะจะช่วยแก้ไขปัญหาล้าง
สังคมได้มากในเรื่องสตรี ซึ่งคณะสงฆ์
ควรใจกว้าง”

ทางด้านพระพิศาลธรรม
พาทีหรือพระพยอม กุลยาโณ ให้
ความเห็นว่า ถึงเวลาที่จะต้องเปิดใจ
กว้างสำหรับการบวชของหญิง เพราะ
ยุคนี้เป็นยุคโลกไร้พรมแดน พร้อมทั้ง
บอกว่า การยอมรับภิกษุณีจะมากหรือน้อย
คงต้องดูกันที่คุณภาพของภิกษุณี
เป็นหลัก

“อาตมาว่าช่วงเวลานี้คืออุป-

สรรคและอยู่ระหว่างการต่อสู้เพื่อ
สร้างการยอมรับของดร.ฉัตรสุมาลย์
นันททะเล ถ้าหากท่านปฏิบัติดีแสดง
แบบอย่างของภิกษุณีที่ดี เรียกกระแส
ความศรัทธาจากประชาชน มีคนยอมรับ
นับถือเป็นจำนวนมากขึ้น มันจะเป็น
บทพิสูจน์ที่ดีชี้ให้เห็นว่าท่านได้ปฏิบัติ
ดีปฏิบัติชอบ จนสุดท้าย คนก็ต้อง
หันมายอมรับในที่สุด ตรงนี้อาตมาว่า
มันจะยิ่งทำให้พระสงฆ์เราต้องสปีด
ตัวเองมากขึ้นนะ เพราะถือว่ามีความ
แข่งแล้ว” พระพิศาลธรรมพาทีกล่าว

ส่วนพระอิสสระมณี แห่งวัด
ธรรมวิหารี จังหวัดเพชรบุรี ให้
สัมภาษณ์ว่า ไม่คัดค้านการบวชของ
ผู้หญิง เพราะหญิงและชายไม่มีความ
แตกต่างกันแต่อย่างใด

“หลวงพ่อมองไม่เห็นถึงความ
แตกต่างระหว่างเพศนะ ไม่ว่าชายหรือ
หญิง ขอแค่มีปัญญา ลดอัตตาในตัว
ตัดทางโลกเพื่อปฏิบัติธรรมอย่างสงบ
เพื่อให้เกิดสมาธิและปัญญาเพื่อพ้น
ทุกข์ โดยไม่คาดหวังหรือเรียกร้อง
สิทธิใดๆ ... ถึงแม้มหาเถรสมาคมเขา
จะไม่ยอมรับ เราก็อยู่ของเราไปโดยไม่
สร้างความเดือดร้อนให้ใคร ผู้หญิง
ก็สามารถบวชเป็นภิกษุณีได้” พระ
อิสสระมณีกล่าว

ทางด้าน ภิกษุณีวรารักษ์
เลิศรังษี แห่งสำนักพระแม่
กวนอิม ให้สัมภาษณ์ว่า การให้บวช
ภิกษุณีในเมืองไทยต้องค่อยเป็นค่อย
ไป โดยทำความดีให้สังคมยอมรับ
กับต้องถามไปทางพระผู้ใหญ่ว่าจะเห็น
อย่างไร แต่ในอนาคตน่าจะอนุญาตให้
บวชภิกษุณีในนิกายเถรวาทได้

ทางด้าน นายสมพร เทพ
สิทธิ์ ประธานยุวพุทธิกสมาคม

แห่งประเทศไทย (มติชน ๑๔ พ.ค.)
กล่าวว่า หากสตรีทั้งหลายที่ยากเป็น
นักบวช มีเจตนาดี บวชเข้ามาเพื่อ
ประพฤติและเผยแผ่ธรรม ชาวพุทธก็
น่าจะยอมรับ แต่จะบวชเป็นภิกษุณีได้
หรือไม่ นั้น เป็นปัญหาเรื่องพระธรรม-
วินัยที่คณะสงฆ์ต้องพิจารณา

กฎหมายให้สิทธิสตรีเท่าเทียม
บุรุษ แต่ต้องยึดถือพระธรรมวินัยของ
ฝ่ายเถรวาทด้วย สามเณรีจักร์สมุณีย์
จะต้องทำให้สังคมยอมรับก่อน และ
ต้องให้มหาเถรสมาคมยอมรับด้วย

ทางด้าน **พระไพศาล วิสาโล**
เจ้าอาวาสวัดป่าสุคะโต จ.ชัยภูมิ
เห็นว่า การเกิดภิกษุณีสงฆ์ในเมืองไทย
เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมีคน
เป็นอันมากในสังคมให้การสนับสนุน
เนื่องจากเห็นว่าภิกษุณีสงฆ์เป็นสิ่ง
จำเป็นสำหรับการเผยแผ่ธรรม โดยเฉพาะ
ในหมู่ผู้หญิงที่สนใจการทำ
สมาธิวิปัสสนา

เกี่ยวกับข้อจำกัดในเรื่องพระ-
วินัย พระไพศาลเห็นว่า เป็นเรื่องที่ยัง
ถกเถียงกันได้มาก แต่การพิจารณา
เรื่องภิกษุณีสงฆ์ ไม่ควรเริ่มต้นด้วย
ประเด็นพระวินัย หากการพิจารณาว่า
ควรหรือไม่ที่จะมีภิกษุณีสงฆ์ในเมือง
ไทย โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อศาสนา
และสังคมเป็นสำคัญ ต่อเมื่อเห็นว่า
ควรมีภิกษุณีสงฆ์ จึงค่อยพิจารณาถึง
พระวินัยว่าเอื้อหรือเปิดช่องให้บวชได้
หรือไม่ ถ้าทำไม่ได้ก็ต้องคิดค้นรูปแบบ
ใหม่สำหรับนักบวชหญิง ซึ่งก็คือ
ภิกษุณีสงฆ์ในชื่อใหม่นั้นเอง

แต่เชื่อว่า จะมีแต่ผู้ที่เห็นด้วย
เพียงฝ่ายเดียวก็หาไม่ ทางด้านผู้ที่
ไม่เห็นด้วยกับการบวชภิกษุณีก็มีเป็น

จำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะหน่วยงาน
หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลความเป็น
ไปของคณะสงฆ์โดยตรง อาทิ

**พระเทพติลิก (พระมหา
ระแบบ จิตตาโณ)** รองเจ้าอาวาส
วัดบวรนิเวศวิหาร กล่าวว่า ในนิกาย
เถรวาทไม่มีการบวชภิกษุณีมาก่อน
หากให้มีการบวชภิกษุณีในประเทศ
แล้ว และให้ตั้งสำนักไปอยู่กันนอกเขต
เมื่อถูกข่มขืน ถูกทำร้ายขึ้นมาก็ทำให้
ศาสนาเสื่อม

หรือทางด้าน**พระธรรมสิทธิ-
เวที (เสนาะ ปญฺญาวชิโร)**
เลขาธิการสมเด็จพะพุฒาจารย์
(เกี่ยว) วัดสระเกศ เจ้าคณะใหญ่หน
ตะวันออก กล่าวว่า การเรียกร้องเรื่อง
ภิกษุณีเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ถ้าเจตนา
เข้ามาปฏิบัติเพื่อสังคมก็ไม่มีปัญหา
แต่ภิกษุณีในเมืองไทยยังไม่มีกฎหมาย
รับรอง และในความเป็นจริงภิกษุณีก็
หายไปตามวงการนานแล้ว

แม้แต่ทางฝ่าย **แม่ชีประทีป
ขวัญออน ประธานมูลนิธิธรรมา-**
บันแม่ชีไทย ก็กล่าวว่า พระวินัย
นิกายเถรวาทของเมืองไทยไม่มีการ
บวชภิกษุณี แม่ชีอยากบวชไม่จำเป็นต้อง
บวชเป็นภิกษุณีก็ได้ บวชเป็นแม่ชี
ก็เหมือนกัน

นายไพบูลย์ เสี่ยงก้อง
อธิบดีกรมศาสนา กล่าวว่า ไม่
สามารถให้การรับรองภิกษุณีและการ
ขอตั้งวัดใหม่ได้ เนื่องจากไม่มีการ
บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. คณะสงฆ์ส่วน
สามเณรีจักร์สมุณีย์ นั้น เมื่อไปบวช
ที่ศรีลังกาและกลับเข้ามาในฐานะ
ประชาชนคนไทย ก็ต้องปฏิบัติตาม
กฎหมาย

สอดคล้องกับความเห็นของ
**นายถวิล สมศิริรุจิ จ.ผอ.สำนัก
เลขาธิการมหาเถรสมาคม** กล่าว
ว่า การบวชของ ดร.ฉัตรสุมาลย์ ซึ่ง
ทำพิธีบวชที่ประเทศศรีลังกา นั้น เป็น
การบรรพชาที่นอกเหนือไปจากลัทธิ
ของพุทธศาสนาไทยที่ระเบียบสงฆ์
ไม่เคยอนุญาตให้ผู้หญิงบวชได้

“ไม่ว่าจะเป็นนิคายไหน อย่างจีน
นิกาย อันธนิคาย ก็ยังถือว่านักบวช
หญิงของนิกายเหล่านั้น แม้จะมีสมณ-
เพศสูงระดับใดก็ตาม ถ้ามาอยู่ในเมือง
ไทยก็มีศักดิ์เทียบเท่าแค่แม่ชีเท่านั้น
ไม่มีสิทธิ์เป็นสามเณรีหรือภิกษุณีได้”

...

ทางด้าน**สามเณรีธัมมมัทนทา**
ผู้ตกเป็นศูนย์กลางของประเด็นถก-
เถียง กล่าวว่า ตนบวชเพื่อสืบทอด
พระศาสนา ไม่ใช่เพื่อการยอมรับ
ของคน “เวลานี้ อาตมาไม่ได้สู้กับผู้ชาย
ไม่ได้สู้กับภิกษุ แต่สู้ยากกับอวิชชา มี
หน้าที่ทำอวิชชาให้หมดสิ้นไป”

ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์

เป็นอดีตอาจารย์คณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้บรรพชา
เป็นสามเณรีที่ประเทศศรีลังกา มีฉายาว่า
ธัมมมัทนทา เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา
โดยมีภิกษุณีชาวศรีลังกาเป็นอุปัชฌาย์
และมีพระมหาเถระจำนวน ๕ รูปรับรอง
การบรรพชา

ปัจจุบันสามเณรีธัมมมัทนทาพัก ณ
วัดระฆังโฆสิตารามวัดพระธรรมกัลยาณิ อำเภอ
เมือง จังหวัดนครปฐม

จุดประสาน ของการทำงานร่วมกัน

เพื่อสร้างสรรค์การเกิดแห่งสัทธิมนุษยชนที่ถูกต้อง

บอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้โอกาสดิฉันให้มาร่วมเสวนาด้วยในวันนี้ ถึงแม้ว่าดิฉันจะพูดมากกว่าทุกท่านในที่นี้ แต่ก็ขอได้โปรดถือว่าเป็นการสนทนาคุยกันจะพยายามพูดไม่ให้น่าเบื่อเกินไป แต่อาจจะยาวโดยไม่เจตนาจากนั้นก็ขอเชิญซักถามสนทนากันได้โดยไม่ต้องเกรงใจ

เมื่อดิฉันได้เห็นรายการที่คุณนิรมลได้ให้ดู ก็เลยนึกว่าให้ชื่อหัวข้อของการที่เราจะคุยกันว่า “จุดประสานของการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์การเกิดแห่งสัทธิมนุษยชนที่ถูกต้อง”

คำว่าร่วมกันในที่นี้ ไม่เลือกเพศ ไม่เลือกชาติ ศาสนา ชั้นวรรณะ หมายความว่าทุกคนจะเป็นหญิงหรือเป็นชายก็ตาม เราต้องมีจุดประสานของการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์การเกิดแห่งสัทธิมนุษยชนที่ถูกต้อง

เพราะฉะนั้นก่อนอื่นก็ต้องขออนุญาตขยายความคำว่า สัทธิมนุษยชน ในที่นี้หมายความว่าอะไร

จากหนังสือ “สิทธิสตรี วิถีพุทธ” บทปาฐกถา-
ธรรมเรื่อง “จุดประสานของการทำงานร่วมกัน
เพื่อสร้างสรรค์การเกิดแห่งสัทธิมนุษยชนที่
ถูกต้อง” รณจวน อินทรกำแหง -ปาฐกถา,
สมพงษ์ พรหมเมี่ยม -บรรณาธิการ
ภาพประกอบบทความโดย เทพศิริ สุขโสภา

เราได้ยิน “**สิทธิมนุษยชน**” ของกฎบัตรสหประชาชาติมานานแล้ว แต่ดิฉันไม่สนใจเพราะรู้สึกว่สิทธิมนุษยชน เช่นนั้นมิใช่เป็นสิ่งที่เป็นสากล ทว่าเป็นสากลก็หมายความว่าทุกคนในโลกนี้มีสิทธิที่จะมีสิทธิมนุษยชนอย่างนี้ได้ อย่างเท่าเทียมกัน

สิทธิมนุษยชนที่ดิฉันเห็นว่าเป็นสิ่งสากลก็คือ สิทธิมนุษยชนที่ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตที่ไม่เป็นปัญหาหรือไม่มี ความทุกข์

นี่คือสิทธิมนุษยชนของทุกคนในโลกนี้ ที่ควรจะได้ สำนึกว่าเป็นหน้าที่ที่เราเกิดมาควรจจะสร้างสรรค์ ไขว่คว้า กระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งสิทธิมนุษยชนอย่างนี้ให้จได้ ถ้าหากว่า ไม่ได้แล้ว ถึงแม้เราจะมีสิทธิเท่าเทียมในประการใด ๆ ก็ตาม ตามที่กล่าวขวัญกันหรือยอมรับกันเ็นทางโลก สิ่งนั้นก็มีสิทธิมนุษยชนที่พึงปรารถนาหรือเป็นสิทธิมนุษยชนอันประเสริฐที่มนุษย์ควรจะมีควรจะได้

เพราะฉะนั้น **สิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องตามความเห็นของดิฉันคือ สิทธิของการที่จะต้องมีชีวิตที่ไม่เป็นปัญหาหรือไม่เป็นทุกข์**

ถ้าหากว่าเรามีชีวิตที่เป็นทุกข์แล้ว แม้ว่าจะมีอะไร อย่างที่เขานิยมรับรองกันในโลกนี้สักเพียงใดก็ตาม สิ่งนั้น หามีค่าหรือมีความหมายแก่ชีวิตไม่

ทีนี้เมื่อพูดว่า สิทธิมนุษยชนที่เป็นสากลคือการที่จะต้อง มีชีวิตที่ไม่เป็นปัญหาและไม่มี ความทุกข์ ก็น่าจะได้พูดกันถึง คำว่าทุกข์สักเล็กน้อย เพราะว่าท่านที่นัองอยู่ในที่นี้ อาจจะ เข้าใจในความหมายของคำว่า **ทุกข์** ไม่ตรงกันทีเดียวก็ได้

อย่างดิฉันเอง ตั้งแต่เล็กจนเป็นผู้ใหญ่มีความเข้าใจ เรื่องของทุกข์ว่า จะต้องมืปัญหาที่เรียกว่าสหัสสการรจอย่าง ชนิดขอขาดบาดตาย อย่างชนิดที่จะต้องกินยาตาย นั้นแหละ มันถึงจะเป็นเรื่องของความทุกข์

แต่หลังจากที่มีชีวิตอยู่ชนิดที่เรียกว่า ก็มี ความสุขพอสมควร มีความสำเร็จในชีวิตและได้รับการยอมรับใน สังคมพอสมควร ทุกอย่างก็เรียกว่าพอสมควร แต่ทำมา ทุกวัน ๆ จิตใจยังไม่ปลอดโปร่ง ไม่ผ่องใส ยังมี ความรำคาญ มีความอึดอัดขัดใจในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ จนกระทั่งถึงเรื่องใหญ่ ๆ ทุกวัน

สิ่งนี้แหละ ที่ทำให้ดิฉันค่อย ๆ สำนึกขึ้นมาเองโดยไม่รู้ตัวว่า สิ่งที่เราเป็น เราได้อยู่ขณะนั้น หาใช่สิ่งที่ มีค่าสูงสุดหรือประเสริฐสุดในชีวิตของเราไม่ ก็เลยมาสำนึกได้

ว่า “อ้อ...อาการที่จิตใจต้องรู้สึกรำคาญ อึดอัดขัดใจหงุดหงิด ไม่เป็นอันเบิกบาน ปกติ โปร่งใสได้ สิ่งนี้แหละคือลักษณะ อาการของสิ่งที่ท่านเรียกว่าความทุกข์”

เพราะฉะนั้นขอเชิญชวนเพื่อนทุกคนไม่ว่าจะเป็นหญิง หรือชาย ได้โปรดใคร่ครวญถึงความหมายของคำว่าทุกข์ใน ลักษณะนี้ แล้วท่านจะพบเองว่า ชีวิตที่ผ่านมาทั้งในด้านส่วนตัวและการงานได้เคยประสบสิ่งที่เรียกว่าทุกข์บ้างหรือไม่

เ็นทางพุทธศาสนา สิ่งที่เราเรียกว่าความทุกข์นั้นก็คือ ปัญหา เมื่อใดมีปัญหาเกิดขึ้นในใจเมื่อئั้นก็มีความทุกข์ หากชีวิตไม่มีปัญหามันก็ไม่มี ความทุกข์ เพราะฉะนั้นความหมาย ของความทุกข์ในที่นี้ก็คือความหมายถึงลักษณะอาการที่ จิตใจผิตไปจากความเป็นปกติ ตั้งแต่ความหงุดหงิด อึดอัด รำคาญ ไม่โปร่งใจ ไปจนถึงความรู้สึกเจ็บปวด ขมขื่นทรมาน ฯลฯ

เมื่อใดผู้ที่มีความทุกข์ อึดอัดขัดใจ อึดอัด แม้จะกระทำ สิ่งที่ดีงามถูกต้องเป็นประโยชน์ เราก็รู้ยู่ว่าเป็นประโยชน์ แต่ในขณะที่ทำนั้นจิตมันอึดอัดขัดขัดอยู่ตลอดเวลา มีความ ร้อนรนดิ้นรนอยู่ตลอดเวลา ก็เรียกว่ากำลังอยู่กับข้าศึกที่มัน ทิ่มแทงให้ชีวิตนั้นเป็นทุกข์อยู่ตลอดเวลา เพราะเหตุว่าอริยสัจจ์ คือ ความจริงอันประเสริฐ ดังที่ท่านทั้งหลายทราบแล้วว่า ผู้ใดเข้าถึงความจริงอันประเสริฐนี้แล้ว ผู้นั้นย่อมสามารถ รอดพ้นจากการถูกทิ่มแทงของข้าศึก เพราะฉะนั้น ความทุกข์ก็คือข้าศึกของชีวิต

ทีนี้ความทุกข์หรือปัญหาของผู้หญิงคืออะไร ขอ อนุญาตพูดเรื่องของผู้หญิงนิดหน่อย เท่าที่ดิฉันได้อ่าน เอกสารที่คุณหิรมลเอามาให้ และเท่าที่ได้ฟังและสังเกตจาก สิ่งแวดล้อม เราก็รู้ ๆ กันอยู่ว่าความทุกข์ของผู้หญิงก็คือ ความรู้สึกที่ว่าไม่ได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกันกับผู้ชาย รู้สึกว่าผู้หญิงนี้ด้อย ถูกจำกัดสิทธิ์ ถูกจำกัดความรู้สึก ดูต่ำด้อย ไม่ได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกันทั้งในสังคม โลกและในสังคมธรรม

บางที่ก็จริง บางที่เราก็ดคิดไปเอง เพราะฉะนั้นบางที่ เราต้องดูว่าอะไรคือความทุกข์จริงที่มันเกิดขึ้นจริง หรืออะไร ที่ผู้หญิงปรุงแต่งไปเองว่ามันเป็นความทุกข์หรือเป็นปัญหา

ในสังคมธรรมะ เหตุปัจจัยของปัญหาที่ทำให้ผู้หญิง รู้สึกว่าไม่เท่าเทียม หรือว่าผู้หญิงมีความทุกข์นั้นมันมาจากอะไรบ้าง ก็จะพูดสรุปอย่างย่อ ๆ ว่า

เหตุปัจจัยแห่งปัญหา : อุปาทาน

ป ระการแรก ก็มาจากอุปาทานที่เกิดจากความยึดมั่นถือมั่นในประเพณีของเราที่มีมาเก่าก่อน ที่พอลูกผู้ชายเกิดมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ป็นชาวจีนก็จะถือว่าเป็นลามกอันประเสริฐ เป็นมงคลของชีวิต ถ้าลูกผู้หญิงเกิดมาก็จะรู้สึกเหมือนไม่มีความหมาย ไม่มีค่า บางทีเห็นเป็นตัวถ่วงเป็นต้น นี่ก็เป็นอุปาทานที่เกิดจากวัฒนธรรมดั้งเดิม

นอกจากนี้ ก็อาจจะเกี่ยวกับเรื่องระเบียบวินัยในทางพระศาสนาที่ไม่ให้สัทธิหรือเปิดโอกาสแก่ผู้หญิงอย่างเพียงพอ ซึ่งก็ได้มีการอภิปรายหรือสนทนากันมามากแล้ว เช่น ภิกษุณีแม้จะบวชมานานเพียงใดก็ต้องกราบไหว้ภิกษุที่บวชแม้เพียงวันเดียว ภิกษุณีต้องรับฟังคำสั่งสอนของภิกษุ ภิกษุณีไม่ได้โต้แย้งตำหนิภิกษุ เป็นต้น ในที่นี้จึงจะไม่กล่าวซ้ำ

ความทุกข์หรือปัญหาของผู้หญิงจะมีหรือไม่มีในพระศนะของดิฉันอยู่ที่น้ำใจของผู้ชายหรือน้ำใจของบุรุษ และบุรุษหรือผู้ชายในที่นี้ดิฉันมิได้หมายถึงพระสงฆ์เท่านั้น เพราะในสังคมของวัดนั้น เรามีทั้งพระสงฆ์สามเณรและอุบาสก ในบรรดาท่านที่เป็นอุบาสกบางท่านก็เป็นผู้ใกล้ชิดรับผิดชอบในเรื่องทางวัดก็มี ซึ่งก็มีเหมือนกันที่บางครั้งอาจจะขาดน้ำใจหรือขาดความเข้าใจในผู้หญิงไปบ้าง แต่จากประสบการณ์ส่วนตัวของดิฉัน ดิฉันรู้สึกว่าดิฉันโชคดีมากเมื่อมีโอกาสเข้ามาอยู่ในสังคมธรรมะ ก็ได้มีโอกาสอยู่กับท่านผู้เป็นบัณฑิตถึง ๒ ท่าน และเมื่ออยู่กับบัณฑิต ดิฉันไม่มีปัญหา

**ผู้หญิงไม่มีปัญหา
ผู้หญิงไม่มีความทุกข์
ผู้หญิงไม่มีปมด้อย
เมื่อได้อยู่กับบัณฑิต**

ป ัณจิตท่านแรกที่ดิฉันได้มีโอกาสอยู่ศึกษาปฏิบัติธรรมกับท่านก็คือ ท่าน **อาจารย์หลวงพ่ocha หลวงพ่ocha** นั้นใครก็กล่าวถึงว่า ท่านเป็นผู้เคร่งครัดระเบียบวินัย จะไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงเท่ากับผู้ชาย แต่จากประสบการณ์ที่

ดิฉันได้รับเป็นส่วนตัว ปรากฏว่าหลวงพ่ochaไม่เคยปิดกั้นโอกาสดิฉันแม้แต่นิดเดียว ตัวอย่างเช่น สถานที่ปฏิบัติธรรมที่จัดไว้สำหรับสงฆ์ เมื่อเห็นว่าเราได้ตั้งใจปฏิบัติอย่างจริงจัง ท่านจะอนุญาตให้เข้าไปอาศัยในสถานที่ปฏิบัตินั้นได้ แต่ท่านแนะนำว่า ต้องดูให้ละเอียดรอบคอบว่า ขณะนั้นไม่มีพระสงฆ์กำลังใช้สถานที่นั้นในตอนนั้น ท่านเคยพูดว่า “นี่นะ รัญจวน ถ้าอยากปฏิบัติจะไปนั่งตรงนั้นก็ได้นะ แต่ดูเสียหน่อยว่า ตอนนั้นไม่มีพระอยู่”

คือถ้าไม่มีพระสงฆ์นั่งอยู่ ก็อนุญาตเข้าไปได้ เพราะเป็นที่สงบสงัด และเมื่อพระสงฆ์ท่านเห็นเรานั่งสมาธิอยู่ ท่านก็จะไม่เข้าไปใช้สถานที่ในตอนนั้น

นอกจากนี้ ท่านยังเปิดโอกาสให้อีกหลาย ๆ อย่าง ฉะนั้นในขณะที่อยู่กับหลวงพ่ochaท่านอาจารย์ชา ดิฉันไม่เคยมารู้สึกว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย รู้สึกเป็นแต่เพียงผู้ปฏิบัติธรรมคนหนึ่งเท่านั้นเอง

แล้วเมื่อได้เข้ามาอยู่กับท่านอาจารย์สวนโมกข์คือ **ท่านอาจารย์พุทธทาส** ท่านก็ทำให้ดิฉันรู้สึกว่าเป็นหญิงเป็นชายอีกเช่นกัน เพราะมีโอกาสในการศึกษาธรรมและในการปฏิบัติธรรม หรือในการที่จะไปเรียนใต้ถุนท่านอาจารย์เกี่ยวกับปัญหาธรรมนั้นท่านเปิดโอกาสเสมอ ยกเว้นในขณะที่ท่านไม่ว่าง มีการะอย่างอื่น ท่านอาจารย์ให้โอกาสเต็มที่เสมอเหมือนกัน

นอกจากนั้นในเรื่องการทำงาน การใช้งาน ท่านอาจารย์ไม่ได้คิดว่าเราเป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชาย สิ่งใดที่เราทำได้หรือท่านเห็นว่าเราสามารถทำได้ ท่านก็มอบให้ทำ เพราะฉะนั้นจากการที่ดิฉันอยู่กับท่านอาจารย์มาตลอดเวลา ดิฉันไม่เคยรู้สึกว่าเป็นผู้หญิงหรือเป็นผู้ชาย ไม่เคยรู้สึกว่ามีมด้อย

เคยมีนักข่าวสตรีมาสัมภาษณ์ตั้งแต่ดิฉันมาอยู่สวนโมกข์ได้สักปี สองปี เขาถามว่า ดิฉันมีความรู้สึกอย่างไรกับบทบาทของผู้หญิงในพระพุทธศาสนาหรือในวงการธรรมะ ดิฉันตอบอย่างที่ดิฉันพูด เพราะดิฉันรู้สึกอย่างนั้นจริงๆ ดิฉันจึงประทับใจในใจว่า ถ้าเพียงแต่เราได้มีโอกาสอยู่กับบัณฑิต (คำว่าบัณฑิตนี้เป็นได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย) ถ้าได้อยู่กับบัณฑิตแล้ว ปัญหาไม่มี แต่ปัญหาเกิดขึ้นเพราะว่าบางที่เราขาดบัณฑิต

ที่ดิฉันพูดขึ้นในที่นี้ขอประทานอภัยพระคุณเจ้าที่นั่งอยู่ในที่นี้ ดิฉันไม่ได้เจาะจง ที่นั่งอยู่ในที่นี้ก็มันเป็นบัณฑิต และก็อาจจะมียุติบัณฑิตในที่อื่นๆ อีกมาก แต่จากประสบการณ์ที่

ดิฉันได้ประจักษ์แล้วก็มีอยู่ ๒ ท่าน คือ ท่านอาจารย์หลวงพอลา และท่านอาจารย์พุทธทาส ที่ท่านเป็นบัณฑิตที่ไม่ทำให้ผู้หญิงมีมด้อย

สถานะของผู้หญิงที่ปฏิบัติธรรมไม่ชัดเจน

เหตุปัจจัยของปัญหาในสังคมธรรมะ ข้อต่อไปก็คือ สถานะของผู้หญิงที่ปฏิบัติธรรมไม่ชัดเจน นี่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาของผู้หญิงในวงสังคมธรรมะ คือ สถานะในการปฏิบัติธรรมไม่ชัดเจน อย่างที่พูดกันว่าไม่มีภิกษุณี ถ้าหากว่ามีภิกษุณีที่มีรูปแบบชัดเจน ไม่มีปัญหา ที่พูดถึงภิกษุณีในที่นี้ขอเรียนให้ทราบว่าไม่มีควมรู้สึกว่าจะเรียกร้องว่าต้องมีภิกษุณี จะต้องมีการบวชผู้หญิงให้เป็นภิกษุณี เพียงแต่พูดว่า การมีภิกษุณีในสมัยพุทธกาลนั้นเป็นการแสดงสถานะของผู้หญิงที่ปฏิบัติธรรมได้ชัดเจน ได้รับการรับรองชัดเจน แต่บัดนี้เรามีแม่ชีซึ่งท่านผู้รู้กล่าวว่า แม่ชีก็คืออุบาสิกานั่นเอง อุบาสิกาคือผู้หญิงที่ปฏิบัติธรรม จะแต่งขาวปลงผม หรือจะแต่งดำใส่ขาวปลงผมอย่างดิฉัน หรือว่าจะปฏิบัติธรรมอยู่ที่บ้านก็ยังเป็นอุบาสิกาเหมือนกัน หมายความว่า ปัจจุบันเรามีพุทธบริษัทเพียงสามคือ ภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา ซึ่งแม่ชีก็รวมอยู่ในพุทธบริษัทฝ่ายอุบาสิกาคือผู้หญิงปฏิบัติธรรม สมาทวนศีล ๘ ปลงผม แม่ชีรูปแบบของการแต่งกายที่เป็นเฉพาะ แต่ก็ยังไม่มีการรับรองสถานะของแม่ชีอย่างเป็นทางการ

เพราะฉะนั้น บทบาทหรือสถานะของผู้หญิงในการปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาจึงยังไม่ชัดเจน เมื่อไม่ชัดเจนจะให้ผู้อื่นในสังคมภายนอกเขารับรองก็ยาก ยากที่จะให้เขารับรองในลักษณะไหน อย่างไร และเพียงใด เหมือนอย่างตัวดิฉันเอง ที่ดิฉันสะดวกใจเมื่อตอนเดินทางโดยเครื่องบินและเห็นข้อแตกต่างระหว่างพระภิกษุกับผู้หญิงปฏิบัติธรรม ปลงผมอย่างนี้ได้ชัดเจนเลย เช่น เมื่อเราจะขอรับรองเจ้าหน้าที่ว่ากรุณาอย่าจัดให้เรานั่งติดกับผู้ชาย เขาก็จะรู้สึกว่าจะไม่สำคัญหรือจำเป็นถึงขนาดจะต้องยอมทำตามที่เราขอ บางคนก็ทำให้บางคนก็ไม่สนใจ เพราะบริษัทการบินไม่มีนโยบายที่จะจัดที่สำหรับผู้หญิงในสถานนีโดยเฉพาะ เหมือนที่เขาจัดให้พระภิกษุ

พอออกจากที่พักคนโดยสารจะไปขึ้นเครื่องบินก็จะมี

รจัดเฉพาะสำหรับพระภิกษุ ส่วนผู้หญิงปลงผมจะขึ้นไปยืน
เบียดบนรถโดยสารสำหรับผู้โดยสารทั่วไปอย่างไรก็ไม่มีผู้ใด
สนใจเหมือนนั้น ดิฉันเดินทางโดยเครื่องบินเพราะเหตุจำเป็น
หลายครั้ง แต่ก็มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ดิฉันได้รับความกรุณาเป็นอย่าง
ยิ่งจากเจ้าหน้าที่เชิญให้ขึ้นรถที่จอดไว้เฉพาะ แต่ดิฉันรู้ว่านั่น
เป็นความกรุณาส่วนตัวของสภากาชาดผู้หนึ่ง คือเจ้าหน้าที่
การบินผู้หนึ่ง เป็นความกรุณาส่วนตัว แล้วคงจะเป็นผู้ที่
มีความศรัทธาสนใจในธรรมะด้วยก็ได้ จึงเรียกให้ดิฉัน
ไปนั่งอย่างเรียบร้อย นี่เป็นความเหลื่อมล้ำที่มองเห็น ถ้าจะ
บอกขออภัย ไม่รู้จะไปบอกเขาอย่างไร ทำไมเขาไม่จัดให้
เราอย่างเรียบร้อยบ้าง ทำไมเขาไม่เห็นว่าผู้หญิงปฏิบัติธรรม
ก็จะต้องสำรวม จะต้องอยู่ จะต้องทำอะไรให้พอเหมาะ
พอควรเหมือนกัน นี่ก็เป็นสิ่งเล็กน้อย ไม่ต้องพูดถึงว่า
จะไปเรียกร้องขอค่าโดยสารครึ่งราคา ไม่เคยคิดในเรื่องนั้น
เพียงแต่ขอให้อำนวยความสะดวกในเรื่องการนั่ง การเดินทาง
สักนิด บริษัทการบินก็ไม่ได้นึกถึงเลย นี่เพราะอะไร?
ก็เพราะเหตุว่าสถานะของผู้หญิงในการปฏิบัติธรรมไม่ชัดเจน
นั่นเอง

เมื่อดิฉันออกมาใช้ชีวิตของผู้บวชอย่างนี้ใหม่ ๆ
คราวหนึ่งไปธุระในกรุงเทพฯ กับเพื่อนรุ่นพี่ท่านหนึ่ง ท่าน
ปฏิบัติธรรมมานานแล้ว ท่านพาไปขึ้นรถเมล์ที่ต้นทางเราก็ได้
ที่นั่ง พอนั่งเรียบร้อยก็เตรียมหยิบสตางค์ ผู้เก็บเงินก็บอก
ว่าไม่ต้องเสียเงินเพราะเป็นผู้บวช ถ้าจะถามว่าดิฉันรู้สึก
อย่างไรในขณะนั้น ก็ขอบอกตามตรงว่า ดิฉันรู้สึกภาคภูมิใจ
มาก ภาคภูมิใจในสถานะของเราที่เป็นนักบวช ที่จริงค่า
โดยสารรถเมล์ไม่กี่ปีกี่บาทหรอก แต่การที่ได้รับการยอมรับ
ในสถานะนี้ทำให้เกิดความภาคภูมิใจไป เป็นกำลังใจที่ทำให้เรา
พยายามที่จะปฏิบัติตนให้ตรงตามให้สมแก่ความเป็นนักบวช
ที่มีผู้อื่นเขาเห็นคุณค่า

นี่เห็นไหมคะ เพียงแต่การสนับสนุนเล็ก ๆ น้อย ๆ
เท่านั้น แต่ได้ให้กำลังใจแก่ผู้หญิงเพียงใด ให้ทั้งกำลังใจและ
ความชื่นชมใจเป็นอย่างยิ่ง

เพราะฉะนั้น จุดนี้จึงน่าจะเป็นสิ่งที่ควรนำมาพูดกัน
ถึงสถานะของผู้หญิงปฏิบัติธรรมที่ยังไม่ชัดเจน

เนื่องจากความไม่ชัดเจนนี้จึงเป็นเหตุให้คนทางโลกขาด
ความเข้าใจโดยไม่เจตนา โดยมักจะรู้สึกกันว่า คนปฏิบัติธรรม
หรือคนอยู่วัดแล้วอย่างนี้ อะไรก็ได้ “อะไรก็ได้” นี่ เช่น ใน
การติดต่อกันในบางครั้ง จะไม่มีการระมัดระวังในความ

เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการยืน การนั่ง หรือการให้สิ่งของ
เพราะคนโลกบางคนเห็นว่าด้วยลักษณะอาการกิริยาอาจ
อย่างไร คนวัดก็ไม่มองอะไร ที่คิดว่าไม่ถือเพราะอะไร เพราะ
ผู้อยู่วัดยอมไม่ยึดมั่นถือมั่นแล้ว นี่เขาคิดไปในทางสุดโต่งก็
ตามกิเลสของเขา ตามกิเลสที่จะทำอะไรอย่างมั่งง่ายโดยไม่ได้นึก
ว่า ความจริงแล้วเรารู้ว่าอะไรคือความถูกต้อง แม้เราจะ
ไม่ได้ลดละความยึดมั่นถือมั่นตามกำลังของการปฏิบัติ แต่
เรารู้ว่าอะไรคือความถูกต้อง อะไรคือความไม่ถูกต้อง
บางที่เราจะพูดเมื่อถึงโอกาสอันสมควร เมื่อโอกาสไม่สมควร
เราก็จะไม่พูด

ธรรมชาติของผู้หญิงที่ถูกมองในทางลบ

ก่อนหนึ่งที่เป็นเหตุปัจจัยแห่งปัญหา
คือ ธรรมชาติของผู้หญิงที่ถูกมอง
ในทางลบ ธรรมชาติของผู้หญิงที่ถูก
มองในทางลบนี้มีอะไรบ้าง?

เท่าที่ดิฉันได้สังเกตหลังจากที่ได้ปฏิบัติธรรมมาแล้วได้
มีโอกาสนั่งในที่บางแห่งก็ได้ยินจากคำบอกเล่าว่า ท่านเจ้า
อาวาสหลายแห่ง หลายวัด ไม่นิยมต้อนรับผู้หญิงที่
จะเข้ามาปฏิบัติธรรมหรือพุดง่าย ๆ ก็คือ ไม่ต้องการให้แม่-
ชีอยู่ปฏิบัติธรรมในวัดนั้น ถ้าหลีกเลี่ยงได้ก็จะหลีกเลี่ยง
ท่านไม่ต้องการรับเพราะคล้าย ๆ กับว่า ผู้หญิงนี้เป็นตัว
ปัญหา เป็นตัวเรื่องมาก อยู่ที่ไหนมักจะนำปัญหามาให้

เมื่อปีที่แล้ว ได้ยินคำปรารภจากท่านอาจารย์สุเมโธ
เกี่ยวกับเรื่องนี้ ก่อนหน้านั้นก็ได้ยินจากปากคนอื่น แต่
วันนั้นได้ยินท่านปรารภกับดิฉันโดยตรงว่า ปกครองผู้หญิงนี้
ยาก การที่มีผู้บวชเป็นผู้หญิงอยู่ในวัดนี้ยากลำบากมาก เพราะ
ชอบอิจฉากันจริง พวกผู้หญิงที่ชอบอิจฉากันจริง แล้วท่าน
ก็ทำท่าให้เห็นว่าสิ่งนี้มันรังเกียจ ความอิจฉาของผู้หญิงนี้มัน
น่ารังเกียจ มันไม่งดงาม มันไม่น่ารัก ดิฉันก็เรียนกับท่านว่า
ส่วนมากก็มักเป็นอย่างนั้น เพราะคนนั้นบางทีเมื่อเราเผลอ
ไปพบผู้ชายที่อิจฉาขึ้นหิวกัน กัดกัน แง้งแย่งกัน เกิดความ
รู้สึกว่ามันน่าเกลียดเสียยิ่งกว่าผู้หญิงที่อิจฉาเสียอีก เพราะ
แย่งเอานิสัยในทางลบของผู้หญิงไป โดยปกติผู้หญิงส่วนมาก
ยอมรับว่าผู้ชายเป็นคนใจกว้างไม่หยาบคาย ไม่เอาเรื่อง
เล็ก ๆ น้อย ๆ มาคอยจับผิดจับถูกกัน ฉะนั้นถ้าเผลอไป

พบผู้ชายลักษณะอย่างนั้นซ้ำ มันน่าเกลียดเสียยิ่งกว่าผู้หญิงอีก ท่านก็เลยหัวเราะ ไม่ตอบว่าอะไร เชื่อว่าท่านก็คงจะได้พบอย่างนั้นบ้างเหมือนกัน

เพราะฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่า นี่คือธรรมชาติอย่างหนึ่งของผู้หญิงที่ถูกมองในทางลบ เราจะรับหรือไม่รับก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่พูดกันอยู่ ฉะนั้นดิฉันคิดว่าสิ่งที่หยาบคายที่ผู้ชายคิดว่าผู้หญิงเป็นอย่างนี้ เราจะต้องแก้ไข ลบมันออกไป ก็จะได้รับ การรับรองจากบุรุษผู้มีใจเป็นธรรม ซึ่งก็มีอยู่ไม่น้อยในสังคม

ค่านิยมมิฉฉาหิฐุ

นอกจากนี้ สิ่งที่เป็นเหตุปัจจัยแห่งปัญหา คือ “ค่านิยมมิฉฉาหิฐุ” ดิฉันเรียกว่า ค่านิยมมิฉฉาหิฐุที่เราพบอยู่ในวงการสังคมมนุษย์ทุกวันนี้ เป็นค่านิยมมิฉฉาหิฐุที่ยอมให้ใจของตนตกเป็นทาสของวัตถุนิยมจนใจทวนไม่ขึ้นทั้งผู้หญิงผู้ชาย ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่ทั่วไปหมด ไม่เลือกชาติศาสนาด้วย

นอกจากนั้นก็คือ อุปทาน ความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งอันเป็นมายาทั้งปวง โดยรู้ไม่เท่าทันจึงคิดว่ามันจริง ไม่รู้ว่ามันเป็นเพียงสมมติเท่านั้น เช่น เกียรติยศชื่อเสียง ความดี ความเด่น ความดัง ความวิเศษต่าง ๆ นอกจากนั้นก็ยังยึดทรัพย์สินเงินทอง ตำแหน่งการงาน ซึ่งก็เป็นมายาไม่ใช่สิ่งจริงเพราะมันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

ในชีวิตของเราที่ผ่านมา เราจะได้สัมผัสกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มาบ้างแล้ว เช่น เปลี่ยนตำแหน่งการงาน บางคนก็เปลี่ยนชื่อ เปลี่ยนสิ่งแวดล้อม เปลี่ยนอะไรต่ออะไรมาเยอะแยะมากมาย เพราะฉะนั้นค่านิยมมิฉฉาหิฐุเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไข ทำความเข้าใจให้ถูกต้องว่าความเจริญที่แท้จริงคืออะไร เกียรติยศที่แท้จริงคืออะไร ศักดิ์ศรีของคนอยู่ที่ไหน คุณค่าของคนโดยแท้จริงอยู่ที่ไหน

ความอกตัญญูต่อธรรมชาติ

เหตุแห่งปัจจัยข้อต่อไปคือความอกตัญญูต่อธรรมชาติ นี่ไม่เลือก

ผู้หญิงไม่เลือกผู้ชาย ความอกตัญญูต่อธรรมชาติเพราะว่าหลงยึดติดอยู่ในสิ่งปรุงแต่ง ทั้งในทางกาย ทางใจ ทางจิตวัตรประจำวัน ในการกิน การอยู่ การนอนสารพัด ในทางพุทธศาสนาได้อธิบายไว้แล้วว่า ปัจจัยที่จำเป็นของมนุษย์ที่ต้อง การคือ ปัจจัย ๔ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐาน แล้วลองมาพิจารณา ดูการใช้ปัจจัย ๔ ในปัจจุบันบ้าง

ที่อยู่อาศัยเดียวกันนี้ฉันทวิไลมาหาแค่วัน มั่นกินความจำเป็นไหม

เครื่องนุ่งห่มนี้ไม่ต้องบรรยายละเอียด ดูหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ก็เห็นชัดอยู่แล้ว

อาหารความจริงนั้นเมื่อก่อน มีกับ มีของหวานสักคำก็ชื่นใจแล้ว สมัยที่เราอยู่กันมายาวนานหลังปูยาตาหวดขึ้นไปมีเพียงแค่นั้นก็พออิ่ม มีความสุข ได้กินร่วมกันนั่นก็พอ มันก็มีความสุข แม้จะไม่มีเครื่องเคียงอะไร แต่บัดนี้กินด้วยปากเท่านั้นยังไม่พอ จะต้องกินทั้งทางตา ทางหู ทางจมูก ทั้งทางกาย ต้องมีคนมานั่งคอยป้อนกลายเป็นเด็กทารกไปหมด กินเองไม่ได้ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กินพร้อมกันหมด นี่คือการหลงในสิ่งปรุงแต่ง มีอุปาทนยึดมั่นในสิ่งที่เป็นมายาซึ่งมันติดเทหียาวแน่นอยู่ในใจของคนในทุกคนนี้ เพราะฉะนั้น จึงเกิดความอกตัญญูต่อธรรมชาติ

ธรรมชาติให้อะไรมาอย่างชนิดประมาณไม่ได้ มีคุณค่าสูงสุดในชีวิต แต่มนุษย์อกตัญญูต่อธรรมชาติ อกตัญญูอย่างไร ทุกท่านทราบอยู่เถิด ซึ่งบัดนี้มนุษย์ได้รับผลแห่งการกระทำนั้นแล้วตามกฎอิทัปปัจจยตา เมื่อสิ่งนี้มีสิ่งนี้ก็มี เมื่อสิ่งนี้ไม่มีสิ่งนี้ก็ไม่มี

เพราะฉะนั้น ความอกตัญญูต่อธรรมชาติเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถบรรลุถึงสิทธิมนุษยชนอันเป็นสากลได้

ความไม่ประจักษ์ชัดในจุดแห่งคุณค่าของความเป็นมนุษย์

นอกจากนี้อีกข้อหนึ่งคือ ความไม่ประจักษ์ชัดในจุดแห่งคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ไม่ยึดว่าจุดแห่งความมีคุณค่าของมนุษย์อยู่ที่ ชื่อ นามสกุล อยู่ที่ตัวตน อยู่ที่รูปร่างหน้าตา โดยไม่สำนึกว่าการกระทำของมนุษย์ต่างหากที่จะชี้บอถึง ความมีคุณค่าของชีวิตหรือความปราศจากคุณค่า คนเราจะ

รักกันหรือชังกันก็อยู่ที่ตรงการกระทำไม่ใช่อย่างอื่น
เหมือนอย่างที่เราได้อ่านชาวพอลิโธกัน โกรธแค้น
มากจนทนไม่ได้ ฆ่าฟันแล้วทำลายชีวิตให้คนตายไปแล้วก็
ยังไม่พอ ต้องเอาชีวิตมาหั่น มาเฉียน แยกร่างออกเป็นชิ้น ๆ
นั่นเพราะความโกรธ ความแค้นใจ แต่เขาลืมนึกไปว่า เขา
แค้นอะไร แค้นตัวตนหรือร่างกายนี้หรือ ความจริงไม่ใช่
เขาแค้นการกระทำต่างหาก

ต่อให้ลับเป็นชิ้น ๆ การกระทำที่ไม่ถูกใจก็ยังคงจารึก
อยู่ในใจนั่นเอง มันยังไม่หายไปไหน คนเราไปยึดมั่นตรึง
จุดที่ว่า คำของความเป็นมนุษย์หรือคำของความเป็นคนนั้น
อยู่ที่ความเป็นตัวตน อยู่ที่ชื่อเสียง ตำแหน่ง เกียรติยศ
การทำงาน ไม่นึกถึงว่ามันอยู่ที่การกระทำ ตัวตนหรือร่างกาย
เป็นเพียงเครื่องมือของการกระทำเท่านั้นเอง

เหตุปัจจัยแห่งปัญหาที่จิตใจอยากจะเอ่ยถึงเป็นข้อ
สุดท้ายก็คือ ความหวัง ทุกท่านคงทราบแล้ว ที่เป็นทุกข์กัน
อยู่ทุกวันนี้เพราะความหวังใช่ไหม? แต่เราไม่ได้นึก มอง
ผ่านเลย เพราะได้รับการสอนมาตั้งแต่เล็กแต่น้อยว่า ชีวิต
นี้อยู่ได้ด้วยความหวัง แล้วก็พากันกลืนยาพิษของความหวัง
อยู่ทุก ๆ วัน แม้แต่การพัฒนาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น แม้แต่
การต่อสู้เรียกร้องสิทธิเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ซึ่งก็เป็น
สิ่งที่ดีเป็นการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แล้วทำไมจึงต้อง
เป็นทุกข์? ทำไมต้องทุกข์รอน? ไม่มีความสุขสงบใจในการ
กระทำ นี่ก็เพราะหวัง พอเริ่มต้นทำก็หวังว่ามันจะต้องได้
ผลและต้องได้ผลอย่างนี้ด้วย ถ้าไม่ได้แบบนี้ ก็ยอมรับ
ไม่ได้ จิตใจจึงเป็นทุกข์ ขณะที่ทำก็มีแต่ความร้อร่น
กระวนกระวาย เพราะความอยากจะทำให้ได้ผลอย่างที่ต้อง
การ ทุกท่านทราบดีอยู่แล้วถึงฤทธิ์เดชของความหวังว่า มัน
ทำลายชีวิตของเราให้ตกอยู่ภายใต้ความทุกข์ หรือตกอยู่ใน
นรกตลอดเวลา ก็เพราะความหวังนั่นเอง

**การสร้างสรรคจุดประสาน
เพื่อพัฒนาการเกิดแห่งสิทธิมนุษยชน
ที่ถูกต้อง**

ด.ประสานข้อ ๑ : ตัดตรงเข้าสู่หัวใจของ
พระธรรมเราไม่มีเวลาแล้วที่จะเดิน
เลาะรั้วฆมนกขมไม้ หรือเดินเล่นในป่า

เพื่อหาบรรยากาศ เราไม่มีเวลาแล้วใช่ไหมคะ ในสภาวะ
สังคมปัจจุบันนี้เราไม่มีเวลาเหลือแล้วที่จะมาเดินเล่น จะมัว
เลาะอ้อม ๆ ทุมไม้ บัดนี้หน้าที่ของเราทุกคน ถ้าต้องการ
จุดประสานให้เกิดผล เราจะต้องตัดตรงเข้าสู่หัวใจของ
พระธรรม ต้องศึกษาในเรื่องของอัตตาและอนัตตา

คำว่า "อัตตา" นั้น ทุกท่านก็ทราบแล้วว่าหมายถึงความ
รู้สึกเป็นตัวตน เมื่อมีอัตตา มีอุปาทาน ความยึดมั่นในตัวตน
ความเห็นแก่ตัว ตัวเองเป็นศูนย์กลางก็เกิดขึ้น เมื่อเกิดขึ้นก็
ทำให้ความยึดมั่นถือมั่นเกิดความหวัง จะเอาให้ได้อย่างที่ใจ
ตนต้องการ ที่ตนคิดว่ามันถูกต้อง ที่ตนคิดว่าควรได้ควรมี
ควรเป็น นี่คือการร้ายกาจของความมีอัตตา เป็นโทษทุกข์
ของความมีอัตตา เพราะฉะนั้น ถ้าต้องการละลายปัญหา
ละลายความทุกข์ จึงต้องศึกษาเรื่องของอัตตาทันที อย่าง
ไปมัวเลาะรั้ว ฆมนกขมไม้ อยู่ ไม่มีเวลาแล้ว ต้องตัดตรง
เข้าสู่หัวใจ เพราะเมื่อมีความเห็นแก่ตัวเกิดขึ้น มันก็ทำให้
ไม่มีน้ำใจที่จะเห็นแก่กันและกันได้ จะมีแต่ความอยาก
เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เพราะจะเอาให้ได้อย่างที่ตน
ต้องการ ฉะนั้นจึงขออย่าว่า ความเห็นแก่ตัวนี่คือรากเหง้า
แห่งปัญหาทุกปัญหา และเป็นรากเหง้าที่เป็นเหตุของความ
ทุกข์ที่เกิดขึ้น

เมื่อเราเห็นว่า ความยึดมั่นถือมั่นในความรู้สึกมีอัตตา เป็นรากเหง้าของปัญหาทุกปัญหา แล้วอะไรล่ะที่จะมาแก้ ปัญหาตัวนี้ อะไรที่จะทำให้รากเหง้าของปัญหานี้สลายได้ นั่นก็คือ ต้องศึกษาเรื่องของอนัตตา

ท่านที่พอจะคุ้นเคยกับการศึกษาธรรมะมาแล้ว ก็คงพอจะทราบว่า เราจะต้องเริ่มที่การศึกษาเรื่องของอนิจจัง ให้รู้ว่าชีวิตนี้มันมีแต่ความเกิด-ดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ดูที่ตัวเรา ร่างกายเรานี้มีอะไรเที่ยง มีอะไรคงที่ มีอะไรให้เรายึดมั่นถือมั่นจริงได้บ้าง การดูร่างกายที่สมมติกับตัวตนนี้มัน

เห็นชัด เพราะมันมีประจำกายพยานอยู่ พิสูจน์ได้ด้วยตนเอง ลองมองย้อนหลังไป ๕ ปีที่แล้ว ๑๐ ปีที่แล้ว มองเห็นอนิจจังกันทุกคนไหม? ไม่ต้องมองย้อนมาก แค่ ๕ ปี ๑๐ ปี ก็มองเห็นแล้ว ถ้าเรามองเห็นอนิจจังกันทีละน้อยเราจะซึมซาบในทุกซึ้ง ทุกซึ้งคือสภาวะของความทนได้ยาก มันทนอยู่ไม่ได้ มันอยู่ไม่ได้ก็เพราะมันต้องเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นเมื่อพิจารณาอนิจจัง เห็นทุกซึ้ง ไม่ช้าก็จะซึมซาบในอนัตตา ความไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน

มันอยู่ที่ไหน มันเกิดขึ้นได้อย่างไร มันมาจากไหน มันสลายไปได้อย่างไร ก็จะค่อย ๆ มองเห็นชัดขึ้นทีละน้อย ไม่ช้าความยึดมั่นในความรู้สึกเป็นอัตตาตัวตนก็จะค่อยหมดไป ความเห็นแก่ตัวจะลดลงเองเพราะจะเกิดความรู้สึกดีขึ้นในใจว่า เมื่อมันไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตนอย่างนี้แล้วจะมายึดมั่นถือมั่นอะไรกับมันเล่า จะรักษามันไว้ก็ไม่ได้ ไม่สามารถจะรักษาได้ ฉะนั้นสิ่งที่เหลืออยู่คืออะไร ก็คือการกระทำหน้าที่อย่างถูกต้องตามกฎหมายที่ปัจจุบันตา ประกอบเหตุปัจจัยให้ถูกต้อง ผลย่อมถูกต้อง มีหน้าที่อย่างไรเราก็ให้ถูกต้อง เมื่อทำหน้าที่ถูกต้องผลถูกต้อง เมื่อผลเกิดขึ้นไม่ถูกต้องทำให้ใจท้อแท้ ใจไม่เยือกเย็นผ่องใส ก็ควรรย้อนกลับศึกษาเหตุปัจจัยทันทีที่ว่า ได้ทำอะไรผลจึงเกิดขึ้นอย่างนี้ ย้อนไปศึกษาทันที เมื่อมองเห็นเหตุแล้วแก้ไขเสียใหม่ด้วยจิตที่ใสพร้อมด้วยสติปัญญาเพราะมองเห็นชัดแล้วว่า ไม่มีอะไรให้ยึดมั่นถือมั่นได้จริง ๆ เลยสักอย่างเดียว

“อนัตตา” เท่านั้นจึงจะสามารถสลายความรู้สึกเป็นอัตตาได้ เพราะฉะนั้นโปรดอย่าคิดว่าเรื่องอนัตตานี้สูงเกินเอื้อม หรือเป็นเรื่องของความคร่ำครึ ของคนล้าสมัย ของคนโบราณที่ไม่รู้เรื่อง ไม่ใช่เลย

ถ้าหากผู้รู้เรื่องอนัตตา ผู้นั้นแหละคือคนทันสมัยที่สุด คือคนที่ฉลาดที่สุด เพราะรู้อะไรที่เป็นสัจธรรม ที่รู้รอบนอก ๆ นั้นยังไม่ได้รู้ของจริง จึงปล่อยให้ใจของตนถูกกัดทิ่มแทงอยู่ด้วยความทุกข์อยู่ตลอดเวลา แล้วจะเรียกว่าเป็นคนฉลาดได้อย่างไร ต่อให้ได้ปริญญาเอก ต่อให้มีตำแหน่งการงานสูงสุดแค่ไหนก็ยังไม่พ้นคำว่า “เขลา” เพราะยอมให้อวิชชาครอบงำจิตของตนอยู่ตลอดเวลา ในขณะเดียวกันก็ทนไม่ได้ที่จะฟังใครมาบอกว่า โง่ ๆ ๆ เพราะถือตัวว่าเป็นคนฉลาด เหมือนอย่างดิฉันเองที่ไม่ได้มาทำท่านอาจารย์พุทธทาสในทันที เมื่อตัดสินใจออกจากบ้าน เพราะดิฉันไม่อยากจะฟังว่าท่านโง่ ท่านไม่ได้เพราะคิดว่าเราเป็นคนฉลาด มี

ความสำเร็จในการทำงาน แล้วจะไ้ได้อย่างไร นี่แหละคือความรู้สึกเป็นอัตตา อีโก้ ที่มันยอมไม่ได้ ยอมไม่ได้เท่าไรยิ่งไ้เท่า นั้น เมื่อใดที่ยอมรับว่าไ้งั้นนั่นแหละคือฉลาด นี่มิใช่พูดเล่นลั่น แต่เป็นความจริง

ฉะนั้นจึงขอเสนอว่าจุดประสานจุดแรกคือ ต้องลัดตัดตรงเข้าสู่หัวใจของพระพุทธศาสนา คือ ขอได้ศึกษาเรื่องของอตฺตาและอนตฺตาให้เห็นชัดเจนจนมันทำลายล้างซึ่งกันและกัน จนเกิดผลคือความสุขสงบ และความสามารถที่จะอยู่เหนือปัญหาและความทุกข์ได้ นอกจากนั้นควรศึกษาให้เห็นชัดว่าทุกสิ่งนั้นย่อมเกิดจากเหตุปัจจัย เหตุปัจจัยอย่างไร ผลย่อมเป็นอย่งนั้นทั้งทางลบและทางบวก ไม่มีเป็นอื่นนอกจากนี้เลย นี่คือการศึกษารื่องของกฎอิทัปปิจจยตา

จุดประสานข้อ ๒ : ศึกษาธรรมะอย่างพุทธศาสตร์ ซึ่งอันที่จริงถ้าศึกษาเรื่องอตฺตาและอนตฺตาได้อย่างแจ่มแจ้งแล้ว ข้ออื่นๆ ก็เกือบไม่จำเป็น แต่ว่าเพื่อส่งเสริมสนับสนุนในขณะที่เรากำลังไขว่คว้าค้นหาแนวทางก็ขอเสนอให้สนใจว่า พุทธศาสตร์และไสยศาสตร์

ในขณะที่ผู้ที่หันเข้าหาธรรมะจำนวนไม่น้อยหันเข้าหาอย่างลักษณะไสยศาสตร์คือ อย่างไม่ใช้สติปัญญา ใช้แต่ศรัทธาที่อาศัยความเชื่อ เช่น ศรัทธาในบุคคล สิ่งศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ ซึ่งศรัทธาในลักษณะไสยศาสตร์หรือหันเข้าหาธรรมะอย่างไสยศาสตร์นั้นเป็นอันตรายอย่างยั้งทั้งแก่ตนเอง แก่ผู้อื่น และแก่สังคม จงพยายามหันเข้ามาศึกษาธรรมะด้วยสติปัญญาให้เกิดศรัทธาอย่างพุทธศาสตร์ ด้วยใจที่เปิดกว้างพร้อมที่จะเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจนประจักษ์แจ้งในความเป็นจริงนั้นแล้วจึงเชื่อ นี่จึงจะเป็นศรัทธาอย่างพุทธศาสตร์

ดิฉันอยากจะยกตัวอย่างประสบการณ์จริงที่เกิดกับตัวดิฉันเอง ซึ่งขอกราบเรียนพระคุณเจ้าทั้งหลายว่า ดิฉันยังไม่เคยพูดเล่าเรื่องนี้ในที่ประชุมแห่งใดเลย นี่เป็นครั้งแรกที่จะขอเล่า

เมื่อดิฉันมาอยู่สวนโมกข์ใหม่ ๆ ดูเหมือนจะเป็นปีที่ ๒ ได้เดินทางโดยรถไฟไปกรุงเทพฯ อันตัวดิฉันเมื่อตอนทำงานอย่างชาวโลกเพื่อนฝูงก็มักจะมองว่า ดิฉันเป็นคนเก่งคนกล้า แต่ความจริงแล้วไม่เก่งจริง ไม่กล้าจริง เพราะดิฉันเป็นลูกของพ่อแม่ที่ไม่ทันสมัยนัก พ่อแม่ไม่ค่อยปล่อยให้ไปไหนตามลำพังตั้งแต่เล็กจนโต จะไปไหนก็ต้องมีใครไปด้วยนี่มันก็เลยติดนิสัยมาจนแก่ แม่เมื่อดิฉันมาสวนโมกข์ครั้งแรกก็ไม่ได้มาตามลำพัง มีคุณพี่ผู้ใหญ่ในทางธรรมท่านกรุณาพามาส่ง

คราวนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางไปคนเดียวในใจไม่ค่อยอยากไป มีความรู้สึกไม่ปลอดภัยไม่เหมือนไม่ปลอดภัย ไ้รถไฟชั้นสอง รถนอน ในใจก็มักกังวลว่า ใครจะมาฉกฉวยตัวเรา จะเป็นอย่างไร เรียกร้อยหรือเปล่าก็ไม่รู้ ถ้าประเดี๋ยวก็เห็นพระสงฆ์ท่านขึ้นมาหลายรูปเป็นกลุ่ม แล้วรูปหนึ่งมีที่นั่งตรงกันข้ามกับดิฉัน ก็คงได้ไ้ไ้ใหม่คะว่าดิฉันจะรู้สึกอย่างไร แผนอนรู้สึกดีใจมาก เพราะมีความรู้สึกอยู่ในใจว่า เราเป็นผู้บวชคนหนึ่งแม้จะเป็นผู้หญิง เมื่อมีเพื่อนร่วมทางเป็นพระสงฆ์ก็รู้สึกปลอดภัย แต่ก็ดีใจอยู่เดียวเดียว พระท่านก็มาบอกว่า ที่ตรงนี้ดิฉันนั่งไม่ได้เพราะกลุ่มนี้เป็นพระสงฆ์ ในตอนนั้นดิฉันยังเป็นปุถุชนอยู่มากจึงเกิดอารมณ์ก็เลยบอกท่านไปว่า ท่านก็ไปบอกการตรึงเขาสิ จะมาบอกดิฉันทำไม ท่านก็ไปบอกการตรึงเขาสิ ท่านพูดอย่างไรดิฉันไม่ทราบ การตรึงมาหาดิฉันและพูดอย่างเกรงใจว่า “พระมาบอกให้ย้ายที่นั่ง จะย้ายหน่อยไ้ไ้ใหม่” ในใจนั้นมันอยากจะสู้ แต่นึกอีกทีเราก็ดูไม่ใช่น้อยเป็นผู้ใหญ่แล้ว ปลงผมเป็นผู้ปฏิบัติธรรม คนอื่นจะมองอย่างไร เขาอาจรู้สึกว่ คนชาววัดเป็นผู้บวชแล้วยังมาทะเลาะไ้ไ้เถียงกัน ดิฉันจึงลุกขึ้นไปนั่งที่ตามที่เขาชี้ให้เพื่อหมดปัญหา

แต่พอไ้ไ้ใหม่ตามที่เขาจัดให้ก็มองเห็นว่า รอบตัวดิฉันนั้นเป็นผู้โดยสารผู้ชายทั้งนั้น แล้วยังกำลังกินเหล้ากันอยู่ อีกด้วย ท่านทั้งหลายก็คงเดาใจดิฉันได้ว่าจะรู้สึกอย่างไร ซึ่งก็แน่นอนที่สุดมีความรู้สึกขัดเคืองพระกลุ่มนี้ขึ้นมาอย่างเหลือเกิน ดิฉันนึกในใจว่าช่างเห็นแก่ตัว นึกอยากแต่จะรักความบริสุทธิ์ของงามของตนเอง ไม่มีน้ำใจนึกถึงความงดงามเหมาะสมของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเลย แล้วมีสิทธิ์อะไรไ้พูดกันจริง ๆ เพราะท่านก็ไม่ได้ห้ามรถไฟมาเฉพาะกลุ่มของท่านรถไฟไ้ไ้เป็นรถไฟสาธารณะ เป็นรถไฟของรัฐ เราก็ดูเสียเงินค่าโดยสารเต็มไ้ไ้ แล้วเราก็ดูไ้ไ้เป็นผู้กำหนดเลือกที่นั่งเองทางการรถไฟเขาจัดให้เหมือนอย่างท่านเหมือนกัน

ในขณะนั้น ไ้รู้สึกอันเป็นไ้ไ้อยากจะลุกไปต่อยาวอยากจะไปถาม ตอนนั้นดิฉันกำลังสนใจเรื่องอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งสององค์แรกคือ สัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ เป็นองค์ของปัญญาซึ่งหมายถึงว่า จะทำอะไรต้องไ้ไ้ปัญญา ไ้ไ้ครุครุญไ้ไ้ตรตรองว่าไ้ไ้สิ่งที่ถูกต้องหรือไม่ แล้วอีกสามองค์ต่อไป สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นองค์แห่งศีล คือรักษาความเป็นปกติของวาจาและกายให้อยู่

ในความถูกต้อง การกระทำที่ถูกต้องคือการกระทำสิ่งที่เกิดประโยชน์โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ขณะนั้น ขอประทานอภัยแก่ดิฉันด้วย ดิฉันเกิดความรู้สึกในใจว่า พระคุณนี้ท่านยึดมั่นอยู่แค่ศีลของท่าน แต่ไม่ได้ใช้สติปัญญาคิดว่า จะยึดมั่นรักษาศีลของท่านอย่างไร จึงจะไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นให้ต้องเดือดร้อน จึงอยากจะไปถามว่า ท่านได้ศึกษาเรื่องของอริยมรรคมีองค์ ๘ บ้างหรือไม่ ปฏิบัติบ้างหรือไม่ อยากจะไปถามอย่างนั้นจริง ๆ แต่ความรู้สึกอีกส่วนหนึ่งก็บอกว่า จะเป็นความไม่ลงงามเหมาะสมในสายตาของผู้ใดสารอื่น ๆ จึงไม่ได้ไป ได้แค่นั่งอยู่อย่างนั้น แต่ก็นั่งอยู่ด้วยความขุ่นเคืองและก็รู้สึกว้าวุ่นใจที่เราอยู่ในวัยผู้ใหญ่แล้ว และผู้ที่กินเหล้าเขาก็กินของเขาไปไม่ได้เอะอะยุ่งเกี่ยวกับเรา เพียงแต่มันไม่งามเลย ไม่หาคูเลยที่ผู้หญิงปฏิบัติธรรมปลงผมอย่างเราจะไปนั่งอยู่ในนั้น แล้วถ้าหากเป็นแม่ชีสาว ๆ จะเป็นอย่างไร

ผลที่สุดก็ไปถึงกรุงเทพฯ เรียบร้อย พอกลับมาถึงสวนโมกขจิตดิฉันก็ไปเล่าถวายท่านอาจารย์ เล่าเชิงฟ้อง เมื่อท่านอาจารย์ฟังแล้วท่านก็ว่า “แล้วลูกไปทำไม”

ดิฉันก็นึกในใจว่า ดิฉันที่ท่านไม่ว่า แล้วไปทำไม? ความจริงก็เป็นสิทธิของเราที่เราจะนั่ง ถ้าหากพระท่านจะนึกถึงความถูกต้องที่ไม่เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยความเมตตา

ท่านก็ไม่นั่งในหมู่เพื่อนพระด้วยกันก็ได้เพราะท่านเมตตาหลายรูป หรือถ้าจะขอให้เราย้ายให้ช่วยดูแลความเรียบร้อยของที่นั่งใหม่ว่าเหมาะสมแก่สถานของผู้หญิงปฏิบัติธรรมหรือไม่ ก็จะเป็นการกระทำที่ถูกต้องด้วยสติปัญญาและด้วยความเมตตากรุณา ไม่เห็นแก่ตัว

เมื่อท่านอาจารย์ถามว่า “แล้วลูกไปทำไม?” เท่านั้นแหละดิฉันก็รู้แล้วว่าเราไม่ไป ทำไมเราถึงต้องลูกไป คำตอบก็คือ อุตตาใจ ที่จิตมานะยึดมั่นในความรู้สึกเป็นตัวตน เป็นความแสนอนแบบผู้หญิง ทั้ง ๆ ที่แก่แล้ว นี่แหละความมีธรรมะที่ยังไม่มั่นคงก็เป็นเหตุให้เกิดจิตมานะอย่างไง ๆ ได้อย่างนี้

นี่จึงเป็นตัวอย่างว่า ถ้าหากว่าศึกษาและประพฤติธรรมด้วยความยึดมั่นถือมั่นอย่างไสยศาสตร์เป็นอันตราย เพราะฉะนั้นการศึกษาปฏิบัติธรรมจึงควรต้องเป็นไปในลักษณะของพุทธศาสตร์จึงจะค่อย ๆ ดำเนินเข้าสู่แก่นของธรรมะไปได้ตามกำลังของการปฏิบัติ

ถ้าพูดถึงอริยมรรคมีองค์ ๘ ในเรื่องของการศึกษาปฏิบัติธรรม สององค์แรกเป็นเรื่องของปัญญาที่ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าปฏิบัติธรรมทำไม เพื่ออะไรและอย่างไร จึงจะไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องแท้จริง และมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติเช่นนั้นให้ได้ และเมื่อปฏิบัติไปผลสุดท้ายก็จะเกิดปัญญาสูงสุดมองเห็นทุกอย่างประจักษ์แจ้งตามสังขาร

ฉะนั้นจึงขอย้ำในเรื่องพุทธศาสตร์และไสยศาสตร์

การสอนหรือการเผยแพร่ธรรมะนี้ ถ้าหากว่าเราเข้าทางลัดตัดตรงสู่หัวใจของพระธรรม เราจะไม่ไปมัวละเลยอยู่ที่เปลือกหรือกระพี้ แต่ที่พูดนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าเราจะทิ้งเปลือกหรือกระพี้ หรือไม่เห็นประโยชน์ของเปลือกกระพี้เสียเลย ไม่ควรยึดมั่นถือมั่นในมันจนกระทั่งกลายเป็นอุปสรรคไม่ให้การศึกษาปฏิบัติจนเจริญก้าวหน้าไปสู่หัวใจของพระพุทธศาสนา การที่ยังควรรักษาเปลือกและกระพี้ให้เป็นทางเข้าสู่แก่น ซึ่งถ้ามีการชี้แนะในเรื่องเปลือกหรือกระพี้ให้เกิดความเข้าใจอย่างเป็นพุทธศาสตร์ ย่อมจะเกิดประโยชน์ที่นำไปเข้าสู่หัวใจของพุทธศาสนาหรือของธรรมะได้ในที่สุด

จุดประสานข้อที่ ๓ : ปฏิบัติหน้าที่ของความเป็น “แม่” อย่างถูกต้อง เพื่อช่วยให้สังคมมีความสุขสงบเย็นดิฉันนึกถึงเรื่องของผู้หญิงโดยตรงว่า เรื่องของผู้หญิงนี้สิ่งที่น่าที่อะไรสำคัญที่สุด ถ้าพูดอย่างโลก ๆ ก็อาจจะตอบได้ว่าเป็นเมีย

โง่ เป็นแม่โง่ แต่ระหว่าง “เมีย” กับ “แม่” หน้าที่ไหนสำคัญ ในที่นี้เราไม่จำเป็นต้องพูดถึงหน้าที่ของเมียก็ได้ เพราะว่าการจะปฏิบัติหน้าที่ของเมียอย่างชนิดที่ให้อภัยหรือผลตามสิทธิมนุษยชน ผู้หญิงทำไม่ค่อยได้เพราะอะไร เพราะต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ชาย ถ้าหากว่าผู้ชายไม่ทำสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากลเหมือนกัน คือสิทธิมนุษยชนที่ไม่ต้องเป็นทุกข์ ไม่ต้องมีปัญญา ความเป็นเมียที่สมบูรณ์ก็เกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือกับการกระทำหน้าที่ของตนให้ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนกัน แต่ถ้าหากว่าผู้ใดไม่ได้ไม่ทำสิ่งนี้ มันก็มีปัญหา มีความทุกข์ ไม่สัมพันธ์ตามประสงค์

ที่นี้อีกหน้าที่หนึ่งคือหน้าที่ของความเป็นแม่ ผู้หญิงควรปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นแม่ได้อย่างไร? บางคนอาจจะบอกว่า ก็ฉันไม่ได้แต่งงานฉันจะเป็นแม่ได้อย่างไร คำตอบของดิฉันก็คือเป็นได้ ถึงแม้ไม่ได้แต่งงานก็เป็นได้ ผู้หญิงมีหน้าที่ของความเป็นแม่อยู่โดยธรรมชาติ ถ้าหากว่าได้แต่งงานมีลูก ก็จะมีหน้าที่ของความเป็นแม่ที่เห็นได้ชัด แล้วก็ตรงตัว แต่ถึงแม้ไม่ได้แต่งงานก็เป็น “คุณแม่” ได้ อย่างคุณแม่เขาสวนหลวงที่เขารู้จักกันในนาม “ก.เขาสวนหลวง” มีสำนักปฏิบัติธรรมอยู่ที่ราชบุรี ท่านไม่ได้แต่งงานแต่ท่านมีลูกนับไม่ถ้วน ลูกที่ท่านได้ให้คำสอนคำธรรมด้วยความเมตตา กรุณาและความปรารถนาดี นี่ก็ความเป็นแม่ ความเป็นแม่ของผู้หญิงโดยธรรมชาติ

ที่นี่คือความสำคัญของความเป็นแม่ของผู้หญิงคืออะไร? ก็คือความรักอันยิ่งใหญ่ นี่เป็นความเห็นของดิฉัน เป็นความรักอันยิ่งใหญ่ที่ปราศจากความเห็นแก่ตัวของผู้หญิง นี่แหละคือจุดสำคัญ แล้วถ้าหากจะดูลงไปให้ละเอียดจะเห็นว่าหน้าที่สำคัญของความเป็นแม่คือ การสร้างคนให้เป็นมนุษย์ ซึ่งก็รวมทั้งการสร้างผู้ชายด้วย เพราะฉะนั้นถ้าหากผู้ชายทำอะไรในลักษณะผิดหรือเบียดเบียนผู้หญิงอย่าไปโทษผู้ชายฝ่ายเดียว ต้องโทษผู้หญิงด้วย ผู้หญิงที่เป็นแม่ที่ไม่ได้อบรมลูกชายอย่างถูกต้อง ไม่เก่งพอ ไม่ดีพอ ไม่รอบคอบพอ จึงไม่สามารถสร้างผู้ชายที่ดีขึ้นมาได้ ให้เป็นผู้ชายที่เห็นคุณค่าของผู้หญิง เป็นผู้ชายที่สนับสนุนผู้หญิงที่เป็นผู้ปกป้องคุ้มครองผู้หญิงให้ผู้ชายที่เป็นมนุษย์และเป็นบัณฑิต ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงจึงไม่อาจปฏิเสธหน้าที่ของความเป็นแม่

หน้าที่ของความเป็นแม่นี้ย่อมสามารถพัฒนาปลูกปั้นลูก จะลูกโดยเลือดเนื้อหรือโดยสายเลือดแห่งความเป็น

มนุษย์ด้วยกันก็ตามที่ ได้อย่างถูกต้อง แล้วยังเป็นผลต่อไปถึงสังคมเป็นการช่วยสร้างสังคมที่มีความสุขสงบ เย็น ไม่เป็นสังคมของความขัดแย้งและเป็นทุกข์

จุดประสานข้อ ๔ : การศึกษาที่ถูกต้องที่นี้จะว่าผู้หญิงละเลยหน้าที่ของความเป็นแม่ฝ่ายเดียวก็ไม่ได้ เพราะจุดประสานที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือเรื่อง การศึกษา การจัดการศึกษาที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญมาก เรื่องการศึกษาไม่ใช่เรื่องเล็กและก็พูดกันสั้น ๆ ไม่ได้ แต่พูดโดยสรุปได้ว่าเป้าหมายของการจัดการศึกษาทุกวันนี้ยังเป็นมัจฉาวิญญูเพราะเน้นในเรื่องวัตถุที่หลงอยู่ในสิ่งอันเป็นมายา ที่ชวนให้เยาวชนเกิดความยึดมั่นถือมั่นอย่างไม่ถูกต้อง

ถ้าเราดูแผนการศึกษาแห่งชาติจะเห็นได้ว่าเน้นแต่เรื่องของเศรษฐกิจ เรื่องของวัตถุ ส่วนเรื่องของจิตใจที่เป็นเรื่องสำคัญของชีวิตจะห้อยต้องแตงอยู่นิดหนึ่ง มองไม่เห็นว่าจะพัฒนาอย่างไร รวมไปถึงเรื่องหลักสูตรแผนการสอนอีกเช่นเดียวกัน ตลอดจนกิจกรรมการสอนล้วนแล้วแต่ทำให้หลงติดเบียด กิเลสของวัตถุนิยม และสิ่งที่เป็นมายาเสียเป็นส่วนมาก

เพราะฉะนั้น การจัดการศึกษาที่ถูกต้องนี่เป็นสิ่งที่ดิฉันหวังว่า ท่านทั้งหลายจะได้นำมาใคร่ครวญให้เห็นเป็นเรื่องที่สำคัญและช่วยกันหาทางที่จะกระตุ้น เร่งเร้า ผลักดัน ให้บรรดาผู้รับผิดชอบในการศึกษากลับมาเสียที่ อันที่จริงไม่ใช่ว่าไม่รู้ ดิฉันเชื่อว่า มีผู้บริหารการศึกษาจำนวนไม่น้อยที่รู้ว่าการศึกษาที่ถูกต้องควรทำอย่างไร แต่เพราะมันหมกหมมกันมานาน แล้วก็เรื่องของการศึกษาไม่ใช่เรื่องที่จะทำให้ได้สำเร็จภายในเวลาอันเร็ววัน ไม่เหมือนกับหุงข้าว พอเราตั้งหม้อข้าวสักชั่วโมงเราก็ได้กินข้าวแล้ว เรื่องของการศึกษาเหมือนการปลูกต้นไม้ซึ่งต้องอาศัยเวลาและต้องการความกล้าหาญที่จะทำ อาจจะเป็นเพราะเขาที่ตกเป็นทาสวัตถุนิยมด้วยเหมือนกัน จึงหวังผลหรือสิ่งตอบแทนที่เป็นสิ่งนับได้ จะเอาแค่ปริมาณ จึงไม่ได้สนใจในการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตอย่างถูกต้อง

ในการที่จะปรับปรุงการศึกษานั้นต้องอาศัยการผลักดัน เร่งเร้า กระตุ้น ที่จะให้มีการศึกษาที่ถูกต้องเกิดขึ้นให้ได้ เพราะการศึกษาที่ถูกต้องนั้นมีเป้าหมายเพื่อกำจัดความเห็นแก่ตัว ถ้าถามดิฉันว่า เป้าหมายของการศึกษาที่ถูกต้องคืออะไร? คำตอบก็คือ เพื่อกำจัดความเห็นแก่ตัว ถ้าสามารถกำจัดความเห็นแก่ตัวได้นั้นก็คือ การนำแก่นของพระธรรม

มาเป็นรากฐานของการจัดการศึกษา ขอยกได้พูดว่าเป็นไปไม่ได้ ถ้าหากจะทำแล้วย่อมเป็นไปไม่ได้ แต่ตราบใดที่ไม่ทำมันก็ย่อมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เป็นได้แต่เป็นเพียงตัวหนังสือ หรือเป็นเพียงอุดมคติ แต่ความจริงแล้วถ้าทุกคนสังวรใคร่ครวญในสิทธิมนุษยชนที่เป็นสากล เชิดหลาบเชิดพันกับปัญหาหรือความทุกข์แล้ว ย่อมต้องพยายามจัดและทำสิ่งนี้ (การศึกษาที่ถูกต้อง) ให้เป็นไปได้

การจัดการศึกษาที่ถูกต้องที่มีเป้าหมายเพื่อกำจัดความเห็นแก่ตัวนี้ จะช่วยสร้างแม่ที่ถูกต้อง พ่อที่ถูกต้อง แล้วแม่พ่อที่ถูกต้องนี้แหละก็จะไปสร้างครอบครัวที่อบอุ่น สร้างลูกให้เป็นมนุษย์ที่ถูกต้อง แล้วครอบครัวที่อบอุ่นก็จะสร้างสังคมที่อบอุ่นให้เกิดขึ้น

ทุกท่านคงทราบดีว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนี้ส่วนใหญ่เกิดจากบุคคลที่มาจากครอบครัวที่ขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดความเข้าใจซึ่งกันและกัน หรือพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ มาจากครอบครัวที่เห็นแก่ตัว แม่ก็เห็นแก่ตัว พ่อก็เห็นแก่ตัว จะเอาตามใจของพ่อของแม่ ลูกก็เห็นแก่ตัวจะเอาตามใจของลูก เพราะฉะนั้น เมื่อความเห็นแตกแยกก็กลายเป็นครอบครัวแตกแยก เมื่อครอบครัวเป็นปัญหาซึ่งก็แน่นอนที่สุดที่ผลผลิตของครอบครัวก็ย่อมเป็นปัญหา แล้วถ้าเราจะถามว่าคนที่เห็นแก่ตัว แม่ก็เห็นแก่ตัว พ่อก็เห็นแก่ตัว ทำงานในตำแหน่งต่าง ๆ จะเป็นหัวหน้ากอง เป็นผู้อำนวยการ เป็นอธิบดี เป็นรัฐมนตรีต่าง ๆ เหล่านี้ไม่สามารถทำหน้าที่ให้เกิดประโยชน์อย่างถูกต้องได้นั้นมาจากสาเหตุอะไร ก็มาจากสาเหตุของการที่ได้รับการศึกษาอย่างไม่ถูกต้อง เพราะฉะนั้นจึงขอเน้นว่า การศึกษาที่ถูกต้องจะช่วยสร้างพ่อแม่ที่ถูกต้อง สร้างครอบครัวที่ถูกต้อง และสร้างสังคมที่มีความร่มเย็นเป็นสุข

จุดประสาข้อ ๕ : มัชฌิมาปฏิปทาแห่งชีวิตแล้วจุดประสาที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติก็คือ จะทำให้เกิดมัชฌิมาปฏิปทาขึ้นในชีวิต มัชฌิมาปฏิปทา คือ ทางสายกลางนี้ จะเกิดขึ้นที่ใจไม่มีใครบอกได้ แต่จะรู้สึกสำนึกขึ้นเองเมื่อได้สัมผัสว่า นี่แหละคือความพอดีหรือความพอเหมาะ ถ้าจะถามว่า จะเอาอะไรมาวัดความพอดีหรือความพอเหมาะ อธิบายยากมาก มัชฌิมาปฏิปทานั้นคืออะไร; ของคนหนึ่งก็อย่างหนึ่งอีกคนหนึ่งก็อย่างหนึ่ง ดิฉันขอสรุปว่า ถ้าเป็นทางสายกลางที่ถูกต้องแล้วจะไม่มีปัญหาตามมา หรือปัญหานั้น ๆ จะค่อย ๆ หมดไปเอง

ที่นี้อาจจะมีบางคนพูดว่า ปัญหามันก็ยังมียู่นี้นะ แม่ว่าจะพยายามที่จะกระทำอย่างให้อยู่ในทางสายกลาง เมื่อมาถึงจุดนี้ก็ต้องเอาปัญหาที่สุดของปัญหานั้นก็คือว่า เมื่อใดที่มีปัญหา จิตใจภายในยังคงมีความหนักแน่นมั่นคงไม่หวั่นไหว หรือหุนหัน อึดอัดขัดใจ จะมีแต่ความแจ่มใส พร้อมอยู่ด้วยความสงบ ความนิ่ง ความมั่นคง และมีสติปัญญาที่จะแก้ไขสิ่งนั้นให้ถูกต้องต่อไปด้วยความพากเพียรที่ถูกต้อง นี่คือความสามารถในการดำเนินชีวิตที่อยู่ในทางสายกลาง

ฉะนั้น มัชฌิมาปฏิปทาจะทำให้ไม่เกิดปัญหา โดยเฉพาะก็คือ ไม่ก่อให้เกิดปัญหขึ้นในใจของบุคคลผู้นั้น ผู้ใดเดินทางตามมัชฌิมาปฏิปทาได้อย่างสมบูรณ์แบบ บุคคลผู้นั้นย่อมถึงซึ่งสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องคือ ไม่เป็นทุกข์อย่างแน่นอน

เพราะฉะนั้น จุดประสาของการทำงานร่วมกันเพื่อสร้างสรรค์สิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องคือ การมีพระธรรมเป็นผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือเรื่องใหญ่ เรื่องส่วนตัวหรือเรื่องส่วนรวม เพื่อให้เกิดรูปแบบของการเรียกร้องหรือการกระทำที่ถูกต้องอันจะเกิดประโยชน์ที่แท้จริงแก่ส่วนตัวและส่วนรวม ถ้าจะใช้คำของท่านอาจารย์ก็คือว่า เกิดสันติสุขส่วนบุคคล เกิดสันติภาพเพื่อส่วนรวม เราจะพิสูจน์กันที่ไหนว่า ผู้ใดมีสิทธิมนุษยชนจริงหรือไม่จริง ก็คือดูกันที่การกระทำที่ถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง ถ้าถูกต้องก็คือเกิดประโยชน์แล้วจิตใจก็ใสสะอาดปราศจากความเห็นแก่ตัว.

พุทธทัศน์: สำหรับโลกในยุคปัจจุบัน

ภาพความตื่นตัวทางการเมืองอันบังเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับอาการปั่นป่วนในทางสังคมของประเทศไทย ที่เรียกได้ว่าพุ่งถึงขั้นจุดสูงสุดในยุคสมัยของเราๆ นั้น โดยอาจนับตั้งแต่ภายหลังเหตุการณ์เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปี ๒๕๑๙ ณ ห้วงเดือนเดียวกัน ได้สร้างผลกระทบต่อโครงสร้างและคุณค่าอย่างจารีตของสังคมในแทบทุก ๆ ด้าน โดยที่บางด้านบังเกิดเป็นความเปลี่ยนแปลงเพียงชั่วครู่ชั่วยาม แต่ก็ย้อนถอยหลังกลับไปสู่สภาพดั้งเดิมอีกเมื่อสถานการณ์ต่าง ๆ ผ่านพ้นไปในขณะที่อีกหลาย ๆ ด้าน ได้ขยับเขยื้อนในทางการเคลื่อนไหวซึ่งบ้างเล็กน้อย แล้วก็ทรงสภาพอยู่เช่นนั้นจนตราบนานทีเดียว นี่แต่ก็มีอยู่อย่างหนึ่งที่สุดประการหนึ่ง ที่เกิดเป็นความเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างขนานใหญ่ภายในบริบทของตนเอง และเป็นความพลิกผันแปรเปลี่ยนชนิดที่ไม่อาจหวนคืน การตั้งว่านั่นก็คือความเปลี่ยนแปลงทางคุณค่าและโครงสร้างของพุทธศาสนาในสังคมเมืองไทย

ประเด็นปัญหาหลักที่เป็นวิกฤติการณ์ในทางเนื้อหาสาระและสถาบันของพุทธศาสนาขณะนั้น และตราบนานปัจจุบันนี้ก็คือ การไม่สามารถนำเอาหลักธรรมะที่มีอยู่มาอธิบายอย่างมีสัมพันธภาพกับสถานการณ์ปัจจุบัน จนสถาบันทางพุทธไม่อาจวางตนได้อย่างถูกต้องในเหตุการณ์อันล่อแหลมและเต็มไปด้วยความขัดแย้งรุนแรง จนเป็นสาเหตุให้พุทธศาสนิกชนจำนวนมีใช้น้อย พียงหันหลังให้กับคุณค่าโครงสร้างของพุทธศาสนาอย่างตายตัว และ

มีที่กล่าวว่าเป็นเครื่องมือของการเอาเปรียบ ที่ยอมรับนับถือกันมานาน เพื่อแสวงหาสมาทนแนวคิดแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในทางศาสนาที่แตกต่างออกไป นับว่าเปิดกว้างกว่า อาทิ พุทธศาสนานิิกายเถิน หรือวัชรยาน กระทั่งคำสอนของศาสนาขบถอย่างกฤษณมูรติ ฯลฯ แม้จะยังไม่ก้าวถึงขั้นลึกซึ้ง แต่ในทางมหายานนั้นพวกเขาก็ได้อาศัยงานหลัก ๆ อย่างของ ท่านพุทธทาสภิกขุ และนายเสถียร โปธิันทะ เริ่มปูพื้นไว้เป็นขั้นบันได

ในบรรดานักรู้ในพุทธศาสนารุ่นใหม่ ๆ เหล่านั้น มักมีประเพณีนิยมที่จะประกาศตัวเป็นอิสระจากแนวคิดเดิมที่เคยยึดถือกันอยู่ โดยทำที่ที่ปฏิเสธลัทธิพิธีเถรวาทอย่างมิดพิคต้องพูดถึงความสามารถในทางการจับไปทีแก่่นสารสารทางพุทธธรรม อันเป็นอาการปฏิกาคผกผันทางจิตวิทยาของคณะรุ่นใหม่เวลานั้น (หรือเวลานี้) ข้ออ้างที่มักหยิบยกมาใช้สนับสนุนด้อยในด้านนี้ของตนบ่อยสุดก็คือ อุทาหรณ์ว่าด้วยเรื่องนี้มีมือที่ชี้ไปสู่ดวงจันทร์ที่อาจารย์เขินกล่าวแก่ลูกศิษย์ว่า “เมื่อแลเห็นดวงจันทร์แล้วก็ลืมนิ้วมือนั้นเสียได้” โดยผู้อ้างและผู้ถูกอ้างตลอดจนผู้นำไปอ้างสืบ ๆ กันมา จะได้เข้าใจอย่างจริงแท้ในคำกล่าวสั้น ๆ นั้นเพียงใดหรือไม่ ย่อมเป็นเรื่องเหลือเดา แต่ทว่าข้อเท็จประการหนึ่งก็คือ แม้ในคัมภีร์ฝ่ายเถรวาทเองก็มีปรากฏอยู่ซึ่งพระพุทพพจน์ที่แสดงความหมายโดยนัยนี้ ทั้งยังกินความลึกกลงไปอีกชั้นหนึ่ง ทว่าไม่มีใครมีการนำมาเอ่ยอ้างกันดังอันแรกก็คือ ข้อความที่ว่า “ธรรมที่เราแสดงแล้ว ก็เพื่อรื้อถอนตนออกจากทุกข์ ไม่ใช่เพื่อให้ยึดถือเอาไว้

เปรียบได้กับพวงแหวนลั่นนั้นเหมือนกัน ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายผู้ได้ฟังธรรมอันเราแสดงแล้ว อันเปรียบด้วยพวงแพ ควรรละธรรมทั้งหลายเสีย และป่วยกล่าวทำไมถึงสิ่งไม่ใช่ธรรม” (อลคัฑทุปมสูตร มัชฌิมนิิกาย มูลปัดถาสกั)

ก็ในบรรดาข้อวิจารณ์โจมตีแนวคิดคำสอนทางฝ่ายเถรวาท ที่พุทธศาสนิกชนรุ่นใหม่มักมองเห็นเป็นความแคบตายตัวในนิิกายนี้ เห็นที่จะเห็นไม่พ้นอุทาหรณ์เรื่องคนซึ่งถูกลูกศรยิง แต่พรั่ถามถึงปัญหาอื่น ๆ โดยไม่คำนึงถึงผลที่ต้อคคมคนนั้น หากกรณีนี้เห็นที่จะกล่าวโทษคนรุ่นใหม่ได้ไม่ถนัดนัก เพราะที่แล้ว ๆ มา บรรดาอาจารย์เจ้าของเราก็สั่งสอนเรื่องนั้กันอย่างมิดผาผิตตัว หรือเลยเถิดจนเป็นข้อห้ามการถกเถียงไถ่ถามปัญหาต่าง ๆ เอาเลย ทั้งที่จริงนั้นพุทธวจนะในเรื่องนี้ชี้ให้เห็นถึงความจริงในชั้นปรมัตถ์ที่พระพุทพศาสนาสามารถนำเสนอออกมาอย่างแตกต่างจากลัทธิความเชื่ออื่น ๆ ที่ผู้คนเป็นอันมากยึดถือกันอยู่อย่างปิดกั้นตนเองต่างหาก

เมื่อมองด้วยจิตใจเป็นธรรม บรรดาคนรุ่นใหม่ที่เราทันละเมินคุณธรรมซึ่งสืบสายมาในกระแสวัฒนธรรมเดิมของตนอนั้น เป็นเรื่องเข้าใจได้ ด้วยสถาบันศาสนาเดิมนั้นได้กลายเป็นผู้ผูกขาดความถูกต้องทางหลักธรรมคำสอน นำพุทพพจน์มาเผยแผ่แบบมิด ๆ หรือผสมผสานปนเข้ากับมิตติของเกจิอาจารย์ชั้นหลัง ๆ ที่ขยายความหลักธรรมคำสอนอย่างเน้นไปที่ลัทธิเถรวาทจนเกินพอดีดังอิทธิพลของพุทพโมชาจารย์ที่ให้ความสำคัญกับหนทางที่บริสุทธิ์

(วิสุทธีมรรค) ในคำสอน จนสร้างเป็นสูตรสำเร็จตายตัวที่นำมาใช้เป็นมณคัตตติณในทุท ๆ กรณี (ในทางพระวินัยนั้น คัมภีร์บุพพสิกขวรรคที่เป็นผลงานรจนาของพระมหาเถระไทยเองก็เป็นตัวอย่างความตายตัวในทางรูปแบบที่ดีที่สุด) โดยลตทอนลัษณ์ภาพความเชื่อมโยงกับสรรพลัษณ์ร่ายรอบตลอดไปถึงกับสากลจ้กรวาล แม้ว่าด้วยวิธีการเช่นนี้อาจนำมาใช้ในการประพตติปฏิบัติอย่างได้ผลดีในกาลเทศะหนึ่งใด แต่จะกลายเป็นเรื่องข้นทอนเมื่อสถานการณ์และยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป เหล่านี้ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นเพราะกระบวนการการศึกษาพุทพศาสนาหลังพุทพกาลในยุคต้อ ๆ มาที่อยู่แต่ในมือของบรรพชิต (และจำกัดเหลืออยู่แต่เพียงฝ่ายชายคือเฉพาภิกษุ) เท่านั้น โดยที่วัดหรืออารามซึ่งเคยเป็นขบวนการแห่งการอบรมความรู้ความคิด ก็กลายเป็นสถาบันที่ขาดความสัมพันธ์กับโลกและชุมชนร่วมสมัยยิ่ง ๆ ขึ้นทุทที่ มีหนายังกลับไปเกี่ยวข้องกับโครงสร้างศูนย์กลางอำนาจ จนตนเองมัวหมกมุ่นอยู่แต่กับพิธีต้ออันตติตติงอยู่ในโลกวัหารโลกสมัญญาและวัฒนธรรมกตติที่ถือชั้นวรรณะอันรับเข้ามาไว้ อย่างยากที่คนข้างนอกจะเข้าใจหรือสนใจ

ปัญหาทำนองนี้ ใช่ว่าพุทพศาสนาฝ่ายเถรวาทจะเพ็งเคยเผชิญมาก็ทำไม่ แม้เมื่อตติตติตติมการณในฝ่ายนิิกายนี้ที่ตติตติแนบโลกวัหาร “ภษาคน” อันตายตัว ก็ได้เคยถูกท้าทายมาก่อนแล้วโดยแนวคิดแบบมหายานซึ่งนำเสนอปรมัตถสภาวะธรรมด้วยอาศัย “ภษาธรรม” ที่ข้ามพ้นเส้นแบ่งทางวิลัษณ์ของความเป็นบรรพชิตและ

คฤหัสถ์ ชายและหญิง บัณฑิตและ
สรรพสัตว์ ฯลฯ ออกไป ที่ชัดเจนที่สุด
เห็นจะได้แก่เรื่องราวอันปรากฏอยู่ใน
วิมลเกียรติบทสสูตร ที่รวบรวมไว้
ซึ่งสารัตถะของพุทธศาสนาฝ่ายมหา-
ยานไว้ครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งด้านสมมติ
ธรรมและปรมัตถธรรม โดยเฉพาะใน
พระสูตรสำคัญของนิกายอาจารย์-
วาหุสูตรนี้ กล่าวถึงอุปสรรคในการ
เข้าถึงบรมธรรมโดยใช้พุทธปัญญาที่มี
พระอัครสาวกเบื้องขวาเอตทัคคะใน
ทางปัญญาเป็นบุคลาธิษฐาน ดังตอน
หนึ่งได้แสดงไว้ในคำโต้ตอบของ
เทพธิดากับพระสารีบุตร ดังนี้

พระสารีบุตรถามว่า “ตถุรเทวี
ก็โผนเธอจึงไม่เปลี่ยนสภาวะความเป็น
หญิงของเธอเสียเล่า”

เทพธิดาตอบว่า “ตลอดระยะ
กาล ๑๒ ปีมา ดิฉันค้นหาไม่พบ
สภาวะความเป็นหญิงในตัวดิฉันเลย
เมื่อเป็นดังนี้ จะให้เอาอะไรมาเปลี่ยน
เล่าพระคุณเจ้า อุปมาบุรุษมาयरได้
สำแดงรูปสตรีมาयरขึ้น หากมีผู้ถาม
รูปมาयरนั้นว่า โผนท่านจึงไม่เปลี่ยน
สภาวะของท่านเสียเล่า การถามเช่นนั้น
ชื่อว่าเป็นการถามที่ถูกต้องกับความ
จริงฤๅไม่เจ้าคะ”

พระสารีบุตรตอบว่า “ไม่ถูก-
ต้องหรือเทวี เพราะอันที่จริงมีแต่
สภาพมาयरสาธะ หาแก่นสารมันคง
มิได้ จะเอาอะไรที่โผนมาเปลี่ยน”

เทพธิดาจึงว่า “สิ่งทั้งปวงก็มี
อุปไมยฉันเดียวกัน ปราศจากสภาวะ
คงที่ เมื่อเป็นเช่นนั้น พระคุณเจ้ายิ่งจะ
ถามดิฉันว่า โผนจึงไม่เปลี่ยนสภาวะ
หญิงไปเสียทำไมกัน”

ครั้งนั้นแล เทพธิดานางนั้นได้
สำแดงอิทธิปาฏิหาริย์บันดาลให้พระ-

สารีบุตรกลายเป็นตัวนางเทพธิดา
เสียเอง ส่วนตนเองก็แปลงร่างเป็น
สารีบุตร แล้วจึงกลับย้อนถามพระ-
สารีบุตรว่า

“เทวี โผนเธอจึงไม่เปลี่ยน
สภาวะหญิงเสียเล่า”

พระสารีบุตรในรูปร่างเทพธิดา
ตอบว่า “อาตมภาพ มีทราบสาเหตุใด
อยู่ดี ๆ จึงกลายเป็นนางเทพธิดาไป
ได้”

เทพธิดา “พระคุณเจ้าสารีบุตร
ถ้าพระคุณอาจแปรเปลี่ยนรูปหญิงนี้
ได้ สตรีทั้งปวงก็จักสามารถเปลี่ยน
สภาวะของเธอได้ เช่นกับพระคุณเจ้า
เองมิใช่เป็นสตรี แต่ก็สำแดงปรากฏ
เป็นรูปสตรีฉันใด สตรีทั้งหลายแม้จัก
ปรากฏโดยรูปว่าเป็นหญิง แต่ความ
จริงแล้วก็หาสภาวะหญิงมิได้ฉันนั้น
เพราะเหตุประการฉะนี้แล พระผู้มี-
พระภาค จึงตรัสว่า *สิ่งทั้งปวงไม่มี
สภาวะชาย ฤๅสภาวะหญิง*” (วิมล
เกียรติบทสสูตร ปริเฉทที่ ๗ สรรพ
ลัทธิวิทรรศนะวรรค)

สำหรับผู้ยึดมั่นตามถ้อย
พยานเช่นอย่างตายตัว คงรับฟังความ
ข้อข้างต้นนี้ได้ยาก หากไม่ถึงกับ
ปฏิเสธพระสูตรในฝ่ายมหายานนี้ไป
เลยก็ตาม อย่างไรก็ตาม ขอให้เรา
ย้อนกลับไปพิจารณาพระพุทธรูป
ที่มีแก่นบุคคลผู้เข้ามาถามปัญหากับ
พระพุทธรูป จงทำให้พระสารีบุตร
ซึ่งถวายงานพัดอยู่ข้างหลังได้บรรลุ-
ธรรมที่ว่า

“อัคคินิวาสสเน ภิกษุผู้มีจิต
หลุดพ้นแล้วอย่างนี้แล ย่อมไม่กล่าว
คำประจบใคร ๆ ย่อมไม่กล่าวคำขัด
แย้งใคร ๆ และโหวงโหวงได้เท่ากล่าวกัน
อยู่ในโลก เธอก็กล่าวโดยโหวงนั้น

ไม่ยึดมั่นความหมายใด ๆ อยู่”

มีผู้เคยกล่าวเปรียบเทียบการ
บังเกิดขึ้นของญาณทัศนะอันลึกซึ้งของ
ผู้ฝึกฝนธรรมปฏิบัติว่าเป็นจุดเดียวกับการ
เข้าใจเรื่องซ้ำชั้นนั่นเอง ในวินาทีที่
เข้าใจเรื่องซ้ำชั้น ก็คือ ช่วงขณะของการ
ประสบกับภาวะรู้แจ้ง เหตุการณ์
ลักษณะนี้จะบังเกิดขึ้นเอง หาได้เกิด
เพราะมี “คำอธิบาย” เรื่องซ้ำชั้นนั้นไม่
กล่าวคือมิใช่เกิดจากการคิดวิเคราะห์
ภาษา แต่ด้วยความรู้ที่ผุดขึ้นในใจ
อย่างปัจจุบันทันทีในความหมายของ
เท่านั้น จึงจะหัวเราะออกมาได้อย่าง
เต็มที่ ตามความมุ่งของเรื่องซ้ำชั้นนั้น

เมื่อรายการสัมภาษณ์สดบุคคล
ได้รับเกียรติจากผู้ปกครองประเทศ
ท่ามกลาง ที่ประชากรไม่ค่อยจะได้
ติดต่อกับชาติอื่น ๆ มากนัก มารวม
รายการ หลังจากตอบหลาย ๆ คำถาม
ที่ตระเตรียมทำการบ้านมาเป็นอย่างดี
ด้วยความคล่องแคล่วแล้ว พิธีกรก็
ย้อนกลับมาตั้งข้อสงสัยในเรื่องสิทธิ
เสรีภาพของประชาชน โดยถามว่า
ผู้หญิงในประเทศนั้นได้รับสิทธิในการ
ออกเสียงเลือกตั้งด้วยหรือไม่ เมื่อถูก
ถามถึงฐานะของสตรี แกะผู้ได้รับเชิญ
ท่านหนึ่งนิ่งกรออยู่สักครู่หนึ่ง ก็ตอบ
อย่างติดร่าคาญว่า “คุณคงไม่เข้าใจ
นี้ถ้าหากเรายอมให้พวกผู้หญิงมีสิทธิ
เลือกตั้ง ผู้ชายก็จะออกมาโวยวาย
อยากจะได้สิทธิเช่นนั้นบ้าง”

หากเราหัวเราะให้กับเรื่องนี้โดยไม่
ต้องมีใครมาอธิบายว่าเกี่ยวข้องกับ
การที่บุรุษเพศออกมาโจมตีกรณีการ
อุปสมบทของอดีตอาจารย์ผู้ดำรงสมณ
กบิลสิทธิ์-ขัญเสน อย่างไร ก็อาจนับ
เข้าเป็นซ้ำชั้นกับเขาได้เรื่องหนึ่ง.

อริยา อัครกุลวิสุทธิ – เขียน

ณัฐพล วัณวิญญู – แปล

เส้นทาง

ที่น้อยคนเลือกเดิน

การบวชของ ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์
นักวิชาการด้านพุทธศาสนาชั้นนำของเมืองไทย
เมื่อต้นปีที่ผ่านมา นั้น จะถือเป็นก้าวอย่างที่สำคัญ
ต่อพัฒนาการของพุทธศาสนาในเมืองไทย
อย่างแท้จริงได้ก็ต่อเมื่อสังคมไทย
กล้าที่จะก้าวออกมาให้การสนับสนุน
อย่างจริงจังเท่านั้น

ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์
เคยมีฐานะเป็นอาจารย์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และ
นักวิชาการแนวหน้าด้านพุทธศาสนา
ของเมืองไทย ในวันที่เธอเข้าพิธีบวช
เป็นภิกษุณีในประเทศศรีลังกา และให้
คำลัษณ์ปฏิญาณสมณทานศีลตลอดชีพ
นั้น แม้จะไม่ถึงขนาดที่ทำให้โลก
หันเหเหือนแต่ก็เป็นช่วงเวลาที่มีความ
สำคัญต่อพัฒนาการของพุทธศาสนา
ในเมืองไทยอยู่ไม่น้อย

ดร.ฉัตรสุมาลย์ได้รับฉายา
คือ ธัมมฉันทา มีฐานะเป็นสามเณรี
ในพุทธศาสนาฝ่าย
เถรวาท ซึ่งใน
ช่วงระยะเวลา
๒ ปี ต่อจากนี้
เมื่อเธอได้ดำรง
อยู่ในศีล ๖ ข้อ ของ
สามเณรีแล้ว (คือ ศีล ๕ และศีลอีก
ข้อหนึ่งคือการไม่บริโภคอาหารหลัง
เวลาเที่ยง) เธอก็จะมีสิทธิ์ขอรับการ

ตีพิมพ์ครั้งแรกใน หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์

ฉบับวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๔๔

อุปสมบทเป็นภิกษุณีในโอกาสต่อไป
แม้ว่าเป็นเรื่องที่หน้าเสียดายที่
กฎหมายเมืองไทยยังไม่ยอมรับ
สถานะของภิกษุณี ทว่า ภิกษุณีถือเป็น
สถานะของสตรีที่มีความศักดิ์สิทธิ์
ในพุทธศาสนา และการที่ท่านธัมม-
นันทาบวชนั้น เป็นเสมือนการเบิกทาง
ให้กับผู้หญิงคนอื่น ๆ ที่มีความสนใจ
ในการประพฤติปฏิบัติเพื่อความรู้แจ้ง
เห็นจริง ตามหลักการของพุทธศาสนา
อย่างจริงจังด้วย ทั้งนี้ นับแต่อดีตจน
ปัจจุบัน เส้นทางหรือรูปแบบที่สตรีจะ
ได้รับการฝึกฝน และขัดเกลาจิตใจ
อย่างจริงจังนั้น อย่างมากที่สุดก็ทำได้
แค่เพียงการบวชเป็นเณรี ซึ่งแม้ว่าจะ
เป็นแนวทางที่มีวัตรปฏิบัติและถือศีล
ภาวณา แต่ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับว่า
เป็นการปฏิบัติธรรมอย่างเต็มรูปแบบ
หากมองในแง่ตัวบุคคลแล้ว
การที่ดร.ฉัตรสุมาลย์บวชเข้ามาอยู่
ได้ร่วมกาสาวพตชนนี้ เป็นเหมือนการ
สืบทอดและส่งผ่านภูมิปัญญาทาง
จิตวิญญาณจากคนรุ่นหนึ่งมายังคน
อีกรุ่นหนึ่งด้วย แม่ของเธอคือคุณแม่
รวมัย เป็นภิกษุณีที่ได้รับการบวชอย่าง
สมบูรณ์คนแรกของเมืองไทย บรรดา
ลูกศิษย์ลูกหาเรียกท่านว่า หลวงย่า
ดังที่ตอนนั้นท่านมีอายุ ๓๓ ปีแล้ว และ
การที่ท่านมีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรงนัก
จึงต้องนอนอยู่แต่บนเตียง
ท่านธัมมณันทาเล่าว่า “หลังจาก
บวชแล้ว ฉันไปเยี่ยมมหาท่าน แล้วถาม
ท่านว่าท่านคิดอย่างไร ท่านเพียงแต่ลูบ
หน้าและศีรษะของฉัน รวากับ
ต้องการให้ฉันใจว่าฉันโกนหัวจริง ๆ
สักพักก็ให้ฉันลากลับตามปกติ ท่าน
ยังยกมือไหว้ฉันอีกด้วย คงเป็นเพราะ
ตอนนี้ฉันหมั่นทำอันศักดิ์สิทธิ์แล้ว”

นอกจากนี้ หลวงย่าเป็นผู้อุปถัมภ์การ
ก่อสร้างวัดทรงธรรมกัลยาณี วัดที่
สามเณรีธัมมณันทาคอยอยู่ ที่จังหวัด
นครปฐมอีกด้วย
สามเณรีธัมมณันทาเป็นผู้ที่
ประสบความสำเร็จในมาหาวิชาการและ
อาชีพการอย่างโดดเด่น เธอจบ
การศึกษาด้านพุทธศาสนาในระดับ
ปริญญาเอก จากมหาวิทยาลัยแม็กกิด
ประเทศอินเดีย เธอเคยสอนวิชา
ปรัชญาพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ และที่มหาจุฬาลงกรณ-
ราชวิทยาลัย เธอเขียนหนังสือด้าน
พุทธศาสนาหลายเล่ม ทั้งที่เป็นภาษา
ไทยและอังกฤษ และยังเป็นวิทยากร
เข้าร่วมงานประชุมระดับนานาชาติ
ต่าง ๆ เป็นประจำ นอกจากนี้เธอยัง
เป็นผู้ก่อตั้งและเคยรับตำแหน่ง
ผู้อำนวยการศูนย์อินเดียศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกด้วย
ความสำเร็จทางวิชาการอย่าง
ล้นพ้นของสามเณรีธัมมณันทาเป็นที่
ประจักษ์แก่สาธารณชน อย่างไรก็ตาม
เหตุผลที่ทำให้เธอเลือกเดินเส้นทาง
ของการบวชก็คือความเบื่อหน่ายใน
ชีวิตทางโลก เธอบอกว่าโลกไม่มีอะไร
เป็นแก่นสาร เธอเล่าให้ฟังว่า “ฉัน
เติบโต ในสิ่งแวดล้อมที่มีบรรยากาศ
ของความศรัทธาในพุทธศาสนาและ
จริง ๆ แล้ว ฉันรู้สึกมันใจตั้งแต่เด็ก ๆ
ว่า ลักวันหนึ่งคงจะได้มีโอกาสบวช
และเธอก็ได้ยินเสียงเพรียกร้องจาก
ภายในดังชัดเจนขึ้นเมื่อสองปีที่แล้ว
ตอนนั้นความสำเร็จรุ่งโรจน์ทางหน้าที่
การทำงานต่าง ๆ เริ่มไร้ความหมาย หรือ
ไม่ได้เป็นสิ่งທີ່พึงปรารถนาสำหรับเธอ
อีกต่อไป “ฉันเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ
ในโลก ได้รับการยอมรับมากมาย แต่

ฉันก็รู้ว่าเวลาที่ฉันจะได้สละตนและ
อุทิศตัวต่อพุทธศาสนานั้นได้มาถึง
แล้ว”
ตอนนี้ธัมมณันทาอายุ ๕๗ ปี
แล้ว หากต้องรอให้ปลดเกษียณงาน
ก่อนแล้วจึงบวชก็เกรงว่าจะต้องรอ
นานเกินไป เธอจึงตัดสินใจปลด
เกษียณตัวเอง เพื่อที่จะได้มีเวลา
เพียงพอแก่การเตรียมตัวสำหรับการ
เปลี่ยนแปลงชีวิตครั้งสำคัญนี้
สิ่งแรกที่เธอทำคือการหย่ากับ
สามี “สามีฉันรู้อยู่เสมอว่า ลักวันหนึ่ง
ฉันคงจะออกบวชแล้วเดินตามรอย
พระบาทของพระพุทธองค์ ณ วันนี้
ลูก ๆ ของฉันเติบโตใหญ่และมีชีวิตที่
มั่นคง การงานก็สำเร็จเสร็จสิ้นด้วยดี
ฉันก็ไม่มัวกังวลอีกต่อไปแล้ว”
สำหรับธัมมณันทานั้น สิ่ง
ที่ท้าทายมากกว่านั้นคือการเลือกหาเธอ
จะขอรับการบวชจากที่ใด เพราะการ
อุปสมบทภิกษุณีนั้น จะต้องมีการสังฆะ
เป็นองค์ประกอบสำคัญคือ ภิกษุสังฆะ
และภิกษุณีสังฆะ และด้วยเหตุที่ว่า
ยังไม่มีภิกษุณีสังฆะ การอุปสมบท
ภิกษุณีจึงยังเป็นไปไม่ได้ในเมืองไทย
ไม่เหมือนอย่างประเทศบางประเทศใน
ทวีปเอเชีย เช่น ประเทศไต้หวันนั้น
กลุ่มภิกษุณีมีความเข้มแข็งและมีการ
สนับสนุนส่งเสริมสิทธิสตรีอย่าง
จริงจัง กลุ่มภิกษุณีที่นั่นมีการจัดตั้ง
อย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานทั้งทาง
ด้านวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ ใน
ด้านการศึกษาของประชาชน
แม้สมเด็จพระสังฆราชของ
คณะสงฆ์ประเทศไทยได้ท้วงท้วงทรง
ตรัสว่า “การศึกษาพุทธศาสนาใน
ประเทศนี้นั้นอยู่ในการดูแลของ
ภิกษุณีทั้งหลาย” ทั้งนี้ ในปี พ.ศ.

๒๕๑๔ มารดาของท่านธัมมกันหาเอง ก็ได้รับการอุปสมบทที่นั่น ในพุทธ- ศาสนานิกายธรรมยุตตะ อย่างไรก็ ตาม หลาย ๆ คนไม่ให้การยอมรับ ภาิกษุณีที่บวชจากได้หวั่นเพราะถือว่า อยู่ในนิกายมหายาน ท่านธัมมกันหา กล่าวว่าการเชื่อนี้ไม่ถูกต้อง เนื่องจาก พุทธศาสนานิกายธรรมยุตตะนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของนิกายเถรวาทนั่นเอง

ในประวัติศาสตร์ ผู้ที่นำการ บวชภาิกษุณีไปสู่ในประเทศจีนนั้น เป็นภาิกษุณีจากนิกายเถรวาทประเทศ คริสต์กาล จริง ๆ แล้วท่านธัมมกันหาเอง เป็นผู้มีความเคารพศรัทธาในองค์ สมเด็จพระโสดาภะและมีความสนใจใน พุทธศาสนานิกายธิเบตเป็นอย่างมาก ในสายนี้สตรีสามารถบวชเป็น สามเณรีเท่านั้น และถึงแม้ว่าองค์ ทะโสดาภะได้แนะนำว่าท่านธัมมกันหา สามารถบวชเป็นสามเณรีก่อน แล้วจึง ไปขอบวชกับบางนิกายในจีน ได้หวั่น หรืออ้อมงก เพื่อเลื่อนระดับเป็นภาิกษุณี ท่านธัมมกันหาเองก็ไม่ได้ตัดสินใจไป ในทางนั้น

โชคที่ที่ขณะเดียวกันนั้น มีความ พยายามฟื้นฟูการบวชภาิกษุณีให้กลับ มีขึ้นมาอีกครั้งในประเทศคริสต์กาล โดยในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ คณะสงฆ์ชาว เกาหลีได้ประกอบพิธีอุปสมบทให้กับ ผู้ถือศีลชาวคริสต์กาลจำนวน ๑๐ คน แล้วหลังจากนั้นมา ๒ ปี ทางคณะ- สงฆ์คริสต์กาล นำโดยท่านเจ้าคุณ สุมังคลา จากนิกายสยาม ได้มีการจัด ให้สตรีที่สนใจเข้ารับการบรรพชา ได้ ทั้งนี้ ตามคำบอกเล่าของท่าน ธัมมกันหา การฟื้นฟูนักกลับมาซึ่ง ภาิกษุณีในคริสต์กาลนั้น นับเป็นจุด เปลี่ยนที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของ

พุทธศาสนาเลยก็ทีเดียว

หนึ่ง ในอดีตได้มีภาิกษุณีจาก คริสต์กาลเดินทางผ่านอินเดีย ไปยังจีน และริเริ่มให้มีการบวชภาิกษุณีขึ้นใน ประเทศจีน ในปัจจุบันก็ยังมีคณะ ภาิกษุณีสงฆ์อยู่ หากเป็นนิกายมหา- ยานเท่านั้น ครั้นมีการฟื้นฟูการบวช ภาิกษุณีอีกครั้งในคริสต์กาล ก็ได้เชิญ คณะภาิกษุณีนิกายมหายานจากจีน คณะนี้เองมาช่วยฟื้นฟูต้นกำเนิดของ ตัวเองคือนิกายเถรวาทใหม่ ดังกับ ว่าเป็นการจุดคบไฟแห่งธรรมที่มอดดับลงไปเป็นระยะเวลายาวนาน ให้ กลับมีขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้การบวช ภาิกษุณีในนิกายเถรวาทเป็นไปได้อีกครั้งหนึ่ง

ในบรรดาประเทศที่มีพุทธ- ศาสนานิกายเถรวาทเป็นนิกายหลักนั้น คริสต์กาลเป็นเพียงประเทศเดียวที่มี ประวัติศาสตร์ของการบรรพชาภาิกษุณี “ดังนั้น พอมิมีการฟื้นฟูเกิดขึ้นบนผืนดิน แห่งนั้น ก็สามารถงอกและพัฒนาได้ อย่างมั่นคง โดยปัจจุบันมีภาิกษุณีเป็น จำนวนทั้งสิ้น ๒๐๐ รูป” ท่านธัมมกันหา กล่าว

เมื่อเดือนเมษายน ปีที่แล้ว ดร.- จัตรสูมาลย์ กบิลสิงห์ได้เดินทางไปรับ ศीलแห่งพระโพธิสัตว์สำหรับฆราวาสที่ ได้หวั่น เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติ และ ในที่สุดก็ได้สมทวนวันจากการ บริโภคเนื้อสัตว์ (มังสิริจิต) ส่วนหน้าที่ ในทางโลกอันสุดท้ายของ ดร. จัตร- สูมาลย์คือการเป็นพิธีกรในงานประชุม เครือข่ายพุทธกัลยาณมิตร (Buddhist Fellowship) เธอเล่าว่า “ตอนนั้น ฉันยังต้องแต่งตัวและแต่งหน้าอยู่เลย” แต่พอเวลาล่วงมาถึงวันเดือนเพ็ญ ประจำเดือนแรกของปี เธอก็ได้เริ่ม

สมทวนศีล ๘ และงดเว้นจากการ ตกแต่งประดับประดาร่างกาย และงด อาหารเย็นตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

พอมถึงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ก่อน วันมาฆบูชาเพียงหนึ่งวัน ดร. จัตร- สูมาลย์ ได้ปลงผมและเข้ารับการ บรรพชาเป็นสามเณรีในฝ่ายเถรวาท “สำหรับฉันนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การทำความเข้าใจถึงความสำคัญของ ภาิกษุณี และการตระเตรียมจิตใจให้ พร้อม เนื่องจากการบวชเป็นภาิกษุณี นั้นไม่่ง่ายเหมือนการบวชเป็นพระภิกษุ เพราะเหมือนกับเป็นการว่ายน้ำทวน กระแส หากฉันมีพื้นฐานทางจิตใจที่ ไม่เข้มแข็งหรือไม่มั่นคงพอ เวลา มี กระแสต่อต้าน ก็อาจทำให้รู้สึกหวั่น-ไหว สั่นคลอนและไม่เป็นสุข และหาก ฉันสูญเสียสันติสุขภายในไป ก็จะเป็น การสวนทางกับความตั้งใจในการบวช ของฉันเองเสีย”

“ที่เลือกบวชนี้ ไม่ได้ตั้งใจจะให้ ตัวเองเป็นชาวหรือเป็นที่รู้จัก แต่ต้อง การช่วยเหลือลดมรดกทางปัญญาอัน ล้ำค่าขององค์สมเด็จพระเจ้า ฉัน อยากเห็นพุทธบริษัททั้งสี่ครบสมบูรณ์ คือประกอบด้วย ภิกษุ ภาิกษุณี ภรา- วาสทั้งชายและหญิง โดยทั้งสี่บริษัทนี้ มีหน้าที่ทำนุบำรุงให้พุทธศาสนาสืบ ต่อไปในอนาคต ส่วนในเรื่องที่มี หลาย ๆ ฝ่ายมีความคิดเห็นต่างออกไปในเรื่องภาิกษุณีนี้ ก็ไม่เป็นไร เพราะ สาธารณชนจะเป็นผู้ตัดสินคุณค่าของ ภาิกษุณีเอง”

ท่านธัมมกันหาเสริมว่า จริง ๆ แล้วก่อนบวช มีความฝันหรือสิ่งที่ อยากทำให้สำเร็จอยู่ ๒ อย่าง แต่ทำ ไม่สำเร็จนัก คือ หนึ่ง การวันจากการ บริโภคเนื้อสัตว์ “ในฐานะที่เป็นชาว

พุทธ ฉันสมทานศีลข้อแรก คือ การไม่ฆ่า แต่ฉันก็ยังรับประทานเนื้อสัตว์ที่มาจากการฆ่าโดยมีผู้อื่นอยู่ และฉันก็บอกได้ว่าเป็นธรรมดาที่เนื้อสัตว์จะมีรสชาติดีกว่าผัก” ส่วนข้อที่สองคือการถือครองพรหมจรรย์ “ชีวิตพรหมจรรย์เป็นความสุขที่ประณีตละเอียดอ่อน และเอื้อต่อการปฏิบัติธรรม และฉันก็ทำสิ่งเหล่านี้ได้สำเร็จหลังจากที่สมทานศีลพระโพธิสัตว์แล้ว”

บนหนทางการเป็นพระนั้น จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่ชัดเจนหลายอย่าง อย่างแรกเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ เริ่มจากพฤติกรรมในการบริโภคอาหาร เธอเล่าว่า “ก่อนบวช ฉันเลือกกินอาหารตามความพอใจ แต่ตอนนี้ฉันบริโภคอาหารที่ได้รับจากการบิณฑบาต อย่างไม่เลือกตามความพอใจ การบริโภคอาหารนี้เป็นไปเพียงเพื่อบำรุงเลี้ยงร่างกายให้อยู่ได้ ฉะนั้นก็ไม่ต้องไปคิดว่ามันจะมีรสชาติถูกปากฉันหรือไม่”

“อีกอย่างหนึ่งก็คือว่า ด้วยธรรมชาติหรือนิสัยส่วนตัวของความ เป็นนักวิชาการ ฉันเคยคิดว่าการพูดคุยกับผู้คนเป็นการใช้เวลาโดยสูญเปล่า ถ้าให้เลือก ก็จะขอทำงานวิจัยหรือทำงานอ่านเขียนอย่างเงียบ ๆ ดีกว่า แต่พอมาเป็นพระ ฉันรับฟังเรื่องราวต่าง ๆ ของผู้คนที่มาหา ไม่ว่า จะเป็นเรื่องราวของความเจ็บไข้ได้ป่วย หรือปัญหาความขัดแย้งในครอบครัว ของผู้คน และฉันก็ค้นพบว่า จริง ๆ แล้ว เราไม่ต้องการคำตอบหรือต้องการให้เราช่วยแก้ปัญหาให้เขาหรอก เราต้องการเพียงคนที่สามารถรับฟัง

เรื่องราวปัญหาเหล่านั้นได้มากกว่า”

“มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างสิ้นเชิงและโดยทันที หลังการบวช ที่ชัดเจนมากคือ การเห็น ความสำคัญของการช่วยเหลือเอื้อเพื่อ หรือรับใช้คนอื่น ที่ไม่ใช่ตัวเอง แม้กระทั่งเสื้อผ้าที่ใช้ห่มร่างกายนี้” ว่าแล้ว ท่านก็จับจีวรสีอิฐ ที่ห่มอยู่ “ก็เป็นไปเพื่อความจำเป็นทางกายภาพ ไม่ได้เป็นไปเพื่อความสวยความงาม” ท่านธัมมนนทาก็มื้อเสื้อแขนยาวและจีวรทั้งหมดสองชุด ท่านคิดว่าเครื่องห่มของสงฆ์ที่กำหนดให้มีรูปแบบเหมือนกันหมดนี้ เป็นความคิดที่ดี “เมื่อไม่มีอะไรที่ต้องเลือก จิตใจเราก็ไม่ต้องไปเป็นกังวลกับเรื่องพวกนี้ คิดแต่เพียงว่าหากชุดหนึ่งเปียก อีกชุดหนึ่งก็ต้องแห้งแค่นั้น ซึ่งช่วยให้จิตใจมีสิ่งรบกวนน้อยลง ฉันมักจะรู้สึกว่า จีวรเหล่านี้ช่างเอื้อต่อการปฏิบัติได้อย่างหัตถ์จรรย์” ท่านธัมมนนทากล่าวและยิ้ม

ส่วนในเรื่องปฏิกิริยาของผู้คนทั่วไปเกี่ยวกับการออกบวชของเธอนั้น ท่านธัมมนนทากล่าวว่า แบ่งได้เป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่เห็นดีเห็นชอบและมีความปีติยินดีที่เห็นผู้หญิงมีโอกาสดองผ้ากาสาวพัตร์ ในขณะที่อีกพวกหนึ่ง คือพวกที่ไม่รู้ว่าจะคิดอย่างไร หรือปฏิบัติอย่างไรกับเธอดี ทั้งนี้กลุ่มคนจำนวนน้อยที่เห็นด้วยนี้ เป็นเสมือนภาพสะท้อนถึงแนวโน้มหรือทิศทาง การตื่นตัวที่เกิดขึ้นทั่วโลก ในแง่หนึ่ง การบวชภิกษุณีได้รับการยอมรับ ชื่นชมว่าเป็นการเสริมสร้างและเอื้อเพื่อแก่สตรีในพุทธศาสนา และเป็นการคืบคลานในการออกบวชเพื่อเดินบนหนทางสู่นิพพานให้กับผู้หญิง

อีกด้วย

ในอีกแง่มุมหนึ่ง นักวิชาการบางคนก็มองว่าเป็นการเพิ่มปัญหาให้กับโครงสร้างของคณะสงฆ์ ที่มีปัญหาอยู่แล้วให้มากยิ่งขึ้นอีก ซึ่งท่านธัมมนนทาก็รับรู้และตระหนักถึงคำวิพากษ์วิจารณ์ข้อนี้

“สังคมไทยยังไม่ยอมรับว่าการอุปสมบทภิกษุณีสามารถเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้หญิง ราวกับว่า ประตูปานนี้ปิดอยู่ กลอนมีสนิมขึ้นเขรอะ ญวนแจสำหรับไขก็หายสาบสูญ อย่างไรก็ตาม ตอนนี้จะกระแสนี้เรียกร้องของโลกคือการให้สิทธิแก่สตรีในการมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ อย่างเต็มที่ รวมทั้งในเรื่องนี้ เป็นกระแสความเคลื่อนไหวของทั้งโลกที่สังคมไทยคงไม่อาจปฏิเสธได้” ท่านธัมมนนทากล่าว

หากคณะสงฆ์ของไทยสายตา
ไม่สั้นจนเกินไป ก็ควรจะเอื้อเพื่อ
ส่งเสริมให้เกิดสิ่งเหล่านี้ด้วยตัวเอง
ไม่ต้องรอหรือปล่อยให้ผู้หญิงต้อง
ไปดิ้นรนแสวงหาการอุปสมบทจาก
ที่อื่น และน่าจะเข้าใจว่าภิกษุณีเป็น
ทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพในการ
ช่วยเสริมสร้างเป้าหมายและการกิจ
ของคณะสงฆ์ให้บรรลุผลได้ด้วย

ส่วนเรื่องอนาคตนั้น นอกจาก
การช่วยบริหารวัดทรงธรรมกัลยาณิ
และบ้านสันติรักษ์สำหรับผู้หญิงที่มีลูก
แต่ไม่มีสามี ร่วมทั้งการสนทนารวม
กับผู้คนทั่วไปที่มาเยี่ยมเยียนแล้ว
ท่านก็พยายามเรียนรู้รายละเอียด
ทุกอย่างของชีวิตการบวชและการ
ปฏิบัติธรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในฐานะที่เป็นสามเณรี เธอต้อง
ศึกษาเรียนรู้กับพระอุปัชฌาย์อย่าง
น้อย ๒ ปี แต่เนื่องจากพระอุปัชฌาย์
ท่านอยู่ประเทศศรีลังกา เธอจึงต้อง
เรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ต ส่วนเรื่อง
การสร้างชุมชนปฏิบัติธรรมสำหรับผู้
หญิงนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่อยู่ในใจ
เธอ “ฉันจะดีใจมากหากฉันสามารถ
ช่วยเหลือเกื้อกูลและเป็นประโยชน์แก่
ผู้หญิงคนอื่น ๆ ที่มีความสนใจ ซึ่ง
คิดว่าคงจะเป็นคนกลุ่มน้อย ฉันไม่คิด
ว่าในเมืองไทยจะมีผู้หญิงจำนวนมาก
ฮือกันมาขอออกบวชหรอก เพราะ
การเดินทางบนหนทางบรรพชิตนั้นไม่ใช่
ชีวิตที่สะดวกสบายเลย ฉะนั้นชุมชน
ที่คิดเอาไว้คงเป็นชุมชนเล็ก ๆ ที่
ผู้หญิง คือสมาชิกของชุมชนจะได้
เอื้อเฟื้อดูแลกันและกัน บนหนทางแห่ง
การปฏิบัติธรรมเพื่อพัฒนาจิตใจ และ
เก็บเกี่ยวผลแห่งการปฏิบัติมาไว้ใช้
ช่วยเหลือสังคมของเรา ฉันทราบดีว่า

ยังมีแรงต้านในเรื่องนี้อยู่ในสังคมของ
เรา แต่ฉันไม่ได้มีความประสงค์ที่จะ
ท้าทาย หรือทำให้เกิดความวุ่นวาย
ใด ๆ และฉันพยายามที่จะให้เกียรติ
ทุก ๆ คน และพยายามปฏิบัติดี หรือ
สุปฏิปันโน พยายามเป็นพระผู้หญิง
หรือภิกษุณีที่ประพฤติปฏิบัติชอบ
ทั้งนี้กาลเวลาคงจะเป็นเครื่องพิสูจน์ หาก
สังคมเห็นว่าเราปฏิบัติดี มีคุณค่าและ
เป็นประโยชน์จริง เขาก็จะให้การ
สนับสนุนและเอื้อเพื่อโอกาสทางเลือก
นี้ให้กับผู้หญิงคนอื่น ๆ เช่นกัน”

หนทางที่ยังต้องเดิน

สถานะของภิกษุณีในประเทศไทย
เป็นอย่างไร?

เมื่อปีพ.ศ. ๒๕๗๐ ได้มีความ
พยายามก่อตั้งภิกษุณีสังฆะขึ้นในเมือง
ไทย โดยตอนนั้นเมื่อนักการเมืองและ
ผู้วิพากษ์วิจารณ์สังคมคนหนึ่ง คือ
นายนิรันทร์ ภาษิต หรือเป็นที่รู้จักกัน
ในนาม นิรันทร์ กลิ้ง เขวิพากษ์วิจารณ์
สถาบันสงฆ์อย่างท้าทาย ถึงขนาดให้
ลูกสาวสองคนของตน คือ สาระ และ
จงดี้ บวชเป็นภิกษุณี พร้อมกันนั้น
นายนิรันทร์ยังได้บริจาคที่ดินเพื่อสร้าง
วัดนาริวงศ์ขึ้น เพื่อเป็นที่พำนักของ
ภิกษุณี ในสมัยนั้นทางคณะสงฆ์และ
รัฐต่อต้านการกระทำของเขามาก และ
ได้ทำการจับสึกพระลูกสาวของเขาทั้ง
สองคน รวมทั้งภิกษุณีคนอื่น ๆ จำนวน
๗-๘ รูปด้วย แต่ภิกษุณีผู้เป็นลูกสาว
ทั้งสองไม่ยอม จนถูกจำคุกและถูก
บังคับให้ถอดจีวรออกทั้งหมด

หนึ่งปีต่อมา สืบเนื่องจาก

เหตุการณ์ดังกล่าว คือในปี พ.ศ.
๒๕๗๑ สมาสังฆ์สูงสุดได้ออกคำสั่ง
ห้ามไม่ให้พระภิกษุใด ๆ ทำการบวช
ให้กับผู้หญิงเป็นอันขาด ไม่ว่าจะเป็น
ระดับภิกษุณี หรือ สามเณรี ซึ่งก็คือ
สิกขมาถา (สตรีที่บวชเป็นเณร ๒ ปี
ก่อนที่จะบวชเป็นภิกษุณีตามลำดับ)
กฎหมายข้อนี้ยังมีการอ้างใช้กันอยู่
จวบจนปัจจุบัน

อย่างไรก็ตาม ท่านธัมมมัทนหา
แย้งว่า ข้อบังคับดังกล่าวขัดกับ
กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งชาติ มาตรา
ที่ ๕ ซึ่งระบุไว้ว่า บุคคลพึงได้รับการ
ปกป้องคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน
ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะมีชาติกำเนิดอะไร
เพศใด หรือนับถือศาสนาอะไร

“ฉันได้ปรึกษากับกลุ่มทนาย
ความในเรื่องนี้แล้ว เขาบอกว่าไม่มี
ความจำเป็นที่ต้องไปทำเรื่องขอยกเลิก
ข้อบังคับนี้ เพราะกฎหมายใด ๆ ที่
ขัดแย้งกับกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็น
กฎหมายสูงสุด ย่อมถือเป็นโมฆะโดย
อัตโนมัติและจะไม่ผลเชิงปฏิบัติ
ที่กฎหมายข้อนี้ยังคงอยู่ เพราะที่
ผ่านมายังไม่มีใครทำการท้าทายเพื่อ
ให้มีการแก้ไข นั่นก็หมายความว่าที่
ผ่านมานั้น กฎบังคับข้อนี้ยังไม่ได้รับ
การตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม
เลย

ความแตกต่างทางเพศ เป็นเหตุปัจจัยในการ เข้าถึงนิพพานหรือไม่?

บางคนยังคงสงสัยและไม่แน่ใจ
ในเหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้ารับสตรีเข้า

สู่สังฆะ เพราะตอนที่พระนางมหา-
ปชาบดี ซึ่งเป็นน้าและ พระมารดาเลี้ยง
ของพระองค์ ขอร้องให้พระองค์รับ
บวชให้เธอนั้น พระองค์รับสั่งปฏิเสธ
แต่พระนางก็ทำได้ถอนความตั้งใจไม่
เพราะต่อมา พระนางพร้อมกับบรรดา
ผู้หญิงอีกจำนวน ๕๐๐ คน ได้โกน
ศีรษะ นุ่งห่มผ้าสีกรัก และเดินเท้า
ตามเสด็จ พระอานนท์ ผู้ซึ่งเป็นคนสนิท
ของพระพุทธเจ้า ได้เห็นว่าผู้หญิง
เหล่านี้ได้มารอที่ทางเข้าวัด ร่างกาย
เปราะเฝื่อนสกปรกและเต็มไปด้วยตุลี
ฝุ่น ผ้าที่นุ่งห่มก็ขาดรุ่งริ่ง เท้าพุพอง
เลือดไหล จึงเป็นตัวแทนของผู้หญิง
กลุ่มนี้นำความไปทูลพระพุทธเจ้า ซึ่ง
พระองค์ยังคงให้คำตอบเช่นเดิม และ
บอกกับพระอานนท์ว่า “โปรดอย่าได้
ถามอีกเลย” พระอานนท์ยืนกรานที่
จะถาม เพื่อเข้าใจเหตุผลที่พระองค์
ทรงปฏิเสธการขอบวชของผู้หญิง
เหล่านี้ พระอานนท์ถามว่า นั่นเป็น
เพราะผู้หญิงไม่มีศักยภาพที่จะบรรลุ
ถึงพระนิพพานอย่างที่คุณชายมีหรือ
เปล่า? ต่อคำถามนี้ พระพุทธองค์ทรง
ตรัสตอบไว้อย่างชัดเจนว่า ทั้งหญิง
และชายต่างมีโอกาสที่จะบรรลุธรรม
หรือตรัสรู้ได้เท่า ๆ กัน จากนั้น
พระองค์ก็ทรงอนุญาตให้ผู้หญิง
เหล่านั้น เข้ารับการอุปสมบท

ทั้งนี้ คำกล่าวของพระองค์
นั้นได้สร้างระบบคุณค่าอย่างใหม่ใน
เรื่องนี้ เพราะในสมัยนั้น ตามความเชื่อ
ของศาสนาฮินดูนั้น ผู้หญิงจะได้รับการ
ปลดปล่อยหรือบรรลุถึงความดีงามอัน
เป็นกุศลได้ ก็ด้วยการปฏิบัติรับใช้
อย่างจงรักภักดีต่อสามีของตนเท่านั้น
ผู้หญิงจะไม่ได้รับอนุญาตให้อำนาจมี
พระเวท (คัมภีร์คำสอนอันศักดิ์สิทธิ์

ของศาสนาฮินดู) และจะไม่ได้รับ
อนุญาตให้ออกบวชเลย

อะไรคือองค์ประกอบ ที่จำเป็นในการบวช เป็นภิกษุณี?

การอุปสมบทภิกษุณีนั้น จำต้อง
ผ่านพิธีกรรม ๒ พิธี คือพิธีบวชที่
มีพระภิกษุณีจำนวน ๕ รูปขึ้นไปเป็น
สักขีพยาน และอีกพิธีกรรมหนึ่ง
มีพระภิกษุจำนวน ๕ รูปขึ้นไปเป็น
สักขีพยาน ผู้หญิงผู้จะขอบวชต้องมี
อายุอย่างน้อย ๒๐ ปีบริบูรณ์ และได้
รับอนุญาตจากบิดามารดา และไม่มี
โรคประจำตัวที่จะเป็นอุปสรรคต่อชีวิต
บรรพชิต นอกจากนั้น จะต้องตรีย
เตรียมความพร้อมในอุปการณ์ที่จำเป็น
เช่น บาตรและจีวร ทั้งนี้ หลังบวชแล้ว
เธอต้องดำรงฐานะสิกขมาถนา เพื่อรับ
การฝึกอบรมเตรียมความพร้อมเป็น
เวลา ๒ ปี ก่อนที่จะบวชเป็นภิกษุณีต่อ
ไป ซึ่งในระหว่างนั้น จะต้องรักษาศีล
อนุธรรมอย่างเคร่งครัดโดยไม่มีการ
ละเมิด หากมีการล่วงละเมิดศีลข้อหนึ่ง
ข้อใด ก็จะต้องเริ่มต้นนับใหม่เลย
ทีเดียว.

จาก หลวงพ่อบ้าน ถึง...บทบาทพระสงฆ์ ในสังคมสมัยใหม่

เมื่อมีการพูดถึงบทบาทของพระนักพัฒนาในสังคมไทย ท่านหนึ่งที่เรามักนึกถึงได้อยู่เสมอคือ พระครูพิพิธประชานาถ หรือหลวงพ่อบ้าน สุทธิสีโล เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะท่านมีบทบาทที่เด่นชัดในการสร้างคุณูปการต่าง ๆ ไว้ให้กับชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา

ดังนั้นในวาระที่หลวงพ่อบ้านมีอายุครบ ๖ รอบ จึงได้ถือโอกาสนี้จัดงานเสวนาขึ้น เพื่อเป็นการแสดงมุทิตาจิตและศึกษาถึงบทบาทและทิศทางของพระสงฆ์ที่ควรมีต่อสังคมสมัยใหม่ โดยได้จัดเสวนา ณ ห้องประชุมจุมจุก-พันธุ์ทิพย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ภายในงาน อาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ได้กล่าวปาฐกถาในหัวข้อ “การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาจากหายนะสู่ ‘วัฒนธรรม’” ต่อด้วยการเสวนามุมมองเพื่อทบทวนบทเรียนการทำงานพัฒนาของหลวงพ่อบ้าน โดย คุณวิศิษฐ์ วังวิญญู จากนั้นจึงได้เริ่มเสวนาโดยวิทยากรทั้ง ๔ ท่าน ประกอบด้วย พระสุบิน ปณีโต, พระไพศาล วิสาโล อาจารย์เสน่ห์ จามริก และคุณรสนา โตสิตระกูล ดำเนินรายการโดย อาจารย์สุรพล จรรยากุล ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่ได้นำเสนอไว้ได้ดังนี้

พรชัย บริบูรณ์ตระกูล –เรียบเรียง

พระสุบิน ปลืโต

ท่านได้สะท้อนถึงสภาพและบทบาทของพระสงฆ์ที่ควรจะเป็นในสังคมปัจจุบันเป็นหลัก โดยมองเห็นว่าสังคมเวลานี้ พระสงฆ์เริ่มเป็นฝ่ายเอาเปรียบ เพราะไม่ทำอะไรหรือสิ่งที่ทำก็เป็นเพียงพิธีกรรม พระสงฆ์จะเป็นเพียงฝ่ายตั้งรับหรือเอาแต่เทศน์อย่างเดียวไม่ได้อีกแล้ว ขณะเดียวกันสังคมทุกวันนี้มีปัญหามากยิ่งขึ้น นับจากมีการพัฒนาตามแผนของรัฐบาลคนเป็นหนี้เป็นสินมากขึ้น เกิดการแตกแยก ช่วยเหลือกันน้อยลง สาเหตุมาจากบริโภคนิยม การแข่งขันแย่งชิงอำนาจ ดังนั้นพระสงฆ์ควรออกมาทำงานเชิงรุกมากขึ้นอย่างลักษณะงานของหลวงพ่อนาน ในแง่การทำงานที่เป็นกิจกรรมจะช่วยให้ชุมชนเรียนรู้เข้าใจธรรมะไปในตัวโดยไม่ต้องใช้วิธีเทศน์สอน และจากประสบการณ์ของท่านในการทำกลุ่มลัทธิจะสะสมทรัพย์ทำให้เห็นว่า เมื่อคนเกิดความสนใจมารวมกันจะเกิดขบวนการทางสังคมขึ้น ซึ่งขบวนการนี้จะช่วยให้ชุมชนมีการเรียนรู้ในการรวมตัวกัน มีความเห็นอกเห็นใจ เจือจานแบ่งปันกัน มีการสนับสนุนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยทั้งหมดนี้คือการเกิดมีธรรมขึ้นมา

นอกจากนี้ในการจะทำให้ชุมชนรวมกันได้ ต้องอาศัยหลาย ๆ ฝ่ายช่วยกัน พระสงฆ์เป็นเพียงส่วนหนึ่ง จะต้องมีการอุปาสก อุปาสิกมารวมด้วย งานพัฒนาจึงจะไปได้ โดยเฉพาะการสนับสนุนทางวิชาการ เครื่องมือ ทุน ก็จะทำให้พระสงฆ์เกิดความคล่องตัวและเท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

คุณรสนา โตสิตระกูล

จากประสบการณ์ที่ได้ลงไปทำงานพัฒนาในชุมชนชนบท ทำให้มองเห็นว่าเวลานี้อุดมคติและรากฐานพุทธศาสนาแบบชุมชนได้แตกสลายลงไปอย่างมาก ขณะที่ชีวิตแบบใหม่คือสังคมเมืองได้เข้ามาแทนที่ จึงเกิดเป็นคำถามสำคัญขึ้นกว่าบทบาทพระสงฆ์จะปรับตัวอย่างไรในสภาพเช่นนี้ โดยเดิมทีเมื่อเข้าไปทำงานด้านมนุษยโพรกับชุมชนได้อาศัยการเชื่อมต่อกับพระสงฆ์เพื่อเผยแพร่ความรู้เข้าไปสู่ชาวบ้าน ซึ่งช่วงนั้นเห็นว่าพระสงฆ์ยังมีบทบาทได้รับการยอมรับในการเป็นผู้นำ แต่เวลานั้นบทบาทได้ลดน้อยลงเพราะ

ชุมชนเริ่มแตกสลาย โดยเกิดจากวัฒนธรรมทุนนิยมและบริโภคนิยม ที่ทำให้การพึ่งตัวเองของชาวบ้านลดน้อยลง การเกื้อกูลกันลดน้อยลง ผู้คนเป็นทุกข์มากขึ้น อยู่ในสภาพแข่งขันสูง มีความเครียด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้พระสงฆ์ไม่อาจปรับตัวได้เท่าทันทำให้แยกขาดออกจากชาวบ้านและสังคม นี่เป็นคำถามต่อพระสงฆ์ ที่ต้องคิดกันให้มากขึ้นว่าจะทำอย่างไรจึงจะสามารถเข้าถึงคนในสังคมปัจจุบันได้มากขึ้น

อาจารย์เสน่ห์ จามริก

ได้มองบทบาทงานของหลวงพ่อนานในฐานะพระนักพัฒนาออกเป็น ๒ มิติด้วยกันคือ

๑. มิติด้านงาน หลวงพ่อนานได้เน้นเรื่องการพัฒนาคน และให้ "ลด ละ เลิก" พร้อมกับได้อธิบายเพื่อตั้งให้คนนำหลักพุทธศาสนามาปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นคุณค่าอย่างแท้จริง หากนำคนให้เข้าถึงจริยธรรมทางศาสนาจะสามารถควบคุมเทคนิคและวัตถุให้อยู่ในแนวทางที่รับใช้คุณค่าของชีวิตมนุษย์ได้

๒. มิติด้านศาสนธรรม หลวงพ่อนานได้พยายามนำเอาหลักศาสนาเข้าไปสู่ชาวบ้านหรือชุมชน ถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเวลานี้เราจะหวังอะไรไม่ได้กับสถาบันทางศาสนา ซึ่งถือว่าได้ล้มละลายไปแล้ว และยังคงกลายเป็นเครื่องมือให้กับระบบอำนาจและระบบทุนในเวลาอันใกล้ด้วย ฉะนั้นจริง ๆ การดำรงคงอยู่ของพุทธศาสนาได้ไปปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้าน เป็นรูปแบบชีวิตในการพึ่งตนเอง ซึ่งหลวงพ่อนานได้ช่วยตอกย้ำการนำหลักศาสนาเข้าไปอยู่ในชีวิตจริง ๆ ดังที่อาจารย์เสน่ห์เชื่อว่าศาสนาจะมีคุณค่าก็ต่อเมื่อการทำให้ "ศาสนาคือชีวิต"

พระไพศาล วิสาโล

ได้ให้แง่คิดในการมองถึงคุณูปการของหลวงพ่อนาน และสิ่งที่พระนักพัฒนาควรใส่ใจในการทำงานกับสังคมสมัยใหม่อย่างน่าสนใจ ซึ่งเป็นประเด็นที่ท่านกำลังทำงานวิจัยอยู่ในขณะนี้ โดยเห็นว่าหลวงพ่อนานรวมทั้งพระสงฆ์อีกหลายรูปมีส่วนสำคัญที่เป็นแม่แบบในการเข้าไปมีบทบาทในสังคม

หรือเป็นจุดเริ่มต้นของกระแสพระนักพัฒนา ทำให้สังคมรวมทั้งรัฐและคณะสงฆ์เกิดการยอมรับ ซึ่งตรงนี้เป็นแรงบันดาลใจให้เกิดพระนักพัฒนารูปต่อ ๆ มา และภายหลังได้กระจายแตกแขนงออกเป็นการทำงานหลากหลายด้าน เช่น ช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์ สัจจะอมรทรัพย์ และอนุรักษ์ป่า ทั้งนี้กระแสที่เกิดขึ้นเกิดจากจุดเล็กๆ เมื่อ ๒๐ ปีก่อน หลวงพ่อนานต้องฝ่าฟันกับอุปสรรค ความโดดเดี่ยวท้อแท้ และการถูกระแวงจากรัฐว่าไปมีส่วนกับพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งที่พระสงฆ์ก็เคยมีบทบาทกับสังคมมาก่อน แต่ได้ถูกกลืนหายไป เพราะการพัฒนาในช่วง ๗๐-๘๐ ปีที่ผ่านมา

นับเป็นความสำคัญประการต่อมาที่หลวงพ่อนานได้ช่วยปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ของพระสงฆ์และวัด ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน โดยแทนที่จะรอให้คนเข้าวัดก็ออกไปหาชุมชนหรือไปช่วยเหลือสังคม ในสมัยก่อนพระเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพราะทุก ๆ อย่างรวมอยู่ที่วัด ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การพยาบาล ฯ ซึ่งมีข้อดีหลายอย่าง แต่สิ่งนี้ได้เกิดเป็นจุดอ่อนและเป็นปัญหาอย่างสำคัญในเวลาต่อมา เพราะทำให้พระเป็นฝ่ายตั้งรับและรอให้คนเข้าวัด ในขณะที่สังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไป คนถูกดึงออกจากวัด เพราะโรงเรียนอยู่นอกวัด โรงพยาบาลก็อยู่นอกวัด มีแต่กระแสที่ทำให้คนหมดความจำเป็นต้องเข้าวัด แต่พระสงฆ์หรือวัดไม่สามารถปรับตัวได้ยังรอคอยให้คนเข้าวัด หลวงพ่อนานเป็นจุดเริ่มต้นในการคิดที่จะให้วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน จะรอคอยให้ชาวบ้านเข้าวัดไม่ได้ วัดต้องเข้าไปหาชาวบ้าน โดยท่านได้ทำกิจกรรมหลายอย่าง เช่น สหบาลข้าว นาคะขัมมิตร ฯลฯ ซึ่งเป็นการเชื่อมวัดและบ้านเข้าด้วยกัน และปรับเปลี่ยนบทบาทใหม่ของพระสงฆ์

ต่อมาคือคุณูปการต่อพระพุทธศาสนา คือ “ทำให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงกันระหว่างโลกและธรรม” พุทธศาสนาตามที่เราเข้าใจโดยเฉพาะช่วงจากการพัฒนาสมัยใหม่หรือการปฏิรูปพระพุทธศาสนา มีความเข้าใจว่าโลกและธรรมแยกกัน หมายความว่าวัดกับบ้านแยกกัน พระกับสังคมแยกกัน การปฏิบัติธรรมกับการทำมาหากินแยกกัน หรือแม้แต่การเมืองกับธรรมะก็แยกกัน โลกกับธรรมแยกกันไปถึงขั้นการปฏิบัติธรรมเป็นเรื่องเฉพาะตัวไม่เกี่ยวข้องกับสังคม จนเป็นสูตรสำเร็จที่เชื่อกันว่าถ้าทุกคนดีสังคมจะดีไปด้วย หรือทำดีเฉพาะตัวก็พอไม่ต้องสนใจสังคม ซึ่งความคิดเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่สนใจในเรื่องของสังคม การเชื่อ

เช่นนี้ก็เหมือนกับคำพูดที่ว่า “ถ้านักฟุตบอลเก่งทั้ง ๑๑ คน ทีมฟุตบอลนั้นก็เก่งไปด้วย” ซึ่งไม่เป็นความจริง ทีมฟุตบอลแม้จะเก่งทั้ง ๑๑ คน แต่ถ้าไม่เล่นเป็นทีม ๆ นั้นก็จะแพ้ จึงเป็นตรรกะที่ไม่ง่ายและมีอะไรที่ละเอียดอ่อนกว่าที่คิด ดังนั้นการที่หลวงพ่อนานและพระนักพัฒนารูปอื่น ๆ รวมทั้งฆราวาสพยายามร่วมกันทำก็คือเชื่อมโลกกับธรรมเข้าด้วยกัน การที่พระสงฆ์ทำงานเพื่อสังคมจึงเป็นการปฏิบัติธรรมนั่นเอง และทำให้พระพุทธศาสนามีมิติทางสังคมขึ้นมา เพราะโดยพื้นฐานพระพุทธศาสนาไม่ใช่คำสอนเพื่อการพ้นทุกข์เฉพาะตัว แต่สอนให้เกื้อกูลและปรับปรุงสังคมไปพร้อมกันด้วย เพื่อให้เกื้อกูลต่อการปฏิบัติธรรมและให้ธรรมะสามารถเจริญงอกงามขึ้นในใจ ดังตัวอย่างความคิดนี้ในสมัยพระเจ้าอโศกที่สี่ในจารึกอโศกคือ ที่ท่านปลุกต้นไม้ตามถนนหนทาง ปลุกต้นไม้ในไร่ ปลุกสวนมะม่วง ขุดบ่อน้ำไว้ สร้างที่พักคนเดินทาง และสร้างอ่างเก็บน้ำจำนวนมาก ท่านบอกว่าที่ได้ทำอย่างนี้ก็มุ่งหมายเพื่อให้ประชาชนทั้งหลายประพฤติปฏิบัติตามธรรม หมายความว่าท่านพยายามจัดสรรสภาพแวดล้อมเพื่อให้คนปฏิบัติตามธรรม

อันนี้เป็นประเด็นที่สำคัญมาก สิ่งที่หลวงพ่อนานทำเป็นการพยายามสร้างหรือพัฒนาจริยธรรมทางสังคมในทางพุทธศาสนาขึ้นมาใหม่ ก็คือจริยธรรมที่ต้องมีเรื่องของสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง หมายความว่าในการที่จะสร้างสรรค์ความดีงามขึ้นในสังคมหรือในตัวบุคคลจะต้องหันมาสนใจทางสังคม ให้มีความสุข มีความเจริญงอกงาม ทั้งทางกายภาพคือสภาพแวดล้อม และในทางสังคมคือในแง่ความสัมพันธ์หรือความเกื้อกูล อย่างที่ทางอาจารย์สุบินได้ทำคือสร้างกลุ่มสัจจะอมรทรัพย์ที่จะได้เป็นตัวก่อให้เกิดความไว้วางใจเชื่อใจและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

สำหรับเรื่องภารกิจที่ควรใส่ใจต่อไปและ เป็นประโยชน์ต่อพระที่ทำงานด้านสังคมคือ บทบาททางสังคมหรือบทบาทการทำงานในชุมชน เรื่องการสงเคราะห์หรือการช่วยเหลือทางด้านปัจจัย ๔ รวมไปถึงเรื่องของสิ่งแวดล้อม เช่นการรักษาป่า และการแก้ไขปัญหามลพิษ ความยากจน นี่เป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของพระสงฆ์ที่ทำงานด้านชุมชน ซึ่งไม่ควรจะหยุดเพียงเท่านั้น พระนักพัฒนาจำนวนไม่น้อยสนใจเพียงมิติด้านกายภาพเท่านั้น ซึ่งไม่พอและจำเป็นต้องไปสู่อีกขั้นตอนหนึ่ง คือ การช่วยเหลือให้สังคมหรือชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พุดง่าย ๆ ก็คือทำให้ชุมชนเข้มแข็งหรือทำให้สังคมเข้มแข็ง

นอกจากจะขอให้คนมีความรักความเอื้อเฟื้อต่อกันแล้ว ยังทำให้คนนำชั่วได้ยากยิ่งขึ้น เพราะว่าถ้าทำชั่วจะถูกชุมชนหรือสังคมขัดขวางและลงโทษโดยไม่ต้องอาศัยตำรวจ หลายชุมชนทำสำเร็จแล้วในการแก้ไขปัญหาคาใจความยากจน แต่ปรากฏว่าต่างคนกลับต่างอยู่ หรือบางทีในชุมชนแทบจะไม่มีใครความสัมพันธ์ต่อกันเลย โดยสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้ชุมชนอยู่ด้วยกันไม่ได้หรือไม่สามารถรวมมือกันได้คือ “ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน” นี่เป็นปัญหาสำคัญมาก เพราะการขาดความไว้วางใจกันนั้นทำให้ไม่สามารถทำอะไรได้เลย ไม่ว่าจะรวมกลุ่มให้ชาวบ้านมาขุดสระน้ำ ตัดถนน ชาวบ้านก็ไม่อยากมา และมักจะพูดว่า “ถ้าถามคนอื่นไม่มา ถูกก็ถูกกินแรงนะ” ชาวบ้านจะรู้สึกตัวเองถูกกินแรงเสมอ

นี่คือปัญหาที่แก้ไขได้ยาก ทำอย่างไรพระสงฆ์จะสามารถทำให้เกิดความไว้วางใจในชุมชนขึ้นมา สิ่งที่เป็นจุดอ่อนของนักพัฒนาหรือพระสงฆ์ที่ทำงานในชุมชน เพราะเวลาทำงานท่านจะเป็นผู้นำอย่างเดียว แต่ไม่คิดที่จะทำให้ชุมชนหรือหมู่บ้านช่วยกันเองหรือพัฒนาความไว้วางใจขึ้นมา การตัดสินใจทั้งหมดอยู่ที่พระสงฆ์รูปเดียว ดังนั้นการที่ชาวบ้านมารวมกันไม่ใช่เพราะชาวบ้านไว้วางใจกัน แต่ไว้วางใจหลวงพ่อกันเดียว ถ้าหลวงพ่อกับไม่อยู่เขาก็ไม่ไว้วางใจคนอื่น ทำอย่างไรถ้าหลวงพ่อกับไม่อยู่ชาวบ้านก็อยู่กันได้ คือทำอย่างไรจึงจะสร้างความไว้วางใจในชุมชนขึ้นมา ซึ่งเป็นจุดอ่อนอย่างมากของพระสงฆ์แม้ว่าประสบความสำเร็จในการรักษาป่าได้ ชุมชนมีเงิน มีธนาคารข้าว มีธนาคารควาย แต่ว่ายูบยวนฐานที่มั่นแน่น ไม่มีความไว้วางใจต่อกัน โครงการหลายโครงการอยู่ได้ซักพักก็พังเพราะต่างคนต่างเบียด สาเหตุเป็นอย่างที่พระไพศาลกล่าวไว้ว่า “เพราะทุกคนคิดว่า ถ้ากูไม่เบียดคนอื่นก็ต้องเบียด ดังนั้นกูเบียดก่อนดีกว่า เหมือนอย่างการคอร์รัปชันทุกคนคิดอยู่เสมอว่าถ้าฉันไม่ทำคนอื่นก็ทำ อย่างนั้นฉันทำก่อนดีกว่า นี่คือเหตุผลที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ แต่เวลาจะทำความดีทุกคนบอก เฮ้ย! ถึงกูไม่ทำคนอื่นก็ทำให้คนอื่นทำก่อนดีกว่า นี่เป็นเหตุผลเดียวกัน ตระกูลเดียวกัน แต่เวลาเอามาใช้ทำความดีกลับให้คนอื่นทำก่อน”

ปัญหาการขาดความไว้วางใจ เป็นปัญหาที่ระบอบไปทั่วทั้งสังคมและในชุมชนด้วย นี่เป็นประเด็นที่สองและเป็นคำถามว่าพระสงฆ์จะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

แต่สุดท้ายสองขั้นนี้ยังไม่เพียงพอ ต้องมีมิติขั้นที่สามด้วยคือมิติด้านจิตวิญญาณ หรือที่อาจารย์เสนอเรียกว่า

ศาสนธรรม ถึงที่สุดแล้วการพัฒนาทางพุทธศาสนาต้องไปถึงขั้นนี้ให้ได้ การพัฒนาจิตวิญญาณเป็นเรื่องที่ยากแต่พระนักพัฒนาจะต้องไม่ลืม เพราะถ้าลืมก็จะเรียกได้ว่าไม่ต่างกับการพัฒนาของรัฐหรือของราชการ การสร้างมิติทางจิตวิญญาณคือการสร้างให้เกิดความเข้าใจ ความตระหนักเข้าใจถึงคุณค่าของความสันโดษ ความพอเพียง ความอยู่อย่างกินง่าย หรือถ้าให้ตีคือการบรรลุธรรมถึงอริยาบถ ซึ่งเป็นจุดสุดท้ายที่เป็นจุดมุ่งหมายสำคัญ เป็นอุดมคติของการพัฒนาแบบพุทธ และการที่จะทำเช่นนี้ได้ หมายความว่าพระสงฆ์หรือผู้นำที่ทำงานพัฒนาต้องเข้าถึงจิตวิญญาณได้ด้วยเช่นกัน เพราะถ้าตนเองไม่มีสิ่งเหล่านี้จะไปสอนชาวบ้านก็ไม่เป็นประโยชน์ ถึงที่สุดแล้วการทำงานเพื่อสังคมก็คือการปฏิบัติธรรมนั่นเอง เป็นการปฏิบัติธรรมและไปด้วยการปฏิบัติธรรม หมายถึงเป็นการปฏิบัติธรรมของตนเองขณะเดียวกันก็ทำเพื่อให้ทั้งหมดมีผลในการให้ชาวบ้าน เน้นว่าต้องทำให้การปฏิบัติธรรมหรือการภาวนากับการทำงานเพื่อสังคมไปด้วยกันใน ๓ แง่ คือ

แง่ที่ ๑ สามารถปฏิบัติธรรมไปด้วยทำงานเพื่อสังคมไปด้วย หรือปฏิบัติธรรมไปพร้อมกับการทำงานเพื่อสังคม

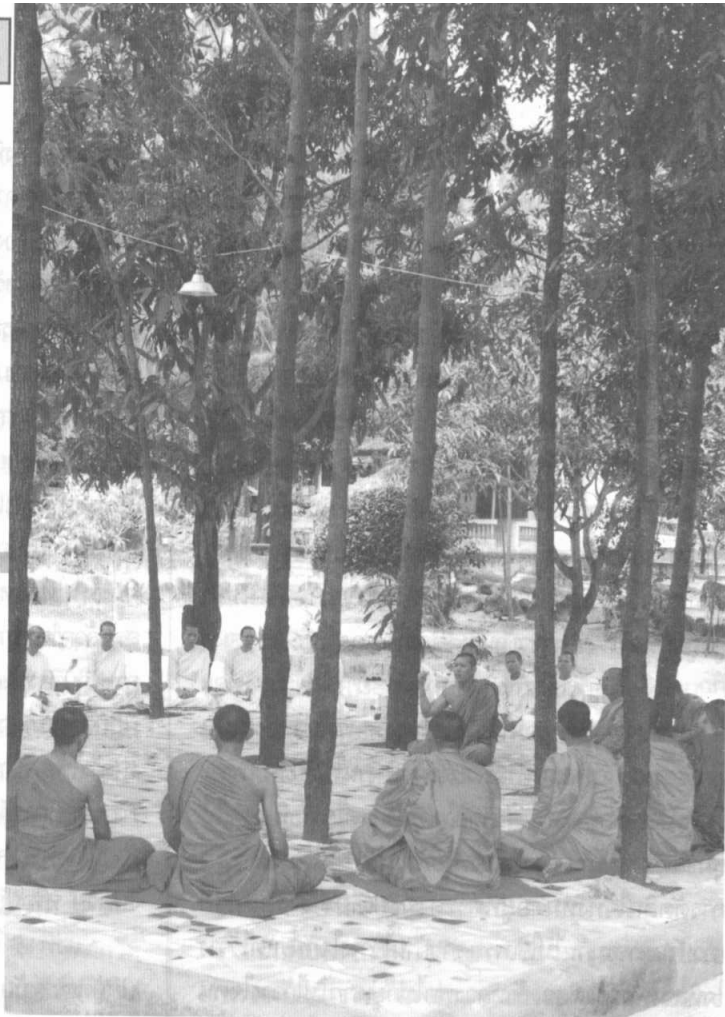
แง่ที่ ๒ ไปให้ดีกว่านั้นคือ ไม่ต้องแยกระหว่างการปฏิบัติธรรมกับการทำงานเพื่อสังคมคือปฏิบัติธรรมด้วยการทำงานทางสังคม

แง่ที่ ๓ ให้การปฏิบัติธรรมนั้นเพื่อเป็นฐานค้ำจุนงานสังคม หมายความว่าให้การปฏิบัติธรรมไปส่งเสริมงานทางสังคมให้มีมิติทางด้านจิตวิญญาณ

โดยทั้งหมดเพื่อนำไปสู่การเกิดประโยชน์ทั้งกายาวา นาคีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ตามหลักการพัฒนาศรีธรรมของกรมแบบพุทธ ถ้าเป็นเช่นนี้ได้ก็กลมกลืนกันทั้งการทำงานเพื่อสังคมและการปฏิบัติธรรม

อยากจะสรุปภารกิจของพระรุ่นใหม่ในปัจจุบันและในอนาคตด้วยคำของเจ้าคุณพระธรรมปิฎกคือว่า “ทำชุมชนให้อยู่ดี ทำชีวิตให้งอกงาม” ให้สองอย่างนี้ไปด้วยกัน หากทำชุมชนให้อยู่ดีแต่ชีวิตไม่องงามก็ไม่เป็นประโยชน์อะไร จึงต้องทำชีวิตให้งอกงามและชุมชนต้องอยู่ดีด้วย จึงจะเป็นการพัฒนาที่ได้ผลสำเร็จอย่างแท้จริง.

ประชุมใหญ่เสขียธรรม

ครั้งที่ ๑๒

การประชุมใหญ่กลุ่มเสขียธรรมครั้งที่ ๑๒ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๘-๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่วัดเขาสาป อ.เมือง จ.ระยอง พระสงฆ์และแม่ชีที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็นพระใหม่ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของ ศพพ. อยู่บ้างครั้งสองครั้ง มีพระรุ่นเก่าอยู่บ้างเล็กน้อย

การประชุมดังกล่าว ได้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วนใหญ่ ๆ กล่าวคือ ใน

ส่วนของจับตาสถานการณ์ปัจจุบัน มีเรื่องสำคัญ ๆ ที่ที่ประชุมพูดคุยกันได้แก่ เรื่องภิกษุณี การศึกษาทางเลือก และพิธีกรรมที่ไม่จำเป็น ส่วนที่สองเป็นการเสวนาในประเด็นการศึกษาทางเลือกของสามเณร และเรื่องสมุนไพรร ซึ่งมีแพทย์หญิงเพ็ญภามาบรรยายเกี่ยวกับพืชสมุนไพรต่าง ๆ ให้แก่พระสงฆ์และแม่ชีฟัง และส่วนที่สาม เป็นการเลือกตั้งกรรมการชุดใหม่

ของกลุ่มเสขิยธรรม

ในวันแรกหลังจากแนะนำตัวภาคเช้า ภาคบ่ายได้พูดคุยกันถึงสถานการณ์สังคมปัจจุบันซึ่งหนีไม่พ้นเรื่องภิกษุณีที่กำลังฮือฮากันในขณะนี้ สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าควรจะมีภิกษุณีในเมืองไทย และคณะสงฆ์ควรเปิดโอกาสให้สตรีเข้ามาบวชภิกษุณีตามแนวทางของพระพุทธศาสนาได้ หากสตรีมีความเข้มแข็งทางจริยธรรม สังคมยอมรับ และคณะสงฆ์มีความพร้อม ในด้านแม่ชีเองก็เช่นกันไม่มีใครปฏิเสธเรื่องของภิกษุณีที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แม้เพียงคนเดียว

สำหรับกลุ่มการศึกษาทางเลือกทางกลุ่มได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาทางเลือกไว้หลากหลายเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนคุณภาพชีวิต ส่วนกลุ่มที่พูดคุยเรื่องพิธีกรรมที่ไม่จำเป็นนั้น กลุ่มนี้มีความเห็นว่าควรที่จะเลิกงานศพ งานบวช และผ้าป่า ที่จัดกันแอ็กเกริก พุ่มเพื่อยเก็น ความจำเป็นจนหาสาระไม่ได้ มีหน้าที่ยังมีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย อีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มที่พูดคุยเรื่องบทบาทพระสงฆ์กับการเมืองท้องถิ่น กลุ่มนี้กลับเห็นว่า พระสงฆ์ควรจะวางตนเป็นกลาง ทำหน้าที่ไกลเกลี่ยปัญหา และเป็นทีปรึกษามากกว่าจะมาสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

วันต่อมาสามเณรวิมมณันทาได้มาพูดคุยเรื่องความจำเป็นของการมีภิกษุณีในเมืองไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการตอบคำถามเรื่องการบวช ประวัติของภิกษุณีและวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ส่วนประเด็นประวัติของภิกษุณีที่คณะสงฆ์

มักอ้างเสมอว่าขาดตอน หรือสูญพันธุ์นั้น สามเณรวิมมณันทาอธิบายว่าไม่ได้ขาดตอนแต่อย่างใด หากไปรุ่งเรื่องที่ได้หัวน จิน และเกาหลี่ ส่วนพิธีบวชนั้นสามเณรยืนยันว่า การบวชถูกต้องตามพระธรรมวินัยทุกประการ มีการถือศีล ๑๐ มีการบวชจากสงฆ์ ๒ ฝ่ายอย่างนี้เป็นต้น

ภาคบ่ายพระวิทยา จิตตธมโม ได้มาอภิปรายเรื่องการศึกษาสามเณรกับการศึกษาทางเลือก ท่านได้ตั้งคำถามกับคณะสงฆ์ว่า จัดการศึกษาทางเลือกเพื่ออะไร การศึกษาภาคบังคับ หรือสามเณรขณะนี้ ท่านบอกว่าไม่ใช่การศึกษาทางเลือก แต่เป็นทางที่ถูกเลือก บังคับให้เลือกต่างหาก นี่เป็นแนวคิดที่เจ้าอาวาสฝากไว้กับพระสงฆ์ที่

ประสงค์จะจัดการศึกษาทางเลือกแก่สามเณร

พอช่วงค่ำที่ประชุมได้เลือกคณะกรรมการชุดใหม่ โดยยุบกรรมการในส่วนภูมิภาคลงไปเหลือเฉพาะกรรมการกลางจาก ๑๒ ท่าน เป็น ๗ ท่าน ได้แก่ พระไพศาล วิสาโล, พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ, พระบุญมี ดิลโร, พระมหานิคม คุณสมปนโน, พระชาย วรธมโม, พระชัยน อจาโร, และแม่ชีจุติภา ทวรพระสิทธิ์.

กำหนดการ

๑๘ พ.ค. ๕๕

- ความเคลื่อนไหวของแต่ละพื้นที่
- สถานการณ์ที่น่าจับตามองในสังคม

๑๙ พ.ค. ๕๕

- ความจำเป็นของการมีภิกษุณีในเมืองไทย
- แนวทางการมีส่วนร่วมของกลุ่มเสขิยธรรมต่อการมีภิกษุณี

๒๐ พ.ค. ๕๕

- กรรมการวิเคราะห์บทวนโครงสร้าง/บทบาทหน้าที่ของกรรมการ
- “สามเณรกับการศึกษาทางเลือก”
โดย พระอาจารย์วิทยา จิตตธมโม, อาจารย์รัชัน ชงไชย
- เลือกรกรรมการ/ชี้แจงโครงสร้างและบทบาทของกลุ่ม
/ภาระหน้าที่ของกรรมการ

๒๑ พ.ค. ๕๕

- แผนงานที่เป็นรูปธรรมใน ๓ ระดับ
- ๑.ส่วนตัว ๒.กลุ่ม ๒.๑ ส่วนกลาง ๒.๒ ส่วนภูมิภาค
- เยี่ยมชมนอกสถานที่ หนึ่งใหญ่บ้านดอน อนุสาวรีย์สุนทรภู่
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดชาติกระโดน

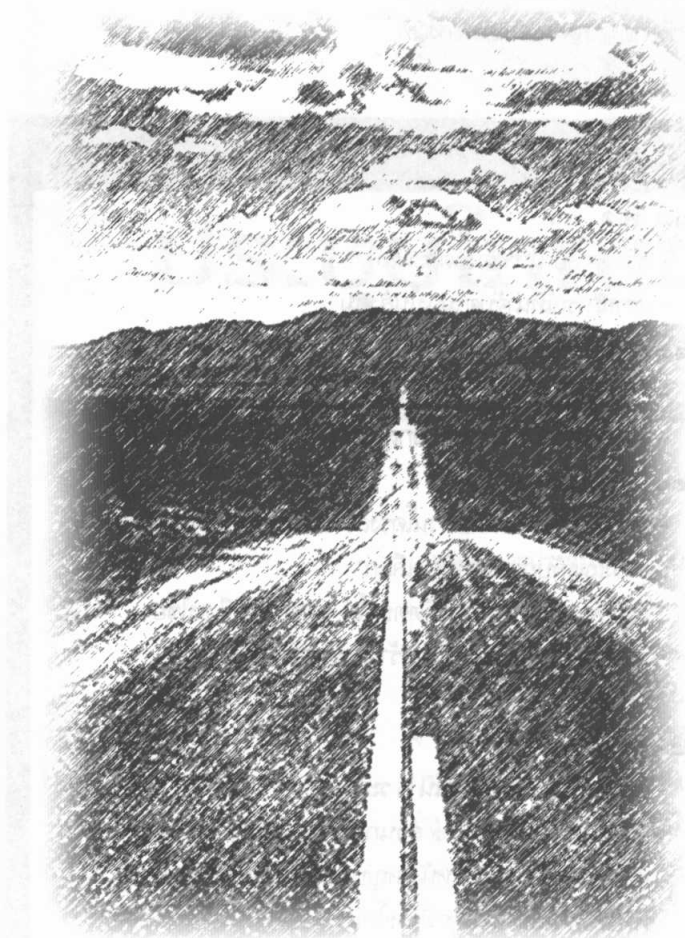

วดีลดา เพียงศิริ

พี่ตั๋ยที่เคารพรัก

ขออภัยที่ตอบจดหมายพี่ช้าเกินไป เรื่องของเรื่องคือ
หนูได้ไปเที่ยวศรีลังกามาด้วยความบังเอิญค่ะพี่ตั๋ย

ครูข้ามทาง

เมื่อเดือนก่อน เพื่อน
หนูตามหาตัวหนูให้ควัก ขณะล่ำ
รายชื่อพลพรรค ที่จะร่วมขบวน
ไปนมัสการพระเชี้ยวแก้ว ที่ศรี-
ลังกากัน แต่หนูได้ทิ้งบ้านทิ้งช่อง
-- ชนิดที่เจ้า "หมีตุ้" สุนัขที่บ้าน
เคือง -- แบบ -- เรียกเท่าไรก็ไม่
มากระดิกหาง เพราะหนูหนีไป
เที่ยวทะเลกับลูก ๆ ถึง ๒๑ วัน

กลับมาถึงเพื่อนรีบอวดแบบ
ถล่ม ๆ ว่า พวกเรากำลังจะเดิน
ทางไปศรีลังกา ไธ... หนูอยากไป
ศรีลังกาที่สุดเลย แต่ก็เจียมเนื้อ
เจียมตัว เพราะเพิ่งกลับมาถึง
บ้าน แต่แล้ว...ที่ไหนได้... พี่ตั๋ย
ขา อีกแค่ ๓ วันเท่านั้น เพื่อน
คนเดิมก็โทรฯ มาร้องห่มร้องไห้
บอกหนูด้วยความรักและบังคับ
ข่มขู่ว่า "เธอต้องไปนมัสการพระ-
เชี้ยวแก้วแทนฉันแล้วละ พ่อฉัน
อยู่ไอซียู ความดันเหลือแค่ ๓๐
เท่านั้น!!"

หนูไม่รู้ว่า ตัวเองรู้สึก
อย่างไรตอนที่ได้ยิน

บอกไม่ถูกจริง ๆ มันทั้ง
ตกใจ ใจหาย สงสารเพื่อน
ผสมดีใจทีไรในที่สุดก็จะได้ไปแบบ
แปลกประหลาด งง ๆ ไม่แน่ใจว่า
ฟังผิดรีเปล่า

เพื่อนสาธยายต่อไปว่า
เพื่อนได้จ่ายสตางค์เขาไปหมด
แล้ว ถ้าไม่มีใครไปแทนก็คือ
สูญเงินทั้งหมด แต่ถ้าหนูไปแทน
เพื่อนจะเสียเฉพาะค่าเปลี่ยนชื่อ

ในตู้เครื่องบินเท่านั้น เงินที่เหลือ หนูไม่ต้องรีบร้อนให้เพื่อนหรือ ผ่อน
๒ ปีก็ยังได้

ทำไมต้องเป็นหนู
เพื่อนตอบว่า เพราะเธอมีจิตที่พร้อมจะทิ้งลูก สามี การงาน
และทุกสิ่งทุกอย่างได้โดยพลัน

อ้อ... เพื่อนชม
ภาษาที่หนูแอบพูดเฉพาะเวลาไปอยู่วัดไม่กล้าพูดกับเพื่อน
แวดวงอื่น ๆ นั่นคือ “ธรรมะจัดสรร” โดยแท้

จากนั้นหนูก็เริ่มเก็บของอย่างงง ๆ เหมือนกินยาแก้หวัดแล้วสมองเบลอ
ไม่ค่อยมีสติตั้งสักเท่าไร

มีหน้าข่าวอาชิตบุตร อาชิตสามีก็ทำให้หนูละอายใจซ้ำสอง ด้วยการ
ร่วมยินดีที่หนูจะได้เดินทางชนิดสายฟ้าแลบ ลูกบอกว่า “แม่ไปไหว้พระให้
สบายใจเกิดค่ะ” ส่วนสามีก็ว่า “ไปเถอะ เป็นโอกาสของเธอ ฉันดีใจแทนเธอ
จริง ๆ” หนูยังแอบคิดว่า หากสลบที่กัน สามีได้ไปเที่ยวแทนเพื่อนกระชั้นหัน
แบบนี้ หนูจะแอบคั่นเขา ๒-๓ ที่ ไม่ให้เขารู้ว่าหนูوجدแล้วพูดด้วยรอย
ยิ้มละไมแบบประซด ๆ ว่า “ขอให้เที่ยวให้สนุกนะจ๊ะ” (ส่วนฉันจะก้มหน้าก้ม
ตาจูด ๆ ดูแลลูก ๆ เอง!) จิตใครเป็นอย่างไรดูเอาเองเกิดค่ะ!!

.....

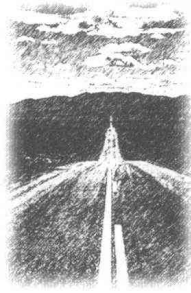
ก่อนหน้าที่หนูจะไปศรีลังกา หนูได้พล็อตที่จะเขียนลงหนังสือพระ
เล่มหนึ่ง โดยบังเอิญค่ะพี่ตั๋ย ซึ่งจะไปเป็นเรื่องที่หนูอยากเล่าให้พี่ตั๋ยฟัง
มาก เพราะพี่ตั๋ยคงเข้าใจหนูมากกว่าคนอื่น

หนูบอกสามีไว้ล่วงหน้า ว่าเรื่องที่จะเขียนชื่อ “ครูข้างทาง” ส่วนงาน
เขียนที่พี่ตั๋ยจะอ่านต่อไปนี้ไม่ “สบาย ๆ” แบบที่เขียนถึงพี่ตั๋ยหรือคนกะคะ
เพราะพอนึกว่า มีบรรดาหลวงพี่อ่านสิ่งที่ถอดจากใจเราไปอยู่บนหน้า
กระดาษ มันมักจะเกร็งและหวาด ๆ ขอบกล ไม่รู้เหมือนกันว่าทำไม เรื่องมัน
ที่อ ๆ แบบนี้คะ

.....

“ระยะทางเกือบยี่สิบกิโล ที่ฉันและลูก ๆ ต้องเดินทางอยู่ทุก
เมื่อเชื่อกันนั้น มันเป็นเส้นตรงแสนหน้าเบื่อ อาศัยว่าเราช่วยกันขับไล่ความเบื่อ
ด้วยการชู้ชวนกันดู ดูพระอาทิตย์ขึ้นที่ท้องนา ยิ้มแย้มให้ฝูงควายและรู้สึกดี
กับชีวิตทุกครั้ง ที่ไม่ต้องอยู่เมืองหลวง ตกเย็นก็ชู้ชวนกันดูพระอาทิตย์ตก
หรือวิวสวยแบบไปสการ์ดยามเย็นแถว ๆ กิโลเมตรที่ ๗

แต่เย็นนี้ต่างจากทุกเย็น
มีจิตใจหนึ่ง ที่ทั้งฉันและลูกทั้งสองคน นั่งกันตัวเกร็ง เงียบกริบ
หมาสองตัวคะ มันถูกรถชนตาย นอนห่างกันสักเมตรหนึ่งเห็นจะได้
หมาสีน้ำตาลธรรมดา ๆ ไม่มีสิ่งใดพิเศษน่าเสียดาย ๒ ตัว นอนตายข้าง ๆ

เกาะกลางถนน

และนั่นคงเป็นเหตุให้เกิด อาการ “รู้จะไม่ใช้” ของคนที่ผ่านไปผ่านมารวมทั้งฉัน ที่ปล่อยให้งามันนอนเคียงคู่กันเช่นนั้นนานพอดู

วินาทีที่ว่า แม้ฉันกับลูกจะไม่ได้มองหน้ากัน แต่เรามาพูดกันทีหลังว่า เราต่างก็แผ่เมตตาให้มันด้วยความชำนาญการ เพราะตั้งแต่กรรมทางฯ ขยายถนนจาก ๒ เลนแบบขนบพ เป็น ๔ เลนแบบ

“เดี๋ยวนี้เขาพัฒนาแล้ว!” นั่น ภาพที่เราเห็นจนคุ้นตาในปีแรกคือ ภาพกระธง “สงวิญญาน” ทำจากใบตอง ปักตุงสีแดงแจ้ ที่ญาติโยมของ คนตายนำมาถอนวิญญานผู้ล่วงลับเหล่านั้น ออกจากถนนและวังวนให้ พวกเขาไปสู่สุคติ

และอีกภาพที่เห็น แม้ไม่เศร้าและใจหายเท่ากับแรก ก็คือภาพบรรดาสุนัขที่นอนตายให้เห็นกันเกลื่อนกลาด แต่โดยมาก มันมักจะตายแถว ๆ เลนซ้าย จึงจะทำให้บรรดาชาวบ้านที่ขี่มอเตอร์ไซด์ต่างอดรอนทนไม่ไหวต้องลากมันเข้าพงหญ้า ให้พ้นจากความอูจาดตา

แต่มันไม่ได้ขวางทางใครเลยสักนิด

ตอนแรกฉันไม่สบายใจ กลัวบรรดารถสิบล้อจะเหยียบย่ำมันจนแหลกเหลว

แต่ที่ไหนได้ มันอยู่ให้เราเห็น ให้เราปลง ให้เราได้ขณลูก ให้ฉันได้บอกตนเองว่า อีกสองกิโลจะถึงบ้าน ให้ฉันได้เฟื่องมองมันชัด ๆ อย่างที่ไม่เคยมอง “หมาตาย” ที่ไหนเช่นนี้มาก่อน อยู่นานครั้น

หลังจากเย็นแรกที่เราเห็นมัน และแผ่เมตตา (ให้เราเองรู้สึกค่อยยังชั่ว) โดยมีพัก เท่าทันว่าจิตมันได้หลุดล้วยไปชนิดที่เจ้าตัวก็คงไม่ทันได้รู้ตั้งนาน มาแล้วนั้น วันต่อมา ฉันยังเห็นมันนอน เหมือนเนื้อตัวมันยังนุ่ม ๆ อยู่

มองกันทุกวัน ดูกันทุกวัน จนตัวมันขึ้นอืด ขากางชี้ฟ้าทั้งสองตัว ยังดีที่ไม่ได้นอนท่าเดียวกัน ไม่จันมันคงสะดุดตากว่านี้

มาถึงวันที่น้ำเหลืองน้ำหนองไหลนองเป็นสายจากตัวมัน ลาดลงไปทางเลนซ้าย ถนนคงจะเอียงละซีท่า..... รถติดแอร์ทำให้เราไม่ได้ดูจุมูกัน แต่ความอืดพองตึงเปรี๊ยะ ก็ทำให้สยองเกล้าและรู้สึกเหม็นทั้งที่ไม่ได้กลิ่น คงเพราะจำได้แม่นว่า อืดแล้วต้องเหม็นจนแทบอาเจียน จึงจะครบวงจร!

ตัวมันเริ่มแตก ด้วยไปถึงที่สุดของความอืดเป่ง

สองสามวันต่อมา ฝนตก เห็นมันวาง ๆ ดูมันแฉะ ๆ ละ ๆ พอฝนหาย ดูมันยังเปียกและเน่าเฟะ แปลกจัง! ฉันเห็นพื้นมันทั้งปากขัด โดยเฉพาะเจ้าตัวที่นอนถัดไป เหมือนมันแยกเขี้ยวสู่ตอนตายไม่มีผิด

แดดเปรี้ยงอยู่หลายวันหลังจากนั้น ตัวมันเริ่มยุบ และแห้ง เห็นโครงกระดูกชัดแจ้ว

จู่ ๆ ขนฉันก็ลุกชู ชั่วลมหายใจแวบหนึ่งนั้น เกิดการหลอมรวมเจ้ากองกระดูกไร้ค่า กองนั้นเข้ากับเนื้อวิญญานตัวเองอย่างไม่วินแยกออกจากกัน

ได้ชั่วชีวิต

จนขับรถถึงบ้าน ฉันยังพบว่าคนที่คอยตัวเองยังลุกไม่หาย โถ.....เจ้ากอง
กระตุกริมทาง

ฉันพบว่าจิตฉันอยู่ในร่างของเจ้ากองกระตุกริมทาง

ตกดึก แวบหนึ่ง ฉันนึกขำลึกลับกับปัญหาในที่ทำงาน ที่หลายวันก่อนต้อง
ลุกขึ้นมาเครียดตอนตีสาม เสียเกือบตาย !!

....

เรื่องราวก็มีเท่านี้ค่ะพี่ตั๋ย เวลาหนูเกิดอาการอึดอัด นึกว่าตัวเอง
วิเศษกว่าคนอื่นเมื่อใด หนูได้แต่หวังใจ เพียงว่าคงพอจำความเป็นแค่งอง
กระตุกริมทางของตนได้บ้าง - -

ที่จริงมีเรื่องไม่เกี่ยวกับการไปเที่ยวศรีลังกา เมืองพุทธเถรวาท ที่ในสาย
ตาของคนช่างวิจารณ์อย่างหนู รู้สึกได้ถึงความ “แสนจะไม่รุ่ง” ที่ได้สัมผัส
และน้อมเข้ามาในชีวิต

อยากเล่ารายละเอียดให้พี่ตั๋ยฟัง แต่ดูเหมือนมือใกล้จะหักเต็มที อ้อ...
แถมทำอีกนิด วันที่หนูกลับมาจากไปเที่ยวนั้น หนูพกอะไรไม่ทราบ
เหมือนขยุ้มของผ้าชีวสน้ำตาลชมพูชมพูมาก ๆ ๒ กองแทนกองกระตุกข้าง
ทาง

และขณะนี้จะต้องจบจดหมายด้วยความรักเคารพอย่างที่สุด เพราะหนู
ต้องรีบไปงานเผาศพคุณพ่อของเพื่อนคนที่หนูให้ไปทำภารกิจไหว้พระ ที่
ศรีลังกาแทนเขาค่ะ—พี่ตั๋ย

รัก

วดีลดา เพียงศิริ

ธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลาครั้งที่๖

ทิศทางพัฒนาไทย

ม หั น ต ภั ย

ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา

หากจำกันได้เมื่อปลายปีที่แล้วในช่วงวันที่ ๒๑-๒๖ พ.ย. ๒๕๕๓ เกิดวิกฤตการณ์น้ำท่วมเมืองหาดใหญ่ อาจกล่าวได้ว่าเป็นอุทกภัยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่สุดเท่าที่เคยเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์เมืองหาดใหญ่ ยังความสูญเสียทั้งแก่ชีวิตและทรัพย์สินอย่างเหลือ

คณานับ เราคงปฏิเสธมิได้ว่าอุทกภัยครั้งนี้เป็นสิ่งที่เหนือการคาดการณ์ของคนเมืองหาดใหญ่ว่าจะรุนแรงขนาดนี้

ถ้ามองโดยผิวเผิน เราอาจจะกล่าวโทษธรรมชาติว่ามันเป็นสิ่งที่เหนือการควบคุม เป็นความแปรปรวนของสภาพธรรมชาติที่มีอาจหยั่งรู้ได้ล่วงหน้าเมื่อใดจะถูกพิพากษา สิ่งหนึ่งที่จะคิดกันได้ก็คือการหาทางป้องกันภัยถ้าหากว่ามีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก เราก็พร้อมที่จะรับมือกับสิ่งเหล่านี้ นี่เป็นการแก้ที่ปลายของปลายเหตุ ซึ่งเป็นการตั้งรับแต่ถ้อยเดียว มิใช่เป็นการสืบสาวมมองย้อนลงลึกกลับไปว่า แท้จริงแล้วอุทกภัยครั้งนี้มีรากปัญหาอยู่ที่ตรงไหน มหันตภัยครั้งนี้ใช้หรือไม่เป็นการตักเตือนจากธรรมชาติถึงพวกเราให้หยุดยั้งการทำลายทรัพยากรธรรมชาติดิน-น้ำ-ป่า

โยคีเล็ก -เรื่อง

เท็ด เมเยอร์ -ภาพ

e-mail : yogilek@hotmail.com

ใช่หรือไม่ว่าเป็นการชักเตือนบอกพวกเราให้ย้อนกลับมาทบทวนถึงทิศทางของนโยบายการพัฒนาของชาติที่เน้นการพัฒนาด้านวัตถุและเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเกลี่ยงละเลงหลมที่งี่เง่าใส่ใจดูเลกบ่่องหวงแหนระบบนิเวศและสิ่งแวดลอมที่ถูกรูกทำลายอยู่ตลอดเวลาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วหรือ

เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในครั้งนี้ นั้นเป็นสิ่งยืนยันได้ว่า สิ่งทีถณะธรรมยาตราทีพยายามรณรงค์กับชุมชนรอบทะเลสาบสงขลาและลือกับสาธารณชนวงกว้างให้ตระหนักถึงผลกระทบและภาวะวิกฤตทีได้เกิดขึ้นกับทะเลสาบมาโดยตลอด ๕ ปีทีผ่านมา นั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริงบนพื้นฐานของความห่วงใยของการทีต้องการให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันแก้ปัญหอย่างแท้จริง และเป็นการแก้ปัญหาทีจะต้องมีการประยุกต์เอาคาสธรรมเข้ามาแก้ปัญหาในระดับจิตใจด้วย

**ทิศทางพัฒนาไทย
ที่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม
และชุมชน**

ด้วยตระหนักและห่วงใยถึงปัญหาน้ำท่วมอันมีรากปัญหามาจากการพัฒนาเมืองหาดใหญ่ทีมุ่งเน้นการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจแต่ถายเดียวการจัดธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลาในปีนี้ จึงมุ่งรณรงค์ไประเด็น "ทิศทางพัฒนาไทย มหันตภัยลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา" ถึกษากรณีปรากฏการณ์น้ำท่วมหาดใหญ่เป็นอุสัติ

“การเดินป็นีเราต้องการสรุป

บทเรียนเกี่ยวกับทิศทางของนโยบายการพัฒนาประเทศทีผ่านมาว่า ผิดพลาดอย่งไร ส่วนกรณีน้ำท่วมเมืองหาดใหญ่นันก็เ็นตัวบ่งชี้ถึงความผิดพลาดของการพัฒนาของรัฐทีต้องทบทวน” คุณอิสรา เลียมวิทยา-กุล ผู้ประสานงานธรรมยาตราเพื่อทะเลสาบสงขลา ได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการจัดงานป็นีให้ผู้มาร่วมได้รับทราบเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันเป็นเหตุให้การเดินธรรมยาตราป็นีเดินเท้าไม่ไกลจากตัวเมืองหาดใหญ่มากนัก เป็นการเดินและเลียบผ่าน อ.นาหม่อม อ.บางกล่ำ และ อ.หาดใหญ่ เหล่านีเ็นพื้นที่ทีได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมเ็นลำดับต้น ๆ ก่อนทีน้ำจะไหลไปรวมกันที่ตัวเมืองหาดใหญ่

ทางคณะธรรมยาตราได้มีโอกาสเสวนาแลกเปลี่ยนกับชุมชนเป็นครั้งแรกทีวัดทุ่งซ้อไธสิตาราม อ.นาหม่อม ประเด็นแลกเปลี่ยนจะเป็นเรื่องของทิศทางการพัฒนาประเทศเ็นหลัก เป็นการแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่าง ๓ คาสนา พุทธ-คริสต์-อิสลาม ต่อมุมมองของการพัฒนาทีกำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบันนี้ บรรยากาศของวงเสวนาเ็นไปอย่งจริงจังและเข้มข้น สาระของการเสวนาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา คำว่ามีส่วนร่วมคือการมีส่วนร่วมในการเข้าไปคิดวางแผนการจัดการตั้งแต่แรกเริ่ม อีกทั้งมีอำนาจในการตัดสินใจว่าชุมชนต้องการอะไร เ็นได้ชัดจากโครงการทอส่งก๊าซไทย-มาเลเซีย โครงการนึเ็นโครงการทีส่งผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนทีทอส่งก๊าซพาดผ่าน

เหตุผลทีรัฐนำมาอ้างอิงคือประเทศชาติต้องการการพัฒนา ความต้องการพลังงานของประเทศเพิ่มขึ้น และทีมักนำมาอ้างทุกคร้งคือ คนส่วนน้อยต้องเสียสละเพื่อคนส่วนใหญ่

บรรยากาศบางช่วงของการเสวนามีการแลกเปลี่ยนกันอย่างเข้มข้น ผู้เข้าร่วมเสวนาโดยเฉพาะตัวแทนชาวบ้านฝ่ายมุสลิมจาก อ.จะนะ ทีได้รับผลกระทบจากโครงการทอส่งก๊าซไทย-มาเลเซียได้ระบายความอัดอั้นของตนเองให้ผู้เข้าร่วมได้รับรู้ถึงความรู้สึกของตนเอง ทีถูกรัฐใช้คำว่า “พัฒนา” กระทำกรรมฆมเหงรังแกชาวบ้าน

รัฐมักนำการพัฒนามาให้ โดยทีไม่เคยถามชุมชนหรือคนท้องถิ่นเลยว่เขาคิดอย่งไรบ้าง รัฐนำการพัฒนาเ็นทัพหน้าเพื่อเข้ากมแย่งชิงทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่า ทีมีชุมชนท้องถิ่นคอยดูแลหวงเหเนาโดยตลอด นึเ็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างทีแฝงเร้นอยู่ในสังคมไทยมาโดยตลอดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และความรุนแรงเชิงโครงสร้างเชนนึจะยังคงปรากฏให้เห็นอีกทั้งว่ความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ หากรัฐยังไม่เ็นความสำคัญและไม่เคารพสิทธิในภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรและการปกครองของตนเอง

พระอาจารย์โกศล ปริบุญโณ สำนักสงฆ์ปลายนา จ.ปทุมธานี ได้กล่าวเสริมประเด็นนี้ว่า ตั้งแต่เริ่มมีการพัฒนาเราได้ทำอะไรไปบ้าง มีบางสิ่งทีเราได้สูญเสียไปและบางสิ่งทีเราได้ม การพัฒนายังพัฒนามากชุมชนยิ่งแยลง อ่อนแอลง สุดท้ายชุมชนสลายไม่สามารถพิงพาดตนเองได้ ทำให้ไม่สามารถต่อรองกับภาครัฐ

ภาคธุรกิจ การพัฒนาที่ผ่านมามีหลาย
อย่างที่ผิดพลาดเมื่อเรามองทางด้าน
ศาสนา จะเห็นว่าศาสนาที่ถูก
ควบคุมโดยรัฐมาตลอดจนไม่เป็น
ตัวของตัวเอง หลายวัดตัดต้นไม้เพื่อ
สร้างตึกอาคาร เหล่านี้เป็นไปตาม
กระแสวัตถุนิยม การพัฒนาที่แท้จริง
ต้องออกไปสัมผัสและเรียนรู้จาก
ชุมชน อีกทั้งชุมชนย่อมมีสิทธิในการ
จัดการตนเอง

ท้ายที่สุดของการเสวนาหรือ
พูดคุยแลกเปลี่ยน ได้พบสรุปที่เป็น
ความคิดเห็นร่วมกันนั่นคือ เราจะ
พัฒนาแต่เพียงวัตถุหรือด้านเศรษฐกิจ
อย่างเดียวไม่ได้ ต้องพัฒนาสติและ
ปัญญาควบคู่กันไปด้วยเพื่อเป็นอิสระ
เสรี หลุดพ้นจากการเป็นทาสของ
บริโภคนิยม การพัฒนาให้ใช้หลัก
คุณธรรม นำชีวิต ชุมชน นำครอบครัว
ไปสู่ดินแดนแห่งศานติ

แง่มุมของการเสวนาเกี่ยวกับการ
พัฒนาของรัฐได้เชื่อมโยงเข้าสู่วง
เสวนาของอีกรাত্রีหนึ่งที่วัดพุทธิกา-
ราม (ปรักกริมใน) อ.หาดใหญ่ เป็น
การวิเคราะห์ถึงเหตุการณ์อุทกภัย
ครั้งใหญ่ที่เกิดขึ้นกับเมืองหาดใหญ่เมื่อ
ปลายปีที่ผ่านมา

น้ำท่วมเมืองหาดใหญ่ครั้งนี้มีไ้
ครั้งแรก ในอดีตที่ผ่านมาเคยมี
เหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้นมาแล้ว
หลายครั้ง แต่ที่ผ่านมาเมื่อเกิดน้ำท่วม
ไม่นานนักก็สามารถระบายลงทะเล-
สาบสงขลาได้ให้ที่สุด แต่คราวนี้มีไ้
เช่นนั้น เป็นปรากฏการณ์น้ำท่วมที่
รุนแรงกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา ระดับน้ำ
ในตัวเมืองสูงมาก จนต้องจมอยู่ในน้ำ
หลายวัน อีกทั้งหน่วยงานท้องถิ่น
ต่าง ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ

เป็นน้อย ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไข
จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นได้เลย ในที่สุด
ชุมชนต่าง ๆ ก็ต้องลุกขึ้นมาช่วยเหลือ
ตัวเองและซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่
โดยไม่ต้องให้ใครมาสั่งการเพื่อกู้วิกฤต
น้ำท่วม จนมีการกล่าวกันว่าเป็นขวัญ
กำลังใจมหาศาลที่สามารถสร้างภูษา
หะมื่นได้ภายใน ๑ อาทิตย์

ในวงเสวนายามพลบค่ำ อ.
วรวิทย์ วณิชากิชาติ ผู้ประสานงาน
สภาประชาชนเพื่อแก้ปัญหา น้ำท่วม
ได้บอกเล่าให้ฟังว่า ก่อนที่จะเกิดน้ำ
ท่วมครั้งใหญ่มีบางกลุ่มที่รู้ตัวล่วงหน้า
ตั้งแต่เริ่มแรกแล้วว่า จะเกิดน้ำท่วม
เมืองหาดใหญ่แน่ ๆ คือกลุ่มอุตุนิยม
วิทยา กลุ่มวิทยุสมัครเล่น กลุ่มพวก
นี้จะรอดจากภัยน้ำท่วม แต่ข้อมูล
เหล่านี้กลับไม่ไปถึงมือประชาชนทั่วไป
ทำให้ไม่มีใครสามารถตั้งรับได้ทันและ
ประสบเคราะห์กรรมในที่สุด และยัง
อธิบายถึงต้นเหตุที่ทำให้ น้ำท่วมขังเป็น
เวลานาน จนน้ำไม่สามารถระบายลง
ทะเลสาบได้ทันทั่วทั้ง วามันต้นเหตุมา
จาก ๑.เส้นทางรถไฟ ๒.ถนนลพบุรี
ราเมศวร์ ๓.บ่อบำบัดน้ำเสีย ๔.ถนน
ร.พ.ช. ๕.ท่าเรือน้ำลึก

สำหรับถนนสายลพบุรีราเมศวร์
คณะกรรมการฯ ได้มีโอกาสได้เดิน
ผ่านบนเส้นทางสายนี้ ในวันที่เดิน
จากวัดคลองแหไปวัดบนเขา(ศิระะศิริ)
พบว่าถนนขนาดใหญ๋ ๔ เลน ยก
ระดับสูงมากเป็นคันแฉวยากที่ทอดตัว
ไปยังเกาะยอ ไม่มีช่องระบายหรือทาง
ลัดน้ำใดใดเลย ดังนั้นเมื่อเกิดฝนตก
หนักลงมา อีกทั้งน้ำป่าไหลป่าลงมา
จากภูเขาและไหลลงมาเจอกับถนนที่
กันขวางกั้นน้ำอยู่ น้ำจึงถูกเก็บกักโดย
ปริยายไม่สามารถไหลลงทะเลสาบได้

ถนนสายนี้จึงเป็นเสมือนเขื่อนดี ๆ
นั่นเอง

มีการลงความเห็นกันว่าหาก
มองให้ถึงที่สุดแล้ว น้ำท่วมไม่ใช่ต้น-
ตอของปัญหาที่แท้จริง ต้นตออยู่ที่
มนุษย์ไม่เข้าใจถึงธรรมชาติของน้ำ
หลาก เราได้ไปถมที่ ๆ เคยเป็นแหล่ง
พักน้ำ แหล่งลุ่มน้ำหรือพื้นที่ชุ่มน้ำ
ต่าง ๆ เพื่อก่อสร้างอาคารบ้านเรือน
 อีกทั้งสร้างถนนหนทางขวางกั้นน้ำไหล
ไปทำลายธรรมชาติ เราต่างหากที่
ก่อปัญหาอย่าไปโทษธรรมชาติ

มีสิ่งหนึ่งที่ทุกคนแสดงความ
วิตกกังวลกันมากคือ การแก้ไขปัญห
ที่ปลายเหตุของรัฐ ด้วยการเปิดโอกาส
ให้กรมชลประทานปิดฝุนโครงการ
อ่างเก็บน้ำขึ้นใหม่เพื่อรองรับภาวะ
น้ำท่วมด้วยกันถึง ๖ อ่าง แต่ละอ่าง
ใช้งบประมาณกว่า ๓ พันล้านบาท อีกทั้ง
ยังยอนุมัติให้มีการขุดลอกคลองอีก
๕ สาย จะเห็นได้ว่ารัฐไม่เคยสืบสาว
ไปถึงต้นตอของปัญหาทั้งหมดว่ามี
กำเนิดมาจากไหน ทิศทางการพัฒนา
ที่เน้นการเติบโตของสังคมเมืองใน
ทุกวันนี้ถูกต้องหรือไม่

เช่นเดียวกัน การสนับสนุนให้
มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า เป็น
เหตุผลหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน
วันที่คณะกรรมการฯอยู่ที่วัดทุ่งซ้อ
ลุงสิน ต.วีรภูมิเพชร ได้พาพวกเราขึ้นไป
บนภูเขาเพื่อไปดูดินที่ถล่มลงมาในช่วง
วันที่ฝนตกหนักจนน้ำท่วมหาดใหญ่
จากการดูสภาพพื้นที่พบว่าดินได้ถล่ม
ลงจากยอดเขาและพัดพาเอาต้นไม้
น้อยใหญ่ลงมาเป็นจำนวนมาก ก่อ
ความเสียหายให้กับสวนยางพารา
บริเวณนั้นเป็นอย่างมาก ช่วงที่เรา
ตะกายขึ้นไปตามไหล่เขา บางครั้งต้อง

ข้ามกองซากเป็นครึ่งคราว ซากไม้
เหล่านี้ถูกแรงน้ำพัดพาลมาจากบนขา
นั้นเอง และจากการตรวจสอบพบว่า
ดินถล่มมิได้มีเพียงที่นี้ที่เดียว
ประมาณ ๖-๗ แห่งที่เดียวที่มีสภาพ
เช่นนี้หรืออาจจะมากกว่านี้ที่เราไม่รู้ก็
อาจเป็นไปได้

ส่วนหนึ่งอาจโทษว่าเป็นความ
แปรปรวนของธรรมชาติที่เราไม่
สามารถควบคุมได้ แต่ถ้ามองให้ลึก
ไปกว่านั้น ไข้หรือไข้ที่รัฐได้ส่งเสริม
ให้มีการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ต้น
ยางพารา ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจ
หลักของคนทางภาคใต้ การปลูกพืช
ชนิดนี้มิได้ปลูกในพื้นที่ราบเท่านั้นหาก
ได้ลุกลามขึ้นไปตามหุบเขาชันเขา
หรือทั่วทั้งภูเขาเลยก็ว่าได้ จนเป็นเหตุ
ให้พรวนไม้ป่าท้องถิ่นแทบทุกชนิดถูก
ทำลายลงไปยังอย่างมหาศาล เพื่อให้ได้
พื้นที่มาปลูกยางพารา อย่างเช่นภูเขา
ลูกที่เราขึ้นไปสำรวจพบว่า เป็นพืช
ชนิดเดียวคือต้นยางพาราเสียเป็น
ส่วนใหญ่

ที่สำคัญยางพาราจะหยั่งราก
ไม่ลึกมากนัก รากจะอยู่เพียงแค
ระดับผิวดินเท่านั้นเอง เมื่อมีฝนตก
หนักลงมา รากของต้นยางสามารถ
อุ้มน้ำและยึดพวงดินได้เพียงแคระดับ
หนึ่งเท่านั้น เมื่อดินได้รับน้ำมากเกินไป
อีกทั้งอยู่ในระดับที่ลาดชันมาก การ
ถล่มลงมาของดินตามภูเขาจึงสามารถ
เกิดขึ้นได้ ความเสียหายจึงเกิดขึ้น
อย่างประหลาดคามิได้

ทิศทางการพัฒนาเพียงวัดฤกษ์ดี
การส่งเสริมเกษตรกรรมแบบล้าง
ผลาญพรรณไม้ท้องถิ่นดี เป็นไปเพื่อ
ส่งเสริมให้คนหันมาแข่งขันกันเพื่อ
สะสมวัตถุ เป็นการส่งเสริมการ

บริโภคที่ไม่มีที่สิ้นสุด ทิศทางนโยบาย
การพัฒนาของรัฐไทยนั้นเองที่เป็นเหตุ
โดยตรงต่อการเอื้อให้เกิดการทำลาย
ธรรมชาติหรือระบบนิเวศ จนบัดนี้
อาจกล่าวได้ว่ายากที่จะเยียวยาแก้ไข
ได้อีกแล้ว

ภavana...คือชีวิต

ธรรมยาตรายังคงทำหน้าที่สื่อ
ความหมายระหว่างคนกับธรรมชาติ
เหมือนทุกครั้งที่ผ่านมา หรืออาจพูด
ได้ว่าธรรมยาตราได้ทำหน้าที่เป็นสื่อ
กลางเข้ามารับรู้ถึงสภาพปัญหาใน
พื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา อีกทั้งเป็น
การพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลกับผู้คน
ในชุมชนต่างๆ ที่ได้แวะไปเยี่ยมเยียน
นอกจากนี้ยังเป็นการเชื่อมโยง ชีวิต
ธรรมชาติ และศาสนธรรมเข้าด้วยกัน
เป็นการเดินแบบมีสติ เยี่ยมผู้ปฏิบัติ
ธรรมเจริญภาวนา

“การเดินของกลุ่มธรรมยาตรา
ทุกย่างก้าวนั้นเป็นการภาวนาไปในตัว
เป็นการเดินแบบเจริญสติพร้อมกันไป
หรืออาจกล่าวได้ว่าขณะที่เดินอยู่นั้น

ใจเราก็เดินไปด้วย เป็นการหยั่งรู้ทุก
จังหวะย่างก้าว” พระอาจารย์โกศล
สำนักสงฆ์ปลายนา ปทุมธานี ได้
อธิบายถึงวิธีการเดินให้คณะธรรม
ยาตราได้เข้าใจถึงการเดินแบบภาวนา
การเดินอย่างมีสติจะทำให้เราสามารถ
รับรู้ถึงทุกท่วงท่าของอารมณ์ความ
รู้สึกอันหลากหลายของตนเอง เช่น
ความเหนื่อย ความอดทน กำลังของ
ตัวเอง เราจะรู้สึกถึงจิตที่เปลี่ยนไป
พระอาจารย์ยังได้อธิบายเพิ่มเติม
อีกว่าเนื่องจากผู้มาเข้าร่วมคณะ
ธรรมยাত্রานั้นมาจากหลากหลาย
สถานที่ ฉะนั้นนอกจากเราจะได้สาระ
ภายในแล้ว เรายังจะได้เรียนรู้การ
อยู่ร่วมกันและกับสิ่งทีคิดเห็นแตกต่าง
กัน นอกจากนั้นเรายังได้เรียนรู้
เกี่ยวกับชุมชน สิ่งแวดล้อมและสภาพ
ปัญหาในพื้นที่ต่าง ๆ

พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล
แห่งวัดป่าสุคะโต ชัยภูมิ ได้อธิบายที่
มาของธรรมยาตราให้ฟังว่า เพราะ
ธรรมชาติถูกรุกรานได้รับความเดือด
ร้อน ถ้าเราหวังได้ครองโอศุครณ
เพราะป่าเขา ลำธารถูกทำลายลงไป

ทุกที ไม่สามารถไหลผ่านอย่างมีอิสระ สัตว์ก็เดือดร้อน ภูมิอากาศแปรปรวน ธรรมชาติเลวมาเป็นตัวแทนปากเสียงของธรรมชาติเพื่อเตือนผู้คนถึงภัยที่เกิดกับธรรมชาติ ธรรมชาติในหาดใหญ่ได้รับความเดือดร้อนมากจนเกิด น้ำท่วมเราคิดว่าเราจัดการธรรมชาติได้ตามความต้องการของเรา เมื่อเราเบียดเบียนธรรมชาติมันก็จะย้อนกลับมาหาเรา

ทำไมต้องธรรมยาตรา!!!

“เพราะธรรมชาติกับธรรมชาติเกี่ยวข้องกัน เราละเลยธรรมชาติภายในใจ เรา รู้จักร่างกายเพียงแค่ออกไป แต่หัวใจไม่รู้ จิตใจที่เป็นธรรมชาติด้านในเราจึงไปทำลายธรรมชาติภายนอก

ทำไมเราจึงทำลายธรรมชาติเป็นเพราะเราคิดว่าเป็นเพียงแค่วัตถุที่แปรเป็นตัวเงินได้ คิดว่าเป็นสิ่งที่มีมาสนองปรนเปรอกิเลสของเรา เราคิดว่า เราเป็นเพียงก้อนวัตถุที่ไม่มีจิตใจคิดได้เพียงเงินเท่านั้นเอง นี่เป็นทัศนคติของมนุษย์ในยุคนี้ที่มองตัวเองมีสิทธิจิตวิญญาณได้ขาดหายไป

เมื่อเรามองตัวเราตื่นขึ้น เราเลยมองธรรมชาติภายในเป็นเพียงวัตถุไปด้วย เราไม่เข้าใจจิตใจของตนเองเลยมีความทุกข์และได้ระบายความทุกข์ออกมาสู่ภายนอก เหตุเพราะเราไม่สามารถสัมผัสจิตใจมิติของตนเองภายในได้”

ธรรมยาตราอยากที่พื้นธรรมชาติภายนอกและภายใน ธรรมชาติภายในสะท้อนธรรมชาติภายนอก หากเราเข้าใจธรรมชาติภายในก็จะ

ไม่สะท้อนธรรมชาติภายนอก นี่เป็น การมองอย่างลึกซึ้ง

พระอาจารย์ไพศาลได้สรุป ทั้งท้ายว่าเรื่องของธรรมชาติ มีใช้การควบคุมตามใจชอบเพื่อสนองกิเลสของเรา ธรรมชาติเป็นเรื่องภายในของตนเอง หากเรามีสิ่งแวดล้อมที่ดีสมบูรณ์ และเรามีธรรมชาติภายในสมบูรณ์ จิตใจไม่ถูกครอบด้วยกิเลส เมื่อนั้น เราจะเจริญด้วย สุขะ พละ เราจะมีชีวิตที่อิสระปลอดภัยจากความทุกข์ไม่หวั่นไหวกับสิ่งภายนอกที่มาบรรจบ

ความประทับใจ

บนรอยทางผ่าน

ตลอด ๑๓ วันที่คณะธรรมยาตราได้แวะเวียนไปพบปะชาวบ้าน หมู่บ้านและตามวัดต่าง ๆ เราได้จัดกิจกรรมทั้งเสวนาพูดคุยแลกเปลี่ยน ร่วมกัน หรือไม่กี่ให้ชาวบ้านในชุมชนนั้น ๆ พาพวกเราไปดูสภาพพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมเมื่อครั้งที่ผ่าน มา เมื่อยามว่างก็จะมีกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ภายในคณะเพื่อสร้างความเป็นกัลยาณมิตร ปรับทัศนคติ ความคาดหวัง หลอมรวมร้อยดวงใจของผู้เข้าร่วมเดินที่มาจากภูมิภาคต่าง ๆ ให้เป็นหนึ่งเดียว และหลายวัดที่เดียวที่ชาวคณะธรรมยาตราไม่พัก นั้นทางเจ้าอาวาสได้จัดที่นั่งตะลุม มโนห์รา เพลงเรือให้ชาวคณะได้ดูได้เรียนรู้ ยังความตื่นต้นและสนใจแก่คณะธรรมยาตราเป็นอย่างมาก เนื่อง จากผู้เข้าร่วมธรรมยัตรา นั้นมาจากหลากหลายพื้นที่หลายจังหวัด อีกทั้งปีนี้ได้มีชาวต่างชาติเข้าร่วมหลายประเทศ ทั้ง ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อเมริกา

เนปาล บังคลาเทศ เวียดนาม อินเดีย

พระอาจารย์โกศล ได้กล่าวปิดงานธรรมยัตราว่า “ทุกศาสนาต้องร่วมมือกันปกป้องสิ่งแวดล้อม และให้การศึกษาที่ส่งเสริมสัมมาทิฐิ ให้บุคคลเป็นศาสนิกที่ดี ไม่งั้นโลกจะแย่ลง ธรรมยาตราได้ฝากรอยไว้กับสังคมไทยได้รับรู้ว่ามีคนกลุ่มหนึ่งเป็นตัวแทนสภาพแวดล้อมที่ถูกทำลายลงไป เราเป็นตัวแทนของสิ่งเหล่านั้น เราได้เตือนสติสังคมถึงสิ่งที่ได้เสื่อมโทรมลงไป เรียกร้องให้มีการฟื้นฟูไม่ว่าเรา มีอายุอยู่ในอนาคต ในที่สุดมนุษย์จะเข้าสู่สภาวะจะฆ่าซึ่งกันเองจนไม่แตกต่างจากเครื่องจักร มิได้ใช้คุณธรรม อยู่กันเพียงแต่สัญชาตญาณ เรา (ธรรมยาตรา) ควรจะช่วยให้มนุษย์ไม่เข้าสู่สภาวะเลวร้ายอย่างนั้น มนุษย์เกิดก่อนศาสนาควรที่จะใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการดำรงอยู่อย่างสันติ”

ธรรมยัตรายังคงย่างก้าวต่อไป บนวิถีแห่งธรรมะ อย่างก้าวอย่างสงบ และสันติภาพที่ก่อเกิดทั้งภายในและภายนอก เรียนรู้การดำรงอยู่ เกิดดับแห่งตน แท้จริงแล้วเป็นการเดินที่มีใช้เพื่อไปถึงเป้าหมายข้างหน้าหากเป็นการเดินเพื่อเรียนรู้ธรรมะภายในของแต่ละคนนั้นเอง เป็นการเรียนรู้ที่ควบคู่กันไป โลกภายนอกสะท้อนถึงความเป็นไปของภายในแต่ละคน ตราบใดโลกภายนอกยังคงสับสนไร้ทิศทางที่ถูกต้อง เมื่อนั้นธรรมยัตรายังคงมีให้เห็น เป็นย่างก้าวที่เตือนสติผู้คนให้หันกลับมาเรียนรู้ตัวเอง แสวงหาตนในเรือนใจ.

บทความนี้สำหรับผู้บ่าวใจกว้าง

ผู้หญิง - ผู้ให้กำเนิด

ผู้หญิง - ผู้เป็นเพื่อน พี่น้องแฟนครุ ของคุณ

ผู้หญิง - ประชากรครึ่งหนึ่งของโลก

ผู้หญิง - ผู้ทนทุกข์ในระบบสังคมแบบชายเป็นใหญ่

ข คุณอยากเข้าใจความ
ทุกข์ของเธอให้มากขึ้น
ลองจินตนาการตามนี้ดู

สักนิด

.....
“คุณเป็นผู้ชาย ซึ่งเกิดมาใน
ระบบสังคมแบบผู้หญิงเป็นใหญ่ พวก
เธอเข้มแข็ง กล้าหาญ ฉลาดเฉลียว
ขณะที่คุณนั้นทั้งอ่อนโยน อ่อนไหว
และอ่อนแอ

พวกเธอเป็นผู้นำประเทศ ส.ส.
ผู้ว่าฯ นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
อบต.

พวกเธอเป็นผู้นำองค์กร ทั้ง
รัฐบาลและเอกชน

จนถึงระดับครอบครัว พวกเธอ
ยังได้ชื่อว่าเป็น หัวหน้าครอบครัว

ผู้ชายอย่างคุณก็พอมีสิทธิ์มี
เสียงอยู่บ้าง แต่ก็ได้เท่าที่ผู้หญิงเขา
อนุญาตให้เท่านั้น

ตั้งแต่เด็กจนโต คุณเห็นพ่อคุณ
ต้องทำงานทั้งนอกบ้านและในบ้าน
ทั้งทำความสะอาดบ้าน ทำกับข้าว ดูแล
ลูก ดูแลภรรยา ดูแลหมาแมว และอื่น
ๆ อีกมากมาย ส่วนแม่คุณนั้นทำแต่
งานนอกบ้าน และชอบบ่นเวลาพ่อคุณ
ทำกับข้าวไม่ถูกปาก ส่วนคุณนั้นตั้งแต่
เล็ก คุณก็ต้องช่วยพ่อทำงานบ้าน
ทำกับข้าว ดูแลน้องๆ ในขณะที่พี่สาว
และน้องสาวคุณไปวิ่งเที่ยวเล่น แคม
ป์กลับบ้านดึกๆ ตื่นๆ ได้ด้วย

คุณเฝ้าสงสัยว่า ทำไมทั้งๆ
ที่คุณเป็นผู้ชายของทั้งพ่อและแม่ แต่
พี่น้องคุณและตัวคุณ ต้องใช้แต่
นามสกุลแม่ ถ้าตระกูลใดมีแต่ลูก
ผู้ชายล่ะก็ ถือได้ว่าสิ้นสกุลเลยทีเดียว
ดูท่าว่าพี่น้องผู้หญิงของคุณจะได้รับ
ความสนใจ และภูมิใจในตัวเองมาก
พวกเธอเป็นความหวังของทุกคน
เพราะเธอเป็นผู้สืบสกุลของเรานี้มา
ขณะที่ตัวคุณไม่ค่อยจะมั่นใจในตัวเอง

สักเท่าไร ในวงสนทนาพ่อและคุณ
จะนั่งเงียบฟังพวกผู้หญิงเขาคุยกัน
เรื่องใหญ่ๆ โตๆ ที่ผู้ชายไม่ควรมีส่วน
เกี่ยวข้อง

บางคนเคยพูดกับคุณว่า “การ
มีลูกผู้ชายเหมือนมีส้วมอยู่หน้า
บ้าน” คุณรู้สึกเจ็บปวดกับคำพูดนี้
เหลือเกิน คุณไม่เข้าใจเลยว่าทำไมคุณ
จึงถูกดูถูกขนาดนั้น เพียงเพราะแค่
เกิดมาเป็นผู้ชาย

เมื่อโตเป็นหนุ่ม คุณพบว่าชีวิต
มีความปลอดภัยน้อยลงเรื่อย ๆ ชาว
เข้มขันตามหน้าหนังสือพิมพ์นั้นเฝ้ากลัว
เหลือเกิน ใครๆ ก็เตือนให้คุณกลับ
บ้านก่อนมืด อย่าไปไหนคนเดียว
อย่าแต่งตัวให้มันยั่ววนผู้หญิงนัก
แม้มักไม่ปล่อยให้คุณไปต่างจังหวัดกับ
เพื่อนๆ คุณได้แต่เฝ้าจ้องพี่น้องผู้หญิง
ที่จะไปไหนก็ได้ตามสบาย หลายๆ
ครั้งที่คุณถูกลวนลามบนรถเมล์ แต่
คุณไม่รู้จะอย่างไร ทั้งกลัว ทั้งอาย
ไม่กล้าบอกใคร คุณเริ่มคิดว่า
“ทำไมเราต้องเกิดมาเป็นเพศที่
อ่อนแอกว่าด้วยนะ”

บทความนี้ได้รับแรงบันดาลใจจาก
ตอนหนึ่งในหนังสือเรื่อง Cave in the
Snow : A Western Woman's Quest
for Enlightenment. ชีวิตบนเส้นทาง
ธรรมของภิกษุณี เทนซิน พาโม โดย
Vicki MacKenzie

ถ้าคุณรักใครชอบใครละก็อย่าแสดงให้เขาเห็นเชียว เดียวเขาจะว่าคุณให้ท่า อยากจับผู้หญิง คุณต้องรอให้เขาเข้ามาหาก่อนเสมอ ก่อนแต่งงาน คุณต้องรักษาพรหมจรรย์ไว้ นั่นจึงจะเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ แต่สำหรับผู้หญิง เธอจะผ่านไครมาแล้ว ก็คนก็ได้ ไม่เป็นไร นั่นเป็นการแสดงความเป็นหญิงของเธอ ผู้ชายอย่างคุณจะมีเพศสัมพันธ์กับคนที่คุณรักเท่านั้น แต่ผู้หญิงจะมีกับใครก็ได้ เรื่องความรักนั้นไม่จำเป็น และถ้ามีเพศสัมพันธ์กัน ผู้ชายจะเป็นฝ่าย “เสีย” ส่วนผู้หญิงจะเป็นฝ่าย “ได้”

เมื่อคุณแต่งงานไป ชีวิตคุณก็เหมือนพ่อคุณ ทั้งทำงานนอกบ้าน และเป็นพ่อบ้าน อยู่นอกบ้านต้องเอาใจเจ้านายผู้หญิง พวกเขายังดูถูกคุณอยู่เลยว่า พวกผู้ชายจะทำอะไรก็ไม่สำเร็จสักอย่าง ถ้าทำให้เธอไม่พอใจอีกสักที คุณอาจตกงานเอาได้ง่ายๆ

อยู่ในบ้านคุณก็ต้องดูแล เอาใจใส่ภรรยา เพื่อมิให้เธอนอกใจคุณ ถ้าเธอไม่มีคนอื่นล่ะก็ สังคมจะถามว่า คุณไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่สามีอย่างครบครัน ทั้งเรื่องในบ้านและเรื่องบนเตียง หรือไร การหย่ากันเป็นเรื่องน่ากลัว เกินกว่าจะคิด คุณจะอยู่ได้อย่างไร ทั้งภาระทั้งหลาย ทั้งสายตาสังคม ที่ดูถูกพ่อกับเมียทั้งลูกติด เพื่อนคุณ แย่ยิ่งกว่านี้อีก ถูกภรรยาตบตี ภรรยาชอบไปเที่ยวชยโสภณิ เขายังทนอยู่กันได้เลย กัดฟันทนอีกนิด เพื่ออนาคตของลูกดีกว่า

พอคุณหันไปมองสื่อ คุณก็พบแต่ภาพที่นำเอาร่างกายผู้ชายมาโฆษณาขายสินค้า ในละครทีวีและ

ภาพยนตร์ ก็เสนอแต่ภาพซ้ำซากจำเจของผู้ชายที่วัน ๆ ไม่ทำงานเป็นเรื่องเป็นราว มัวแต่เมาสุเม นินทาคนอื่น อิจฉาตัวอื่น แต่งหน้าทาปาก คิดแต่จะแย่งภรรยาคนอื่น หรือไม่ก็ตบตีกัน เพื่อแย่งผู้หญิง ที่ไม่เข้าท่าอยู่รำไป เมื่อใดที่มีข่าวพัวน้อยพัวหลง คนก็ตำหนิแต่ผู้ชาย หรือชาวพ่อฆ่าลูก คนก็ไม่พูดเลยว่าเมียหรือแม่เฮงชวย นั่นผิดอย่างไรบ้าง ยิ่งข่าวชมชืนยิ่งแล้วใหญ่ เพราะคนมักจะคิดโดยทันทีว่าไปทำอิท่าไหนเข้าละถึงโดนผู้หญิงเขาชมชืนเอา

ในอีกด้านหนึ่งของชีวิต คุณเป็นคนที่มีศรัทธาในพุทธศาสนามากทีเดียว คุณศึกษาปฏิบัติธรรม กับบรรดาภิกษุณีทั้งหลาย คนเขียนพระสูตรและหนังสือธรรมะ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้หญิง เวลาไปวัดคุณก็เห็นแต่ภิกษุณีนั่งเทศน์อยู่บนธรรมาสน์ มีบางวัดที่มีผู้ชายนักบวชอาศัยอยู่บ้าง แต่ก็แต่งตัวต่างไปจากภิกษุณี พวกเขาง่วนแต่อยู่ในครัว ดูแลเรื่องความสะอาด เรียบร้อย และอาหารการกิน ให้ทั้งภิกษุณีและญาติโยม ดูๆ แล้วไม่มีใครศรัทธา ยกย่องให้เป็นครูบาอาจารย์ คุณจึงพลอยไม่ให้ความสำคัญสนใจไปด้วย เมื่อศึกษากฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักบวชและศาสนา คุณก็พบว่าผู้หญิงเป็นผู้ผูกขาดในการตั้งกฎเกณฑ์ทั้งหมด นอกจากนั้นแล้ว ยังมีการห้ามมิให้ผู้ชายเข้าไปในอาคารบางแห่งภายในบริเวณวัดอีกด้วย

คุณถูกสั่งสอนว่าผู้ชายบวชเป็นภิกษุณีไม่ได้ หากจะบวชเป็นภิกษุณีต้องรอให้เกิดใหม่เป็นผู้หญิงเสียก่อน แม้คุณจะได้ยินและอ่านมาว่า ผู้ชาย

นั้นบรรลุตระมได้เช่นเดียวกับผู้หญิง เพราะในสมัยพุทธกาล พระองค์ก็อนุญาตให้มีการบวชพระภิกษุ มีหลักฐานยืนยันว่าในสมัยพุทธกาลมีภิกษุหลายรูปบรรลุตระมเป็นพระอรหันต์แม้แต่ผู้ชายที่เป็นโสเภณิ คุณทราบว่าเป็นประเทศเมืองพุทธอื่นๆ เขามีภิกษุกัน แต่คุณก็ได้ยินข้อโต้แย้งจากพวกผู้หญิงที่มี

อำนาจในสังคมต่างๆ นานา เช่นประเทศอื่นที่มีพระภิกษุเหล่านั้นเขาไม่ได้นับถือพุทธนิกายเดียวกับเรา ของเรานะสืบทอดพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าได้อย่างเคร่งครัดกว่านิกายอื่นๆ บ้านเมืองเราไม่มีการบวชพระภิกษุมาแต่เดิมเราจะไปฝันธรรมเนียมนี้ไม่ได้ บ้านเราก็มีภิกษุณีสอนธรรมะมากมายพออยู่แล้ว เรียนธรรมะจากภิกษุณีก็ไม่ต่างไปจากการเรียนกับพระสงฆ์ อีกอย่างหนึ่งคือการบวชเป็นภิกษุณีนั้นต้องถือศีลมากกว่าภิกษุณีเป็นร้อยข้อคนเขาก็ไม่แน่ใจว่าพวกผู้ชายที่ไม่ค่อยอดทน เข้มแข็ง ซ้ำยังอ่อนไหวง่าย ๆ แล้วจะสามารถรักษาศีลให้สมบูรณ์ได้อย่างไร

คุณเห็นข่าวมาแต่ไหนแต่ไรเรื่องภิกษุณีผิดศีล ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กน้อย เช่น กินเหล้าเมายาบ้า ขโมยของวัดไปขาย การมีเงินทอง และทรัพย์สินมากมาย ผิดเพี้ยนไปจากหลักการใช้ชีวิตเรียบง่ายของผู้ละจากการครองเรือน เรื่อยไปจนถึงเรื่องใหญ่โตที่ต้องโทษถึงปาราชิก เช่น มีสามีเป็นตัวเองไปเที่ยวผู้ชายตามบาร์และคาเฟ่ ชมชืนผู้ชายและเด็กชาย การสอนธรรมะผิดเพี้ยนไปจากคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นต้น เมื่อใดที่มีการเปิดโปงการทำผิดของภิกษุณีที่มี

อำนาจและชื่อเสียง ทั้งสื่อมวลชน ประชาชน และเจ้าหน้าที่ทางการต่างก็ทำงานกันหืดขึ้นคอ เพื่อจะลงโทษภิกษุณีรูปนั้น แต่ก็ทำได้ยากมาก เพราะมีการปกป้องจากภิกษุณีผู้ใหญ่ เจ้าหน้าที่ราชการ และนักการเมืองระดับสูง ที่ล้วนเป็นผู้หญิง และเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์กับภิกษุณีคนดังทั้งสิ้น

แต่ในท่ามกลางความท้อแท้ และสิ้นหวังนี้ คุณก็ยังเชื่อมั่นอยู่เสมอว่าธรรมะนั้นยังสะอาดบริสุทธิ์ และธรรมะยังเป็นแก้ววิเศษที่ช่วยแก้ความทุกข์ได้เพราะคุณเฝ้าลองปฏิบัติแล้วก็ได้เห็นผลจริง แม้สังคมจะถูกและกดขี่ผู้ชายในทุกเรื่อง แต่คุณก็เชื่อว่าพระพุทธองค์และผู้ที่เข้าถึงธรรมอย่างแท้จริงนั้น มีความเคารพและเห็นคุณค่าของผู้ชาย ลากที่แท้ของพระพุทธองค์มีความรัก ความเมตตา กรุณาอันประมาณได้ โดยไม่เลือกเพศและชาติพันธุ์ พวกเขาถือว่าผู้ชายเป็นภักตยภณมิตร (มีซึ่งเป็นศัตรูของชีวิต พรหมจรรย์) เป็นศิษย์ เป็นอาจารย์ เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ ที่อาศัยธรรมะอันประเสริฐเป็นหนทางให้หลุดพ้นจากสังสารวัฏ

บางครั้งคุณก็ฝันว่าบ้านเรามีภิกษุ คุณจึงไปปรึกษาเรื่องส่วนตัวกับท่าน ท่านเข้าใจคุณดี เพราะท่านก็เป็นผู้ชายเช่นเดียวกับคุณ แต่เมื่อคุณตื่นขึ้นมา คุณก็พบว่า นั่นเป็นแค่เพียงความฝัน

แล้ววันหนึ่งคุณก็ได้ไปรู้จักกับ ขบวนการสิทธิบุรุษเข้า คุณตื่นตัวมาก เพราะหลายอย่างที่พวกเขาคิด และทำคุณมองก็รู้สึกว่ามีถูกต้องและเป็นธรรม แต่ก่อนหน้านั้น คุณไม่รู้

จะเรียกชื่อมันว่าอย่างไร และที่โรงเรียน หรือที่ไหนๆ ก็ไม่มีใครเขาพูดเขาสอนกัน คุณเห็นเหลือเกินที่พวกเขาใช้ชีวิตนอกกรอบที่คอยกดผู้ชายไว้ พวกเขาลุกขึ้นมาพูดความจริง ความทุกข์ ความเจ็บปวดที่เกิดจากการถูกกดขี่ พวกเขาทำงานนี้เพื่อสร้างความรัก สันติ และการเห็นคุณค่าของความ เป็นมนุษย์ที่เสมอกันโดยไม่เอาความเป็นเพศมาเป็นตัวกำหนด คุณเริ่มเรียนรู้ว่าไม่ใช่คุณคนเดียวที่เจ็บปวด โครงสร้างสังคมที่เชิดชูความเป็นหญิงเหนือความเป็นชาย ส่งผลให้ผู้หญิงนั้นมีความอำนาจในการปกครองตัดสินใจ และเป็นผู้นำได้อย่างเต็มที่ ขณะที่ผู้ชายต้องแบกรับทั้งความรุนแรงในครอบครัวและสังคม ผู้ชายจำนวนมากถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกมองและกระทำดั่งเป็นเพียงวัตถุ ที่มาสนองความต้องการของผู้หญิง เด็กชายจำนวนมากถูกล่วงละเมิดและบีบบังคับจากปัจจัยทางสังคมให้ขายตัวเป็นโสเภณี แรงงานชายนั้นต้องทำงานที่เสี่ยงและยังถูกกดค่าจ้างเสมอ โดยทั่วไปแล้วผู้ชายไม่ได้รับการยอมรับเท่ากับผู้หญิง ยกเว้นเรื่องการเป็นพ่อและสามีที่ดี คุณเห็นว่าวัฒนธรรมที่กดขี่เพศชายนี้ก็ให้โทษแก่เพศหญิงด้วยเช่นกัน แต่เนื่องจากว่าผู้หญิงเป็นคนกุมอำนาจและทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานในสังคม ไปเสียทุกเรื่อง ผู้ชายจึงมีความทุกข์มากกว่า เพราะไม่สามารถลุกขึ้นมา เปลี่ยนแปลงอะไร ได้ง่าย ๆ แต่เพียงลำพัง แต่ถ้าผู้ชายคนใดอยากได้รับการยอมรับที่เท่าเทียม ก็ต้องพัฒนาตัวเอง ให้มีคุณสมบัติความเป็นหญิง

คุณเริ่มเล่าให้คนอื่นฟังถึงขบวนการ

การในดวงใจคุณ พวกเขาบอกคุณว่า “พวกนี้มันก้าวร้าว รุนแรง เต็มไปด้วยความโกรธ ไม่สมกับการเป็นผู้ชาย”

“แล้วคุณมีปัญหาอะไรหรือ ถึงต้องไปเรียกร้องกับเขา”

“อยู่อย่างนี้ดีแล้ว จะไปสร้างความแตกแยกทำไม”

“วัฒนธรรมที่ตีงามของเราจะพังเพราะพวกนี้”

“อยากเป็นใหญ่หรือ”

“เอาอีกแล้วพวกนี้ คงไปปรับความคิดพวกฝรั่งมาละสิ”

“พวกนี้เป็นพวกเกลียดผู้หญิงหรือมีปมอะไรหรือเปล่า”

อีกครั้งแล้วที่คุณต้องพบกับความเจ็บปวด เป็นความเจ็บปวดซ้ำ ๆ ซาก ๆ คุณนึกว่าหัวใจคุณด้านชาซะแล้ว แต่เปล่าเลย คุณอยากร้องไห้เหลือเกิน แต่...ถ้าพวกเขาเห็น เขาก็จะยิ่งซ้ำเติมว่าคุณเป็นแพศที่อ่อนแออ่อนไหวง่าย

คุณได้แต่กลืนน้ำตาไว้และกลับไปนั่งฝันว่า **“สักวันหนึ่งพวกเขาจะเข้าใจ ว่าฉันไม่ได้ต้องการแย่งอำนาจจากพวกเขา ฉันเพียงตอยากพูดความจริง และอยากได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพ ในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง ที่ต้องการสร้าง ความสมดุลและสันติให้เกิดขึ้นในสังคมนี้”**

ร่วมใจ

มีบ้านใหม่... การรอดเด็กผู้หญิง ในสังคมไทย

“หนู...หนู...เด็กผู้หญิงนะ! มาช่วยกันล้างจานให้สามเณรหน่อยสิจ๊ะ”

“หนูจะ...ปูลื้อให้สามเณรด้วยสิ!”

“หนู ๆ มาช่วยกันเก็บเสื้อผ้าให้สามเณรด้วย”

“บวชเป็นธรรมจารีนะ! ต้องมารับใช้ดูแลเณรนะ”

โอกาสไปร่วมงานการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนเป็นครั้งแรก ทำให้ได้เห็นมุมมองอะไรบางอย่างในสังคมวัดเป็นสถานที่ที่ให้โอกาสเด็กผู้ชายในการเข้าไปศึกษาเรียนรู้ ทั้งในการเป็นเด็กวัดและการบรรพชาเป็นสามเณร อีกทั้งยังมีการบรรพชาเป็นสามเณรในภาคฤดูร้อน เห็นแล้วก็เกิดฉุกคิดอะไรบางอย่างขึ้นมาว่า ทำไมไม่มีโอกาสเหล่านี้ให้เด็กผู้หญิงบ้าง มีเด็กผู้หญิงหลายคนได้เข้ามาบวชเป็นธรรมจารี แต่ภาพความแตกต่างอันชัดเจนหลาย ๆ อย่าง คงทำให้เด็กผู้หญิงเหล่านั้นเกิดความท้อใจในความอยู่ดีศรีธรรมของสังคม

ภาพของเหล่าประชาชนเรียงรายกันนำภัตตาหารอย่างดีเลิศเข้ามาถวายเหล่าสามเณร (เฉพาะสามเณรเท่านั้น! จริง ๆ) เด็กผู้หญิงตาดำ ๆ ได้แต่มองตาปริบ ๆ

“หนู...หนู...เด็กผู้หญิงนะ! มาช่วยกันล้างจานให้สามเณรหน่อยสิจ๊ะ”

“หนูจะ...ปูลื้อให้สามเณรด้วยสิ!”

“หนู ๆ มาช่วยกันเก็บเสื้อผ้าให้สามเณรด้วย”

เด็กผู้หญิงหลายคนก็เดินเข้าวัดเพื่อหาโอกาสในการศึกษาธรรมะ คงจะรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจว่า วาสนาของเราช่างเกิดมาอย่างแท้ จะเดินเข้าวัดเพื่อหาโอกาสเช่นเด็กผู้ชายก็คง

ไม่แคล้วที่จะต้องไปเป็นเด็กล้างจานหรือเด็กรับใช้อยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน

“แม่จ๊ะ! ทำไมเมื่อหนูบวชเข้ามาแล้วไม่มีโอกาสได้เรียนกับเขาบ้างล่ะคะ”

“แม่คะ! ทำไมไม่มีวัดของเด็กผู้หญิงบ้างล่ะคะ”

คำถามเหล่านี้ช่างสะกิดใจดีแท้ทำไมสังคมถึงไม่ให้โอกาสทางธรรมสำหรับเด็กผู้หญิงบ้าง เด็กหลาย ๆ คนหลีกเลี่ยงปัญหาจากบ้านมาหนีจากสังคมที่เต็มไปด้วยยาเสพติดเพื่อมาอาศัยวัดเป็นที่หลบภัย และฝากความหวังไว้กับวัดว่าจะเป็นทางรอดสุดท้าย เด็กผู้ชายกลับได้โอกาสนั้น แล้วเด็กผู้หญิงล่ะเธอผิดอะไร หรือเพียงเพราะเธอเกิดมาเป็นผู้หญิงเท่านั้นเอง

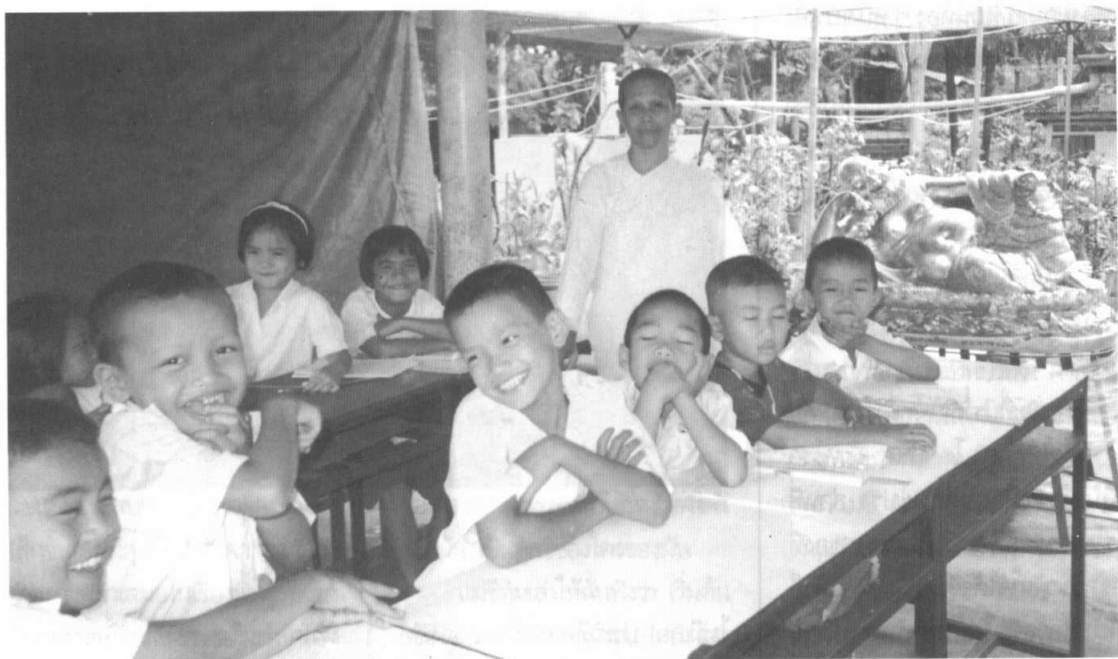
ฟาง เป็นเด็กผู้หญิงตัวเล็ก ๆ อายุ ๙ ขวบปี มาบวชเพราะพ่อแม่กินเหล้าและตบตีกันเอง ญาติเลยเอามาฝากไว้ รอยเศร้าในแวตานั้นน้อย ๆ ของเธอยังปรากฏอย่างชัดเจน

เมื่อ เด็กหญิงอายุ ๑๔ ปี พ่อแม่แยกทางกันปล่อยให้เธออาศัยอยู่กับยายแก่ ๆ ที่คงไม่มีโอกาสที่จะได้เห็นเธอเป็นสาวเต็มตัว

“แม่จ๋า! จะมีสักวันไหม ที่เราจะลืมที่ที่ต้อนรับเรา ให้ความสำคัญกับเราบ้าง”

หากแต่สังคมจะมองเห็นปัญหาเหล่านี้ พยายามจะรับฟังด้วยใจสัมผัสกับความรู้สึกของเด็กหญิงเหล่านี้ คำคงจะมีโอกาสดี ๆ ทางเลือกดี ๆ ในชีวิตข้างหน้า ให้โอกาสเด็กผู้หญิงเหล่านี้ ขึ้นบันไดสู่สวรรค์บ้างเถิด

ที่

องฟ้าเมืองกาญฯ ต้อนรับ
ฉันด้วยละอองไอของ
สายฝนอย่างที่คิด ไม่เว้น
แผ่นฟ้าเหนือศูนย์อบรมเด็กก่อน
เกณฑ์ วัดพุทธะเคียน ต.ท่าเสา อ.
ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ที่โอบคลุม
ฉันอยู่

ลิปตาฉัน คือเมฆด่าลอยเรี่ย
ยอดเขา กลุ่มก้อนหนักที่สุดหยด
หยาดพรูพร่างลงมาเป็นมันหนาหนัก
ผืนใหญ่ เสียงฝนตกดังไล่ไล่เข้ามา
เรื่อย ๆ ในที่สุด ดวงตาทั้งคู่ของฉันก็
มองเห็นแต่มันสายฝนปลิวไสว

ฉันยืนมองอยู่บนภาวภูมิของแม่ชี
จุติภา ทรรพสุทธิ หรือแม่ชีตุ้ม หรือ
แม่ตุ้มของเด็ก ๆ ก่อนที่จะไปช่วยเก็บ
ข้าวของที่ไม่ควรจะเปียก เสียงเรียก
เด็ก ๆ ดังแข่งกับเสียงฝน ให้เตรียม
ตัวขึ้นมกบนนี้

สายฝน เด็ก ๆ และ แม่ชีตุ้ม

อัญญิกา

ฝนตกแล้ว ทุกคนอยู่ร่วมกัน
บนกระโจมหลังเรียบง่าย ที่สร้างด้วย
ไม้ไผ่ ฟากไม้ไผ่จะลั่นทุกครั้งเมื่อมี
ใครเดิน เห็นจะมีเพียงฉันเท่านั้น
กระมังที่ยังไม่ชินกับมัน ดูทุกคนควร
รู้เสียงและอาการเคลื่อนไหวของพื้น

เช่นเดียวกับฉันทุกคนนี้ ฉันหมายถึง
เด็ก ๆ ร่วมสิบชีวิต แม่วิน ครู และ
พี่เลี้ยงของเด็ก ๆ แม่ชีตุ้ม และฉัน
อาศัยอยู่จากเมืองหลวง ฟังดูเหมือน
ว่าภูมิลำเนาจะใหญ่โตโอ้อวดมาก แต่
ความจริงแล้วเป็นเพียงกระโจมไม้ไผ่

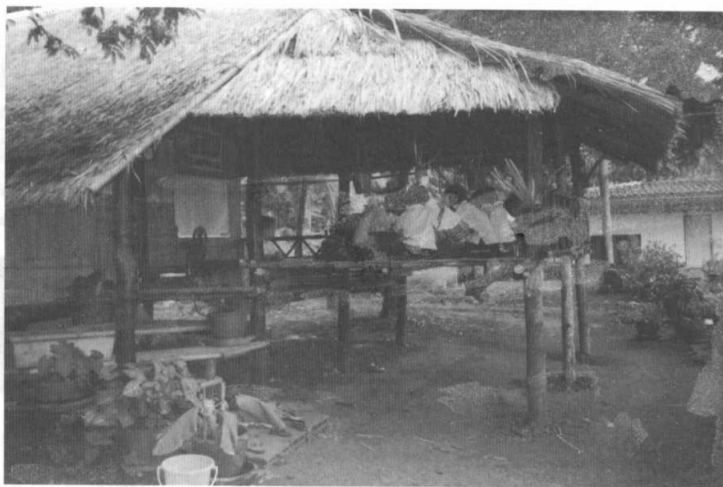
หลังย่อ ๆ ที่กันห้อง ๆ หนึ่งเป็นทั้งห้องนอนและห้องทำงานสำหรับแม่ชีตุ้ม โถงกว้างข้างนอกนั้นก็เป็นทั้งห้องนอนของเด็ก ๆ และห้องเอนกประสงค์ ตอนนี้องค์เราทุกคนอยู่ในโถงกว้างดังกล่าว

เมื่อคนหลายวัยหลายคน อยู่รวมกันตอนฝนตก ความโกลาหลก็เกิดขึ้น

ขณะที่ปราณีก้มหน้าก้มตาเล่น แต่งตัวให้ตุ๊กตา โดยนำเศษผ้าหาลากสีมาพันเหมือนชุดกระโปรง ส่วนที่ฉายรอบเธอคือเครื่องเล่นขายของที่เธอว่า “มันใช้ได้จริง ๆ นะ” ว่าแล้วก็ไปซิงโวลต์ดินใส่ถ้วยที่ทำจากไม้ตาล และนำมาวางบนเตาดินเผาเล็กจิ๋วที่ถ้วยใบเล็ก ๆ นั้นสามารถตั้งได้พอดี ฉันมองดูพลางคิดถึงตัวเองตอนเด็ก ๆ ฉันอยากจะทำทวณความรู้สึกล้นเกินสักครั้ง... ความรู้สึกที่ฉันลืมนั่นมันไปนานแล้ว

บอสลับแซมป์ กำลังเปิดหนังสือหัดอ่าน ก.ไก่ บอสทองได้เกือบทั้งเล่ม ทั้งที่อายุแค่ ๓ ขวบ แซมป์อายุมากกว่า ส่งเสียงดังกว่า ท่องตัวอักษรได้มากกว่า และเป็นคนเปิดหน้าหนังสือด้วย ไม่รู้ประการใดที่ทำให้บอสน้อยใจ หรือไม่พอใจ จึงเริ่มเบะปาก ก่อนที่เรื่องจะลุกลาม แม่วินก็เข้ามาห้ามทัพเสียก่อน ซึ่งทำให้แม่วินต้องละจากการเท่ล่อมต่อมแต่มาชั่วขณะหนึ่ง ปล่อยให้เด็กผู้หญิงหลาย ๆ คนที่รุมล้อมเธออยู่ทำหน้าที่ต่อไป

เห็นที่จะต้องเล่าเรื่องต่อมแต่มาให้ฟังบ้าง ต่อมแต่เป็นเด็กผู้หญิงหน้าตาจิ้มลิ้ม อารมณ์ดี เอกลักษณะประจำตัวเธอคือ จมูกไม่มีตั้งเลย (ย้า!

ห้องเรียนเรียบง่าย ไกลซ์ติธรรมชาติ

ไม่มีเลย) ประวัติความเป็นมาของเธอนั้น ฉันไม่อยากใช้คำว่า “เก็บได้” เหมือนที่เคยพูดจนเคยชิน แต่พอจะใช้คำว่าถูกทิ้งก็ฟังดูยิ่งแย่งไปอีก หรือจะบอกว่า ต่อมแต่เป็นเด็กหลงทางก็คงไม่ถูก เพราะต่อมแต่มาอยู่ที่นี้เมื่ออายุได้ ๘ เดือน พร้อมกับหลักฐานต่าง ๆ แม่ชีตุ้มนำเรื่องนี้ไปแจ้งตำรวจและรับอุปการะไว้ เพราะเหตุว่า หากสาวไปถึงผู้ปกครองแล้วก็คงไม่มีผลอะไร มิเช่นนั้น ต่อมแต่คงไม่มาพร้อมกับไบเกิดแน่? จะให้เป็นภาระของตำรวจก็ใช่ที่ และถึงอย่างไร วัดพุทธะเคียน ก็อุปการะเด็กไว้หลายคนอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ ต่อมแต่จึงเป็นสมาชิกใหม่ที่มีอายุน้อยที่สุด

โครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดพุทธะเคียน เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๑ ปัจจุบัน รับสมัครเด็กชายหญิงที่มีอายุระหว่าง ๑ ขวบครึ่งถึง ๑๕ ปี ในลแวกใกล้เคียง ประกอบด้วยแผนกเด็กก่อนเกณฑ์ประมาณ ๑๐๐ คน เน้นการฝึกใช้ร่างกาย สมอง และ

หัวใจ ผ่านกิจกรรมที่ไกลซ์ติธรรมชาติ และแผนกชั้นประถมประมาณ ๒๐ คน ใช้หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และจัดโครงการหลักสูตรการศึกษาทางเลือก โดยส่งเข้าสอบกับโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ต.วังดัง จ.กาญจนบุรี สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดพุทธะเคียนดำเนินการเรื่อยมา จนกระทั่งจากกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญ จึงอนุญาตให้จัดตั้งศูนย์ฯ เมื่อปีการศึกษา ๒๕๔๔ นี้เอง

ที่ฉันยังไม่เคยมีโอกาสไปเห็นคือโครงการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำนวน ๕ แห่ง วิชาพุทธศาสนา ในความทรงจำของฉันน่าเบื่อ ฉันเห็นภาพครูที่แต่งกายเซย ๆ พูดเนิบช้า ไม่มีชีวิตชีวา ออกข้อสอบที่ถามแต่ความหมายของศัพท์ยาก ๆ หรือถามปี พ.ศ. ที่ห่างไกลจากฉันนับร้อยนับพันปี ฉันเชื่อว่า แม่ชีตุ้มและพระที่นี้ไม่สอนด้วยวิธีเช่นนั้น แม่ชีเล่าถึงแนวคิดของท่านในเรื่องการเผยแผ่

ธรรมแก่เด็กและเยาวชนว่า ท่านได้เคยสังเกตวิธีการเผยแพร่ศาสนาของชาวคริสต์ พบว่า เขาทำงานด้านนี้อย่างจริงจัง แม้แต่ในป่าทางไกลก็ยังมีย้ายข้อความเผยแพร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เขาเริ่มตั้งแต่เด็ก ๆ กันเลยทีเดียว ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะทำให้รากแก้วของศาสนาหยั่งลงภายในจิตใจและเจริญเติบโตแตกกิ่งใบที่ดกงาม

ท่านมีวิธีสอนแตกต่างกันตามวัยและประสบการณ์ของเด็ก ในเด็กเล็กชั้นเล็กที่สุดนั้น เริ่มจากการท่องจำอย่างสม่ำเสมอในเรื่องพื้นฐานของพุทธศาสนา เขาอาจจะยังไม่เข้าใจก็จริง แต่พื้นฐานความรู้นี้จะได้รับการปลูกฝังและอยู่กับเขาไปจนโต คุณจะไม่แปลกใจเลย ถ้าได้ยินคำตอบจากเด็ก เมื่อถามว่าหนูนับถือศาสนาอะไร? ศาสดาของศาสนาพุทธคือใคร? หลักคำสอน ๓ ประการของศาสนาพุทธคืออะไร? ถ้อยคำที่เจื้อยแจ้วกลับมาจะทำให้หัวใจของคุณอิ่มเอิบ ส่วนเด็กโตขึ้นไปก็จะมีวิธีการจัดการเรียนการสอน

ที่ลุ่มลึกขึ้น เพิ่มความเข้าใจมากขึ้นตามวัย

ตัวท่านเองนั้น เริ่มสนใจพุทธศาสนามากไปกว่าการรับรู้ว่าเป็นพุทธศาสนิกชนตามที่ปรากฏทะเบียนบ้านเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ท่านว่า แต่ก็เป็นการสนใจแบบเด็ก ๆ มาเริ่มฝึกนั่งวิปัสสนาจริง ๆ จัง ๆ ก็เมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้ว โดยเฉพาะเมื่อเจอทุกข์ ทำให้พบว่า พุทธศาสนามีทางออกในเรื่องความทุกข์ของปุถุชน เป็นการปฏิบัติของแต่ละคน เพราะเป็นเรื่องของใครของมัน เป็นทุกข์ของใครของมัน

แม่ชีตุ้มเล่าให้ฉันฟังว่า เริ่มต้นใช้ชีวิตแม่ชีเมื่อประมาณเจ็ดปีก่อน โดยบวชที่วัดธรรมสุโข จ.ปทุมธานี แต่ก็ได้เข้าวัดและช่วยงานตั้งแต่ยังเป็นฆราวาส โดยเฉพาะงานบวชสามเณรและธรรมจารีในภาคฤดูร้อน จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ในปีแรกของชีวิตนักบวช แม่ชีตุ้มเล่าว่าได้แต่ทำงานด้านการเงินและธุรการช่วยเหลือหลวงพ่อ (พระครูพิศาลธรรมานุวัตร เจ้าอาวาสวัดธรรมสุโข) จนวันหนึ่งก็รู้สึกว่

อยากทำอะไรช่วยคนอื่น ๆ บ้าง ให้สมกับที่ร่วมเงาพระพุทธรูปศาสนาเอื้อเพื่อให้ท่านได้มีชีวิตที่เหมาะสมแก่การฝึกฝนพัฒนาตน งานด้านการศึกษาก็น่าสนใจ เห็นว่าสามารถทำได้เลย เพราะท่านเองก็มีพื้นฐานการศึกษาทางโลกอยู่บ้างแล้ว อีกทั้งในสมัยเด็ก ๆ แม่ของท่านซึ่งเป็นครูได้ใช้บริเวณบ้านจัดสอนพิเศษแก่นักเรียนเป็นประจำ ภาพคุ้นตาที่ปรากฏขึ้นในใจเมื่อคิดถึงการงานช่วยเหลือคนอื่น ๆ ในสถานภาพแม่ชี และนี่เอง เป็นเหตุผลให้ท่านตัดสินใจก้าวเข้ามาทำงานด้านนี้

ปีที่สองของชีวิตนักบวช ท่านได้เข้ารับอบรมการเป็นวิทยากร ซึ่งจัดโดยสถาบันแม่ชีไทย ในการอบรมครั้งนั้น ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์แห่งหนึ่งประกาศรับอาสาสมัคร ท่านจึงสมัครไปสอนที่นั่นโดยไม่รอช้า ประสบการณ์การเป็นอาสาสมัครในการสอนเด็กเล็กดำเนินไปได้ตามกำหนด ๑ ปี นับเป็นประสบการณ์อันทรงคุณค่า ที่ทำให้ท่านคิดริเริ่มดำเนินโครงการเช่นนี้อีก โดยมาทุ่มเทอย่างเต็มตัวที่วัดพุทธเคียนเมือง หลวงพ่อได้ให้การสนับสนุนนับตั้งแต่เริ่มดำเนินงาน ทำให้โครงการดำเนินอย่างราบรื่นมาโดยตลอด

ฝนซา ฟ้าเปิดแล้ว ฉันทึกถึงถ้อยคำเกี่ยวกับฟ้าหลังฝน

“เมื่อสายฝนลั่งลา ฟ้าเปิดตนชีวิตคนหลังฝนหลังคงยั่งยืน”

ฉันทึกถึงเด็ก ๆ เกือบ ๒๐ คนของที่นี่ ที่ประสบปัญหาครอบครัวรุนแรง จนไม่สามารถอาศัยอยู่กับครอบครัวพื้นฐานของตนเองได้ ฉันทึกว่า นี่อาจจะเป็นฟ้าหลังฝนของพวกเขา เป็นหนทางที่ทอดยาวไปสู่

นั่งสมาธิแบบเด็ก ๆ

ชีวิตที่ยั่งยืนในอนาคต ชีวิตใหม่ที่มี
ร่มเงาแห่งพระพุทธศาสนาปกป้อง
รักษา ทั้งเด็ก ๆ และเด็กที่เป็นเณร
เช่นเดียวกับเรื่องของต่อมแต่ม แม่ชี
ตุ่มบอกว่าจะไม่ปิดบังเรื่องความเป็น
มา เพราะเมื่อถึงวันที่เขารู้ความจริง
เขาอาจจะรู้สึกแสบและรู้สึกว่าตัวเอง
เป็นตัวปัญหา แม่ชีตุ่มเห็นว่าควรให้เขา
รับรู้ความจริงตั้งแต่ต้น ความจริงที่เขา
ไม่ใช่คนผิด ไม่ใช่ตัวปัญหา และ
ความจริงที่ว่า เขาเป็นลูกของวัด เป็น
ลูกของพระศาสนา

.....

ที่นี่ เด็กทุกคนจะถูกฝึกให้มอง
ชีวิตตามที่เป็นจริง ฉันคิดว่า นี่เป็น
หลักธรรมที่สำคัญมากทีเดียว แม่วัย
อย่างฉันก็ยังเรียกว่าอยู่ในขั้นฝึกอยู่
นั่นเอง บ่อยครั้งที่เผลอไปคาดหวังใน
สิ่งที่ไม่มีความเป็นจริง
หรือใช้ประสบการณ์และความเคยชิน
เก่าๆ ไปตัดสิน เป็นเหตุดวงตาคู่นี้มอง
อะไรผิดจากความเป็นจริง ทำให้
ความทุกข์แสบเวียนมาซ้ำแล้วซ้ำเล่า
และแม่จะรู้เช่นนั้น กระนั้น ก็ดูเหมือน
ว่าจะผิดหวังไปก่อนที่จะรู้เท่าทันอย่าง
นี้เสียทุกครั้งไป

แต่หลักอายุที่ ๔๖ ของแม่ชีตุ่ม
ในวันนี้ ดูเหมือนไม่เป็นอุปสรรค
ต่อการทำงานเลย ท่านยังดูกระชุ่ม
กระชวยและเยาว์วัยมากในความรู้สึก
ของฉัน ดวงตาทั้งคู่คงจะบ่งบอกสิ่ง
ดังกล่าวได้ดีที่สุด เมื่อกล่าวถึงการ
ภาวนา ท่านบอกว่า ทุกขณะของการ
ทำงานคือการภาวนา โดยเฉพาะการ
ทำงานกับเด็กนี้ มันหลุดได้ง่ายมาก
ต้องดูมันอยู่ตลอดเวลา มันเกิด ดับ เกิด

ดับ อยู่ตลอดเวลา”

ฉันถาม เพราะเคยรู้สึกที่ว่าวัด
ต้องสงบเสีย มีนาฏปฏิบัติธรรมชุดขาว
นั่งสมาธิหลับตา หรือเดินจงกรมกัน
อยู่อย่างสงบ แต่ที่วัดพุทธะเคียน
เด็ก ๆ อยู่ในเสื้อผ้าหลากสีที่แวววาว
จะมีผู้แบ่งปันมาให้ มีพระและแม่ชี
เป็นเหมือนดั่งพ่อแม่ของเด็ก ๆ ดูแลทั้ง
เรื่องการศึกษา ความเป็นอยู่ และการ
เจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ เสียของ
ที่นี่ก็แตกต่างจากที่อื่น ด้วยเป็นเสียง
เด็ก ๆ ทั้งเจียวจ้าวเริง บางครั้งกลับ
กลายเป็นร้องไห้ นอกจากขณะ
ทำวัตร เด็ก ๆ รู้ตัวเป็นห่วงขณะอัน
ศักดิ์สิทธิ์ ทุกคนสวดมนต์แปลได้โดย
ไม่ต้องดูหนังสือ ท่วงท่าสงบนิ่งของ
เด็ก ๆ ทำให้ฉันสัมผัสได้ถึงการศึกษา
อบรมมาอย่างดี เสียงสวดมนต์แปล
ก้องดัง แม่จะไม่เนิ่นนานแต่ก็สัมผัส
ได้ถึงความสงบเย็น เสียงนี้แตกต่าง
จากที่อื่น ๆ เพราะมีเสียงใส ๆ ของ
เด็ก ๆ ร่วมสวดอยู่ด้วย ฉันเคยรู้สึก
ประหลาดใจที่เด็ก ๆ สวดมนต์แปลได้
อย่างคล่องแคล่ว เพราะไม่เคยได้ยิน
เสียงสวดมนต์เช่นนั้นมาก่อน แต่ตอน
นี้ฉันรู้แล้วว่า นี่เป็นวิธีหนึ่งในการสอน
พุทธศาสนาแก่เด็ก ๆ แต่การสวดมนต์
คงมีความหมายมากกว่านั้นอีก
ด้วยเป็นการขัดเกลาจิตวิญญาณ เป็น
การนำดวงจิตของทุกท่าน ทุกคนมา
หลอมรวมกัน และที่สำคัญที่สุด
การสวดมนต์ถือเป็นวิถีชีวิตของที่นี่...
วัดพุทธะเคียน

“...สัพเพ ธัมมา อนัตตา สิ่ง
ทั้งหลายทั้งปวง ทั้งที่เป็นสังขาร แล
มิใช่สังขาร ทั้งหมดทั้งสิ้น ไม่ใช่ตัว
ไม่ใช่ตน ไม่ควรถือว่าเรา ว่าของเรา
ว่าตัวว่าตนของเรา...”

ฉันลาแม่ชีตุ่มและพระทุกรูป
กลับกรุงเทพฯ ในวันฟ้าผ่าฝนเช่น
เดียวกับขามา คิดว่าคงจะได้เป็นฟ้า
หลังฝนแห่งชีวิตของฉันบ้าง หลังจาก
ได้พบเห็นเรื่องราวของชีวิตที่หลากหลาย
 และได้เรียนรู้อะไรมากมาย
ที่สำคัญ ได้สัมผัสถึงความวิริยะ
อุตสาหะในการเอื้อเฟื้อประโยชน์และ
ธรรมะแก่หมู่ชนของนักบวชหญิงท่านนี้
แม่ชีจุฑา ทรรพสุทธิ์

โอกาสหน้า ฉันจะกลับมาอีก
โดยผ่านการสบตาตัวเองในกระจก
ค้นหาแวแห่งความกระชุ่มกระชวย
และเยาว์วัย เช่นที่ฉันพบเสมอใน
ดวงตาทั้งคู่ของท่าน เพื่อทบทวน
ตรวจสอบชีวิตที่ยังมีอยู่ของตัวเองว่า
ได้กระทำประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและ
ผู้อื่นตามควรแล้วหรือยัง?

การสืบสาย ภิกษุณีสงฆ์ ในศรีลังกา

1 ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ศรีลังกาเป็นประเทศที่มีพัฒนาการในเรื่องภิกษุณีสงฆ์ อย่างสูงกว่าประเทศอื่นใด พุทธศาสนิกชนในประเทศอื่นล้วนจับตามองความเคลื่อนไหวในการเปลี่ยนแปลงนี้ ด้วยความสนใจยิ่ง

ในบทความนี้จะศึกษาถึงประวัติความเป็นมาอย่างต่อเนื่องเท่าที่มีข้อมูลอ้างอิงประกอบ ศึกษาถึงขบวนการที่สนับสนุนภิกษุณีสงฆ์ พิจารณาถึงเหตุผลของฝ่ายที่ขัดแย้ง ไม่ยอมรับ และบรรยายภาคโดยรวมของสังคมชาวพุทธในศรีลังกา ตลอดจนทิศทางของภิกษุณีสงฆ์ในศรีลังกาในอนาคต

ประวัติความเป็นมา

พระพุทธศาสนาที่ตั้งมั่นอยู่ในดินแดนชมพูทวีปนั้น เริ่มมีการเผยแผ่ออกสู่นานาชาติด้วยความมีสายพระเนตรกว้างไกลของพระเจ้าอโศกมหาราช นับตั้งแต่ที่พระองค์ทรงรับนับถือพุทธศาสนาแล้ว ทรงให้มีการส่งพระธรรมทูตออกไปประกาศพระศาสนา ๙ สาย และได้โปรดฯ ให้พระธิดาคือพระนางสังฆมิตตาเถรีพร้อมคณะภิกษุณีสงฆ์ผู้ทรงความรู้ร่วมเป็นพระธรรมทูตไปประดิษฐานภิกษุณีสงฆ์ในลังกา ในครั้งนั้นยังได้ัญเชิญพระศรีมหาโพธิ์อันเป็นกิ่งด้านใต้ของพระศรีมหาโพธิ์ที่พุทธคยา แด่นครัสรีของพระพุทธเจ้า

กองบรรณาธิการ ตัดทอน-เก็บความ จากหนังสือ "การสืบสายภิกษุณีสงฆ์ในศรีลังกา" ฉัมนันทา สามเณรี (รศ.ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์)

บรรจลงในสุวรรณภักษะเป็นบรรณาการให้นำไปประดิษฐานในลังกาอีกด้วย

การประดิษฐานพระพุทธศาสนาในศรีลังกานั้น เริ่มที่สถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นส่วนยอดของโครงสร้างการบริหารประเทศ การเผยแผ่ศาสนาจึงกระทำได้โดยง่าย เพราะได้รับการยอมรับจากสังคม และได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากสถาบันกษัตริย์อยู่แล้ว ในรัชสมัยต่อจากพระเจ้าเวทฬัมปิยะติสสะ ก็ปรากฏหลักฐานการที่สถาบันกษัตริย์ให้การสนับสนุนภิกษุณีสงฆ์

ในรัชสมัยของพระเจ้าพราหมณติสสะ พวกหมิฬัเข้ามาแย่งชิงอำนาจ เกิดพหุภิกษุภิกษุญัตติต่อกันนานถึง ๑๒ ปี ภิกษุภิกษุญัตติพากันหนีตายขึ้นไปยังอินเดีย

ภิกษุณีสงฆ์เจริญความคู่มากับภิกษุสงฆ์ จนถึง พ.ศ. ๑๕๗๐ เมื่อกษัตริย์โจฬะจากอินเดียได้เข้าไปบูรณและครอบครองลังกาอยู่ ๕๐ ปี เนื่องจากกษัตริย์จากอินเดียได้ทรงนับถือศาสนาฮินดู ภิกษุและภิกษุณีสงฆ์ซึ่งคุ้นเคยกับการอุปถัมภ์จากสถาบันกษัตริย์ก็ประสบความลำบากยากแค้นอย่างยิ่ง นอกจากจะขาดการสนับสนุนแล้วยังถูกทำลายอีกด้วย

เมื่อพระเจ้าวิชัยพาหุ (พ.ศ. ๒๒๘๒-๒๒๙๐) กษัตริย์ชาวลังกาทรงกอบกู้เอกราชคืนมาได้ เมื่อโปรดฯ ให้รื้อฟื้นการพระศาสนา หลังจากส่ำรวจั่วเภาแล้วไม่พบภิกษุหรือภิกษุณีสงฆ์เลย มีเณรอยู่รูปเดียว ชื่อสรณังกร จึงต้องส่งคณะทูตไปสืบสายคณะสงฆ์จากประเทศไทย เพราะทรงทราบจากพ่อค้าชาวฮอลันดาที่ทำการค้าขายอยู่บนเกาะ

ลังกว่าการพระศาสนาในสยามประเทศมีความรุ่งเรืองดีอยู่ และเป็นสายเถรวาทด้วยกัน เนื่องจากสยามประเทศไม่มี ภิษุณีสงฆ์จึงสืบได้แต่ภิษุสงฆ์ และเมื่อในสมัยต่อมาจะไป สืบพระศาสนาจากประเทศพม่า ก็สืบได้เฉพาะภิษุสงฆ์ เช่นกัน เพราะพม่าก็ไม่มีภิษุณีสงฆ์

ทศศิลาตา

สืบต่อจากนั้น ไม่มีบันทึกเรื่องราวของนักบวชสตรีใน พุทธศาสนาในศรีลังกา จนกระทั่งต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๕ นี้เอง เมื่อนางสาวแคทเธอรีน เดอ อัลวิส คุณติลเก (พ.ศ. ๒๔๒๘-๒๔๘๐) ซึ่งเดิมเป็นชาวคริสต์ แต่มีความสนใจใน คำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง นางสนใจที่จะใช้ ชีวิตเป็นนักบวชแต่ในศรีลังกาขณะนั้น ไม่มีรูปแบบการ บวชใด ๆ สำหรับสตรีทั้งสิ้น นางจึงเดินทางไปประเทศพม่า รับการบวชศีล ๑๐ จาก ดอนิจาริ และได้ฉายาว่า สุธรรมจาริ เมื่อเดินทางกลับมาศรีลังกาได้ก่อสร้างสำนักทศศิลาตา คุณหญิงเบลก (Lady Blake) ที่เมืองกะตุลลา คือเมืองแคนดี เป็นการเริ่มต้นรูปแบบสตรีชาวพุทธที่รับศีล ๑๐ ในประเทศ ศรีลังกา

ขบวนการทศศิลาตาเป็นที่ยอมรับของสังคมชาวพุทธ ในศรีลังกา รัฐบาลเองก็ให้การสนับสนุนเข้ามาช่วยเหลือใน การจัดโครงการให้การศึกษา ประมาณว่าทศศิลาตาทั้ง ประเทศมี ๒๕๐๐ รูป ทศศิลาตาใส่เสื้อแขนยาวสีเหลืองมัน ครองผ้าคล้ายจีวรแต่ไม่เย็บเป็นกระหงดั่งเช่นจีวรของ พระภิษุ แต่ไม่ได้รับการบรรพชาจึงไม่ถือว่าเป็นนักบวช อยู่ ในสถานะเดียวกับแม่ชีในประเทศไทย ทศศิลาตาจะอยู่ตาม อาرامเล็ก ๆ ในหมู่บ้าน แห่งละ ๒-๓ รูปกระจายกันออกไป ที่มีโครงสร้างเช่นนี้ เพราะทศศิลาตาจะได้รับการอุปถัมภ์ จากชาวบ้านโดยตรงในเรื่องอาหารการขบฉัน หากอยู่กัน หลายรูปก็จะเป็นภาระกับชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น ๆ

ประวัติการอุปสมบทภิษุณีสงฆ์ ในปัจจุบัน

ประเด็นเรื่องการบวชภิษุณีนี้นั้นเป็นประเด็นที่ศรีลังกา มีการแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยในหน้าหนังสือพิมพ์และ สื่ออื่น ๆ ทั้งที่สนับสนุนและคัดค้าน เป็นเวลาต่อเนื่องกันมา ถึง ๓-๔ ทศวรรษ สังคมชาวพุทธในศรีลังกาจึงมีข้อมูลและ ได้รับการศึกษาในเรื่องนี้มากพอควร

การอุปสมบทครั้งแรก

ภิษุณีสงฆ์ของศรีลังกาเกิดขึ้นครั้งแรก ใน พ.ศ. ๒๕๓๑ เมื่อทศศิลาตาชาวศรีลังกา ๑๑ รูปเดินทางไปพิธี อุปสมบทนานาชาติที่จัดขึ้นที่วัดซีโหล ลอสแอนเจลิส สหรัฐ อเมริกา ผู้ที่จัดการติดต่อและนำทศศิลาตาไปในครั้งนั้น คือ นางราชปักเส (Mrs.Rajpakshe) ทศศิลาตา ๑๐ รูปที่ไปใน ครั้งนั้น พุดได้เฉพาะภาษาสิงหล ขาดการเตรียมตัวในเรื่อง การที่จะอุปสมบทเป็น ภิษุณี แม้เมื่อไปถึงอเมริกาแล้วก็ ยังเกรงว่าจะเกิดปัญหาเมื่อกลับไปศรีลังกา ในท้ายที่สุดเข้า รับการอุปสมบทเพียง ๕ รูป ในการอุปสมบทครั้งนั้น ท่าน อายะชมา ชาวเยอรมันเป็นทศศิลาตาและเผยแผ่ธรรมอยู่ ในศรีลังกาก็เข้ารับการบวชภิษุณีด้วยเช่นกัน มีผู้หญิงไทย ที่ไปบวชภิษุณีคราวเดียวกันนี้สองรูป คือภิษุณีพัชรและ ภิษุณีละออ

ในการอุปสมบทครั้งนั้น เจ้าภาพคือหลวงพ่อชิงหยุน แห่งวัดโพทธาราม จัดให้การอุปสมบทแก่สตรีที่บวชเป็น สามเณรีในนิกายต่าง ๆ ให้เป็นภิษุณี กว่า ๑๐๐ รูป เจ้า ภาพตระหนักในความสำคัญของประเด็นเรื่องการบวชจาก สงฆ์สองฝ่าย จึงมีความรอบคอบที่จะจัดการบวชภิษุณีให้ ถูกต้อง

จากการติดตามผลของภิษุณีที่บวชคราวนี้ ในพ.ศ. ๒๕๓๑นั้นเอง ผู้เขียนได้มีโอกาสสัมภาษณ์ ภิษุณีกิตุลัม- ปิตยะ สวรรณะปาลี อายุ ๓๔ ปี ก่อนที่ท่านจะเดินทางไป บวชนั้น ท่านเป็นทศศิลาตามาแล้ว ๑๘ ปี ครั้นเดินทางไป ถึงลอสแอนเจลิสก็ยังไม่แน่ใจ แต่ได้พบหลวงพ่อบิษะนันทะ เถระซึ่งเป็นพระศรีลังกาประจำอยู่ที่วัดพุทธศรีลังกาใน ลอสแอนเจลิส ท่านสนับสนุนและให้กำลังใจว่าทำถูกต้อง แล้ว ท่านจึงตัดสินใจเข้ารับการอุปสมบทที่นั่น แต่ครั้นกลับ มาที่ศรีลังกา ภิษุณีที่บวชมาพร้อมกันอีก ๔ รูปต่างก็กลับ ไปอยู่ตามอารามเล็ก ๆ ในหมู่บ้านของตน ไม่ได้ทำสังฆ- กรรมร่วมกัน ไม่ได้รักษาความเป็นสงฆ์ไว้ อีกทั้งพระ- ภาภิโมภของนิกายธรรมคุปต์ที่เจ้าภาพฝ่ายจีนจัดหาให้ก็เป็น ภาษาอังกฤษ สังคมก็ยังไม่เข้าใจว่าจะปฏิบัติและดูแลภิษุณี สงฆ์อย่างไร

การอุปสมบทภิษุณีสงฆ์กลุ่มแรกนี้ ขาดโครงสร้าง ทางสังคม ศาสนา และเศรษฐกิจที่จะรองรับ ภิษุณีสงฆ์ที่ กลับมาจึงถูกกลืนหายไปใช้ชีวิตเป็นทศศิลาตามาตาม แบบเดิม

การอุปสมบทครั้งที่ ๒

เป็นการอุปสมบทเฉพาะภิกษุณีศรีลังกา ๑๐ รูป โดยคณะภิกษุสงฆ์ของเกาหลีเป็นทั้งผู้จัดการบวชและเจ้าภาพจัดการอุปสมบทวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๓๙ ที่สารนาถสถานที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา ในประเทศอินเดีย

ขั้นตอนในการอุปสมบทนั้น คณะสงฆ์ศรีลังกาให้การบรรพชาทศศีลมาตาทั้ง ๑๐ รูปเป็นสามเณรในตอนเช้า จากนั้นคณะภิกษุและภิกษุณีสงฆ์เกาหลีจึงให้การอุปสมบทเมื่ออุปสมบทแล้วมีพิธีถวายบาตรและจีวรแก่พวกภิกษุณี

ก่อนหน้าที่จะเข้ารับการอุปสมบทนั้น ทศศีลมาตาทั้งสิบรูปได้รับการฝึกซ้อมให้เข้าใจในพระปาฏิโมกข์เป็นอย่างดี โดยทศศีลมาตา กุสุมา ทิเวนทรา หนึ่งในพวกภิกษุณีนั้นเป็นผู้แปลพระปาฏิโมกข์เป็นภาษาสิงหลให้ภิกษุณีรูปอื่นด้วย ทำให้ได้ศึกษาอย่างครบถ้วนโดยถือปฏิบัติตามพระปาฏิโมกข์ของนิกายธรรมคุปต์มีสิกขาบท ๓๔๘ ข้อ

ในฝ่ายคณะสงฆ์เกาหลีนั้น หลวงพ่อ ฮอง เควน เซียว อัม เป็นอุปัชฌาย์ หลวงพ่อ ยอง ดัม เย ฮุน เป็นพระกรรมวาจาจารย์ หลวงพ่อ ยอง บองบอง จู เป็นอาจารย์ผู้สอน มีพระอานันต์ ๑๒ รูป

สำหรับพระภิกษุณีชาวศรีลังกาที่ได้รับการอุปสมบทครั้งนี้คือ ภิกษุณีกุสุมา จันทาสี วิจิธา ภัททรา สุธัมมิกา สุภัททา สามา เหมะปาลี สุภัทรา และสุทัสสนา

สังคมชาวพุทธในศรีลังกายอมรับการอุปสมบทครั้งนี้มากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนี้ ภิกษุณีกุสุมา วัย ๗๐ ปี เป็นผู้ที่มีการศึกษาดี แสดงธรรมเป็นภาษาอังกฤษได้ และเคยไปร่วมประชุมนานาชาติ เป็นสตรีที่ชาวศรีลังการู้จักกันมาก่อนแล้ว ชาวการบวชครั้งนี้จึงมีผลกระทบอย่างมากทำให้คณะภิกษุณีสงฆ์เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น อีกทั้งความร่วมมือของปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ก็สนับสนุนให้เกิดภาพพจน์ที่ดีแก่ภิกษุณีสงฆ์ แม้หลังจากที่อุปสมบทแล้ว ภิกษุณีกุสุมาก็ยังติดตามงานทางวิชาการจนได้รับปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยในศรีลังกาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ผ่านมานี้เอง

การอุปสมบทครั้งที่ ๓

เป็นการจัดการอุปสมบทนานาชาติทั้งภิกษุและภิกษุณีสงฆ์ ระหว่างวันที่ ๑๕-๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ ที่พุทธคยา ดินแดนตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เจ้าภาพในการจัดอุปสมบทครั้งนี้ คือวัดโพธิ์กลางซาน ประเทศไต้หวัน มีผู้เข้ารับการ

อุปสมบททั้งสิ้น ๑๔๙ รูป เฉพาะทศศีลมาตาจากศรีลังกาที่ไม่รับการอุปสมบทครั้งนี้ ๒๐ รูป

จากการสัมภาษณ์หลวงพ่โสมลังการ มหาเถโร ผู้ให้การสนับสนุนการบวชภิกษุณีสงฆ์ท่านเล่าให้ฟังถึงขั้นตอนการคัดสรรทศศีลมาตา ๒๐ รูปที่มารับการอุปสมบทในครั้งนั้น ว่าเน้นในด้านคุณภาพทางการศึกษา จำนวนปีที่เป็นทศศีลมาตามาแล้ว หลายรูปเป็นทศศีลมาตามาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี ในการอุปสมบทแต่ละครั้ง เป็นการสร้างฐานกำลังใจสำหรับผู้ที่จะทำหน้าที่สืบพระศาสนาต่อไป

สืบเนื่องจากเสียงสะท้อนที่มีผู้แสดงความไม่พอใจและไม่ยอมรับการอุปสมบทโดยคณะสงฆ์เกาหลีใน พ.ศ. ๒๕๓๙ นั้น มีข้อติดขัดที่ว่า แม้จะมีภิกษุณีชาวเกาหลีอยู่ในพิธีประการแรกไม่ครบองค์สงฆ์ เพราะมีเพียง ๒ รูป และประการที่สอง ไม่มีสังฆกรรมที่ให้ภิกษุณีสงฆ์บวชให้ก่อนแล้วจึงเป็นภิกษุสงฆ์ นั่นคือไม่ใช่การบวชจากสงฆ์สองฝ่าย ยุคนี้เป็นยุคของสื่อ การอุปสมบทได้รับการอัดวิดีโอเป็นหลักฐาน

ในการอุปสมบทที่ทางฝ่ายไต้หวันเป็นผู้จัดนั้น จะมีการเตรียมการเป็นอย่างดี โดยจะมีทีมงานที่เป็นภิกษุณีที่ศึกษาพระวินัยเป็นอย่างดี และข้อสำคัญไม่มีอุปสรรคในด้านภาษาเนื่องไขในการอุปสมบทจึงไม่เปิดช่องโหว่ให้โจมตี จึงได้รับการยอมรับมากขึ้น

การอุปสมบทครั้งที่ ๔

เป็นการเปิดหน้าใหม่แห่งประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในศรีลังกาเมื่อมีการอุปสมบทภิกษุณีสงฆ์เป็นครั้งแรกในศรีลังกาโดยคณะภิกษุและภิกษุณีสงฆ์ของศรีลังกาเอง จัดขึ้นครั้งแรกปลายปี ๒๕๔๑นั่นเอง

พระมหาเถระที่เป็นประธานจัดการอุปสมบทนี้คือท่าน สุมังคละมหาเถโร เป็นอัสตีสยามนิกาย นั่นคือเป็นสยามนิกายแบบอรัญวาสี สยามนิกายนั้นแม้จะไปจากประเทศสยามที่ไม่ถือวาระนะ แต่ได้รับอิทธิพลจากศาสนาฮินดู โดยที่กษัตริย์ฮินดูเข้ามาปกครองนานกว่า ๕๐ ปี จึงมีการจำกัดวาระนะ และไม่รับชายในวาระนะต่ำให้บวช ท่านสุมังคละเห็นว่าเป็นการตั้งข้อจำกัดที่ไม่สอดคล้องกับพระธรรมวินัย จึงจัดการบวชให้ภิกษุโดยไม่จำกัดวาระนะ และเมื่อเห็นว่าทศศีลมาตาที่บวระนะที่จะบวชเป็นภิกษุณีกลับต้องเดินทางไปรับการอุปสมบทจากต่างประเทศ นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๑

เป็นต้นมา จึงมีดำริจัดการอุปสมบทภิกษุณีสงฆ์ขึ้นเองที่ดัมบุละ ซึ่งเป็นวัดที่มีโบราณสถานสำคัญคือเป็นวัดเก่า มีชื่อเป็นทางการว่า Rangiri Dambulu Uyanwatta, Rajamaha Viharaya, Dambulla

มีพระมหาเถระที่เห็นด้วยและสนับสนุนอยู่หลายรูป ในพิธีอุปสมบทภิกษุณีที่จัดขึ้นครั้งแรกนั้นมีพระภิกษุมาร่วมกว่าร้อยรูป สำหรับคณะมหานายก ซึ่งเทียบได้กับมหาเถรสมาคมของไทยนั้น ในจำนวนทั้งสิ้น ๔๐ รูป ได้ลงนามสนับสนุนการอุปสมบทของภิกษุณีแล้ว ๑๐ รูป ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ท่านสมเด็จพระสังฆราชเจ้าจึงจัดการบวชให้ภิกษุณีปีละ ๒ ครั้ง ครั้งละ ๓๐ รูป

ก่อนการอุปสมบทแต่ละครั้งจะมีการจัดหลักสูตรอบรมเข้ม ๓ เดือน สอนพระธรรมวินัย และวัตรปฏิบัติที่ภิกษุณีควรรู้เป็นการเตรียมตัว ทดศีลมาตาเหล่านี้ล้วนเป็นทศศีลมาตาทักณาคณะหลายสิบปี ภิกษุณีเสฐาธูมะซึ่งเป็นอุปัชฌาย์ของผู้เขียนนั้นเป็นทศศีลมาตายุติถึง ๔๐ ปี ก่อนที่จะได้รับการอุปสมบท จึงมีความรู้ในพระธรรมวินัยเป็นอย่างดี ยอมรับแม่ในหมู่พระภิกษุสงฆ์

การอุปสมบทครั้งที่ ๕

เป็นการอุปสมบทพระภิกษุและภิกษุณีนานาชาติ จัดขึ้นที่วัดโพท้าวางซาน เมืองเกาชุง ประเทศไต้หวัน เป็นการบวชสามครั้งที่เรียกว่า Three Platform ordination^๑ มีการฝึกอบรมในการบวชแต่ละขั้นทำให้ใช้เวลาในการบวชนานถึงสองเดือน เสร็จพิธีวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๓ มีทศศีลมาตาจากศรีลังกาเข้าร่วมการอุปสมบทในครั้งนี้ ๓๐ รูป

คณะภิกษุณีที่บวชในศรีลังกาโดยท่านสมเด็จพระสังฆราชเป็นประธานและที่ไปบวชโดยวัดโพท้าวางซานนั้นต่างฝ่ายต่างยอมรับซึ่งกันและกัน โดยยอมรับการบวชอย่างถูกต้องจากสงฆ์สองฝ่ายเป็นประเด็นสำคัญ เมื่อกลับมาแล้วก็ทำสังฆกรรมร่วมกัน ต่างจากภิกษุณีสงฆ์ที่บวชโดยคณะสงฆ์เกาหลี (ที่สาธารณรัฐ) ในท้ายที่สุด ก็มีพระภิกษุณีที่บวชครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๓๑ ที่ลอสแอนเจลิส และครั้งที่ สอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่สาธารณรัฐ หันกลับมาบวชซ้ำที่ศรีลังกาเพื่อ

ให้เกิดการยอมรับและไม่เป็นอุปสรรคในการทำงานร่วมกับคณะภิกษุณีสงฆ์ส่วนใหญ่ที่บวชโดยคณะสงฆ์ศรีลังกาเอง

โพท้าวางซาน ผู้เป็นเจ้าภาพจัดการอุปสมบทนั้น ก็แสวงหาและกระทำทุกวิถีทางที่จะให้เป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่าย ในการอุปสมบททุกครั้งจะนิมนต์พระภิกษุสงฆ์จากนิกายอื่นมาร่วมเป็นสักขีพยานและเป็นองค์อุปัชฌาย์ ในการบวชครั้งนี้มีมหาเถระจากศรีลังกามาเป็นอุปัชฌาย์ให้อย่างถูกต้องเพื่อให้เกิดการยอมรับในคณะสงฆ์ศรีลังกาเอง และพระสงฆ์ที่รับนิมนต์มาก็เป็นพระมหาเถระที่มีความรู้ มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักและยอมรับในระดับนานาชาติ ไม่ว่าจะเป็นพระเดชพระคุณศรีธัมมานันทะมหาเถระ สังฆราชศรีลังกาในมาเลเซีย กิติ พระเดชพระคุณ คุณวัธนะ ประธานสมาคมภาวนา (Bhavana Society) แห่งมลรัฐเวอร์จิเนีย ในสหรัฐอเมริกา กิติ ล้วนเป็นพระมหาเถระที่มีคุณสมบัติที่จะปฏิบัติและมองข้ามไปไม่ได้ง่าย ๆ

เสียงค้าน และเสียงสนับสนุน

ดังที่ได้เกริ่นไว้แล้วว่าในประเทศศรีลังกานั้น เรื่องการอุปสมบทภิกษุณีเป็นเรื่องที่มีการวิพากษ์วิจารณ์แสดงความคิดเห็นทั้งเห็นด้วยและคัดค้าน ต่อเนื่องกันมา ๓-๔ ทศวรรษแล้ว ที่น่าสนใจก็คือเสียงค้านมักจะจำกัดอยู่ในเอกสารภาษาสิงหล ส่วนเสียงสนับสนุนนั้นไม่มีเอกสารให้อ่านเป็นภาษาอังกฤษมากพอควร อีกทั้งในการศึกษาข้อมูลของเสียงค้านก็มักจะได้จากเอกสารของผู้สนับสนุนนั่นเอง

การอุปสมบทภิกษุณีสงฆ์นั้น มีมหาเถระของศรีลังกาทั้งสามนิกายเข้าร่วมรับรองเป็นสักขีพยานพร้อมกับมหาเถระของประเทศอื่น ๆ เช่นสังฆราชจากเขมร พระเถระจากประเทศไทย อินเดีย ไต้หวัน เกาหลี มองโกเลีย อังกฤษ เนปาล ฝรั่งเศส ฯลฯ

ประเด็นที่มักอ้างกันโดยขาดความเข้าใจที่ถูกต้องคือผ่านมหายานเถรวาทต่างกันต่างจากฝ่ายเถรวาท แต่เมื่อศึกษาดูแล้วพบว่าพระสงฆ์เหล่านั้นถือธรรมคูปัตวินัยซึ่งเป็นนิกายย่อยของเถรวาทนั่นเอง

การศึกษาเปรียบเทียบพระปาฏิโมกข์ของภิกษุณีของผู้เขียนก็ยืนยันในเรื่องนี้

ใน พ.ศ. ๒๓๔๖ เมื่อผู้นำของชาวพุทธที่อยู่ในวาระต่ำทำหนังสือถึงท่านธัมมิกขันทะซึ่งเป็นสังฆราชในสมัยนั้น พวกเขาร้องขอให้มีการพิจารณาบวชคนในวาระต่ำ มหา

๑ ขั้นแรกเป็นการบรรพชา มีทั้งสามเณรและสามเณรี ขั้นที่สองเป็นการอุปสมบท ทั้งภิกษุและภิกษุณี และขั้นที่สาม คือการรับศีลโพธิสัตว์

นายกให้คำตอบอย่างนุ่มนวลว่า ไม่สามารถจะทำได้ตามคำร้องขอ เพราะเงื่อนไขนั้น เป็นเงื่อนไขอันสืบมาจากพระราชประเพณีของกษัตริย์ในอดีต ในการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงพระนิพพานนั้น ไม่จำเป็นต้องบวชก็ได้ แม้เป็นธรรวาสหากปฏิบัติตามมรรคมีองค์แปดก็จะถึงซึ่งความหลุดพ้นเช่นกัน ดังนั้นคนในวรรณะต่ำจึงมิควรเสียใจ หรือสูญเสียศรัทธาในพระพุทธศาสนา การจะเป็นโอกาสที่จะได้ฝึกความอ่อนน้อมถ่อมตน เพื่อจะได้เป็นบุญกุศลส่งให้ไปเกิดในวรรณะสูงในชาติหน้า และจะได้มีโอกาสบวชในบวรพระพุทธศาสนาต่อไป

ทัศนะของท่านโสณะที่มีต่อการรื้อฟื้นภิกษุณีสงฆ์เพื่อเปิดโอกาสให้สตรีได้ปฏิบัติชีวิตทางธรรมก็เป็นการชักชวนกับข้อแย้ง และข้อแก้ตัวแบบเดิม ๆ นั่นเอง ท่านยืนยันว่าสตรีไม่มีความจำเป็นต้องบวชภิกษุณี เป็นอุปสิกาก็สามารถปฏิบัติตามมรรคมีองค์แปดได้เช่นกัน เป็นเหตุผลเดียวกับที่ไม่อนุญาตให้ผู้ชายวรรณะต่ำบวชในศตวรรษที่แล้ว คนที่มีความคิดว่าผู้ชายในวรรณะต่ำบวชไม่ได้ ก็จะยอมรับความคิดที่จะให้สตรีบวชภิกษุณีได้ยากเช่นกัน

วีระรัตเนผู้สนับสนุน ได้เขียนบทความชี้ให้เห็นว่า ในพระพุทธศาสนานั้นไม่มีผู้ใดมีอำนาจเผด็จการในเรื่องของพระธรรมวินัย เมื่อมีสิ่งที่ไม่เห็นพ้องกันในกรณีใดกรณีหนึ่ง จะต้องพิจารณาตามเงื่อนไขของพระธรรมวินัย ดั่งปัจฉิมโอวาทของพระพุทธองค์ที่ระบุให้พระธรรมวินัยเป็นประทีปนำทาง

สำหรับเงื่อนไขของการอุปสมบทโดยสงฆ์สองฝ่ายนั้น จะต้องการทำพิธีบวชโดยคณะภิกษุณีสงฆ์และคณะภิกษุสงฆ์ ไม่มีที่ใดระบุไว้เลยว่า จะต้องเป็นภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเถรวาทเท่านั้น ในสมัยพุทธกาลและแม้อีกร้อยปีต่อมาก็ไม่มีการแยกนิกาย การที่จะเรียกร้องและยืนยันว่าจะต้องเป็นการบวชจากภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเถรวาทเท่านั้นเป็นการเรียกร้องเกินขอบเขตของพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ เป็นตรรกะหนึ่งซึ่งถึงพวกนิยมนิกายจัดจนล้มหลักพระธรรมวินัยยึดติดในเรื่องหุยมหิยม การยึดติดนิกายนั้น ขัดแย้งกับท่าทีของพระพุทธองค์ที่ทรงสอนย้ำเรื่องความเป็นเอกภาพ ความสมานฉันท์ที่เป็นหลักสำคัญ วินัยกรรมที่เกิดจากพระสงฆ์ที่แยกกลุ่มออกไปนับเป็นโมฆะ แต่เพียง ๑๐๐ ปีหลังพุทธกาล คณะสงฆ์ก็แตกแยกเป็นนิกาย และต่างยึดมั่นในนิกายของตน

การยืนยันที่จะต้องบวชโดยภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายเถรวาทนั้น

มหายกเองรู้ดีอยู่เต็มอกว่า ภิกษุณีสงฆ์สูญไปจากลังกาเมื่อ ๘๐๐ ปีก่อน การยืนยันในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ ทั้งยังไม่ยอมรับภิกษุณีสงฆ์ของจีนจึงเป็นเกมที่เป็นอันตรายต่อการพัฒนาพุทธศาสนาในโลกสมัยใหม่ ความเป็นจริงที่เห็นกันอยู่อย่างโจ่งแจ้ง ก็คือการรวมอำนาจรวมศูนย์ และความเกรงกลัวที่จะต้องแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่ภิกษุณีสงฆ์

ซึ่งหากจะเปรียบเทียบความเคร่งครัดในวินัยปฏิบัติแล้ว ภิกษุณีสงฆ์เหนือกว่าอย่างชัดเจน

มหายกอ้างถึงเสียงสนับสนุนและเสียงค้านในเรื่องภิกษุณี มหายกอ้างว่าหากยอมรับก็จะนำไปสู่สังฆภาพวีระรัตเนแก้ว ภิกษุสงฆ์ที่วิญญูติมีเหตุผลเป็นอย่างดีที่จะไม่ถือตามความเห็นของมหายก นี่เป็นการแตกแยกทางความคิดในประเทศที่มีความขัดแย้ง หากเรามีอิสระทางความคิด ย่อมนำไปสู่ความแตกต่างทางความคิดเสมอ แม้ขณะนี้คณะสงฆ์ศรีลังกาที่มีความแตกแยกทางความคิดว่า พระสงฆ์ควรเข้าไปเล่นการเมืองหรือไม่ จะครองจีวรแบบห่มคลุมหรือเปิดไหล่ (สยามนิกายเปิดไหล่ชาว อมรปุระนิกายห่มคลุม) ควรจะมีเอกภาพในการใช้สีจีวรหรือไม่ และควรจะเป็นสีอะไร ความเห็นที่แตกต่างกันเหล่านี้ก็มีได้นำไปสู่สังฆภาพ

สังฆภาพในความหมายของพระวินัยนั้นหมายถึงพระภิกษุสงฆ์ไม่ยอมทำสังฆกรรมภายในสีมาเดียวกัน แล้วแยกไปแสวงหาสีมาอื่น ความกลัวของคณะสงฆ์ว่าการยอมรับภิกษุณีสงฆ์จะนำไปสู่สังฆภาพนั้นเป็นความกลัวที่ไม่มีมูล

วีระรัตเนชี้ว่า ขณนั้นแม้มหายกไม่ยอมรับภิกษุณีสงฆ์ แต่ภิกษุณีสงฆ์ก็ได้เกิดขึ้นแล้ว และได้รับความนิยมเจริญอย่างรวดเร็ว เมื่อเวลาผ่านไป มหายกจะเห็นว่าภิกษุณีสงฆ์เป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถทำประโยชน์ให้แก่พระศาสนา ไม่ช้าก็ต้องยอมรับไปโดยปริยาย ดังเช่นที่ต้องยอมรับทั้งอมรปุระและรามัญนิกายมาแล้วในอดีต

หลวงปู่ธัมมโลภมหาเถระได้เรียกร้องให้มหายกอ้างที่มาจากพระไตรปิฎกที่ระบุว่า การอุปสมบทภิกษุณีสงฆ์ครั้งนี้ขัดกับพระวินัย แน่แน่นอนที่สุดมหายกตอบไม่ได้ เพราะเหตุผลที่มหายกใช้มิใช่พระธรรมวินัย

วีระรัตเนอธิบายว่า ในวัฒนธรรมที่ฐานะของสตรีต่ำต้อยนั้นเป็นเรื่องยากที่จะพูดถึงสถานภาพของสตรี และยากยิ่งขึ้นเมื่ออยู่ในบริบทของศาสนาซึ่งอนุรักษ์นิยมครอบอำนาจมาโดยตลอด แม้กระนั้นก็เป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคนที่มีความมียุติธรรมที่จะต้องผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

แปลง และก้าวไปข้างหน้าโดยไม่ประหวั่นพรั่นพรึงต่อพวกต่อต้านสตรีนิยม หัวเก่า ตายยาก บรรยากาศในครีลังกาขณะนี้อื้อต่อการเกิดขึ้นของภิกษุณีสงฆ์อย่างยิ่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพุทธศาสนาที่เป็นสตรี จึงเป็นธรรมชาติอยู่เองที่จะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในแวดวงศาสนา

อภัยวิกรมเป็นอีกคนหนึ่งที่แสดงความคิดเห็นว่า รัฐควรยอมรับภิกษุณีสงฆ์โดยทั่วความ

ถึงเหตุการณ์ในอดีตเมื่อทั้งภิกษุและภิกษุณีสงฆ์หมดไปจากลังกา พระเจ้ากิตติศิริราชสิงห์โปรดฯ ให้รื้อฟื้นภิกษุสงฆ์ขึ้น แต่ไม่มีการรื้อฟื้นภิกษุณีสงฆ์

ประเด็นที่อภัยวิกรมสะกิดให้เราระลึกได้ก็คือ พุทธศาสนานั้นมิได้เป็นสมบัติของผู้ใดผู้หนึ่ง ผู้ใดก็ตามที่เห็นว่ามันทางนี้จะเป็นหนทางอันนำไปสู่ความเกษม ก็เข้ามาเป็นชาวพุทธได้ ชาวต่างประเทศทั้งหลายพากันเดินทางมาครีลังกาเพื่อศึกษาพุทธศาสนา และศึกษาวิธีการทำสมาธิในประเทศครีลังกา ไม่เห็นมีชาวต่างชาติคนใดต้องมาขอความเห็นชอบจากมหานายก มหานายกเป็นเพียงผู้ดูแลพระศาสนา มิใช่เจ้าของ

เมื่อผู้ชายมีสิทธิที่จะได้รับการบวชเป็นพระภิกษุเพื่อแสวงหาหนทางลัดไปสู่พระนิพพาน เช่นเดียวกับสตรีที่มีสิทธิที่จะทำได้เช่นนั้น นี่เป็นสิทธิที่ไม่มีใครจะปฏิเสธได้ มหานายกที่ขัดขวางการบวชภิกษุณีสงฆ์ จะต้องระลึกเสมอว่า พระพุทธองค์ต้องไม่อนุญาตให้มีภิกษุณีสงฆ์อย่างแน่นอนถ้าเห็นว่าเป็นการทำลายพระศาสนา

อภัยวิกรมชี้ว่า วัดต่าง ๆ หลายวัดที่มีสมบัติเป็นที่ดินและมหานายกก็เป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มหาศาลจากที่ดินเหล่านั้น แต่ไม่มีใครล่วงรู้เลยว่าผลประโยชน์เหล่านั้นถูกจับจ่ายใช้สอยอย่างไร พระภิกษุสงฆ์เป็นจำนวนไม่น้อยที่มีธุรกิจที่นำมาซึ่งผลประโยชน์รายได้ หลายรูปใช้ชีวิตอย่างสะดวกสบาย หลายรูปกินใช้อย่างฟุ่มเฟือยและทำประโยชน์เพื่อพัฒนาพระศาสนาและช่วยเหลือประชาชนน้อยมาก ส่วนภิกษุณีเหล่านั้น ไม่มีทรัพย์สินสมบัติตั้งกล่าว ทั้งยังไม่มีธุรกิจที่จะเป็นรายได้ขึ้นมา วิถีชีวิตของภิกษุณีขึ้นอยู่กับอุปถัมภ์ของชาวบ้านโดยตรง จึงเป็นองค์กรที่มีวินัยอย่างยิ่ง ทั้งตั้งมั่นอยู่ในพระธรรมวินัยอย่างแท้จริง

อภัยวิกรมเกรงว่าสิ่งที่มหานายกไม่ยอมรับภิกษุณีสงฆ์นั้น อาจมาจากความเกรงกลัวว่า สังคมชาวพุทธส่วนใหญ่ในครีลังกาจะหันมาศรัทธาและสนับสนุนภิกษุณีสงฆ์ เพราะ

ภิกษุณีสงฆ์มีความตั้งใจปฏิบัติพระศาสนามากกว่า และหากรัฐให้การยอมรับ มหานายกจะสูญเสียอำนาจและสิทธิพิเศษที่เคยได้รับไป พระภิกษุสงฆ์นั้นจะทำอะไรก็ได้ มหานายกไม่สามารถและไม่เคยเข้าไปห้ามปราม ทั้งที่ภิกษุบางรูปไม่ได้มีพระธรรมวินัยเลย แต่เป็นเพราะมีการยอมรับจากรัฐว่าเป็นพระภิกษุสงฆ์ เหตุใดรัฐบาลจึงไม่สามารถยอมรับภิกษุณีสงฆ์โดยไม่ต้องได้รับการยอมรับจากมหานายกเล่า?

มิใช่แต่รัฐบาลควรให้การยอมรับภิกษุณีสงฆ์เท่านั้น แต่ควรให้การสนับสนุนในด้านการศึกษา และสวัสดิการต่าง ๆ อันจะเอื้อต่อการเผยแผ่พระธรรมวินัย มหานายกไม่เคยกลัวเลยว่า ผู้หญิงเหล่านั้นอาจจะหันไปรับนับถือศาสนาอื่นโดยสิ้นเชิง การต้อนรับไม่ยอมรับภิกษุณีสงฆ์จึงน่าจะมาจากสาเหตุอันเป็นความเห็นแก่ตัวเท่านั้น รัฐจึงยังไม่อาจจะใช้เป็นข้ออ้างในการปฏิเสธสิทธิของภิกษุณี สังคมชาวพุทธมาถึงจุดที่รู้ว่าจะอะไรเป็นอะไร พวกเขานอยห่างออกมาจากภิกษุสงฆ์ และพร้อมที่จะรับภิกษุณีสงฆ์ที่ทำงานเพื่อพระศาสนาอย่างแท้จริง

ในพระวินัยไม่ได้ระบุไว้ว่าควรจะอุปสมบทภิกษุณีอย่างไรในประเทศที่ไม่ใช่ภิกษุณีสงฆ์แล้ว ดังนั้นภิกษุสงฆ์จึงสามารถอุปสมบทภิกษุณีได้ตามพุทธาณุญาตที่ว่า “ตถาคตอนุญาตให้ภิกษุอุปสมบทภิกษุณีได้”

ดังนั้นหลวงพ่อบุณสสารเมื่อได้ตรวจสอบพระวินัยแล้ว เห็นว่า หากมหาเถระ ๑๐ รูปขึ้นไปเห็นพ้องกันว่าเป็นสิ่งถูกต้องก็เป็นสิ่งที่ทำได้ และเห็นว่าจุดยืนของมหานายกในเรื่องไม่อนุญาตให้อุปสมบทภิกษุณีนี้ไม่มีรากฐานจากพระวินัย

หลวงพ่อบุณสสาร ด้วยตำแหน่งของท่านซึ่งเป็นผู้อำนวยการบรมมหารัชมณีบริเวณ เมืองรัตนาลาเนา ซึ่งเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาตั้งแต่ครั้งที่ยังกรุงปกครอง และยังเป็นประธานพุทธสมาคมในประเทศอินเดีย ได้รับการสนับสนุนจากสมาคมโลก และทกยะธิดา องค์ครุสตรียาวพุทธนานาชาติ และได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์ที่มีความเป็นธรรม และนักวิชาการที่มีความคิดก้าวหน้า ท่านจึงร่วมมือกับคณะสงฆ์เกาหลี จัดการอุปสมบทให้แก่ภิกษุณีครีลังกา ที่สาธารณฯ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นับเป็นการจุดประกายการบวชภิกษุณีครีลังกาอย่างแท้จริง

ภิกษุณีสงฆ์เกิดขึ้นแล้วในครีลังกา ไม่วามหานายกจะยอมรับหรือไม่ก็ตาม

ประเด็นที่เพิ่มเติมคือหลวงปู่ธิตายว่า ข้อแย้งใด ๆ ที่เกี่ยวกับการอุปสมบทถ้าจะให้มันเป็นลทางพระวินัย พึงยกขึ้นมากล่าวแย้งในพิธีอุปสมบทในเขตสีมา การลุกขึ้นมากล่าวแย้งภายหลัง และกระทำนอกเขตสีมา ถือว่าไม่มีผลทางพระวินัย ในการจัดอุปสมบทภิกษุณีในศรีลังกานั้นทำกันอย่างเปิดเผย บอกกล่าวล่วงหน้าทางหน้าหนังสือพิมพ์ เปิดรับสมัครทศศีลมาตาที่ประสงค์จะบวชเป็นภิกษุณีมีกระทำอย่างเปิดเผยผ่านสื่อของรัฐ ดังนั้นการที่มหายกจะทำหนังสือเสนอให้รัฐเพิกถอนการอุปสมบทภิกษุณีสงฆ์ที่คณะสงฆ์เห็นชอบและเสร็จสิ้นไปแล้ว จึงไม่มีผล และเป็นไปไม่ได้

เสียงจากภิกษุณีชาวศรีลังกา

เรื่องราวของทศศีลมาตาและภิกษุณีที่จะเผยแพร่สู่วงการภายนอกนั้นเมื่จำกัดมาก ด้วยเหตุผลหลัก ๒ ประการ ทศศีลมาตาส่วนใหญ่จะมีความรู้ด้านน้อย การแสดงออกจึงเป็นไปอย่างจำกัด ประการที่สอง สืบเนื่องจากสาเหตุแรก ถูกจำกัดโดยภาษา ทศศีลมาตาส่วนใหญ่จะพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาสากลไม่ได้ แต่เมื่อมีการอุปสมบทภิกษุณีสงฆ์ขึ้น สตรีที่มาจากสังคมระดับบนให้ความสนใจที่จะใช้ชีวิตเป็นสามเณรีและภิกษุณีมากขึ้น แนวโน้มในอนาคตจึงเป็นไปได้

ในขณะที่ทั่วโลกเรียกร้องและให้ความสนใจกับอิสราฟและเสรีภาพของสตรี ทศศีลมาตาก็กลับมิได้ใช้ประโยชน์จากประเด็นดังกล่าว ท่านญาณคิลเห็นว่าสาเหตุสำคัญเป็นเพราะทศศีลมาตาขาดผู้นำ

รัฐให้งบประมาณเป็นจำนวนมากในการให้การศึกษแก่ภิกษุสงฆ์ แต่เพิกถอนมาสนใจสนับสนุนให้การศึกษแก่ทศศีลมาตาใน พ.ศ. ๒๕๒๖ แต่เป็นรูปแบบของการทำงานแบบผักชีโรยหน้า ให้ขึ้นชื่อว่ามี การสนับสนุนการศึกษาแก่ทศศีลมาตาเสียมากกว่า ในการที่จะวางรากฐานให้แก่ภิกษุณีสงฆ์ นั้น ต้องให้การศึกษามาแต่เบื้องต้น การกีดกันทางการศึกษา โดยไม่เปิดโอกาสให้สตรีได้รับการศึกษาในระดับบริเวณ (การให้การศึกษามหาวิทยาลัยในระดับมัธยมศึกษาแก่พระภิกษุ และอุบาสก) ควรได้รับการพิจารณาอย่างจริงจังและเปิดโอกาสทางการศึกษาให้สตรีได้รับการศึกษาดังกล่าวอย่างทัดเทียมกัน

มหาตมาคานธีเคยกล่าวไว้ว่า "การให้การศึกษแก่เด็ก

ชาย เป็นการให้การศึกษาคณะบุคคล แต่การให้การศึกษแก่เด็กหญิงนั้นเป็นการให้การศึกษาทังตระกูล" สตรีในฐานะที่เป็นมารดาถือเป็นครูคนแรกของมนุษยชาติ การให้การศึกษากับภิกษุภิกษุณีเป็นการสร้างรากฐานสำคัญสำหรับสันติภาพของโลก แล้วจะมากีดกันการศึกษาของภิกษุณีสงฆ์กันทำไม?

การกีดกันภิกษุณีนั้นนับเป็นประเด็นสำคัญยิ่ง ท่านญาณคิลชี้ว่า ในกระทรวงพุทธศาสนาของศรีลังกานั้นมีการรวม ๕ ชุด ใน ๔ ชุดแรกไม่มีสตรีเลยแม้แต่คนเดียว เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการกีดกันอำนาจของพระภิกษุโดยสิ้นเชิง นับแต่ครั้งพุทธกาลมา สมเด็จพระสังฆราชทรงวางรากฐานสังคมชาวพุทธไว้อย่างสมดุล อันประกอบด้วยภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา แต่ละส่วนมีความสำคัญทัดเทียมกัน เปรียบได้กับเสาบ้าน หากเสาหนึ่งขาดหายไป ไม่ช้าไม่นานก็จะทำให้บ้านนั้นเสียสมดุล พาลดึงเอาเสาอื่น ๆ ทักโค่นตามกันลงมา

สำหรับท่านญาณคิลเองนั้น ตระหนักว่า สังคมชาวพุทธได้ถูกชักนำให้หลงทิศทางไปเป็นเวลานาน เข้าใจผิดว่าภิกษุณีสงฆ์หมดไปแล้ว มิใหม่ไม่ได้ เกิดความรู้สึกแปลกแยกเหยียดหยาม ดูหมิ่นผู้ที่พยายามรื้อฟื้นภิกษุณีสงฆ์ขึ้นแม้ด้วยความปรารถนาดี ท่านคิดว่า สิ่งที่ต้องคำนึงคือการปรับเปลี่ยนอุดมการณ์และสร้างท่าทีที่เป็นลัทธิมากทูลให้เกิดขึ้นในแวดวงของชาวพุทธเอง

ทศศีลมาตานั้นเริ่มต้นด้วยการนั่งหมัสสาว (เหมือนแม่ชีของไทย) เพิ่งเริ่มครองผ้าเหลือง (มิได้เย็บแบบจีวร) เมื่อ ๓๐ ปีก่อน ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ และถูกพระภิกษุโจมตีในหน้าหนังสือพิมพ์และในรายการวิทยุ ท่านญาณคิลใช้วิธีการเดียวกัน คือออกอากาศในรายการวิทยุ อธิบายถึงสิทธิของทศศีลมาตา วิธีการนี้ใช้ได้ผลเป็นอย่างดี เพราะทำให้ชาวพุทธทั่วไปเข้าใจสถานการณ์มากขึ้น นำไปสู่การสนับสนุนที่รัฐเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นเป็นครั้งแรก เรื่อง "สถานภาพของภิกษุณี"

พระภิกษุบางรูปแสดงความเห็นว่า ภิกษุณีสงฆ์จะอุบัติขึ้นอีกไม่ได้ จนกว่าจะถึงสมัยของพระศรีอริย์ พระพุทธเจ้าในภัทรกัลป์หน้า เพื่อที่จะตอบแนวคิดและความเชื่อเช่นนี้ จึงต้องจัดการขัดขวางการอุปสมบทภิกษุณีที่จะมีขึ้น

ในปัจจุบันนี้ ศรีลังกาต้องการเด็กสาวที่จะบวชภิกษุณีมากขึ้น และเพื่อให้สภาพการณ์ดังกล่าวถึงพร้อม จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายรัฐ ตลอดจนการสนับสนุนจากสังคม หากทุกอย่างดำเนินไปด้วยดี สังคมชาวพุทธจะ

ต้องมีธรรมะเป็นแนวทางไปสู่สังคมที่สงบสุขยิ่งขึ้น

พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงหนทางอันเกษม โดยการละวางการยึดติดเกาะเกี่ยวทุกรูปแบบ ดังนั้นจึงไม่ควรมีข้อแตกต่างเนื่องเพราะประเด็นทางเพศ หรือสถานภาพทางสังคมในการที่จะปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ การที่จะเป็นผู้นำทางศาสนานั้น หมายถึงการเผยแผ่ธรรมะโดยไม่มีข้อยกเว้น หรือข้อจำกัด ฝ่ายสตรีเองก็ต้องจัดการปกป้องสิทธิอันชอบธรรมและความรับผิดชอบของตนทั้งในฐานะของภิกษุณีและอุบาสิกาอันเป็นกึ่งหนึ่งของพุทธบริษัท

แม้เราจะพูดถึงเรื่องภิกษุณีสงฆ์อันเป็นแนวทางการใช้ชีวิตรูปแบบหนึ่งของสตรี แต่เราพึงเข้าใจและเน้นด้วยว่า นี่เป็นเรื่องที่ชาวพุทธผู้มีใจเป็นธรรมพึงให้ความสนใจเพราะเป็นเรื่องโครงสร้างอันไม่สมดุลย์ของชาวพุทธอันจะมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม จึงควรได้รับความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมจากสังคมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ทิศทางในอนาคต

ที่ดินที่ศากยะธิดาครีลังกาได้รับบริจาคเป็นที่ดินชายน้ำอยู่ห่างจากโคลอมโบไปประมาณ ๒๐ นาทีโดยรถยนต์ นางรัชณี เดอ ซิลวา ได้สร้างศูนย์ศากยะธิดาขึ้นเพื่อฝึกและปฏิบัติธรรมสำหรับภิกษุณีสงฆ์ โดยได้รับเงินสนับสนุนจากมูลนิธิไฮนริชบอล ประเทศเยอรมนี

หลักสูตรที่อบรมนั้นมีความหลากหลาย ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล โดยผ่านกรมประชาสัมพันธ์ เช่น จัดวิทยากรเข้ามาให้ความรู้ในเรื่องสาธารณสุขพื้นฐาน เพื่อนำความรู้ไปถ่ายทอดให้ประชาชนในระดับตำบล ภิกษุณีสงฆ์ทำหน้าที่เป็นพระประจำหมู่บ้าน ที่ชาวบ้านยินดีฝึกเปลี่ยนแปลง นำอาหารมาถวายวันละ ๒ เวลา ขณะเดียวกันภิกษุณีก็จะอบรมและสอนสวดมนต์ให้แก่เด็ก ๆ ในหมู่บ้านนั้น ที่ศูนย์ศากยะธิดาที่ข้าพเจ้าไปพักอยู่นี้ จะมีเด็กในหมู่บ้านมาสวดมนต์ด้วยเป็นประจำทั้งเช้าและเย็น ชาวบ้านมีความไว้วางใจว่าบุตรหลานของตนเมื่อมาอยู่ที่ศูนย์ฯ หรืออารามของภิกษุณี ก็จะได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาไปในทางที่ดี เมื่อกลับไปบ้านบิดามารดา ก็จะปกครองอย่างดีขึ้น มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนาที่จะกลับไปถ่ายทอดให้สมาชิกในครอบครัวได้รับฟังอยู่เป็นประจำ

ในขณะที่กิจกรรมในศูนย์ฯ ดำเนินไปเช่นนี้ ภิกษุณีสามรูปยังได้รับนิมนต์ไปประกอบพิธีทางศาสนาในหมู่บ้าน

ของตน ในหน้าหนังสือพิมพ์รายวัน ลงโฆษณาให้ภิกษุณีสมัครไปทวัตรพิเศษรอบเกาะ โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องสวดพระปริตรได้ แสดงว่าชาวพุทธในศรีลังกานิยมในภิกษุณีสงฆ์อยู่ไม่น้อย

ภิกษุณีที่มีชื่อเสียงระดับแนวหน้ารูปหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้พบ คือ ภิกษุณีสัทธาสุมนา วัย ๖๐ พรรษา ในงานวันอุปสมบทท่านั้น ลูกศิษย์ลูกหานำขบวนรถไปรับถึง ๓๕ คัน เป็นที่เลื่องลือในแวดวงของภิกษุณี และแม้กระทั่งพระเถระก็ออกปากยอมรับในความสามารถ ในคณะกรรมการสภาสันติภาพ ซึ่งเป็นสภาระดับประเทศ มีหน้าที่พิจารณาไกล่เกลี่ยอ้อมขอมคดีความ เพื่อลดขั้นตอนและจำนวนของคดีที่จะต้องขึ้นไปสู่ศาลลง ในคณะกรรมการ ๒๐ คน มีภิกษุณีเพียงรูปเดียวคือท่านสัทธาสุมนา

บรรยายกาศและทิศทางของภิกษุณีสงฆ์ในศรีลังกานั้น แท้จริงแล้วมิได้ขึ้นอยู่กับมหานายก แต่ขึ้นอยู่กับสังคมชาวพุทธที่จะตอบสนองและอุปการะ เกื้อหนุนภิกษุณีอย่างไร และในการสังเกตโดยตรงด้วยการอยู่กับพระภิกษุณีสงฆ์เหล่านี้ ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะเกิดการยอมรับภิกษุณีสงฆ์ในวงกว้างได้โดยไม่ยาก แม้มหานายกเองก็ต้องมีส่วนใหญ่ที่มีใจเป็นธรรม เข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้หญิงได้โดยไม่ยาก ในเมืองมหานายกทุกคนก็ล้วนเคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับมารดาของตนมาแล้วระดับหนึ่ง

ปัญหาสำคัญคือการยอมรับของรัฐ ซึ่งหมายถึงรัฐควรตอบสนอง โดยการเปิดโอกาสให้ภิกษุณีได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับพระภิกษุ จะทำให้มั่นใจได้ว่าภิกษุณีสงฆ์ จะเป็นพมก้าลังสำคัญในการสืบพระศาสนา และช่วยเหลือสังคมได้เป็นอย่างดี สิ่งที่รัฐควรทำคือ ขึ้นไปยืนในที่สูง จะได้เห็นภาพกว้างที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับโครงสร้างส่วนต่าง ๆ ของรัฐ การยอมรับจะตามมาโดยไม่ยาก และแท้จริงแล้ว ภิกษุณีสงฆ์จะเป็นทรัพยากรบุคคลที่จะช่วยเยียวยาความทุกข์ทางใจของสังคมโดยที่รัฐไม่ต้องลงทุนเลย

ในส่วนของภิกษุณีสงฆ์จะต้องศึกษาถึงปัญหาของพระภิกษุสงฆ์และจะต้องไม่เข้าไปติดกับในปัญหาลักษณะเดียวกัน การยึดมั่นที่จะเดินตามพระธรรมวินัยจะเป็นประทีปที่แท้จริงตามพระพุทธโอวาท ทั้งในระดับตนและส่วนรวม

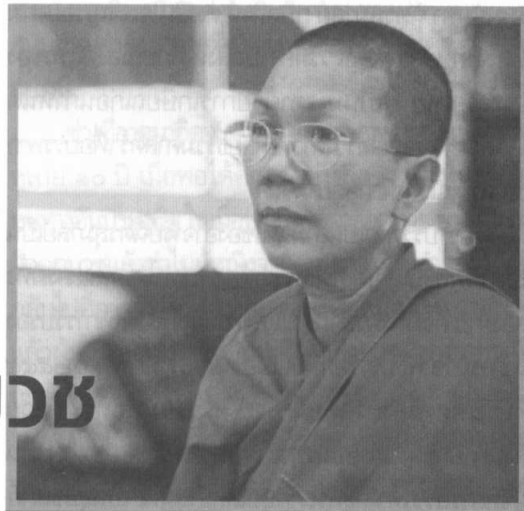

ณศักดิ์ อัจจิมาธร - สัมภาษณ์*

สามเณรี ชัมมนันทา

พระพุทธรเจ้า

ไม่ได้ห้ามผู้หญิงบวช

เอ่ยถึงชื่อ 'รศ.ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์' หลายคนจะคิดถึงภาพ ของนักวิชาการ สาขาปรัชญาศาสนา ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่บัดนี้ไม่มี รศ.ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ อีกแล้ว คงเหลือไว้แต่ ชัมมนันทา สามเณรีผู้อุทิศตนเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อที่จะยกฐานะของสตรีที่อยู่ในพระศาสนาให้ดีขึ้น 'หลวงแม่' สามเณรี

ตีพิมพ์ครั้งแรกในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ

จุดประกาย-สารสวัสดิ์

ฉบับที่ ๑๐๒ วันเสาร์ที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๔๔

ทัศนะของพระพุทธรศาสนาต่อสตรี

และการบวชเป็นภิกษุณี

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

ภาวนีย์ บุณวรรณ และ คณะ - สัมภาษณ์

ทำไมในวินัยจึงให้ฐานะภิกษุณีไม่เต็มที่
ในสังคม

ถาม: ในคฤธรรม ๘ มีอยู่ ๒ ข้อที่คนไม่อยากจะเชื่อคือ ภิกษุณีที่บวชมานานกว่าภิกษุมีอาวุโสกว่า แต่ก็ต้องกราบไหว้ภิกษุที่บวชเพียงวันเดียว และภิกษุณีแม้จะอาวุโสอย่างไร ก็ไม่มีสิทธิ์ตักเตือนภิกษุ แม้จะทำผิด

ตัดทอนจากหนังสือ ทัศนะของพระพุทธศาสนาต่อสตรี
และการบวชเป็นภิกษุณี พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)
สนพ.สุภาพใจ จัดพิมพ์ ๒๕๔๔

ธัมมกันหา จัตรสูมาลย์ กบิลสิงห์ ตัดสินใจเจริญรอยตาม ‘หลวงย่า’ พระภิกษุณีเฒ่า ธรรม์ กบิลสิงห์ ภิกษุณีองค์แรกของ ประเทศไทย ผู้เป็นมารดาด้วยการเกษียณก่อนกำหนด จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อบรรพชาเป็นสามเณรีในนิทายสมาคมวงศ์

การบรรพชาเป็นสามเณรีของอาจารย์จักรสูมาลย์เป็นไปตามพุทธบัญญัติ ที่ระบุไว้ว่าต้องกระทำโดยคณะสงฆ์ทั้งสองฝ่าย คือมีทั้งพระภิกษุณีและพระภิกษุสงฆ์ให้การรับรองในการบวช พิธีบรรพชามีขึ้นเมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔ ที่ประเทศศรีลังกา โดยมี พระธัมมโลกมหาเถระ ผู้ช่วยสังฆนายกของนิทายอมรปุระ เจ้าอาวาส วัดตโปธาราม เป็นผู้จัดการบวชให้ และพระภิกษุณีสีหธาตุสมณะ เป็นอุปัชฌาย์

“ธัมมกันหา” หมายความว่าผู้ที่มีความรู้แจ้งในธรรม “ธัมม” มาจากชื่อของหลวงปู่ธัมมโลกมหาเถระซึ่งเป็นผู้จัดการบวชให้ ส่วน “กันหา” มาจากชื่อพระธิดาของพระนางมหาปชาบดีซึ่งเป็นปฐมภิกษุณี ปัจจุบันได้จำพรรษาอยู่ วัดทรงธรรมกัลยาณี หรือ วัดชี ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษม ช่วงกิโลเมตรที่ ๕๓ บริเวณทางแยกก่อนเลี้ยวเข้าตัวเมือง จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นวัดที่ภิกษุณี ธรรม์ เป็นผู้ก่อตั้ง

“ในสมัยนั้นท่านเป็นผู้หญิงเบี๊ยะว” อดีตอาจารย์จักร-

สูมาลย์เอยถึงผู้เป็นมารดา พร้อมกับเล่าถึงจุดหักเหที่ทำให้พระภิกษุณีธรรม์ตัดสินใจเดินเข้าสู่ทางธรรมว่า พระภิกษุณีธรรม์เป็นคนหนึ่งที่ทันโลกมาก เป็นผู้หญิงคนแรกที่เรียนโยคะ เป็นนักพลศึกษา เป็นนักหนังสือพิมพ์ และเป็นอะไรอีกหลายอย่างที่ผู้หญิงใน พ.ศ.๒๕๓๕ ไม่กล้าทำ

นางธรรม์เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และได้ศึกษาพระธรรมเรื่อยมา จนกระทั่งในปี พ.ศ.๒๕๓๔ จึงตัดสินใจออกบวชที่วัดบวรนิเวศวิหาร โดยมีท่านเจ้าคุณพรหมมุนี (เดินธรรมประทีป) เป็นผู้ให้ศีล ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๔ ได้เดินทางไปบวชเป็นภิกษุณีที่ประเทศไต้หวัน โดยได้รับฉายาว่า “ต้าเต้า” หรือ “มหาโพธิ์” ทุกวันนี้พระภิกษุณีต้าเต้า ยังคงครองสมณเพศอยู่แต่อาพาธพักอาศัยด้วยอยู่ในห้องพยาบาลพิเศษซึ่งอยู่บนชั้นสองของอาคารด้านหน้าวัดทรงธรรมกัลยาณี

สำหรับภิกษุณีในศรีลังกา มีจุดกำเนิดในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ได้ส่งลูกสาวของตนไปทำการบวชให้ จนทำให้คณะภิกษุณีในศรีลังกาเจริญรุ่งเรือง จนกระทั่งปี พ.ศ.๑๕๖๐ กษัตริย์อินเดียได้รุกรานศรีลังกา ทำให้พระภิกษุสงฆ์และภิกษุณีหมดไปจากศรีลังกา ต่อมา พ.ศ.๑๖๑๐ พระเจ้าวิชัยพาหุ กษัตริย์ศรีลังกา ได้ทำการสืบพระศาสนาขึ้นมาใหม่ โดยการนิมนต์คณะสงฆ์ทั้งจากประเทศไทยและพม่า คณะสงฆ์

ตอบ: ก็อย่างที่บอกไว้แต่ต้นว่า เวลาพิจารณาเรื่องจะต้องนึกถึง

๑. เรื่องการบรรพชาธรรม ที่เป็นเรื่องสภาวะ
๒. เรื่องทางสังคม ซึ่งเป็นสังคม แต่เป็นสภาพแวดล้อม ที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปของคณะสงฆ์ และต่อการบำเพ็ญศาสนกิจของพระพุทธเจ้าด้วย

เราต้องมองว่าสังคมยุคนั้นเป็นอย่างไร เราต้องมองว่าพระพุทธเจ้ากำลังทรงบำเพ็ญศาสนกิจเพื่องานพระพุทธศาสนา นี่ก็เป็นการหนำอยู่แล้ว ทรงพยายามให้งานดำเนินไปได้ด้วยดี อะไรที่ไม่จำเป็น จะยกขัดขวางงาน ก็ต้องพยายามยั้งไว้ มองในแง่หนึ่งก็เหมือนกับทำงานแข่งกับพวกเดียรถีย์ หรือพวกศาสนาต่าง ๆ ที่นี้ค่านิยม ความรู้สึก ทัศนคติ ขนบธรรมเนียมประเพณีในสมัยนั้น ก็รู้กันอยู่แล้วว่าสตรีในศาสนาทั่วไปมีฐานะทางสังคมเรียกว่าด้อยมาก ดังนั้นเมื่อผู้หญิงจะมาบวช เราก็เห็นได้ว่ามีความรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาใหญ่ ๆ ๒ ด้าน คือ

๑. แง่สังคม สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะธรรมเนียมเกี่ยวกับเรื่องนักบวช สมัยนั้นเป็นอย่างไร

๒. แง่การบรรพชาธรรม

ในตอนพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้บวชนั้นชัด คือมีลำดับเรื่อง ๒ ขั้นตอนที่ว่า ตอนแรกไม่อนุญาต และตอนหลังจึงทรงอนุญาต ถ้าเราอ่านโดยพิจารณาจะรู้เลยว่า การที่ให้บวชก็ด้วยเหตุผลในแง่บรรพชาธรรมได้ แต่ถ้าว่าโดยเหตุผลทางสังคม จะไม่ยอมให้บวช เพราะว่าชนบทรธรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมสมัยนั้นไม่อำนวยความสะดวก สมัยนั้น นักบวชสตรียังไม่เป็นที่ยอมรับ และในทางสังคมสตรีก็มีฐานะด้อยอยู่

นี่ในภาพการระหว่างศาสนา เมื่อค่านิยมในสังคมเป็นอย่างนี้ ถ้าผู้หญิงเข้ามาบวชก็เริ่มเป็นจุดอ่อนให้แก่ศาสนาอื่นทันที เขาก็ยกขึ้นเป็นข้อโจมตีและกล่าวว่า ศาสนานี้ผู้หญิงก็บวชได้ ก็กลายเป็นเหมือนกับว่าผู้หญิงมาดึงคณะสงฆ์ที่พระพุทธเจ้าตั้งขึ้นนี้ลงไป ในขณะที่ยังต้องบุกฝ่าเดินหนำอยู่

ศรีลังกาที่ได้รับการบวชจากคณะสงฆ์ไทย เรียกว่า “สยามนิกาย” และที่ได้รับการบวชจากพม่าเรียกว่า “นิกายอมรปุระ” ภิภษุณีในศรีลังกาเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อ ๑๐๐ กว่าปีที่ผ่าน มาโดยภิภษุณีส่วนหนึ่งได้รับการบวชมาจากพม่า และอีกส่วน หนึ่งได้รับการบวชจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งต่อมาก็ได้มีการบวช ภิภษุณีขึ้นในศรีลังกา โดยความช่วยเหลือของประเทศเกาหลี และได้หวนกลับมาจัดการบวชขึ้นเองในศรีลังกาปีละ ๒ ครั้ง โดยภิภษุณีสงฆ์ในศรีลังกาเอง ขณะนี้มีภิภษุณีในศรีลังกามากว่า ๒๐๐ รูป

พระอาจารย์มีเหตุผลอย่างไรในการออกบวชครับ

คุณแม่บวช หลวงแม่ (พระภิภษุณี วรมัย กบิลสิงห์) บวชมาตั้งแต่ปี ๒๔๙๙ มั่นใจ ๔๕ ปีมาแล้ว แต่ว่าตอนนั้นที่ เมืองไทยบอกว่าผู้หญิงไม่มีการบวชเป็นภิภษุณี กรมพระองค์ โทณก็บอกว่าไม่มีหมด สายไปแล้วไม่มีการบวช แต่ท้ายที่สุด ท่านก็ได้ไปบวชที่ไต้หวัน อาตมาสังเกตดูว่าบรรยากาศของคน ไทยนี้ได้รับการสนับสนุนดี เพราะท่านเป็นพระปฏิบัติปฏิบัติ ชอบ แต่ท่านเป็นสายจีน ถ้าบอกว่าเป็นสายจีนเป็นมหายาน การที่จะมีคนอยากบวชตามอย่างท่านก็รู้สึกว่าเป็นไปไม่ได้ยาก เมืองไทยก็ยังรู้สึกว่าเป็นสังคมไทย ใจจะบวชเป็นพระเจ้า

และถ้ายอมให้พระภิภษุณีไหวด้วย ก็จะเป็นข้ออ้างให้เขา เอาไปพูดกดพระพุทธศาสนาได้เต็มที่

เรื่องมีในพระไตรปิฎกด้วย ครั้งหนึ่งพระมหาปชาบดี ทูลขอว่าให้พระภิภษุณีกับภิภษุณีเคารพกันตามพรราชา พระ พุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาต และตรัสว่า แม่แต่อัญเดียรถีย์ ทั้งหลายก็ไม่ยอม นี่แหละ พระพุทธเจ้าทรงปรากฏเรื่อง อัญเดียรถีย์ เพราะถ้าไปทำเข้า ก็เหมือนกับยอมให้พุทธ ศาสนาถูกเขาตีลงไปได้

ในพระวินัย จะเห็นว่าพวกเดียรถีย์คอยหาเงื้อมมือที่จะกด จะข่มจะว่าร้ายพระพุทธศาสนาอยู่ แม่แต่ถ้าพระภิภษุณีให้ของ ขบขันด้วยมือแก่นักบวชขอเลขา (พวกชีเปลือย) เป็นต้น ก็จะถูกเขาหาแง่มุมว่าไม่ทางไม่ดี จนเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าทรง บัญญัติห้ามไม่ให้พระภิภษุณีให้ของขบขันแก่นักบวชพวกนั้น ด้วยมือตนเอง

เพราะฉะนั้น จึงต้องทำความเข้าใจและตกลงกันให้ชัด ก่อนว่า ถ้าจะบวชก็อย่าไปคำนึงถึงเรื่องด้านสังคมเลย เรา

พระจีนนี่มันขัดต่อความรู้สึกของเรา แต่ท่านก็ได้รับการ สนับสนุนจากมรชาวาสที่เห็นดีเห็นชอบ วัดถึงได้เป็นวัดอยู่ อย่างนี้

ช่วงที่อาตมาคิดจะบวช เราได้ศึกษาพุทธศาสนามานาน หลาย ๑๐ ปี เมื่อพอได้ศึกษาอย่างลึกซึ้ง เราเห็นว่าเป็น หนทางอันประเสริฐ ในเมื่อพระพุทธเจ้าออกบวช บรรดาพระ กิ้ออกบวชแล้วทำไมผู้หญิงจะออกบวชไม่ได้ ทำให้เราย้อน กลับไปศึกษาว่าผู้หญิงออกบวชได้หรือเปล่า ก็พบว่าจริง ๆ แล้วผู้หญิงออกบวชได้ การที่ผู้หญิงบวชนี้พระพุทธเจ้า อนุญาต

มันเป็นเรื่องเข้าใจผิดกันที่ว่าพระพุทธเจ้าไม่ยอมให้ผู้ หญิงได้บวช แต่โดนคัดค้านเหมือนกับว่า พระพุทธเจ้าทน พระอานนท์รับเราไม่ได้ก็เลยจำใจต้องให้ผู้หญิงบวช การพูด แบบนี้เป็นการดูถูกพระพุทธเจ้านะ...พระพุทธเจ้าเป็นสัมมา สัมพุทธมัสลัพบัญญัติญาณ ซึ่งแปลว่า ญาณความรู้รอบ ไม่ มีใครที่จะไปบีบบังคับให้ท่านเห็นจิตใจของท่าน ท่านต้องเห็น แล้วว่าการที่อนุญาตให้ผู้หญิงบวช ต้องเป็นสิ่งที่ถูกต้องกับ หลักการคำสอนของพุทธศาสนา ที่สอนว่าการหลุดพ้นทาง จิตใจหรือพระนิพพาน ไม่มีขอบเขตจำกัด แล้วทำไมจะมา จำกัดเรื่องผู้หญิง ท่านจึงอนุญาตให้ผู้หญิงบวช

จัดให้เหมาะสมตามสภาพสังคมก็แล้วกัน ให้ผู้หญิงที่จะบวชนี้เ้า มุ่งไปที่การบรรลुरुธรรมเป็นสำคัญ ตอนทีพระพุทธเจ้าทรง ปฏิเสธตอนแรก ก็เหมือนนักว่าจะให้พิจารณาทำความเข้าใจ ในเรื่องนี้ ว่าถ้ามองในแง่สังคม ถึงขออนุญาตอย่างไรก็ไม่ให้ แต่เมื่อมองในแง่การบรรลुरुธรรมจึงทรงอนุญาต

หนึ่ง เป็นการเตือนสติทั้งหลาย ให้รู้สภาพสังคมมัน เป็นอย่างนี้ เราจะต้องตระหนักไว้ และสอง คำนึงถึงคุณค่า ของการบวชที่ได้มาด้วยความยากลำบาก ว่ามุ่งที่การบรรลुरु ธรรม แล้วก็อย่าไปคิดมากในเรื่องอื่น ๆ ที่เป็นแง่ของการ ปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพสังคมอย่างนั้น แล้วก็ทรงมอบ ธรรมมาเพื่อปฏิบัติให้เหมาะสมกับสังคมยุคนั้น ให้เป็นอัน รู้กันว่านี่เป็นการยอมรับไปตามสภาพสังคม แต่เรามุ่งที่การ บรรลुरुธรรม จึงไม่มาติดใจกันในเรื่องนี้

เป็นอันว่า ตอนแรกทีพระมหาปชาบดีขออนุญาต พระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาต ซึ่งเป็นการพิจารณาในแง่ของ สังคม แต่เมื่อยกเหตุผลในแง่การบรรลुरुธรรม อันนี้ก็ทรง

อาตมาจะถือจุดนี้ว่าการบวชของผู้หญิงเป็นสิ่งที่พระพุทธองค์ปรารถนาเอาไว้ จะถือจุดตรงนี้เป็นจุดหลัก เมื่อเราเข้าใจหลักการของพระพุทธศาสนาแล้ว เราก็อยากจะรับใช้พุทธศาสนาให้มากขึ้นกว่าการเป็นฆราวาส การบวชเป็นการเดินทางลัด เป็นเส้นทางลัดที่เดินไปสู่ความสุขอย่างแท้จริง ซึ่งในเมื่อผู้ชายสามารถเดินทางลัดโดยการบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ได้แล้ว ทำไมผู้หญิงจะเดินทางลัดโดยการบวชเป็นพระภิกษุณีไม่ได้

แต่การบวชจะต้องละทิ้งหลายอย่าง สิ่งที่เราต้องละทิ้งก็คือเงินเดือน เกียรติยศ ชื่อเสียง ความสุขสบาย ความสนุกสนาน เพลิดเพลินทางโลก

รากเหง้าหรือต้นกำเนิดจริง ๆ ของภิกษุณีเราไปค้นพบที่ไหนครับ

ในช่วงพระเจ้าอโศกส่งพระนางสังฆมิตตาเถรีไปบวชให้ชาวศรีลังกา จนเป็นคณะภิกษุณีสงฆ์ใหญ่ที่ศรีลังกา เนื่องจากการสนับสนุนจากสถาบันกษัตริย์ ในขณะเดียวกัน ศาสนาพุทธก็เจริญไปที่เมืองจีน ผู้หญิงจีนที่ศึกษาศาสนาพุทธจึงคิดอยากจะทำนาคบวช

ตอนแรกภิกษุจีนไม่ยอมบวชให้เพราะไม่มีสงฆ์สอง

อนุญาตให้บวช ภิกษุณีก็ต้องตระหนักไว้ว่า การอนุญาตให้ภิกษุณีสงฆ์เกิดขึ้นนี้เพื่อเหตุผลในการบรรลุนิพพาน แล้วก็ให้มุ่งไปที่ อย่าไปคำนึงถึงในแง่ของสังคม ซึ่งจะต้องทำให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ซึ่งในแง่นี้เท่ากับขอให้เห็นแก่พระศาสนาโดยส่วนรวม เพื่อให้งานพระศาสนาส่วนรวมดำเนินต่อไปได้ด้วยดี

เมื่อยอมรับเงื่อนไขทางสังคม พอให้ส่วนรวมดำรงอยู่ในภาวะปกติเท่าที่จะเป็นไปได้แล้ว ผู้บวชเป็นภิกษุณีเข้ามา ก็มุ่งไปที่การปฏิบัติเพื่อบรรลุนิพพานตามศักยภาพที่มีอยู่โดยธรรมชาติ ซึ่งไม่ขึ้นต่อการยึดถือของสังคม

ตามเรื่องที่เป็นมาปรากฏว่า ภิกษุณีสงฆ์เมื่อเกิดขึ้นแล้ว นอกจากเป็นที่ปฏิบัติเพื่อบรรลุนิพพาน ก็ได้ขยายตัวเป็นศูนย์กลางการศึกษามวลชนสำหรับสตรี เพราะการปฏิบัติธรรมก็คือกระบวนการเรียนรู้ฝึกศึกษาพัฒนาคนนั่นเอง และวัดกับทั้งสำนักภิกษุณี ก็เป็นศูนย์กลางที่ชุมชนพบปะทำกิจกรรมร่วมกันของพุทธบริษัททั้ง ๔ ดังนั้น การเกิดขึ้นทั้งของภิกษุ

ฝ่าย แต่มีพระภิกษุจากอินเดียชื่อ คุระวรมัน ที่มาจากแคว้นแคชเมียร์ บอกว่าบวชได้ เนื่องจากในพระธรรมวินัยกล่าวไว้ว่า ภิกษุสงฆ์สามารถบวชให้ภิกษุณีได้ และในกรณีถ้าไม่มีภิกษุณีก็สามารถบวชได้โดยสงฆ์ฝ่ายเดียวได้

ต่อมาชาวจีนได้นิมนต์ภิกษุณีมาจากศรีลังกา เพื่อที่จะได้ทำการบวชโดยสงฆ์ทั้งสองฝ่าย โดยภิกษุณีที่มีมา ๓ องค์ นำโดยภิกษุณีชื่อ เทวคร แต่ก็ยังบวชไม่ได้เพราะไม่ครบองค์บวช พอปีต่อมาภิกษุณีจากศรีลังกาก็ได้เดินทางมาเพิ่มจนครบองค์บวช การบวชภิกษุณีครั้งแรกในจีนมีขึ้นที่เมืองหนานกิง มีผู้หญิงเข้าบวชถึง ๓๐๐ คน ต่อมาหลังจากที่จีนถูกคอมมิวนิสต์เข้าครอบครอง ภิกษุณีสงฆ์ในจีนก็ได้อพยพออกมาอยู่ที่ไต้หวัน และได้รับการช่วยเหลือจากภิกษุณีที่อพยพมาก่อนแล้ว ไต้หวันจึงเป็นแหล่งภิกษุณีสงฆ์ที่แข็งแกร่งที่สุดในโลก และสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน มีภิกษุณีอยู่ที่ไต้หวัน จำนวนกว่าพันคน

การที่พระอาจารย์ได้รับเชิญจากฮาร์วาร์ดไปพูดเรื่องภิกษุณี ถือเป็นจุดเปลี่ยนหรือเปล่าที่ทำให้พระอาจารย์มาสนใจทำเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภิกษุณี

ปี ๑๙๘๓ การประชุมที่ฮาร์วาร์ดเปลี่ยนที่พำนักวิชาการ

สงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ จึงเป็นการเปิดมิติใหม่แห่งการขยายโอกาสทางการศึกษาในสังคมชมพูทวีป

ทำไมเมื่อให้บวชภิกษุณีจึงต้องมีข้อจำกัดมากมาย

ถาม: มีผู้บอกว่า การบัญญัตินี้เป็นการบัญญัติในชั้นหลัง โดยผ่านผู้ชายหรือภิกษุของในสมัยลังกา ท่านอาจารย์มีความคิดเห็นอย่างไร

ตอบ: ก็คงจะหาทางพูดเอานั่นละ ซึ่งไม่มีหลักฐานอะไร ตามประวัติเท่าที่มีหลักฐาน ตอนแรกพระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาต แต่เมื่อขอในแง่ของการบรรลุนิพพานก็อนุญาต ถึงอย่างนั้นก็ทรงแสดงข้อเป็นห่วงพระศาสนาไว้ เมื่อสตรีบวชพระองค์ทรงเปรียบไว้หลายข้อ เช่นว่า

เหมือนน้าบ้านเรือนที่มีรูขนาดเล็ก มีสตรีมาก จะถูกภัยภายนอกเข้ามาได้ง่าย คล้ายว่าสงฆ์ส่วนรวมก็จะอ่อนแอลง และพระภิกษุที่มุ่งทำงานอยู่ก็ต้องแบ่งกำลังมาก้มคุ้มครอง

ของเราสองอย่างคือ ไม่เอาความเป็นแฟมิลิสต์ เพราะเราเป็นผู้ปฏิบัติฐานพุทธ เราจะต้องนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ด้วยความเมตตาที่มีใช้ความโกรธเกรี้ยว แล้วอีกอย่างเราไม่อยากที่จะเป็นนักวิชาการที่นั่นอยู่บนหอคอยงาช้างเอาแต่ศึกษาตำราอย่างเดียว มันทำให้ความเป็นนักวิชาการของเรามันเป็นโมฆะ เพราะว่าเราเป็นคนเดียวในประเทศไทยที่รู้กลไกของภิกษุณีสงฆ์ แต่เราไม่ใช่นักกิจกรรมที่จะนำซึ่งการเปลี่ยนแปลง

หลังจากนั้นเราก็ออกจดหมายข่าวที่มีชื่อว่า จดหมายข่าวกิจกรรมของสตรีชาวพุทธนานาชาติ ต่อมาก็ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ยโสธรา ออกทุก ๆ ๓ เดือน ตั้งแต่ปี ๑๙๘๔ จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ก็ยังออกอยู่ เป็นเครือข่ายงานที่โยงใยผู้หญิงนานาชาติให้รู้ว่าเรามีอะไรเกิดขึ้นยังไป นำไปสู่การจัดประชุมสตรีนานาชาติครั้งแรกในประวัติศาสตร์ชาวพุทธในปี ๑๙๘๗ ที่พุทธคยา

จากตรงนั้นผู้หญิงชาวพุทธมารวมตัวกันแล้วเริ่มก่อตั้งสมาคมเรียกว่า สมาคมศากยธิดา โดยมีอาตมาและภิกษุณีจากเยอรมนี ภิกษุณีจากอเมริกาเป็นคนเริ่มงาน

ในปี ๑๙๙๑ ก็มาจัดการประชุมในเมืองไทย ก็ทำให้คนไทยตื่นตัวในระดับหนึ่ง และบรรดาเมฆิก็เริ่มต้นตัว

ภิกษุณีสงฆ์ด้วย เพราะสตรีนอกจากมีปัญหาเชิงสังคม เรื่องที่วัฒนธรรม ชนธรรมนิยมประเพณีสมัยนั้นไม่ยกย่องสตรีในระดับเดียวกับบุรุษแล้ว โดยภาวะของสตรี ก็มีความไม่ปลอดภัยต่าง ๆ มากด้วย

ตอนหนึ่งภิกษุณีอยู่ป่า ก็ถูกคนร้ายมาข่มเหง พระพุทธเจ้าจึงต้องทรงบัญญัติสิกขาบทไม่ให้ภิกษุณีอยู่ป่า คือชีวิตที่จะบำเพ็ญสมณธรรมแบบผู้ชายนี้ทำไม่ได้ยาก ภิกษุจะบุกเดี่ยวบุกป่าฝ่าดงถึงไหนถึงกัน แต่ภิกษุณีไปไม่ได้

แม้แต่เพียงภิกษุณีอยู่ลำพังรูปเดียวก็ไม่ได้ เกิดปัญหาอีกแล้ว จึงต้องมีบัญญัติเช่นว่า ภิกษุณีจะประพฤติตามนัตตามปกติการประพฤติตามต่อยูกรรมก็ต้องอยู่รูปเดียว แต่สำหรับภิกษุณีต้องมีเพื่อนอยู่ด้วย พระพุทธเจ้าก็ต้องบัญญัติสิกขาบทให้ภิกษุณีสงฆ์ตั้งภิกษุณีสูป่อันมาเป็นเพื่อนให้อยู่ได้อย่างนี้เป็นต้น

ในแง่ชีวิตพรหมจรรย์ที่ว่าต้องพร้อมที่จะอยู่ป่าอยู่เขาคนเดียว และจาริกไปได้ทุกหนทุกแห่ง ในแง่ภาวะเพศหญิง

๑๙๙๓ ไปจัดการประชุมที่ศรีลังกา ปากฎาว่าพื้นที่หลังจากเราเลิกประชุม ก็มีคนที่ให้ที่ดินสร้างศูนย์ฝึกภิกษุณี ทำให้เมฆิที่ศรีลังกาเริ่มต้นตัวและเริ่มบวช ข้อสำคัญคือพระสงฆ์ของศรีลังกาเล่นด้วย พระสงฆ์ของเขามีส่วนหนึ่งที่เห็นว่าเรื่องนี้เป็นความถูกต้องที่ต้องสนับสนุน เพราะว่าโลกข้างนอกมันพัฒนาไปไกล

อาตมาเปรียบเทียบกับศรีลังกากับเมืองไทยว่า ทำไมภิกษุของเขาดึงดูดความก้าวหน้ากว่า เพราะว่าเขาสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ ทำให้ภิกษุสามารถอ่านข่าวสารจากต่างประเทศและเข้าใจว่าประเด็นเรื่องผู้หญิงจะเป็นปัญหาที่กระทบโดยรวม พระภิกษุเขาจึงเริ่มให้การสนับสนุน เมฆิในศรีลังกาที่เริ่มบวชของในปี ๑๙๘๖ ก็ได้เริ่มจัดการบวชของโดยการช่วยเหลือของคณะภิกษุสงฆ์จากเกาหลี ๑๙๘๘ ขึ้นบวชให้ที่พุทธคยา ตอนแรกบวช ๑๐ รูป และไปบวชที่พุทธคยา ๒๐ รูป เสร็จแล้วกลับไปบวชของที่ศรีลังกา

ในขณะนี้เครือข่ายของภิกษุณีได้โยงใยไปที่ไหนบ้าง

เวลานี้ในอเมริกาก็มีลักษณะเด่นของพุทธศาสนาในอเมริกา คือมีผู้หญิงเข้าร่วมในลักษณะของการเป็นพระ

ก็ไม่เหมาะเท่าเพศชาย และกลายเป็นปัญหาหนัก ทำให้ฝ่ายพระภิกษุต้องเป็นกังวล พลอยห่วงด้วย

ตามปกติภิกษุกับภิกษุณีเดินทางไกลไปด้วยกันไม่ได้ ถ้าไปด้วยกันชาวบ้านก็เพ่งมอง เพราะมีพระผู้หญิงพระผู้ชายชาวบ้านเขาก็มองว่าเป็นแฟนกันหรืออะไร เพราะชีวิตนักบวชนั้น คนอื่นก็รับรู้กันอยู่แล้วว่า นักบวชไม่ว่าศาสนาไหนก็ถือว่าต้องอยู่พรหมจรรย์ พอมีภิกษุณีขึ้นมาก็แปลกแล้วไม่เข้าตาเขา ที่นี้พอเดินทางไปด้วยกันคนก็เพ่งก็จ้องว่า เอ๊ะ! พระในศาสนานี้มีภรรยาด้วยนะ อะไรวะอย่างนี้

มีเรื่องที่พระภิกษุกับพระภิกษุณีเดินทางเป็นคณะไปด้วยกัน ผู้คนพากันมาดูและล้อเลียน ทำให้พระพุทธรเจ้าต้องบัญญัติสิกขาบท กันไม่ให้ภิกษุและภิกษุณีเดินทางร่วมกัน แต่พอเดินทางแยกกัน เมื่อไปเฉพาะภิกษุณีแม้จะหลายรูปก็ถูกข่มเหง ก็ต้องมีพุทธานุญาตว่า ไม่ให้เดินทางด้วยกัน เว้นแต่เดินทางไกล ที่มีภัยอันตรายอย่างนี้เป็นต้น อย่างน้อยก็เป็นปัญหาที่เพิ่มขึ้นในการที่จะทำงานพระศาสนา

การเป็นอาจารย์ ในทิเบตตอนนี้บวชแค่เณร ต้องมาบวช ภิกษุณีสงฆ์จากไต้หวัน

ที่อาตมาประหลาดใจมากก็คือเมื่อตอนที่เรจัดงานที่ธรรมศาสตร์ปี ๑๙๙๑ มีสามเณรมาจากยูโกสลาเวีย ที่เราไม่นึกว่าจะมีกลับมา คือเมื่อศาสนาพุทธเผยแผ่ไปที่ไหน การตอบรับมันเป็นการตอบรับทั้งผู้หญิงและผู้ชาย มันจะต้องเกิดคำถามขึ้นเองว่า เอ๊ะ...นี่เราบวชได้ไหม ถ้าหากว่าเราสนใจจริง ๆ ถ้าหากว่าเราต้องการที่จะถวายชีวิตจริง ๆ

อิตาลี ฝรั่งเศส เยอรมันก็มี แม้กระทั่งในรัสเซียที่ล่มสลายไปแล้ว ที่ไต้หวันจะบวชป็นิ่งคนเดียว ผู้ที่จะบวชก็จะสมัครบวชเอาไว้แล้วกับบวชทีเดียว แต่ละปีมีผู้หญิงบวช ๗๐๐ คน ผู้ชายบวชประมาณ ๓๐๐-๔๐๐ คน อาตมาจะไม่ด่วนสรุปว่าผู้หญิงศรัทธามากกว่า มันไม่ใช่...มันเป็นเหตุผลทางวัฒนธรรมที่ลูกผู้ชายจะต้องดำเนินกิจการค้าต่อจากครอบครัว เพราะฉะนั้นผู้ที่จะมีโอกาสบวชได้ง่ายกว่าก็จะเป็นผู้หญิง เพราะฉะนั้นเวลานี้ผู้หญิงบวชมากกว่าผู้ชาย ในไต้หวันแต่ละปีผู้หญิงจะบวชมากกว่า ที่นี้ตามสายจีนผู้ที่บวชแล้วก็จะไม่สึก คนที่เข้าบวชก็จะเป็นคนที่ตัดสินใจดีแล้วว่า จะอุทิศชีวิตจริง ๆ เพราะฉะนั้นการทำงานของภิกษุและภิกษุณีสงฆ์ไต้หวัน จะเป็นการทำงานที่อุทิศตัว ซึ่งมีคุณภาพ

ขอย้อนอีกนิดว่า ที่ว่าไม่ให้ภิกษุณีว่าภิกษุ ในอรรถกถา ท่านอธิบายว่า ไม่ใช่ตั้งตัวเป็นเจ้าเป็นนายหรืออะไรทำนองนั้น ถ้าจะพูดเชิงตำหนิหรือแนะนำก็พูดแบบให้เกียรติ เช่น ภิกษุทำอาการไม่สำรวม ภิกษุณีก็อาจจะพูดว่า พระผู้ใหญ่ที่เป็นที่เคารพนับถือ ท่านไม่แสดงอาการอย่างนั้น...แต่ถึงฝ่ายภิกษุก็มีวินัยบัญญัติว่าภิกษุที่จะบวชแล้วให้อาพาภิกษุณีต้องได้รับการแต่งตั้งจากสงฆ์

ภิกษุณีสงฆ์นั้นเกิดขึ้นทีหลัง เป็นของใหม่ ก็ให้ปฏิบัติไปตามวินัยของภิกษุ เพราะบัญญัติไว้แล้ว แต่เมื่อภิกษุณีมีเรื่องใหม่ ๆ ขึ้นมา ก็ทรงบัญญัติสิกขาบทใหม่เป็นข้อ ๆ เพิ่มขึ้น

ตอนแรกที่ภิกษุณีมาฆังมากก็ไม่วินัยที่มีอยู่แล้วเป็นอย่างไร ก็ทรงให้ภิกษุเป็นผู้สวดปาฏิโมกข์ให้ฟัง ต่อมาก็มีปัญหาวาภิกษุมาสวดหลายครั้งเข้า คนก็ติเตียนภิกษุว่าอย่างนั้นอย่างนี้ พระพุทธเจ้าก็ตรัสห้ามไม่ให้ภิกษุมาสวดปาฏิโมกข์ให้ภิกษุณีฟัง และให้ภิกษุณีสวดเอง แต่ภิกษุณี

อยู่ในพระไตรปิฎกว่า ถ้าผู้หญิงบวชเป็นสามเณรได้ ๒ ปีแล้ว ภิกษุณี ผู้เป็นอาจารย์จะต้องบวชให้สามเณรผู้นั้นเป็นภิกษุณี ถ้าไม่ทำการบวชให้อาจารย์ของสามเณร ถือได้ว่ามีความผิด

การที่พระอาจารย์ปลุกดันเรื่องภิกษุณีเพราะมีเรื่องเฟมินิสต์อยู่ในใจหรือเปล่าครับ

ไม่มีเรื่องเฟมินิสต์ในใจเลย หลายคนจะตีตราว่าอาจารย์ฉัตรเป็นเฟมินิสต์ แต่จริง ๆ แล้วไม่เคยได้ศึกษาทฤษฎีเฟมินิสต์เลย อาตมาเริ่มต้นโดยการศึกษาพุทธศาสนา จึงพบว่าศาสนาพุทธเปิดกว้างมาก ไม่มีการกดขี่ผู้หญิงเลย ที่นี้ก็เลยมีคำถามว่าทำไมไม่บวชชี โดยความเป็นนักวิชาการ ทำให้เราศึกษาจนพบว่า ความเป็นชีไม่มีที่มา ถามใครว่าเป็นมายังไงก็ไม่มีใครรู้ หลักฐานเก่าแก่ที่สุดก็คือในสมัยอยุธยาเป็นหลักฐานที่ฝรั่งเศสเฝ้าเอาไว้ว่า เห็นผู้หญิงบวชโกนหัวนั่งชวาอยู่ในวัดส่วนมากเป็นผู้หญิงแก่ ๆ ที่ละทิ้งทางโลกแล้ว

สำหรับอาตมาเรียนมาทางพุทธ ศาสนา รูปแบบที่เราเห็นในพุทธศาสนาก็คือ การบวชเป็นภิกษุณี อาตมาไม่เห็นว่าเป็นแผนที่มันเป็นมายังไง ที่เลือกเป็นภิกษุณีนั้น หลายคนจะบอกว่าอาจารย์ฉัตร ดื้อรั้น ดันหัวรั้ง หัวแข็ง จะเอาอย่างนี้ให้ได้

ยังไม่วัฒนธรรมนิยมวิธีปฏิบัติ ก็ต้องให้ภิกษุสอนให้ อย่างนี้เป็นต้น

ตอนแรก ๆ ก็มีการปรับตัวอย่างนี้ คือเรื่องนี้เป็นของใหม่ที่ไม่เคยสำหรับสังคม คนก็ต้องเพ่ง ต้องจ้อง จะมีข้อตำหนิอะไรอยู่เรื่อย และภิกษุณีเองก็ไม่สบายใจ มีเรื่องเช่นว่า มีผู้ชายมาไหว้ ภิกษุณีก็ไม่สบายใจ เกิดความสงสัยว่านี่เรานิยติการไหว้ของบุรุษได้หรือเปล่า ก็ไปพูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็ตรัสว่าได้ อย่างนี้เป็นต้น นี่ก็อีกแง่หนึ่ง แต่ปัญหาระยะยาวก็คือภาวะชีวิตร่างกายที่ไม่เอื้อต่อการอยู่ป่ายุชชากริไปตามลำพัง

ขอให้หนักถึงสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อ พอตั้งขึ้นแล้วก็มีเรื่องราวที่ต้องเป็นห่วงเป็นกังวลอะไรเยอะ แต่เป้าหมายที่หาเอาละอย่ามัวแต่ยิงข้อปฏิบัติด้านสังคมเลย มุ่งไปที่การบรรลุมรรคผล อันนี้คือเหตุผลที่แท้

ข้อสำคัญอยู่ที่ความมุ่งหมายของการบัญญัติครุธรรมนี้ที่ตรัสว่า เพื่อป้องกันความอ่อนแอและภัยที่จะเกิดแก่

เราเป็นนักวิชาการที่เห็นวิธีคิดของนักวิชาการก็คือ ต้องคิดจากฐานที่มันมีที่มา แต่เมื่อนั้นไม่มีที่มา อาตมามาที่มาได้ แล้วเมื่อกี้ก็เป็นรูปแบบที่ไม่อยู่ในพระไตรปิฎก ในพระไตรปิฎกมีอยู่ ๒ รูปแบบ รูปแบบหนึ่งก็คือเป็นผู้หญิงหนุ่มสาวไม่ได้โกนหัวถือศีล เรียกว่า สาวิกา อยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๒ และก็มีอีกรูปแบบหนึ่งก็คือ การบวชเป็นเณร การบวชเป็นภิกษุณี

มีพระผู้ใหญ่บรูณาบอกว่าอาตมามาหัวแข็ง อาตมามาคิดว่า ถ้าหากเรายึดอยู่กับความถูกต้องแล้ว ใครเขาว่าเราหัวแข็งเราก็คงต้องยอมหัวแข็ง เพราะเราได้รูปแบบความคิดนี้มาจากพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ลุกขึ้นมาต่อสู้โครงสร้างในสมัยนั้น เรียกได้ว่าปฏิวัติสังคมเพราะว่ามันอยู่บนฐานความถูกต้องที่ทันทันธัมมาสัมพุทธะ อยู่บนฐานความถูกต้องที่ทันทันค้นพบสังฆธรรมอันนี้ สังฆธรรมที่ไม่ได้ถูกจำกัดโดยวรรณะ ไม่ได้ถูกจำกัดโดยเชื้อชาติ สีผิว และเพศ

เราจะอธิบายต่อสังคมถึงข้อแตกต่างระหว่างภิกษุณีกับแม่ชีอย่างไร

อาตมาจะบอกว่าแม่ชีไม่ใช่คณะสงฆ์ แต่เป็นผู้หญิงที่ถือศีล สมเด็จพระสังฆราชของบวรปัจจุบันบอกกับอาตมาว่าพุทธ

พระศาสนา เหมือนสร้างทำนบกั้นน้ำไหลบ่าล้น เราอาจจะวิ่งไปมองกันในเรื่องอื่น ๆ และคิดอย่างนั้นอย่างนี้เลยไป ขอให้พิจารณาจุดนี้กันให้ดี

เมืองไทยเป็นอย่างไรจะมีภิกษุณีเถรวาทีได้ไหม

ถาม: กลับมาปัญหาที่กำลังคุกรุ่นในปัจจุบัน ในเรื่องการบวชภิกษุณีในเมืองไทย มีผู้ที่พยายามบวชและทางฝ่ายเถรวาทีอ้างว่า เพราะเราขาดบุญอุปชฌาย์ของภิกษุณีด้านเถรวาทีมานานแล้ว ก็มีผู้ไปบวชเมืองจีนที่ได้หัวน ก็ไม่เป็นที่ยอมรับ และมีกลุ่มที่พยายามผลักดันให้มีการบวชภิกษุณีโดยใช้คำอ้างว่า “แม้แต่พระพุทธเจ้ายังอนุญาตให้สตรีบวชเลย แต่ทำไมทางมหาเถรสมาคมของประเทศไทยจึงไม่อนุญาต ทั้งที่มีผู้พร้อมที่จะบวช ซึ่งน่าจะอนุญาตได้” นี้ข้อหนึ่ง

และเขามองในแง่สังคมวิทยาว่า เพราะสถาบันศาสนา

บริษัทมี ๔ กลุ่ม ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา แต่แม่ชีไม่ใช่อุบาสิกา เพราะท่านปลงผม แต่ท่านก็ยังจัดอยู่ในอุบาสิกา เพราะไม่มีการบวช สิ่งแม่ชีเรียกว่าการบวชก็คือการรับศีล การที่แม่ชีไม่ได้บวชทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าการบวชกับแม่ชีไม่ได้บุญ ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ถูก เพราะแม่ชีก็คือคนที่รับศีลได้บุญเหมือนกัน แต่คนไทยจะยึดติดกับผ้าเหลืองมากกว่า เนื่องจากแม่ชีเองไม่มีการศึกษาและไม่มีฐานะทางสังคมที่จะสนับสนุน ถึงแม้ว่าเรียนไปแล้วอะไรไปแล้วยังเป็นคนกลุ่มน้อยอยู่

การเกิดขึ้นของภิกษุณีก็เหมือนกับว่ามีสินค้าในตลาดให้เลือกมากขึ้น เป็นประตูที่จะเปิดโอกาสให้ผู้หญิงใช้ชีวิตในการปฏิบัติธรรม และยกระดับพัฒนาชีวิตของตนเอง แต่แค่เข้ามาบวชอาตมามาคิดว่าไม่ได้ช่วยอะไร เมื่อผู้หญิงเข้ามาบวชแล้วมันก็ต้องมีฐานมารองรับคือมันต้องมีศูนย์ฝึกทั้งฝึกระยะสั้นและระยะยาว ต้องทำให้คนที่มาบวชเข้าใจก่อนว่าเป็นภิกษุณีหมายความว่าอย่างไร มีประวัติความเป็นมาอย่างไร มีข้อจำกัดอย่างไร มีพฤติกรรมสงฆ์อย่างไรที่เราจะต้องเรียนรู้

ยกตัวอย่าง มีคนนำอาหารเนื้อมาถวาย เราจะจัดการอย่างไรกับเขาเพราะวัดของเราเป็นวัดที่กินเจ เราก็ไม่ปฏิเสธ เรา

เปิดโอกาสให้กับผู้ชาย ฉะนั้นเด็กผู้ชายตามจังหวัดที่ยากจนด้อยโอกาส มีโอกาสเข้ามาฟังฟังศาสนา ได้เรียนหนังสือ ได้เติบโตในสังคมต่อไปได้ด้วยดี ในขณะที่ไม่มีสถาบันภิกษุณี ทำให้ผู้หญิงไม่มีโอกาสในเรื่องของการศึกษา เขาเปรียบเทียบว่าจำนวนภิกษุสงฆ์สองแสน เทียบแล้วก็เท่ากับเด็กผู้หญิงที่จะต้องไปทำอาชีพโสเภณี ถ้ามีสถาบันภิกษุณีในสังคม จะได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้มากขึ้นด้วย

ตอบ : อันนี้เกิดจากการจับเรื่องโน้นมาชนเรื่องนี่ จับจุดของเรื่องไม่ถูก การอนุญาตให้บวชภิกษุณี เป็นเรื่องของพระพุทธเจ้า คือต้องเป็นไปตามพุทธบัญญัติ มหาเถรสมาคมไม่มีอำนาจอะไรเลย มหาเถรสมาคมเป็นเรื่องบัญญัติใหม่ตามกฎหมายของบ้านเมือง แม้แต่สงฆ์ที่เป็นการปกครองแบบพระพุทธเจ้า พระภิกษุสงฆ์ก็ไม่มีอำนาจที่จะให้ภิกษุณีบวช และการที่บอกว่าเป็นเรื่องไม่มีอุปชฌาย์ ก็ยังไม่ถูก คือการบวชภิกษุณีสำเร็จด้วยสงฆ์ เช่นเดียวกับภิกษุเหมือนกัน เมื่อไม่มีภิกษุณีสงฆ์แล้ว จะบวชภิกษุณีได้

รับประทานเพื่อให้คนมาถวายได้บุญ อาหารที่เป็นวัตถุดิบ
เราก็นำไปให้กับผู้ที่ขาดแคลน หากเราเป็นคนอ่อนไหว ก็
จะว่าวัดของเรากินเจนำอาหารเนื้อมาถวายได้อย่างไร ถ้าทำ
อย่างนี้ในใจคนที่มาถวายก็เหี่ยวเลย

คนที่บวชแล้วจะทำอะไรบ่มบ่าอย่างที่เคยทำไม่ได้
ต้องคิดรอบคอบ เราไม่ได้ฉันทเพราะว่าเราชอบแต่เราฉันท
ให้คนที่มาถวายได้บุญ ที่ทำต่าง ๆ วัฏปฏิบัติต่าง ๆ ของผู้บวช
จำเป็นต้องสอนต้องเรียนรู้ต้องกะเกณฑ์ต้องปฏิบัติ

พระอาจารย์มองสถานภาพแม่ชีในเมืองไทยเป็น อย่างไร

ผลงานวิจัยบอกว่า ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของแม่ชี เป็นคนยาก
คนจนและมีความรู้แค่ ป.๔ มีวัตถุประสงค์อยู่อย่างสงบ
การจะไปดึงแม่ชีมารับใช้ทางงานสังคมงานทางพุทธศาสนาเป็น
เรื่องยาก เพราะมันผิดวัตถุประสงค์ของเขา ตอนนี้มีแม่ชี
หลายคนที่มีความรู้จบปริญญา ๙ แต่ว่ายังเกาะกลุ่มกัน
ไม่ได้ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นตอนนั้นที่อาตมามาคิดว่าดีก็คือวิทยาลัย
แม่ชีที่เรียกว่า มหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย

ที่นี่พอให้ปริญญา มันก็จะเป็นตัวเลือกอีกตัวหนึ่งของ
ผู้หญิงที่ไม่อยากแข่งขันในระบบมหาวิทยาลัยได้ ก็จะมาเอา

อย่างไร ไม่ใช่อยู่ที่ตัวอุปชฌาย์ อุปชฌาย์บวชไม่ได้หรอก
ถ้าไม่มีภิกษุณีสงฆ์ ถึงมีอุปชฌาย์ มีภิกษุณีรูปเดียวเป็น
อุปชฌาย์ ก็บวชใครให้เป็นภิกษุณีไม่ได้

เมื่อครั้งภิกษุสงฆ์ในลังกาหมด ลังการก็ต้องส่งทูตมา
ขอพระสงฆ์จากเมืองไทย เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลไปบวชให้
แก่คนลังกา ที่นี้ภิกษุณีสงฆ์ไม่มี แล้วเราจบวชภิกษุณีได้
อย่างไร ข้อสำคัญอยู่ที่นี้ เหมือนอย่างเมื่อพระเจ้าโคกสง
พระศาสนาพุทธมาตั้งพระศาสนาในลังกา พระมหินท์ก็นำ
คณะภิกษุมาก็บวชภิกษุลังกาได้ และตอนนั้นฝ่ายภิกษุณีก็
ต้องมีภิกษุณีสงฆ์ คือพระนางสังฆมิตตะเถรี นำคณะภิกษุณี
สงฆ์มา ฝ่ายภิกษุณีสงฆ์จึงบวชภิกษุณีได้ หมายความว่า
ต้องมีภิกษุณีสงฆ์ จึงจะบวชภิกษุณีได้ ต้องมีภิกษุสงฆ์จึงจะ
บวชภิกษุณีได้ ถ้าไม่มีภิกษุสงฆ์ แล้วใครจะไปบวชภิกษุณีได้ ก็
เหมือนกัน ปัญหามันติดอยู่ที่นี้ มันไม่ใช่เรื่องอุปชฌาย์และ
มหาเถรสมาคมอะไรเลย

ปริญญาที่นี้เพราะเมื่อจบปริญญาตรีที่นี้ ก็สามารถเอาไป
ทำงานข้างนอกได้ เป็นการยกระดับแม่ชีระดับหนึ่ง

มีปัญหาในสังคมไทยใหม่กับการที่เราเป็นภิกษุณี เพราะสังคมเราอาจจะยังไม่ยอมรับ

อาตมาไม่มีปัญหา (หัวเราะ) ตัวอาตมาเองไม่มีปัญหา
ถ้าหากเราเดินไปแล้วคนก็สงสัย ถ้าเขาใจกว้างหน่อย เขาก็
เข้ามาถามได้ว่า แต่งตัวอย่างไรแปลกอะไร เราก็ยินดีไป
คุยให้ฟัง แต่งตัวอย่างไรหมายถึงอะไร ซึ่งระดับชาวบ้านจะ
ยอมรับง่าย

พระอาจารย์จะพูดถึงคณะสงฆ์สักหน่อยไหมครับ เพราะว่า ค่อนข้างจะมีคณวิพากษ์วิจารณ์เยอะ ขณะนี้กำลังจะมีการออก พ.ร.บ.สงฆ์ฉบับใหม่ ออกมาด้วย

ตอนนี้ พ.ร.บ.ที่ติดขัดอยู่ก็คือ พ.ร.บ. ๒๕๗๑ เป็น
พ.ร.บ. คณะสงฆ์ ที่ห้ามไม่ให้พระสงฆ์บวชผู้หญิง ซึ่งจริง ๆ
แล้วมันขัดโดยพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า ที่เถรวาท
ยืนยันว่าจะต้องรักษาพระธรรมวินัยของเดิมไว้โดยไม่มีการ
แก้ไขและต่อเติม...อันนี้เป็นจุดสำคัญ

ถาม : แล้วที่พาไปบวชภิกษุณีสงฆ์ที่ได้หัวน ที่บวช
มาแล้ว ทางนี้ไม่ยอมรับนับถือ และค่อนข้างจะมองกันในแง่
เรื่องของการเมืองด้วย

ตอบ : ถ้าไปบวชแบบมหายาน ก็แน่นอนละ เรื่อง
การเมืองไม่ต้องไปเกี่ยวหรอก ก็เหมือนกับภิกษุมหายานนั้น
แหละ ภิกษุเถรวาทก็ไม่รับเหมือนกัน ใช่ไหม ไม่ต้องไปถึง
ได้หัวนหรอก พระมหายานในเมืองไทยก็ถือว่าเป็นมหายาน
พระสงฆ์เถรวาทจะไม่นับท่านเป็นเถรวาทได้อย่างไร เป็นเรื่อง
ธรรมดา

ถาม : ทางนครปฐมที่มีเรื่องท่านสังฆนิเวศมัย เทาที่
จำได้ ท่านเองก็อ้างว่าท่านบวชในสายเถรวาทมาจากได้หัวน

ตอบ : ก็นั่นสิ ขอให้มองเป็นเรื่องตรงไปตรงมาตาม
ธรรมดา อยู่ ๆ ถ้าพูดขึ้นมาเลย ๆ จะให้ทางนี้ยอมรับได้ไหม
ว่า ภิกษุณีที่สืบมาไม่ได้หัวนเป็นสายเถรวาท อย่างน้อยท่าน
ก็ต้องตั้งข้อระแวงไว้ว่า ดินแดนได้หัวนมีแต่พุทธศาสนา

แล้วการที่ออก พ.ร.บ.สงฆ์โดยห้ามไม่ให้พระภิกษุบวช ผู้หญิงนี้ไม่ใช่การต่อต้านหรือ มันไม่ใช่การแก้ไขหรือมันผิด โดยหลักของพระธรรมวินัย ตอนนั้น พ.ร.บ.ก็เลยไปขัดต่อหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ว่า ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพที่จะปฏิบัติ หลักศาสนาได้เหมือนกันหมด

อาตมาไปถามผู้พิพากษาท่านก็ตอบว่า โดยปริยายแล้ว กฎหมายลูกจะเป็นโมฆะ เพราะฉะนั้น พ.ร.บ.ฉบับนี้ก็ถือว่า เป็นโมฆะไปแล้ว แต่ตอนนี้พระยังไม่รู้พระก็เลยยังไม่กล้า บวช เพราะเป็นพระที่ได้รับการแต่งตั้งจากมหาเถรสมาคม มัน เป็นเมืองขึ้นกันมาอย่างนี้

ศาลรัฐธรรมนูญจะพูดได้ว่า พ.ร.บ.อันนี้เลิกไปแล้วก็ ต่อเมื่อมีการฉีดยา เช่น หลวงพ่อ ก. บวชนางสาว ข. เป็น ภิกษุณีแล้วมีคนโต้แย้งขึ้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญว่าหลวงพ่อกทำผิดต่อพ.ร.บ.ลูก ศาลรัฐธรรมนูญก็จะตีความว่า พ.ร.บ. ฉบับนั้นเป็นโมฆะ ซึ่งขณะนั้นกรรมการศาลนิกายินนิกราน ว่า เรื่องของสงฆ์นี้ให้สงฆ์จัดการกันเองแล้วไม่เกี่ยวกับ กฎหมายบ้านเมือง ซึ่งอาตมาคิดว่าไม่ถูกต้อง เพราะพระ- ธรรมวินัยได้ระบุว่า สิ่งใดก็ตามที่สงฆ์ถือแล้วไปขัดต่อหลัก กฎหมายบ้านเมือง ให้อนุโลมตามกฎหมายบ้านเมือง

มีอีกวิธีหนึ่งก็คือ การเข้าชื่อกันและส่งเรื่องขึ้นไปยัง

มหายาน ภิกษุสงฆ์ที่เป็นมหายาน แล้วจะไปยอมรับภิกษุณี ท่านก็ได้อย่างไร มันก็เป็นธรรมดา ไม่ใช่เฉพาะไม่ยอมรับ ภิกษุณีหรอก ภิกษุก็ไม่รับ ก็ได้แต่รับในแง่ที่ว่านี่เป็นภิกษุ มหายน เมื่อเป็นภิกษุณีท่านก็ยอมรับไม่ว่านี่เป็นภิกษุณี มหายน ก็ว่ากันไปตามเรื่อง ตรงไปตรงมาอยู่แล้ว

เมื่อมาจากแดนมหายาน ถ้าบอกว่าเป็นภิกษุณีเถรวาท ก็อย่าเพิ่งให้ท่านต้องยอมรับทันที ก็ต้องให้อีกท่านก็ต้อง สืบสาวราวเรื่องที่ขึ้นมาให้ชัดก่อน นี่ก็เป็นเรื่องธรรมดา

ในกรณีที่ว่าถ้าเป็นภิกษุณีสายเถรวาทจริง แต่ภิกษุสงฆ์ ในได้หัวนมแต่มหายาน ภิกษุณีซึ่งบวชในสงฆ์สองฝ่าย ก็กลายเป็นบวชกับภิกษุสงฆ์มหายาน ความเป็นเถรวาทก็แปร ไปเสียอีก จะนับว่าเป็นภิกษุณีเถรวาทครึ่ง มหายนครึ่งหรือ อย่างไร แค่นี้ก็ต้องเห็นใจท่านที่จะต้องวินิจฉัยแล้ว ว่าคง ลำบากใจไม่น้อยเลย

ถ้ามีภิกษุณีสงฆ์เถรวาทจริงก็ถือว่าดีไปขั้นหนึ่ง แต่เมื่อ เรื่องเกิดขึ้นท่านก็ต้องถือในขั้นต้นว่าเป็นภิกษุณีมหายานไว้

ศาลรัฐธรรมนูญ แต่อาตมาในฐานะคนบวช อาตมาคิดว่า ไม่เหมาะสมกับนักบวชที่จะไปทำเรื่องเช่นนั้น แต่ถ้าเป็น ลูกศิษย์หรือคนทั่วไปที่เห็นว่าเรื่องนี้เป็นสิ่งไม่ถูกต้อง ก็ สามารถเข้าชื่อกันเพื่อเสนอศาลรัฐธรรมนูญได้

ตอนนี้ก็อาตมายังไม่ได้คุยเรื่องนี้กับใคร เพราะว่าเรา ยังเป็นตัวคนเดียวอยู่ มันยังไม่เกิดเป็นคณะ ต่อเมื่อมันเกิดเป็น คณะขึ้นมามันก็มีโอกาสที่จะพัฒนาไปได้ ตอนนี้อาตมารู้สึก ว่าสังคมให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ซึ่งถ้าสังคมให้การต้อนรับ อย่างดี กระบวนการต่าง ๆ ก็อาจจะตามมาในไม่ช้า

การอุปสมบทเป็นพระภิกษุณีของพระอาจารย์ มี ปัญหาในด้านของคณะสงฆ์หรือเปล่าครับ

ถ้าเขามีกิจงามตัวเอง แต่อาตมาไม่มีเพราะเราเป็นพระ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบมาตลอด เราไม่ได้ออกไปเรื่อยไปแย่ง ครีธาชาวบ้านจากพระภิกษุ เราจำกัดอยู่ในวัด ถ้าหากโยม ครีธาทำให้เข้ามาวัด เช่น เส้นนี้มิใช่พระบิณฑบาตอยู่แล้ว เรา จะไม่บิณฑบาตซ้ำ ซึ่งเราจะมีตรงวังตรงจุดนี้มาก เพราะบาง ที่มันกลายเป็นปัญหาของผลประโยชน์ ซึ่งถ้าหากเราวางตัว ตรงจุดนี้ มันก็ไม่น่าจะมีปัญหา ถึงเราจะมีหลายรูปขึ้นมา แต่ เราปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ อาตมาว่าไม่สามารถที่จะเป็นปัญหาได้

ก่อน ก็เป็นธรรมดา มันตรงไปตรงมา ก็ต้องให้ความเป็นธรรม แก่ท่านด้วย

ถาม : ในประเด็นนี้ ถ้าผู้หญิงไทยยอมรับสภาพ คือยอมรับเป็นภิกษุณีสงฆ์ของมหายาน ก็น่าจะเป็นทางออก ได้

ตอบ : ก็เป็นทางออกหนึ่ง เราก็ต้องมาตกลงว่าจะ เอาอย่างไร

ถาม : ต้องมีการสืบต่อไปอีกไหมครับ ว่ามีการขาด ช่วงของภิกษุณี

ตอบ : อันนี้ก็เป็นหน้าที่ของนักประวัติศาสตร์ หรือ ชาวพุทธที่จะต้องสืบสวนทางประวัติศาสตร์ว่า ภิกษุณีสงฆ์ใน ได้หัวนมแล้วสืบมาอย่างไร เป็นภิกษุณีสงฆ์สายเถรวาทแท้จริง ไหม ถ้าหากว่าสืบได้ชัด ทางนี้ยอมรับได้ ก็หมดเรื่อง แต่ก็ ต้องพิจารณาในแง่ว่าได้หัวนมไม่มีภิกษุสงฆ์เถรวาท ที่จะบวช

มีแต่จะช่วยแก้ปัญหาสำหรับคณะสงฆ์เท่านั้น อยู่กับปัญหาสังคมไม่ได้ ไหว้จะมีผู้หนึ่งที่สละทางโลกแล้วก้าวเข้ามาช่วย พระศาสนา รับใช้สังคมคณะสงฆ์น่าจะยินดี

อาตมาอยากจะทำความสามารถของตนเองถวายคณะสงฆ์ อยากจะปวารณาตนเองรับใช้คณะสงฆ์ คณะสงฆ์เองก็ควรที่จะเข้ามาจัดการเองโดยการสร้างกรอบขึ้น เช่น ให้มีคุณสมบัติอย่างนี้ จะต้องฝึกฝนมาอย่างนั้น อาตมามองว่าปัจจุบันคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ที่มีประสบการณ์ จะไม่พอใจที่จะบวชเป็นแม่ชี เพราะสถานภาพแม่ชีต่ำกว่าผู้หญิงธรรมดา เรียกได้ว่าต่ำกว่าอุบาสิกา เท่าที่อาตมาได้ลองคุยกับคนส่วนมาก เขาจะไม่พอใจที่จะบวชเป็นแม่ชี อาตมาคิดว่า คนรุ่นใหม่จะแสวงหารูปแบบใหม่ให้กับตัวเอง

สภาพกฎเกณฑ์ต่างๆ ขณะนี้ จะสามารถด้านกระแสนการเกิดขึ้นของพระภิกษุณีได้หรือเปล่าครับ

อาตมาว่าไม่ได้ อาตมาไม่ใช่คนแรกที่บวช หลวงย่าเป็นคนแรก และนับตั้งแต่จุดนั้นจนถึงจุดนี้ มีหลายคนมาก มีหลายคนไปบวช เขาก็แสวงหาทางออกไปทางอื่นไปบวชต่างประเทศ ที่ไต้หวัน ที่อเมริกา ที่พุทธคยาก็มี ในเมืองไทยเท่าที่อาตมาได้ทราบก็มีประมาณ ๔-๕ รูป ซึ่งเขาปฏิบัติธรรม

ภิกษุณีเถรภาพในขั้นตอนนี้ให้ครบสองฝ่าย แล้วจะยุติอย่างไร ก็ว่ากันตรงไปตรงมา อย่าไปยกอันโน้นมาปนอันนี้ให้มันยุ่ง ไม่ต้องไปพูดถึงภิกษุณีเลย ภิกษุณีเหมือนกัน เราก็ยังมีภิกษุสาเถรภาพ และภิกษุมหายาน

ถาม : แล้วอย่างที่บัญญัติไว้ว่า พระอุปัชฌาย์ของภิกษุณีที่เรียกว่า ปวัตตินี ที่ว่าสามารถบวชได้แค่ปีละองค์แล้วก็ต้องเว้นไปอีกปีหนึ่ง ถึงจะบวชได้ใหม่อีกองค์หนึ่ง อย่างนี้คิดว่าน่าจะเป็นพระพุทธรูปองค์ที่จะคุมกำเนิดนะครับ

ตอบ : ก็อาจจะอย่างนั้น คือไม่ต้องการให้มีมาก คล้ายว่าทำให้การบวชภิกษุณีนั่นเป็นไปได้น้อย อันนี้คงต้องมองในแง่ของสังคม คือเป็นปัญหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทางสังคม

ถาม : คือท่านต้องการที่จะให้สูญพันธุ์ไปโดยปริยายหรือเปล่า

เฉพาะตัวคือเขาอยู่เงียบ ๆ และก็ไม่ได้ออกมาทำอะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

พูดได้ไหมว่าถ้าหากคณะสงฆ์ไม่เข้ามาจัดการให้มีคุณภาพ ก็อาจจะเป็นปัญหาในอนาคต

ได้...อาจจะเป็นปัญหาได้ในอนาคต หรือถ้าหากไม่ช่วยเหลือเราก็ยิ่งจะต้องเข้มแข็ง ซึ่งถ้าใครเข้ามาบวชในสำนักเรา เขาก็มั่นใจว่าจะฝึกฝนเขาได้ แต่อาตมาก็ไม่สามารถควบคุมข้างนอกที่บวชเองได้ เพราะเขาไม่สังกัดอยู่กับเรา ถ้าเขาเข้ามาที่วัดเรา เราก็สามารถฝึกให้เป็นคนที่มีความประพฤติ

เคยคุยกับคณะสงฆ์เรื่องโอกาสที่จะเป็นได้ไหม

ตอนนี้ก็ยังไม่ได้คุย เพราะว่าเรายังเป็นตัวคนเดียวอยู่ มันยังไม่เกิดเป็นคณะ ต่อเมื่อมันเกิดเป็นคณะขึ้นมา มันก็มีโอกาสที่จะพัฒนาไปได้ ตอนนั้นเรารู้สึกว่าสังคมให้การต้อนรับเป็นอย่างดี ซึ่งถ้าสังคมให้การต้อนรับอย่างดี กระบวนการต่างๆ ก็อาจจะตามมาในไม่ช้า

พระอาจารย์เคยไปในงานที่มีการนิมนต์พระภิกษุสงฆ์ไปด้วย และไปเจอการแบ่งแยกระหว่างพระ

ตอบ : อันนั้นก็ต้องพิจารณากันอีก อาตมาคงตัดสินไม่ได้ แต่พูดได้ว่าเป็นข้อที่ควรตั้งข้อสังเกตอย่างหนึ่ง

แม่ชีที่เรามีอยู่แล้วช่วยกันส่งเสริมขึ้นมาจะดีไหม

ถาม : ในเรื่องของสถานภาพแม่ชีละคะ

ตอบ : อันนี้อาตมาเห็นด้วยว่าควรจะเปิดโอกาสให้กับผู้หญิง ในสังคมไทยที่เป็นมา เมื่อภิกษุณีสงฆ์ไม่มี ในเมื่อเรามีปัญหากันอยู่ว่า เราจะมิภิกษุณีสงฆ์ขึ้นมาได้อย่างไร เพราะวินัยมีข้อกำหนดอยู่ว่าภิกษุบวชก็ต้องมีภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีถึงแม้จะต้องให้ภิกษุสงฆ์ยอมรับด้วย แต่อย่างไรก็ตาม จุดเริ่มต้นต้องมีภิกษุณีสงฆ์ ที่นี้ในเมื่อเรายังหาภิกษุณีสงฆ์ไม่ได้ ในสังคมไทยก็จึงยังไม่มีภิกษุณี

ทีนี้จะทำอย่างไร ที่จะให้โอกาสแก่สตรี โบราณก็หาทางออกโดยเป็นอนาคกริก เป็นอุบาสิกาผู้หมั่นภาวนาวิชาศีลที่เรียกเป็น แม่ชี แต่ในสังคมโบราณ สังคมเป็นไปอย่าง

ภิกษุสงฆ์กับภิกษุณีหรือไม่

มันยังไม่ไปถึงจุดนั้น คนไทยอาจจะยังไม่เข้าใจว่าจะเอาเราไปนั่งไว้ตรงไหน อย่างเราเป็นเถรวาทก็จะเอาเราไปนั่งต่อท้ายเถรวาทซึ่งไม่ใช่ สมมติว่ามีพระภิกษุสงฆ์ ๕ รูป มีเถรวาท ๕ รูป อาตมามาหนึ่งเทียบเท่ากับพระภิกษุ เพราะอาตมาเป็นตัวแทนของพระภิกษุนี้สงฆ์

อาตมาคิดว่าการเกิดภิกษุณีสงฆ์เป็นการชะลอความเสื่อม ซึ่งปัญหาในสังคมเป็นปัญหาที่เยียวยาได้ ถ้าหากเรามีพลังของผู้หญิงเข้ามาช่วยโอบอุ้มคำจูน มันจะต้องคิดทั้งผู้ชายและผู้หญิง เช่น งานบางงานผู้ชายเก่งก็ให้ผู้ชายทำไป แต่ก็มีบางงาน ที่ผู้หญิงสามารถทำได้ดีกว่า มันสามารถแบ่งงานกันได้ งานเรามีมหาศาลเราจะไปห่วงงานไว้ทำไม

วัตรปฏิบัติของภิกษุณีที่นี้ปฏิบัติยังไปบ้างครับ

อาตมาก็จะตื่นเวลาตี ๕ ๑๕ นาที สวดมนต์ตอนตี ๕ ครึ่ง ทำวัตรเช้าแล้วก็นั่งสมาธิ แล้วก็ถวายอาหารเช้าตอน ๗ โมง ช่วงเช้าอาตมาจะให้เป็นเวลาที่จะตรวจสอบตัวเองว่า วัตรปฏิบัติของเราเป็นยังไง หลังจากนั้น อาตมาก็จะทำงานส่วนตัวซึ่งเป็นงานวิชาการที่เป็นงานเกี่ยวกับพุทธศาสนา หลังจากที่ทำวชมาได้เดือนหนึ่ง อาตมาก็ได้เขียนหนังสือขึ้นมา

หลวม ๆ เพราะเป็นชุมชนเล็ก ๆ จบในตัว ก็ไม่ค่อยมีปัญหา แต่ที่นี้พอเป็นสังคมใหญ่อย่างปัจจุบันขึ้นมา ก็มีกฎ กติกาสังคม มีกฎหมายอะไรต่างๆ สถาบันสังคมมีความซับซ้อน อาตมาว่าต้องมาตกลงกันจัดวางให้เหมาะกับยุคนี้ คือต้องตรงไปตรงมา ถ้าจบวชภิกษุณีก็ต้องให้มีภิกษุณีสงฆ์ ก็จบเท่านั้น ถ้าไม่มีภิกษุณีสงฆ์เราวชภิกษุณีไม่ได้ แต่เราอยากให้ผู้หญิงมีโอกาสได้ประโยชน์จากพระศาสนา ในภาวะที่ไม่ต้องยุ่งเกี่ยวกับเรื่องครอบครัว และภาระกังวลทางด้านชีวิตภายนอกของคฤหัสถ์ เป็นผู้ไม่ครองเรือน เราจะวางหลักเกณฑ์อย่างไร เราก็มาตกลงกัน

อันนี้คิดว่าตรงไปตรงมาดีที่สุด หมายความว่าตอนนั้นเรายังภิกษุณีสงฆ์มาวชภิกษุณีไม่ได้ เรามาตกลงกันดีกว่าว่า สังคมของเราอยากให้โอกาสแก่ผู้หญิง เราจะทำอย่างไร แล้วเราก็จัดให้เหมาะสม ให้ได้ประโยชน์แก่ผู้หญิงตามวัตถุประสงค์ด้วย และไม่ผิดพุทธบัญญัติด้วย นี่เป็นวิธีที่น่าจะดีที่สุด ไม่ต้องมัวมาเถียงกันอยู่

เล่มหนึ่งชื่อว่า การวชภิกษุณีสงฆ์ในศรีลังกา พอเพลก็รับอาหารเพลแล้วก็พักผ่อน หลังจากนั้นก็คุมงานดูแลวัดไปจนกระทั่งเย็นสวดมนต์เย็นตอน ๑ ทุ่ม อาตมาไม่รับกิจนิมนต์ เพราะว่าอาตมาคิดว่าเรามีวัดอยู่แล้ว ถ้าใครคิดจะทำบุญก็ให้มาที่วัด ซึ่งการทำสังฆกรรมการทำปาฏิโมกข์ที่นี้ เราก็ทำเหมือนปกติ

เหตุผลอะไรที่พระอาจารย์ไม่ออกบิณฑบาต

บอกตรง ๆ เจ็บเท้าเดินไม่ไหว แต่ถ้าหากพระท่านกำหนดไว้ว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำ เราก็จะทำ แต่เมื่ออาตมาได้ศึกษาดูแล้วไม่ใช่สิ่งที่กำหนดให้ทำ ไม่ใช่ข้อบังคับ แล้วอีกประการหนึ่งก็คือเรากินมังสวิรัติ เคยออกไปบิณฑบาตเหมือนกันและเราจะไม่ไปเส้นทางบิณฑบาตที่มีพระภิกษุสงฆ์บิณฑบาตอยู่แล้ว เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาทับวัดใกล้เคียง แต่ถ้าญาติโยมนิมนต์เราไปรับบาตรในที่ไกล ๆ ที่เราสามารถเดินไปได้เราก็จะไป

ภิกษุณีทั่วโลกมีแบบแผนหรือมีการครองจีวรเหมือนกันทั่วโลกหรือไม่

ไม่เหมือน ถ้าเป็นสายจีนจะใส่เสื้อป้าย เวลาทำพิธี

ถาม : แล้วระหว่าง ๒ ทางออก คือ การให้มีแม่ชีในเถรวาท กับการที่จะเปิดให้มีภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายมหាយาน อันไหนจะมีข้อดีข้อเสียมากกว่ากัน

ตอบ : ไม่ใช่เป็นทางออก ๒ อย่าง ที่จะต้องเลือกและไม่เกี่ยวกับการเอามาเปรียบเทียบกันเลย แม่ชีเป็นเรื่องที่เรามีอยู่แล้ว และได้อยู่แล้ว แต่เราก่อนข้างปล่อยปละละเลยไปเสีย ก็มาตั้งใจส่งเสริมจัดให้ดีขึ้นเลย ส่วนเรื่องภิกษุณีสงฆ์ฝ่ายมหายานที่ยังไม่มี ก็เป็นเรื่องที่จะพิจารณาเป็นอีกประเด็นหนึ่งต่างหากกัน ถ้าพูดว่าอย่างไรจะดี ก็ไม่ตรงประเด็น และจะเป็นปัญหาขัดแย้งนอกเรื่อง

เมื่อนำภิกษุณีฝ่ายมหายานเข้ามา ก็ต้องเอาหลักคำสอน ข้อยึดถือของฝ่ายมหายานมา แต่ถ้าวัดตั้งเป็นระบบของเราขึ้นมา ก็เป็นนิกายที่เรายอมรับว่าไม่ใช่อันที่พระพุทธเจ้าทรงตั้งไว้ แต่เป็นการเปิดโอกาสให้เท่าที่ช่องทางของธรรมวินัยมีอยู่ แล้วเราก็กว้างแนวปฏิบัติอะไรต่ออะไรให้เหมาะสม

จะมีจิวรครอง ถ้าเป็นสายทิเบตจะครองจิวรสีมะรุณ (MAROON) คือสีออกแดงแก่และใส่เสื้อแขนสั้น ถ้าเป็น ครีลังกาจะครองจิวรสีขมิ้น ส่วนอาตมาได้เลือกสีจิวรตาม อุปัชฌาย์ตามหลวงพ่อัมมโลก ตอนนี่ที่ครีลังกาจะมีความ แตกต่างกันก็คือว่า ถ้าหม่จิวรแบบเปิดไหล่ก็จะเป็นพระสยาม นิภาย ถ้าหม่คลุมปิดไหล่ก็จะเป็นพระนิภายอมรปุระ

พระอาจารย์มีความตั้งใจที่จะขยายแผนงานต่อไปอย่างไร

อาตมาคิดว่าต้องมีศูนย์ฝึกช่วงแรก ๆ ผู้ที่จะบวชต้องไปบวชต่างประเทศ เพราะภิกษุณีที่เป็นอุปัชฌาย์จะต้องบวชมา ๑๒ ปี อาตมาคิดว่ามีผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบที่อยากจะเข้ามาบวชเป็นภิกษุณี แต่ก็ยังมีอีกจำนวนมากมายไม่เข้าใจในหลักคำสอนอย่างถูกต้อง

ตอนนี้เราก็จะจัดอบรมและปฏิบัติธรรม ๓ วันคือ วันที่ ๕, ๖, ๗ พฤษภาคม วันนี้เป็นวัน ๒๘ อบรมตั้งแต่เช้าจน

ถาม : แม่ชีเกิดในสังคมไทยนานเท่าไร

ตอบ : คงเกิดนานมากแล้ว มีเรื่องเล่ามาตลอด ซึ่งแสดงว่าสังคมไทยเดิมก็มีวิธีการหาทางออกให้ผู้หญิง

ถาม : แม่ชีมาอยู่ตามวัดจะถูกมองว่าเป็นเหมือนคนรับใช้ และไม่สามารถจะรับผิดชอบได้ ไม่สามารถจะหาพิธีสังฆทานได้

ตอบ : แม่ชีนี้เรียกว่าอุบาสิกา แต่ก่อนผู้ชายก็มี เขาเรียก ผัวขาว ก็เหมือนกัน ไม่มีสิทธิอะไรพิเศษ หมายความว่าชีก็สืบมาจากโบราณ อย่างที่ฝ่ายชายก็มีพี่ขาวหรืออะไรทำนองนั้น ในแบบเดียวกัน ทั้งสองฝ่ายก็อยู่วัด เป็นอนาคา-ริก เป็นอุบาสก เป็นอุบาสิกา มีฐานะแบบเดียวกัน แต่ต้องการมีชีวิตแยกจากความเป็นคฤหัสถ์ เพื่อจะได้มีความหนักแน่น ปลีกตัวสงบมากขึ้น ก็มุ่งผลเพียงเท่านั้น ที่นี้สังคมมันเปลี่ยนไป เราจึงต้องบอกว่าควรจะทำอย่างไรให้เหมาะสม

ถึง ๓ ห่ม มีที่พักให้ และรับเพียงกลุ่มเล็ก ๆ เพียงแค่ ๓๐ คน จะมีลูกศิษย์มาสอนโยคะให้ แต่อาตมาจะเป็นผู้สอนธรรม อาตมาเคยคิดว่าจะนำเอาพระภิกษุเข้ามาช่วยอบรม แต่อาตมาอยากที่จะทำลายความยึดมั่นถือมั่นในผู้ช่วย อยากจะสอนว่าธรรมเป็นของกลางไม่มีการแบ่งเพศผู้หญิงเพศผู้ชาย ญาติโยมส่วนใหญ่ที่เข้ามา ก็จะเป็นลูกศิษย์ของอาตมา ส่วนมากได้ยินจากรายการวิทยุรายการทีวี ซึ่งที่วัดนี้เราจะสอนธรรม เราพูดคุยได้ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทย

นอกจากนี้เรายังมีโครงการบ้านสานตึกรักษ์ เป็นโครงการที่ช่วยเหลือผู้หญิงที่ด้อยโอกาสและประสบปัญหาในสังคม โดยอาตมาเริ่มต้นจากรับผู้หญิงที่ท้องแต่ไม่ต้องการจะทำแท้ง และต่อมาเราก็ขยายฐานไปดูแลผู้หญิงและเด็กที่ด้อยโอกาสในชีวิต เด็กที่มีปัญหาในชีวิต เราก็จะดูแลทำให้สามารถเดินต่อไปในชีวิตได้

ถาม : โอกาสที่จะเป็นภิกษุณีอย่างเถรวาทนี้ ตามวินัยเป็นไม่ได้ใช่ไหมคะ

ตอบ : ตามวินัย ถ้าไม่มีภิกษุณีสงฆ์ก็บวชภิกษุณีไม่ได้

ถาม : แต่ถ้าจัดขึ้นมาเองล่ะคะ

ตอบ : ก็เป็นของเทียม ไม่ใช่ของพระพุทธเจ้า ถ้าอย่างนั้นเราก็บวชพระภิกษุกันเองได้ ไม่ต้องบวชตามวินัยของพระพุทธเจ้า จะเอาอย่างนั้นหรือ

ที่จริง ถ้าเราจัดขึ้นมาเองเราก็เรียกชื่ออีกอย่างหนึ่ง ไม่ต้องไปปลอมของท่าน อย่าไปทับพุทธบัญญัติ มันไม่ดี ไม่ถูก ก็เหมือนลังกาเมื่อพระภิกษุหมดไปเขาก็ยอมรับว่า ภิกษุสงฆ์ของเขหมด เขาก็ต้องส่งทูตมาขอจากไทยไป ก็ไปมีสยามวงศ์ขึ้นมา แล้วก็ขอจากพม่า มีนิภายมรัมมะ และอมรปุระขึ้นมา เขาเคารพพุทธบัญญัติ ก็ไม่จัดภิกษุสงฆ์ขึ้นมาเอง

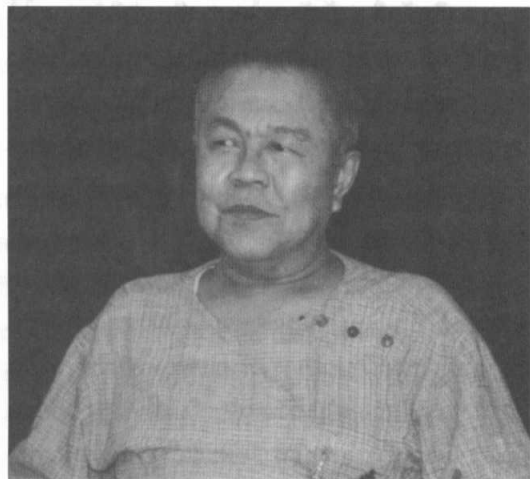

บางแง่มุมของ ส.ศิวัรักษ์ ต่อการบวชภิกษุณีไทย

อ.เจิมศักดิ์ : อาจารย์สุลักษณ์ศรีรับ ปกติคนจะบวชได้ พุทธศาสนาที่เข้มงวดกวาดขัน ว่าใครจะบวชได้บวชไม่ได้ ทำให้สังคมไทยมีผู้วิเคราะห์ว่าไม่ค่อยเข้มงวดนักกับชายที่จะบวช บางคนมาขานว่าเป็นอย่างนั้นหรือไม่เป็นภาษาบาลี แล้วเขาก็ตอบได้ก็จบบวชกันเลย บางคนก็เห็นเป็นโจรมา ไปขโมยของเขามาหรือบางคนพ่อแม่เห็นว่าลูกไม่ได้เรื่องเรียนหนังสือก็ไปไม่ได้ เอ็งไปบวชซะเถอะ อย่างนี้เป็นต้น แต่สังคมไทยทำไมสังคมไทยจึงพิถีพิถันกับเรื่องเพศ ถ้าเป็นสตรีไม่ได้ แต่ถ้าเป็นบุรุษจะปล่อยๆ

อ.สุลักษณ์ : ต้องแยกประเด็นให้ชัดเจนครับ เพราะเราไม่เคยมีภิกษุณี ภิกษุณีมาไม่ถึงเมืองไทย เราก็เลยตระหนักตกใจกลัวสิ่งซึ่งเราไม่รู้จักร ส่วนการเป็นบวชเป็นภิกษุ นั้น บางทีเราเลยเถิดไปนะครับ เช่นว่า จลองนาคอย่างมา กัน ฆ่าวัวฆ่าควายมาเลี้ยงพระ มันผิดทั้งนั้น อุปัชฌาย์อาจารย์ไม่ใส่ใจในเรื่องนี้ การบวชนั้นนะครับ ประการที่หนึ่งถ้าคุณอยู่ในสังคมพุทธ เข้าใจศาสนาธรรมพอสมควร การเปิดโอกาสให้บวชก็ไม่ยากนัก แต่ประเด็นของการบวชนั้นใช้คำว่าบวชเรียนนะครับ บวชแล้วต้องเรียนพระธรรมวินัยอย่างน้อย ๕ ปี ถึงจะพ้นนัลย

นัลยหมายความว่าต้องถือตามครุบาอาจารย์สั่งสอนอย่างเข้มงวดกวาดขันเป็นเวลา ๕ ปี ท่านถึงเรียกว่า นัลย-มุตตะกะ พ้นนัลยดูแล้วเองได้ สังคมไทยเราผิดพลาดอันนี้ครับ ระยะหลังมานี้อุปัชฌาย์อาจารย์ไม่ดูแลนวกะ พระก็เลยเลอะเทอะทุกวันนี้ ถ้าเราฝึกนัลย แม่คนบวชมาขี้ยาอะไรก็ตีถ้าฝึกกันอย่างจริง ๆ จัง ๆ แล้วฝึกได้ ดัดได้เป็นส่วนใหญ่ ถ้าดัดไม่ได้ฝึกไม่ได้ ก็ต้องให้เขาสึกไป อันนี้สำคัญนะครับ จะสังเกตเวลาบวช อุปัชฌาย์หรืออาจารย์จะให้ นัลย ๔

บิณฑบาตเป็นวัตร บังสุกุลจีวร อยู่โคนไม้ รากไม้ ฉันทอดด้วยน้ำมันตุนา นี่เป็นพื้นฐานใกล้เคียงได้บ้าง จีวรอาหารที่เขาถวายก็ได้ ใกล้เกลี่ยได้ แต่อีก ๔ ข้อ ชัดเจน

ตัดทอนจากแถบบันทึกเสียงรายการ “ขอคิดด้วยคน”

หัวข้อ “สตรีในพุทธศาสนา” ของ สอสมท.

วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔

เลยครับ อกรณียกิจ ๔ ข้อ จะต้องรู้วันบวชเลย เสพเมถุนไม่ได้ ลักทรัพย์ไม่ได้ ฆ่าคนไม่ได้ อวดอุตตริมนุสสธรรม ซึ่งไม่มีในตัวตนไม่ได้ อันนี้หมดเลย เรียนวันแรกเลย อื่นๆ นี่ใช้เวลา ๕ ปีจะครับ ฟังจิตใจ

คนบวชแตกต่างจากคนไม่บวช ต้องมีอุปชฌาย์ อาจารย์ ๕ ปีครับ เพราะบวช ๑.เปลี่ยนชื่อเลยนะครับ ไม่ใช่จิตสุมาลย์แล้วครับ สามเณริฐมนันทา ชื่อเก่าไม่มีแล้วนะครับ ๒.เปลี่ยนเครื่องแต่งตัวทั้งหมด เป็นคนใหม่ คนละคนเลยนะครับ และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือเปลี่ยนแนวคิดครับทั้งหมดจากที่คิดแบบฆราวาส ฆราวาสคิดจะอยู่ครองเรือน ฆราวาสคิดจะมีภักขีภริยา ฆราวาสคิดจะมีชื่อเสียง อยู่เพื่อตัดกิเลสของตัวเอง ตัดความเห็นแก่ตัวของตัวเองออก และเอื้ออาทรต่อสรรพสัตว์

อ.เจิมศักดิ์ : ถ้าสังคมไทยจะเถียงว่าที่ต้องการให้ผู้หญิงไม่ต้องบวช เราแบ่งงานกันทำเหมือนในเชิงเศรษฐศาสตร์ division labour แบ่งงานกันเลย ผู้ชายมีโอกาสบรรลุนิพพานไปเลย ผู้หญิงก็คอยรับใช้พระผู้บรรลุนิพพาน และผู้หญิงก็ประกอบงานงามไป ไม่ต้องบวช แบ่งงานกันเลย ถ้าคิดอย่างนี้ไม่ได้หรือครับ

อ.สุลักษณ์ : คิดแบบนี้ ไม่ได้คิดแบบพุทธ คิดแบบพราหมณ์ ที่เขาแบ่งไว้เลย คนชั้นนี้เป็นวรรณะกษัตริย์ เป็นหน้าที่ปกครอง วรรณะพราหมณ์มีหน้าที่เป็นปัญญาชน เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย คิดแบบนี้ครับ ค้ำขาย คิดแบบนี้ดูการทำงานกรรมกร ละแยะ หลังจากนั้นเป็นจิตตาลเลวที่สุด ทำงานที่ไม่มีใครเขาอยากทำ ชนชั้นชนเยี่ยอะไรพวกนี้เป็นต้น อันนี้คิดแบบพราหมณ์ครับ และเป็นที่น่าเสียใจ ความคิดแบบพราหมณ์เข้ามามีอิทธิพลในสังคมตะวันออกมากรรมทั้งเมืองไทยด้วย ผมว่าต้องกลับมาคิดแบบพุทธครับ ทุกคนมีพุทธภาวะที่จะตรัสรู้ได้ ทั้งผู้หญิงผู้ชาย ไม่ว่าลูกเจ้าลูกนายลูกโสเภณีลูกทาส มีสิทธิสภาพการตรัสรู้ได้เสมอกัน ต้องเข้าใจอันนี้ ถ้าเช่นนั้นแล้วถ้าเราเชื่อในพระบรมศาสดาต้องเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนเข้าถึงจุดสูงสุดคือตรัสรู้ หรืออย่างน้อยให้ดวงตาเห็นธรรม เพราะการบวชมีโอกาสดีกว่าไม่บวช เพราะฉะนั้นพวกเราที่เป็นฆราวาสต้องหาทางทุกอย่างเปิดโอกาสให้คนได้บวช และเมื่อท่านเหล่านั้นบวชแล้วเราต้องอุดหนุนท่านในทางอาวาสสถาน แต่อย่าไปสปอยล์ท่าน ขณะเดียวกันต้องดูแลท่านด้วย ถ้าท่านเป็น

สมัยเป็นอัครราชบัณฑิตต้องเล่นงาน ชี้นำด่าบ้าง อะไรวาง

อ.เจิมศักดิ์ : ถ้าเขาบอกว่าถ้าผู้หญิงไปบวชซะหมด ใครจะดูแลลูก ผู้ชายทั้งหลายก็ไม่ค่อยดูแล

อ.สุลักษณ์ : แล้วถ้าผู้ชายบวชซะหมดล่ะ ว่าไง ไร้พุดปัญหานี้ชวนทะเลาะนี่ครับ จะไม่มีผู้หญิงไปบวชหมด จะไม่มีผู้ชายไปบวชหมดนะครับ เปิดโอกาสให้คนได้บวช และคนที่บวชแล้วเขารับสภาวะของภิกษุเพศ ภิกษุณีเพศ สามเณรีเพศ สามเณรเพศ เขาก็ต้องสึกออกมา อย่าให้คนซึ่งเป็นอัครราชบัณฑิตอยู่ในพระศาสนา ให้คนตี ๆ ได้บวช แต่ควรเปิดโอกาสให้ทุกคนครับ อันนี้สำคัญมาก และในบางสังคมเขาเปิดโอกาสมาก ยกตัวอย่างสังคมอินเดียที่นั่น เด็กผู้ชายเกือบทุกคนบวช ในครอบครัวหนึ่งลูก ๔-๕ คนผู้ชาย เกือบจะเหลือไว้คนเดียว ๒ คน บวช ของเราก็น่าจะเหมือนกันครับ อย่างน้อยในบ้านจะต้องมีลูกชายคนหนึ่งบวชนะครับ เดียวนี้หลานก็หายไปแล้ว ตอนนี้น้ำบ้านเราพูดกันอย่างไม่เกรงใจมีเฉพาะลูกคนจนเท่านั้นที่บวช ลูกคนรวยก็ไม่นับถือศาสนาใหม่อีก ศาสนาเงิน

อ.เจิมศักดิ์ : ถ้าคนไม่มีลูกชายจะ...

อ.สุลักษณ์ : ก็นี่ไงเป็นโอกาสสำคัญเลย ตอนนั้นจะให้ลูกสาวบวช เมื่อลูกสาวบวชแล้ว สถานภาพของสตรีก็ดีขึ้นนะครับ เพราะการไปเป็นญาติพระศาสนาประเสริฐสุด ผ้ากาสาวพัสตร์เป็นผ้าที่พระพุทธเจ้าประทานเลยนะครับ ใครได้ห่มผ้ากาสาวพัสตร์ถือได้ว่าศากยบุตร ศากยธิดา

อ.เจิมศักดิ์ : อาจารย์จะอธิบายยังงี้ว่า เมื่อมีคนบอกว่าถ้าดูตามประวัติศาสตร์ของไทย ไม่มีภิกษุณี แปลว่าขาดแล้ว

อ.สุลักษณ์ : ประวัติศาสตร์ไทยเดิมก็ไม่มีพระภิกษุสงฆ์ มามีขึ้นเมื่อพระโสณะ พระอุตตระมาเผยแผ่พระศาสนาที่สุวรรณภูมิ ถอยหลังไปนะครับ ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดได้ โดยเฉพาะภิกษุณีสงฆ์ขาดไปจากลังกา มาไม่ถึงเมืองไทย แต่ลังกาเขาเคยไปบวชช่วยภิกษุณีที่เมืองจีนไว้ และเมื่อลังกาขาด จีนเขาก็มาอุดหนุนบูรณการให้ลังกามีขึ้น ไทยเองเราเคยรับลังกาวงศ์ เมื่อสมัย ๗๐๐-๘๐๐ ปีก่อน แล้วตอนนี้ก็ไปรับลังกาวงศ์มาได้ใหม่ในแง่ของภิกษุณี ผมไม่เห็นจะเสียหายอะไรเลย ต้องเข้าใจอันนี้

แต่อย่างไรก็ตามจะต้องตรวจดูพระธรรมวินัยให้รอบคอบอันนี้อันที่หนึ่ง สองการมีภิกษุณีนั้น ผมอยากจะพูดโดยเฉพาะท่านที่ต่อต้านให้มองเห็นว่าเป็นนิมิตที่ดี ทำไมในลังกาถึงมีภิกษุณีมากขึ้น ทำไมเทศศิลมาตามากขึ้น เพราะพระลังกาเลอะเทอะเหลวเลอะมาก ไปเล่นการเมืองกันถึงกับฆ่านายกรัฐมนตรี เวลานั้นถึงจนยกบางรูปบอกเลยพวกหมิฟฆ่าให้หมดเลย อันนี้มันผิดร้ายแรง วุ่นวายทางการเมือง การเมือง เมืองไทยเราไม่วุ่นวายทางการเมืองการเมืองอย่างลังกาละ แต่เมืองไทยเรามีจำนวนไม่น้อยวุ่นวายกับลัทธิบริโวกนิยม หาเงินหาทองกัน สนใจเศรษฐกิจดีและ ไม่ปฏิบัติตามแบบจิตสิกขา ไม่เจริญสมาธิภาวนา และที่สำคัญ ไม่เข้าใจโครงสร้างทางสังคมอันอยู่ศีลธรรมและรุนแรง

ที่สำคัญเพราะการจะแปลศีลพระพุทธานั้น ศีลไม่ได้แปลว่าเป็นคนดีคนเดียว ศีลหมายถึงความยุติธรรมในสังคมด้วย ทั้งยังโยงสู่กับความรุนแรงในสังคม นี่สำคัญนะครับ เพราะฉะนั้นเมื่อผู้หญิงเขาไปบวช ผมว่าพระของเราต้องปรับปรุงตัวเอง มิฉะนั้นเราจะด้อยไปทุกที เหมือนพระลังกาเวลานี้ถ้าไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจะอยู่ไม่ได้ละครับ เหมือนพระที่ได้หัวถ้าไม่ปรับปรุงจะอยู่ไม่ได้ ในได้หัวของพระต้องเริ่มปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดีขึ้น ในลังกาพระก็เริ่มปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดีขึ้น ผมเห็นว่าการมีภิกษุณีจะช่วยภิกษุสงฆ์ด้วย อยู่ตามเดิมไม่ได้แล้วครับ จะอมน้ำมนต์พ่นน้ำหมาก จมน้ำเอน เพลแล้วนอนต่อไปไม่ได้แล้วครับ ต้องเปลี่ยนแล้วครับ ผมว่าดี เป็นของดีที่จะช่วยให้เกิดสติปัญญา

อ.เจมคักดี : ผมฟังท่านอาจารย์สุลักษณ์ ความขัดแย้งทางความคิดเกิดขึ้นจากการให้เหตุผลต่างกันหรือเปล่า ฟังดูท่านอาจารย์สุลักษณ์นั้นคิดว่าน่าจะเห็นที่พุทธานุญาตเป็นหลัก แต่อีกฝ่ายหนึ่งเน้นเชิงวัฒนธรรม เชิงประวัติศาสตร์ว่าขาดแล้วเป็นไม่ได้ อะไรทำนองนี้

อ.สุลักษณ์ : คือถ้าพูดตรงไปตรงมา ถ้าเราจะถือพุทธต้องเน้นที่พระพุทธานุญาต ที่พุทธานุญาต วัฒนธรรมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ผมบอกแล้วไงวัฒนธรรมขุนแผนเลวร้ายมาก แต่เรามาสถาปนาพระขุนแผน อันนี้ไม่ใช่ของดี

อ.เจมคักดี : แต่วัฒนธรรมก็หล่อหลอมความคิดของผู้คน ว่าอะไรดี อะไรไม่ดี

อ.สุลักษณ์ : เราต้องเปลี่ยนครับ พวกเราผู้ชาย

เอาเปรียบผู้หญิงมานาน เราต้องเปลี่ยนครับ พวกเราที่เป็นคนชั้นกลางเอาเปรียบคนชั้นล่างมานาน จนบัดนี้รายได้ไม่ยอมเปิดเงื่อนไขให้เขา พวกที่ปากมูล เขาถูกรังแกมาขนาดไหน ต้องเปลี่ยนครับ ถ้าเราไม่เปลี่ยนอยู่ไม่ได้ เหมือนกันโลกทุกวันนี้ต้องเปลี่ยนมาชีวิตที่เรียบง่ายมากขึ้น ถ้าเราใช้พลังไฟฟ้าอย่างที่เราใช้กันมา ถ้าทุกคนมีรถยนต์กันหมดโลกพังครับ ต้องกลับมาซึ่งจักรยานสองล้อให้มากขึ้น เดินให้มากขึ้น อันนี้พระพุทธเจ้าทำตัวอย่างไว้แล้ว พระท่านกินน้อยกว่าเรา อยู่อย่างเรียบง่ายกว่าเรา ข้อเสียเมืองไทยเวลานี้ พระอยู่อย่างขมขาวส เราต้องเปลี่ยนอันนี้ เปลี่ยนจากวัฒนธรรมมหาพุทธธรรมครับ ไม่ใช่เปลี่ยนพุทธธรรมไปหาวัฒนธรรม

อ.เจมคักดี : อาจารย์สุลักษณ์ประเมินอย่างไรว่า ถ้าประเทศไทยมีภิกษุณีจะถือว่าเป็นการแบ่งเบาภาระพระสงฆ์หรือว่าเพิ่มปัญหา

อ.สุลักษณ์ : มันอยู่ที่การวางท่าทีนะครับ ถ้าวางท่าทีที่ถูกต้องอย่างที่ท่านเจ้าคุณพุทธเมธีอัครคุณจะช่วยเยอะเลยที่เดียวครับ เราอย่าลืมนะครับพวกเราผู้ชายหลายเรื่องเลยเราสอนผู้หญิงเขาไม่ได้ เราไม่เข้าใจเขา เห็นไหมครับ ทำไมถึงมีเจ้าแม่กวนอิม เจ้าแม่กวนอิมคือบุคลาธิษฐานของพระภิกษุณาคณะของพระพุทธเจ้า เพราะเวลาพูดถึงพระภิกษุณาคณะเราไม่เข้าใจ ก็ทำให้เป็นตัวบุคคลขึ้นมา ก็ทำให้เป็นผู้หญิงครับ เพราะผู้หญิงหรือพระภิกษุณาคณะพระพุทธเจ้านั้นสามารถจะเข้าใจความยากไร้ ความเดือดร้อนดีกว่าผู้ชายเช่นเดียวกันถ้าเรามีภิกษุณี ภิกษุณีจะช่วยปัญหาผู้หญิงได้มากเชียวครับ อย่าลืมนะครับเมืองไทยเวลานี้เราติดอันดับมีโสเภณีเป็นอันดับหนึ่ง โสเภณีเด็ก ถ้าเรามีภิกษุณีจำนวนพวกนี้จะลดลงฮวบเลย

อ.เจมคักดี : ถ้าเรามองในแง่บริหารละครับ ว่าแค่มีภิกษุสงฆ์นั้นก็ควบคุมยากอยู่แล้ว มีภิกษุณียิ่งควบคุมยากใหญ่

อ.สุลักษณ์ : อย่าไปมองในเรื่องควบคุมชีครับ ปัญหาคือมันอยู่ในอำนาจของรัฐ รัฐคิดอย่างเดียวคือควบคุมที่แล้ว ๆ มา การพระศาสนาเรียบร้อยดีงาม ก็เพราะวัดพี่บ้าน บ้านพี่วัด ในรอบ ๔๐-๕๐ ปีมานี้ เราทำลายบ้านเกือบหมดในทางพัฒนา คนชนบทหนีมาอยู่เมือง คนเมืองอยู่

ในสลัม หนีไปอยู่ต่างประเทศ วัดในต่างจังหวัดก็ร้างเยอะเยอะเลย มันต้องกลับดูอันนี้ครับ มันต้องกลับไปให้วัดที่บ้าน บ้านพี่วัด ภิกษุณีก็เช่นเดียวกันครับ ภิกษุณีบริษัทยุติกัน สามเถรีเกิดขึ้น พี่พระ พี่โยม พี่กันยายนี้อย่างนี้ครับ ไม่ใช่ควบคุมดูแล เป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน อื้ออาหารต่อกันและกัน ผมว่าอันนี้ครับที่เป็นวิธีที่เปลี่ยนพื้นฐานไม่จำเพาะเรื่องพุทธศาสนา เปลี่ยนพื้นฐานทางความคิดเกี่ยวกับสังคม เราเดินตามฝรั่งมากเกินไป

อ.เจมส์คัตตี : แล้วถ้าหากคนหันกลับมานับถือภิกษุณีกันมาก ๆ ภิกษุสงฆ์ไม่ด้อยลงหรือครับ

อ.สุลักษณ์ : อันนี้ก็จะช่วยไ้ครับ จะช่วยพระภิกษุสงฆ์ระมัดระวังตัวมากขึ้น ประพฤติปฏิบัติตนให้ดีขึ้น เหมือนอย่างเมื่อเกิดธรรมยุตใหม่ ๆ เกิดธรรมยุตใหม่ ๆ เราก็คิดว่ามหานิกายจะแย่แล้ว เปล่าครับ พระมหานิกายท่านก็ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวท่านเอง เดียวนี้ท่านไม่ด้อยกว่าธรรมยุตเลย โดยทั่ว ๆ ไป ไม่ด้อยกว่า

อ.เจมส์คัตตี : อาจารย์สุลักษณ์ครับ ในฐานะที่อาจารย์เห็นโลกมากกว่าใครที่นั่นอยู่ตรงนี้ อาจารย์จะอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไรต่อการคัดค้านการบวชในครั้งนี้ ถ้าเทียบเคียงกับการคัดค้านในอดีต

อ.สุลักษณ์ : การคัดค้านการบวชครั้งนี้เป็นการคัดค้านจากผู้ซึ่งกลัวการเปลี่ยนแปลง หรือไปเข้าใจพระพุทธรูปว่าถ้าเกิดไม่มีภิกษุณีพระพุทธรูปจะอยู่ได้ ๑,๐๐๐ ปี มีภิกษุณีพระพุทธรูปจะอยู่ได้ ๕๐๐ ปี ไปตีความตามพยัญชนะ ไม่ได้ตีในบริบทที่กว้างขวาง อันนี้ละครับ ผมว่าท่านเหล่านั้นมุ่งไปในทางนี้

อ.เจมส์คัตตี : แล้วตีกว้างขวางได้อย่างไร

อ.สุลักษณ์ : ตีอย่างกว้างขวาง คือต้องเข้าใจในเวลา นั้น คนซึ่งเป็นศัตรูต่อพุทธศาสนาเองไม่ใช่บ่อย เพราะพุทธศาสนาเป็นของใหม่ และการยกสถานภาพสตรีให้ขึ้นมาเท่ากับบุรุษนั้นก็เป็นเรื่องล่อแหลมมาก จะให้มันกับวชสตรีเข้ามาก็เป็นเรื่องที่เขาจับตามองกันมากเลยทีเดียว เพราะฉะนั้นถึงได้ตรัสอย่างนั้น ต้องเข้าใจว่าคำตรัสอย่างนั้นในเวลานั้น ไม่ใช่เวลานี้

แต่ขณะเดียวกันนะครับ เวลานี้อำนาจของคณะสงฆ์

สถาบันสงฆ์หลักของเราเนี่ย พุดกันอย่างไม่เกรงใจ อ่อนแอมาก กรณีธรรมกายเรายังทำอะไรเขาไม่ได้ ทั้งที่สมเด็จพระสังฆราชตรัสออกมาเลยนะครับว่า ตัวเจ้าสำนักนั้นหมดความเป็นพระ มีการโกงกิน คณะสงฆ์หลักยังทำอะไรไม่ได้

หรือกรณีของสันติอโศก พุดตรงไปตรงมาซะครับ เขาแพ้คดีทั้ง ๓ คาส แต่เขากียังดำรงอยู่ เพราะอะไร เขาก็มีคุณงามความดีของเขาเอง ซึ่งหลายต่อหลายเรื่องเขาก็มีคุณงามความดี ยิ่งกว่าสถาบันหลักของคณะสงฆ์ของเรา มีไม่ต้องพุดถึงนิกายอื่นที่เขามาเยอะเยอะครับ โยเร โชกาทักโก ร้อยแปดพันประการไม่พุดถึงศาสนาอื่น ซึ่งสถาบันหลักของเราไม่รู้จะทำอะไรเลย ยังปรับตัวไม่ได้เลย

เพราะฉะนั้นถ้าเผื่อเราเห็นว่าการบวชอย่างนี้ เอามาเป็นมุมมองให้เราปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อจรรโลงพุทธศาสนา นี่จะมีประโยชน์มาก แต่ถ้าจะใช้อำนาจอย่างที่เคยใช้มาในปี ๒๕๗๐ เมื่อสมเด็จพระสังฆราชเจ้าทรงสืบทอดสามเถรีสาระ บ้านเมืองก็เอาเข้าคุกบางขวาง อันนั้นเป็นการแสดงแบบอำนาจสมบูรณาญาสิทธิราช ไม่มีความชอบธรรม

สมเด็จพระสังฆราชเจ้าวัชรราชพิพิธนั้นท่านเป็นพระที่น่านำมาเคารพนะ แต่ในทางบริหาร หลายอย่างเราถือนคติผิด เช่นรับสั่งว่าเจ้าอาวาสจะออกกฎอย่างไรก็ได้ แม้ลูกวัดไม่ผิด โลกก็ได้ อันนั้นผมเห็นว่าไม่ตรงตามพุทธบัญญัติ

และเป็นที่น่าเสียใจนะครับเจ้าอาวาสหลายวัดยังถือคตินี้อยู่ ทำตัวเป็นเจ้าของวัด เจ้าอาวาสควรจะทำตัวเป็นกัลยาณมิตรกับลูกวัด เป็นศิษย์เป็นพ่อกันและกัน ไม่ควรจะทำตัวเป็นเจ้าของวัด.

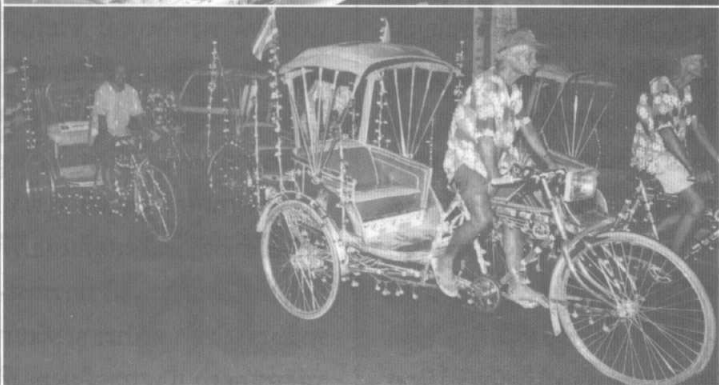
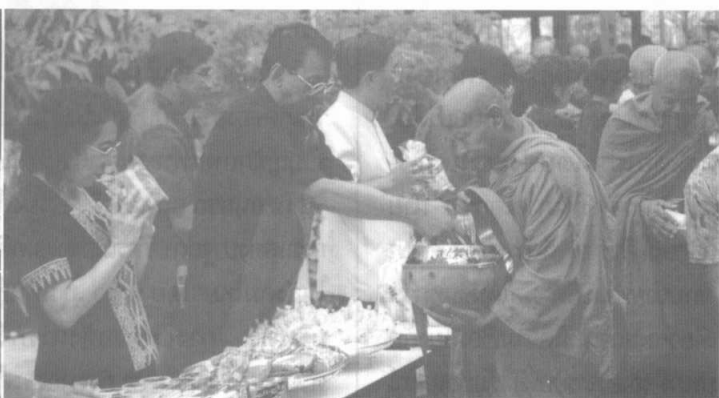

อามิสบูชา แต่ รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์

ธิดา วิวัฒน์สุระเวช

องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมของสหประชาชาติ (UNESCO) ได้ประกาศว่าปี ๒๕๔๓-๔๔ เป็นปีแห่งการฉลองชาตกาล ๑๐๐ ปี นายปรีดี พนมยงค์ ว่าเป็นบุคคลสำคัญของโลก ซึ่งจะสิ้นสุดในเดือนพฤษภาคมปีนี้ คณะ-

กรรมการจัดงานฉลองภาคเอกชนเห็นสมควรว่า น่าจะจัดงานสืบเนื่องต่อไปเป็นงานฉลองชาตกาล ๑๐๑ ปี นายปรีดี พนมยงค์ ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นชาตินิยมของอาจารย์ตั้งแต่วันที่ ๙-๑๑ พฤษภาคม บริเวณคุ้มขุนแผน

จุดมุ่งหมายของการจัดงานนี้ ต้องการปลุกโน้มน้าวสำนึกคนไทย ให้ตื่น ไม่กล้า ๆ กลัว ๆ หรือเกิดความลังเลสงสัยในเกียรติประวัติของอาจารย์ปรีดี และต้องการให้ผู้ที่ทำคุณกับประเทศชาติบ้านเมืองได้เป็นที่รู้จักแพร่หลาย ผู้ที่ถูกฆ่าตายหรือถูกโจมตีให้เสียชื่อเสียงควรได้รับการสรรเสริญ ปรากฏนามตามข้อเท็จจริง ตราบใดที่สามัญชนที่ทำคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติไม่ได้รับเกียรติให้เป็นที่แซ่ซ้องสรรเสริญ งานฉลองทำนองนี้ จำต้องจัดขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อเตือนสติคนไทยให้สำนึกในบุญคุณของบุคคลที่ทำคุณประโยชน์ต่อบ้านเมือง ด้วยการแสดงความกตัญญูกตเวทิตา

รายการกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อเป็นอาัมสนุชาครั้งนี้ เริ่มจากวันแรก พิธีบวงสรวงเคารพต่อแผ่นดินอยุธยา เปิดงานโดยนายอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานรัฐสภา อ่านสาส์นเชิดชูเกียรตินายปรีดี พนมยงค์ ปาฐกถาพิเศษ “งานฉลองนายปรีดียังคงมีต่อไป” โดยประธานคณะกรรมการจัดงานภาคเอกชน นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์ กิจกรรมทัศนศึกษา “ตามรอยท่านปรีดี” จัดให้มีขึ้นทุกวัน เทียวชมสถานที่ที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติของอาจารย์ปรีดี ได้แก่อนุสรณ์สถานปรีดี วัดพนมยงค์ วัดพนัญเชิง วัดมณฑลพิตร โรงเรียนอยุธยาวิทยาลัย เสวนาวิชาการเรื่อง “การกระจายอำนาจ : การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของภาคประชาชน ดำเนินรายการโดยชาญวิทย์ อ่วมฤทธิ์ ผู้ร่วมเสวนาคือ ดร.อนันต์ เหล่าธรรมาภรณ์ สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ สุรินทร์ กิจนิตย์ชีว์ นิเวศ

พันธ์เจริญวรกุล รายการภาคค่ำเป็นการแสดงของเยาวชนคนรุ่นใหม่ เพื่อสื่อชีวประวัติของอาจารย์ปรีดีให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างออกไป เป็นการแสดงละคร คือ *ผู้อาวุโสน์* ของกลุ่มพระจันทร์เสี้ยว และการแสดงลิเก *คนดีศรีอยุธยา* ของกลุ่มละครมะขามป้อม

วันที่สอง เสวนาเวทีชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดอาจารย์ปรีดี การแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้าน เสวนาวิชาการ “การศึกษา : แนวทางการพัฒนาการศึกษาด้านประชาธิปไตยอย่างมีคุณภาพสู่เยาวชน และชุมชนและการกระจายอำนาจ” วิทยากร ได้แก่ ทินวัตร มฤคพิทักษ์ ดร.รุ่ง แก้วแดง น.พ.ประเวศ วะสี รัชณี ธงไชย ดำเนินรายการโดยสุลักษณ์ ศิวรักษ์ การแสดงคอนเสิร์ตโดยศิลปินแอ๊ด คาราบาว มีผู้ชมมากกว่าพันคน

วันที่สามเป็นวันที่ ๑๑ ตรงกับวันเกิดของอาจารย์ปรีดี เริ่มด้วยพิธีทำบุญตักบาตรพระสงฆ์จำนวน ๑๐๑ รูป ณ อนุสรณ์สถานปรีดีพนมยงค์ การแสดงปาฐกถา “การเมืองอุดมคติในสังคมไทย” โดย ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร การแสดงอสังการกวีศรีอยุธยา โดยอังคาร กัลยาณพงศ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ จีระนันท์ พิตร์ปริชา พิธีมอบรางวัลชนะเลิศ การประกวดเรียงความสำหรับเยาวชน พิธีการฉลอง ๑๐๑ ปี อ่านสาส์นเชิดชูเกียรติจากนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร กล่าวสดุดีนายปรีดี พนมยงค์ โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และประธานวุฒิสภา รายการภาคค่ำ เป็นการเฉลิมฉลองที่

งดงามตระการตามาก ประชาชนจำนวนมากพร้อมกันพันดินเป็นขบวนแห่ มีถือคบเพลิง เปลวไฟส่องสว่างไสว เป็นทงยาว เดินจากคุ้มขุนแผน ผ่านวัดมณฑลพิตร แล้วไปพบกันที่อนุสรณ์สถานปรีดีพนมยงค์ ประธานจัดงานภาคเอกชน กล่าวแสดงทัศนคติ ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ กล่าวขอบคุณคณะบุคคลที่มาร่วมงาน และคณะกรรมการจัดงานนี้

มีการจุดพลุไฟส่งแสงเจิดจ้าท่ามกลางสายฝนโปรยปราย ปิดท้ายรายการด้วยการแสดงหมอลำของกลุ่มสมัชชาคนจน

ประธานจัดงานหวังว่าต่อไปในภายภาคหน้าจะมีอนุสรณ์ที่เป็นเครื่องหมายแห่งความดีงามคือ สวนอนุสรณ์คนดีกรุงศรีอยุธยา และสถาบันประดิษฐ์มนูธรรม เพื่อเป็นที่ระลึกคุณูปการของรัฐบาลอาวุโสปรีดีพนมยงค์ ให้อนุชนคนรุ่นหลังถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติบูชาเพื่อประเทศชาติบ้านเมืองสืบต่อไป.

สันติสุข โสภณศิริ

งานฉลองชาตกาล ๑๐๑ ปี
ของรัฐบาลจุฬาลงกรณ์ฯ ปรีดี
พนมยงค์ ซึ่งเสร็จสิ้นไปเมื่อวันที่ ๑๑
พฤษภาคม ๒๕๔๔ ทั้งที่มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดอย่าง
ยิ่งใหญ่ไม่แพ้คราวฉลองชาตกาล
๑๐๐ ปี

งานฉลอง ๑๐๑ ปี ที่บ้านเกิด

การที่มีการจัดการฉลองงาน
เชิดชูเกียรติท่านปรีดี พนมยงค์ ถึง ๒
ปี ติดต่อกัน ก็เพราะองค์การยูเนสโก
ได้ประกาศบรรจุชื่อท่านไว้ในปฏิทิน
ฉลองบุคคลสำคัญของโลกและ
เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ระหว่าง
ค.ศ. ๒๐๐๐-ค.ศ. ๒๐๐๑ ซึ่งก็คือปี
ที่แล้ว และปีนี้นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม คนส่วนใหญ่ที่
รับข้อมูลจากสื่อมักทราบเรื่องราวการ
จัดงานฉลอง ที่มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์ ท่าพระจันทร์ มากกว่าที่
อยุธยา บ้านเกิดของท่านปรีดี อันที่
จริงเมื่อปีที่แล้วเคยมีการจัดงานที่
ราชธานีเก่ามาก่อน แต่ก็เป็งาน
สัมมนานานาชาติด้วยการเมืองทาง
เลือก ซึ่งชาวอยุธยาทั่วไปไม่ได้เข้าไป
มีส่วนร่วมได้มากนัก ทั้งยังไม่ได้จัดตรง
กับวันเกิดของท่านอีกด้วย โดยที่งาน
ใหญ่ระดับชาติยังจัดในกรุงเทพฯ ที่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระ-
จันทร์ และรัฐสภา

ดังนั้นในปีนี้เอง ซึ่งยังอยู่ในช่วง
กาลฉลองปีสุดท้ายตามปฏิทินฉลอง
องค์การยูเนสโก ทางกาารจังหวัด

พระนครศรีอยุธยา ร่วมกับทีมงาน
ภาคเอกชน จึงจัดงานฉลองใหญ่ระดับ
ชาติขึ้นที่ชาตภูมิของท่านเอง เป็นเวลา
๓ วัน ๓ คืน ระหว่างวันที่ ๙-๑๑
พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ ค่ายขุนแผน
อันเคยเป็นที่บัญชาการเสรีไทยแห่ง
หนึ่งของ “รัฐ” ในระหว่างสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ ได้ให้เกียรติเป็นประธานเปิด
งาน ด้วยวาทะอันเนียบคมว่า

“รัฐบุรุษอาวุโสของเรา มิได้
มุ่งสร้างสรรค์ประชาธิปไตยเพียงเพื่อ
ให้เมืองไทย ได้ชื่อว่าเป็นประเทศ
ประชาธิปไตยเท่านั้น หากท่านมีจุด
มุ่งหมายสำคัญที่จะใช้วิถีทางการเมือง
ประชาธิปไตย เป็นเครื่องมือสร้าง
ความเท่าเทียมในทางเศรษฐกิจและ
สังคม”

งานฉลองครั้งนี้ มีทั้งกิจกรรม
ทางวิชาการและกิจกรรมทางวัฒนธรรม
ควบคู่กันไป เนื้อหาหลักของ
กิจกรรมทางวิชาการ ทั้ง ๓ วัน ว่า
ด้วยเรื่องการกระจายอำนาจสู่
ประชาชน ซึ่งเป็นการสานต่อความคิด

ประชาธิปไตยสมบูรณของท่านปรีดี
พนมยงค์

โดยวันแรกมีการพูดเรื่อง
**การกระจายอำนาจ : การมีส่วนร่วม
ทางการเมืองการปกครอง
ของภาคประชาชน** วิทยากร
คุณภาพคับแก้วอย่าง อาจารย์
สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ดร.อนุก
เหล้าธรรมทัศน์ ส.ส.ปาร์ตี้ลิสต์
จากพรรคประชาธิปัตย์ และตัวแทน
คนอยุธยาอย่าง สว.นิเวศน์ พันธุ์-
เจริญวรกุล ครูสุรินทร์ กิจนิตยชีวี
ตัวแทนเครือข่ายชาวบ้านจากบ้าน
สาคลี จ.พระนครศรีอยุธยา มีการ
เสนอถึงกับว่าการปฏิรูปการเมืองจะ
เกิดขึ้นได้จริงก็ต้องมีการปฏิรูปที่ดิน
ตามแนวความคิดของท่านปรีดี
พนมยงค์ ในเค้าโครงการเศรษฐกิจ

วันที่สอง พูดเรื่องการกระจาย
อำนาจทางการศึกษาตามหลักข้อ
สุดท้ายของหลัก ๖ ประการ ที่ว่าจะ
ให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร
เวทีนี้มีวิทยากรระดับ ๕ ดาว อย่าง
ราชบุรอาวุโส ศ.นพ.ประเวศ วะสี
นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ อดีต รมช.
กระทรวงสาธารณสุข ที่ปรึกษา
รัฐมนตรีทบวงมหาวิทยาลัย ดร.รุ่ง
แก้วแดง เลขาธิการคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ และสตรีหนึ่งเดียว
คือ ครูวัชนี ชงไชย หรือครูแอ้ว
ครูใหญ่โรงเรียนหมู่บ้านเด็ก และ
ประธานกลุ่มการศึกษาทางเลือก
จ.กาญจนบุรี

ฝ่ายราชการเชื่อมั่นในพระราช-
บัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ว่าจะเป็
นกลไกในการปฏิรูปการศึกษาย่างมี
คุณภาพสู่ชุมชน แต่ฝ่ายนักวิชาการ
อิสระและเอ็นจีโอ ไม่เชื่อการกระจาย

อำนาจการศึกษาแบบราชการว่าจะไปถึงมือพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนได้จริง ๆ โดยสามารถจัดการศึกษาที่นั่นเด็กเป็นศูนย์กลางได้หรือไม่เพียงไวยังน่าสงสัยอยู่

งานเสวนาวิชาการช่วงนี้ ได้รับความสนใจจากครูบาอาจารย์เป็นจำนวนมาก เพราะอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการกิตติมศักดิ์ ซึ่งหาฟังไม่ได้บ่อยนัก

ในวันสุดท้าย มีกลุ่มเครือข่ายชาวบ้านจากอำเภอต่าง ๆ ราว ๕๐ คน มาร่วมเสวนากันในหัวข้อ การพึ่งตนเองของชุมชนกับการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร ตามแนวคิดของท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นการลงลึกในประเด็นการกระจายอำนาจสู่ชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับรายการกึ่งวิชาการกึ่งบันเทิงที่ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างคับคั่ง แม้ฝนจะตกฟ้าจะร้องก็ถือ ทอล์คโชว์พิเศษ “การเมืองจากยุคชนชั้นสู่การเมืองยุคดิจิทัลดอทคอม” โดยคุณนักพูดยอดนิยมอย่าง อ.สุชุม นวลสกุล และ อ.สุวัฒน์ วัฒนกุล

อีกรายการหนึ่งซึ่งมีคนแน่นผิวดาดตลอด ๓ วัน คือ ทักษะศึกษา “ตามรอยท่านปรีดี” เริ่มจากจุดกำเนิดของท่านหน้าวัดพนมยงค์ไปจนถึงพระราชวังบางปะอิน เป็นการแสดงให้เห็นว่า ความคิดออกวิวัฒน์ประชาธิปไตยของลูกชวานากกรุงเก่าคนนี้ หล่อหลอมไปจากบ้าน โรงเรียน วัด และท้องนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อนที่ท่านจะไปศึกษาต่อที่กรุงเทพฯ และกรุงปารีสเสียอีก

ที่สำคัญคือ ในระหว่างสงคราม

โลกครั้งที่ ๒ กำลังดำเนินไปอย่างดุเดือด ท่านผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ชื่อ ปรีดี พนมยงค์ ได้ถวายอารักขาแด่สมเด็จพระศรีสวรินทิรา-พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า (ผู้ทรงเป็นสมเด็จพระย่าของในหลวงองค์ปัจจุบัน) รวมทั้งพระบรมวงศานุวงศ์ ณ พระราชวังบางปะอิน ทำให้กรุงศรีอยุธยาอดีตราชธานีเก่ากลายเป็นศูนย์กลางของสยามอีกครั้ง

ส่วนรายการทางวัฒนธรรมบันเทิงช่วงค่ำมีคนอยุธยามาดูชมกันแน่นทุกวัน ค่ำแรกแสดงละคร “คือผู้อภิวัฒน์ ๒๔๗๕” ของกลุ่มพระจันทร์ เลี้ยวการละคร มีนักแสดงรุ่นใหม่กว่าครึ่งร่วมแสดงกับรุ่นพี่ ทำให้บรรยากาศคึกคักมีพลัง จากนั้นก็ต่อด้วยลิเก “คนตีศรีอยุธยา” ของกลุ่มละครมะขามป้อม ซึ่งมีการปรับบทใหม่ให้เข้มข้นกว่าที่เคยแสดงในวังสวนผักกาด เสร็จจากงานนี้ ลิเกเรื่องนี้จะบินไปแสดงให้คนไทยในลอสแอนเจลิส และอีก ๒-๓ เมืองในอเมริกาได้ชมกัน

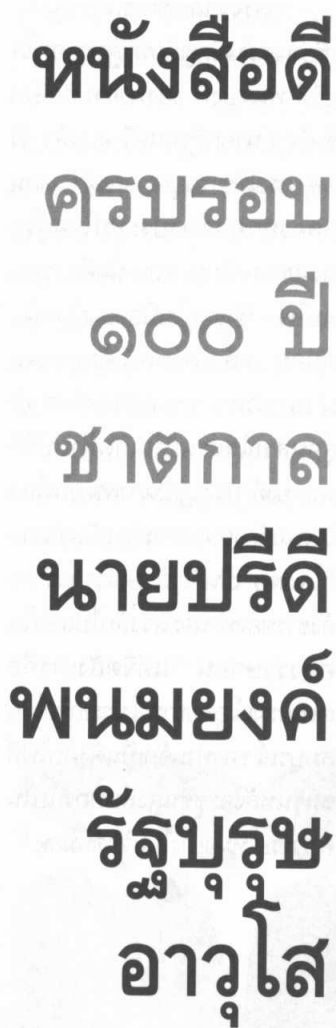
คืนวันที่สอง แม้ฝนจะตกหนักแต่วงการบาบวไม่ผิดนัดชาวกรุงศรี มาแสดงคอนเสิร์ต “ทอปปูเอกราชเพื่อประชาธิปไตยไทย” คอนเสิร์ตคราวนี้ไม่ได้มีแค่แอ๊ด คาราบาวคนเดียว แต่ยังมียี่สิบ ดูก และเล็ก คาราบาว ขึ้นมาโชว์เพลงกันเต็มอิม สมกับที่แฟนเพลงชาวอยุธยาตั้งตารอคอย นับเป็นครั้งแรกที่ทุนพลเพลงแห่งสุพรรณ มาร่วมงานฉลองชาตกาลของคนตีศรีอยุธยา

ในวันสุดท้าย คืนวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ซึ่งตรงกับวาระชาตกาลท่านปรีดี ๑๐๑ ปี พอดี รุ่งเช้ามีพิธี

ทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ จำนวน ๑๐๐ รูป ณ อนุสรณ์สถานบ้านเกิด มีข้าราชการ คณะครูบาอาจารย์ และประชาชนนับร้อยมาร่วมตักบาตร พอตกเย็นบรรดาทีวีสีไร้ที่ร่นใหญ่ อย่างอังคาร กัลยาณพงศ์ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ และจิระนันท์ พิตรปรีชา ได้ทยอยกันขึ้นมารายกวีสดุดีสามัญชนผู้อภิวัฒน์ กันคนละบท และร่วมกันมอบรางวัลการประกวดเรียงความสำหรับเยาวชนชาวอยุธยา เป็นที่ประทับใจของน้อง ๆ โดยถ้วนหน้ากัน

หลังจากเสภาธิการนายกรัฐมนตรีนานาสถาบันจิตวิญญาณรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ของพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี จบแล้ว มีเหตุการณ์ที่ชาวอยุธยาและผู้ร่วมงานฉลองทุกคนต้องประทับใจในความทรงจำอีกยาวนาน นั่นคือ ขบวนคบไฟ ซึ่งขบวนในมือของผู้คนนับพันคน เคลื่อนจากหน้าคุ้มขุนแผนผ่านพระวิหาร พระมงคลบพิตร มุ่งสู่อนุสรณ์สถานบ้านเกิดท่านปรีดี พนมยงค์ ปรากฏเป็นภาพของไฟไหลไปตามท้องถนนระยะทางเดินร่วม ๒ กิโลเมตร เป็นสัญลักษณ์ว่า แม้มายสังหารของท่านจะล่องลับไปแล้วในศตวรรษก่อน แต่จิตสังหารคือเจตนาฆาตกรรม อุดมการณ์ประชาธิปไตย สมบูรณ์ ของท่านจักเป็นดังคบไฟที่ชนรุ่นหลังจะชูขึ้นสูงสืบทอดไปในศตวรรษใหม่อย่างไม่มีวันดับมอด.

ศิลปิน นักคิด-นักเขียน นักปราชญ์สำคัญ ๆ
ของโลก เมื่อถึงแก่กรรมมักจะจะมีผลงาน ข้อเขียน
หรือภาพอันคมคายถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังให้หยิบมา
รำลึกถึง หรือซาบซึ้งกับผลงานของท่านเหล่านั้น

รัฐบุรุษชาติไทยที่ก่อวีรกรรมจะคงไม่เพียงแต่จะเป็นนักคิด นำไปสร้างทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมผู้รับสืบทอดที่ก้าวกล้าในยุคสมัยของท่านเท่านั้น สิ่งที่โดดเด่นของรัฐบุรุษอาวุโสท่านนี้ คือ สิ่งที่ท่านคิด นอกจากจะได้บันทึกภาษาเขียนแล้ว ท่านยังได้พยายาม**ลงมือปฏิบัติ**เพื่อให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ตามอุดมคติที่ได้ยึดมั่นเพื่อบ้านเมืองเสมอมา ดังอุปการหลาย ๆ อย่างที่ท่านได้วางรากฐานไว้

ปรีดีที่คนโล่งนี้ จึงยังเป็นวาทะ และทัศนะของ
ท่านที่ควรค่าแก่การทบทวนและไตร่ตรอง เพราะเป็น
สิ่งที่ไม่พ้นสมัยแม้จนบัดนี้

รวบรวม เรียบเรียง และหมายเหตุ

โดย สุพจน์ ด้านตระกูล ราคา ๑๓๕ บาท

อยู่ที่สี่พวง ต้นมะม่วง เจ้าหอวางรัตนโกสินทร์
ติดเนื้อมะลิสีเหลืองโศกนาฏกรประวัติ พ.ศ. ๒๕๐๐
ย่อมเป็นที่รู้จักในภาพและจดหมายเหตุที่สืบอยู่ในแนว
ปฏิวัติ-อภินิหาร เพื่อแก้ไขปัญหของชนชั้นล่าง และ
ทันสมัยเป็นผู้นำที่กล้าคิดกล้าเขียน ล้างแสบ และ
ดินและหลักฐานต่าง ๆ เพื่อให้รู้บูรณาการประวัติ
พมมยงค์ หลุดพ้นจากภาพลักษณ์ของ "บิดาจาก
การเมือง"

“ปริตติตต-ปริตติเชียน” เป็นงานล่าสุดที่สุพรรณ
 ดำเนินการลงไม่เพียงแต่รวบรวม และเรียบเรียงข้อเขียน
 ของรัฐบุรุษอาวุโสปริตติ พนมมัยรค์ ที่นำเสนอแนวคิด
 และบทบาทการแก้ไขปัญหามากมายที่เกิดขึ้นในยุคนั้น
 เท่านั้น หากแต่การขยายเหตุผลในสิ่งนี้ยังจะประโยชน์ให้
 ผู้อ่านได้เข้าใจถึงภารกิจปฎิวัติ-อธิวัฒน์ ที่ปริตติ
 พนมมัยได้เขียน และลงมือกระทำอย่างเป็นรูปธรรม
 อีกด้วย

คนดีศรีแผ่นดิน

:ชีวประวัติปรีดี พนมยงค์ ฉบับการ์ตูน

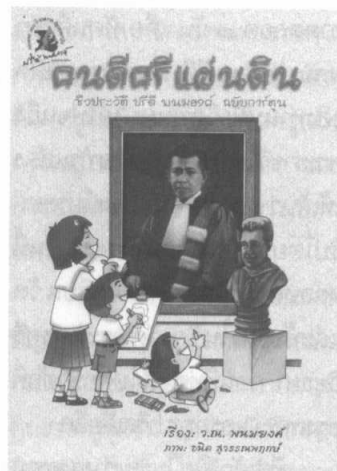
ว.ณ. พนมยงค์ -เรื่อง ธนิต สุวรรณพฤกษ์-ภาพ
ราคา ๕๐ บาท

เมื่อนิทานเปรียบเช่นบันไดขั้นแรกที่เปิดโลกทัศน์
โลกแห่งจิตนาการโดยมีผู้ใหญ่ออกย่ำ คอยประคับ
ประคอง และหยิบบ่มให้ กอรูนก็เปรียบบันไดขั้นต่อมา
ที่เติบลงเริ่มไขว่คว้าทางหาฝัน ตามทางจินตนาการด้วย
ตัวเอง

เด็ก ๆ มักจะมีความไม่ฝืนอยากเป็นคนเก่ง มีความกล้าหาญ เสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น ฝันของเด็ก ๆ ไม่เคยมีใครอยากเป็นสิ่งเลวร้าย

เมื่อเด็ก ๆ ถามหาความดี ความงาม เราเพียงแต่
เป็นผู้ช่วยที่รู้จักคัดสรร ปลูกให้เขาค้นพบแต่สิ่งดี ๆ
ในแง่มุม

คนดีศรีแผ่นดิน : ชีวประวัติปรีดี พนมยงค์

ฉบับการ์ตูน จะเป็นบันไดที่ทรงพลัง พร้อมจะช่วยให้เด็กเห็นถึงจินตนาการให้ยาวขึ้นน้อยๆ มีอุดมการณ์ที่ยิ่งใหญ่ เล่าเช่นบรรพบุรุษท่านนี้ได้กระทำไว้ก่อนแล้ว

กระบวนทัศน์สันติวิธี ของปรีดี พนมยงค์ กรณีศึกษาพระเจ้าช้างเผือก

สุรียา (เบญจโสภา) สุโสมาน

ราคา ๒๑๐ บาท

๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ภาพยนตร์ที่เป็นผลงานซึ่งได้รับการอนุรักษ์แล้ว และ อยู่ในหัวข้อสันติวิธี ได้รับเกียรติเป็นตัวแทนภาคของประเทศไทย เข้าร่วมฉลอง "เทศกาลร้อยปีภาพยนตร์โลก"

นับเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจที่ภาพยนตร์เรื่องนี้ซึ่งเคยทำกันทั่วๆ ไปใช้ชาติบ้านเมืองเมื่อถึงศตวรรษก่อน โดยที่น้อยนักจะทราบ ได้เป็นตัวแทนทางภูมิปัญญาและภูมิธรรมของชาติด้านภาพยนตร์และกลับมาทำหนังที่รับใช้ชาติอย่างเฝ้ายาม อีกครั้ง

หากอยากรู้รายละเอียดว่า พระเจ้าช้างเผือก ในอดีต "พิเศษ" อย่างไร ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ได้กล่าวถึง กระบวนทัศน์สันติวิธีของปรีดี พนมยงค์...

"งานของสุรียา ทำให้เห็นชัดว่าแนวทางสู่สันติภาพในวิถีชีวิตของท่านปรีดี ที่ปรากฏอยู่ใน พระเจ้าช้างเผือก จะเป็นไปได้ด้วยเริ่มจากการปฏิเสธความรุนแรง การอาศัยจินตนาการ แสวงหาทางเลือกโดยมุ่งพิทักษ์คุ้มครองคนเล็กคนน้อยบนฐานการไม่เห็นคุณค่าในสิ่งคนอื่นที่ต่างจากตนเป็นคั่งคร..."

แนวความคิดทางเศรษฐกิจ ของรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์

ดร. วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ราคา ๗๐ บาท

ตลอดชีวิต ๘๐ ปีของรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ นอกจากความต้องการที่จะให้บ้านเมืองมีเอกราชทางการเมือง และเอกราชทางกลแล้ว สิ่งที่ทำนยัดมันระดมไม่เปลี่ยนแปลงคือความสำคัญต่อการ

มีเอกราชทางเศรษฐกิจ ไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของทางเศรษฐกิจของมหาอำนาจชาติใด และสิ่งที่ต้องการยิ่งก็คือ การกระจายความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจสู่ราษฎร เพราะหากไม่เท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจการอภิวัฒน์ประเทศโดยทางการเมืองก็เริ่มไม่เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ก็ไม่อาจสัมฤทธิ์ผลที่สมบูรณ์ได้ เป็นที่น่ายินดีที่เจตนาของท่านผู้ทำสายลงจนไม่มีโอกาสได้ใช้ "คำโครงการเศรษฐกิจ"

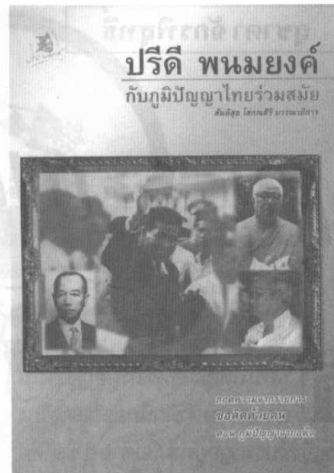
ดร. วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์ ราชบัณฑิตยสถาน วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ - เศรษฐกิจคนหนึ่งของเมืองไทย จะหันกลับไม่มอง "คำโครงการเศรษฐกิจ" ที่รัฐบุรุษอาวุโสได้ "ร่าง" เอาไว้เมื่อ ๖๗ ปีมาแล้ว (๑๐ มีนาคม ๒๔๗๖) อย่างทักท้วงและติงท้วงว่า กระแสการแก้ปัญหาในยุค นั้นควรนำการหยิบยกประเทศที่ใช้เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขวิกฤตการณ์ในปัจจุบันหรือไม่? อย่างไร?

ปรีดี พนมยงค์ กับภูมิปัญญาไทยร่วมสมัย

สันติสุข โสภณศิริ -บรรณาธิการ ราคา ๙๕ บาท

๒๕๓๕ ยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ทางการเมืองของสยาม นอกจากจะปรากฏนักคิดล้ำสมัยอย่างท่านปรีดี พนมยงค์ แล้ว ยังมีภูมิปัญญาไทยที่มีชีวิตร่วมสมัยเดียวกัน คือ ท่านพุทธทาสภิกขุ หลวงวิจิตรวาทการ และมร. คึกฤทธิ์ ปราโมช แนวความคิดและวัตรปฏิบัติของ ๔ ท่านนี้ล้วนมีอิทธิพลต่อสังคมไทยทั้งในอดีตและปรากฏร่องรอยมาถึงปัจจุบัน

ดร.เจมส์ คัททิง ปัทมพงศ์ ได้เชิญพระอาจารย์สันติโก ราชจารย์วิญญู วิจิตรวาทการ คุณสมบัตินักปราชญ์ และอาจารย์สุลักษณ์ ศิวรักษ์ มาเป็นตัวแทน เป็นร่างทรงของภูมิปัญญาไทยในอดีตนี้ ผ่านมิติแห่งเวลาเพื่อมองปัญหาในปัจจุบัน ความรู้สึกในชาติบ้านเมือง และแสวงหาทางออกต่อแต่ละสถานการณ์เป็นอย่างไร ติดตามได้จากหนังสือเล่มนี้

มีจำนวนหลายพันเล่มที่ไป และสิ่งซึ่งได้จากทางมูลนิธิเด็ก โดยจะได้รับส่วนลดพิเศษดังนี้

- ลด ๑๐ % ต่อเล่ม
 - ซื้อ ๑๐ เล่มขึ้นไป ลด ๒๕ %
 - ซื้อเพื่อบริจาคเข้าห้องสมุด ลด ๓๐ %
- (แนบรายชื่อโรงเรียนที่ต้องการบริจาคด้วย หรือให้ทางมูลนิธิเด็กเป็นผู้เลือกโรงเรียนตามความเหมาะสม)

วิธีการชำระเงิน

- เช็คสั่งจ่ายในนาม "มูลนิธิเด็ก (หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี)" หรือ
- ตัวแลกเงิน หรือ
- ธนาคารใดในนาม "มูลนิธิเด็ก" สั่งจ่าย บณ. กระทั่ง ๗๒๒๐๒ หรือ
- โอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ของ มูลนิธิเด็ก ในธนาคารต่อไปนี้

ธนาคาร / สาขา / เลขบัญชี

- กรุงเทพ / ทนงเทม / 236-0-30989-8
 - กรุงไทย / ออมทรัพย์ / 732-1-25298-1
 - ศรีอยุธยา / ทนงเทม / 308-1-13382-8
 - กสิกรไทย / ทนงเทม / 4 / 261-2-84481-2
 - ทหารไทย / ทนงเทม / 109-2-03535-9
 - ไทยพาณิชย์ / เศรษฐกิจพอเพียง 114 / 115-2-14733-0
- กรุณาส่งใบสั่งซื้อของท่าน พร้อมเช็ค ธนาคารใด ตัวแลกเงิน หรือหลักฐานการโอนเงินไปยัง มูลนิธิเด็ก ๙๔/๒๔ ๖ ซ.เกียรติร่วมมิตร ถนนพหลโยธิน กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐๒-๒๕๔๔-๖ โทรสาร ๐๒-๒๕๔๔-๖๑๖๔

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

สำนักงานมูลนิธิเด็ก
โทร. ๐๒-๒๕๔๔-๖
โทรสาร ๐๒-๒๕๔๔-๖๑๖๔

เพราะเป็นผู้หญิง?

กินส่วนใหญ่เมื่อพูดถึงผู้หญิงเก่งในสังคมไทย ก็มักนึกออกแต่เพียงผู้หญิงที่ปรากฏอยู่ตามสื่อต่าง ๆ ซึ่งก็คือผู้หญิงที่เป็นนักการเมือง นักธุรกิจ หรือผู้หญิงในแวดวงบันเทิงและสื่อสารมวลชน ไม่ก็คนแสบไม่เห็นใครกล่าวหาจนถึงผู้หญิงชาวบ้านกันสักที ยิ่งในแง่มุมมองของการยกย่องเชิดชู ยิ่งไม่มี

ความจริงก็ไม่ได้เป็นเรื่องแปลก สำหรับสังคมที่ยังมีฐานคิดและวัฒนธรรมผู้ชายเป็นใหญ่ แม้ในผู้หญิงที่มีการศึกษาหรือผู้หญิงยุคใหม่ ที่ดำเนินดูเหมือนมีบทบาทและโอกาสมากขึ้น เพราะทัศนคติที่เปลี่ยนไปนำพาผู้หญิงไปสู่ “โลกนอกบ้าน” แต่ความจริงอีกด้าน ผู้หญิงก็ยังคงเข้าไม่ถึงโครงสร้างอำนาจและโอกาสสำคัญด้านวัฒนธรรมความเชื่อเดิม ๆ ไปได้

ดังนั้น สิ่งที่มีผู้หญิงในวงการสตรีศึกษาต่อสู้เรียกร้องมาช้านาน จึงยังวนเวียนอยู่ในประเด็นของสิทธิ ภาวะทางเพศ และโลกทัศน์ใหม่อยู่เนือง

แต่สำหรับผู้หญิงชาวบ้านหรือผู้หญิงชนบท-ยากจน ปัญหาพื้นฐานด้านการดำรงชีพและวิถีการผลิต ทำให้ผู้หญิงคงความสำคัญสูงสุดมาแต่อดีต ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงชุมชน ในลักษณะการเป็นผู้นำตามธรรมชาติ ดูแลความเป็นอยู่ของทุกชีวิตในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นอาหารการกิน การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การควบคุมจัดการทรัพยากรในครัวเรือน การใช้จ่ายเงิน การจัดซื้อจัดหาสิ่งของเครื่องใช้ ฯลฯ เรียกว่าเป็นผู้ควบคุมคุณภาพชีวิตของครอบครัวก็ว่าได้

ในสังคมเกษตรแต่อดีต ผู้หญิงยังเป็นผู้ตัดสินใจและเป็นแรงงานสำคัญในการผลิตจะทำนาเท่าไร ปีนี้ปลูกพืชอะไร ขายเท่าไรเก็บไว้กินแค่ไหน ฯลฯ ผู้หญิงเป็นหลักทางเศรษฐกิจและเป็นผู้นำชีวิต ผู้นำการทำงานแม่แต่ไหนแต่ไรแล้ว แม้เมื่อวิถีการผลิตแบบที่เคยมีมา ไม่พอเลี้ยงปากเลี้ยงท้องอีกต่อไปก็ผู้หญิงอีกนั่นแหละที่ต้องออกจากบ้านไปทำงานนอกภาคการเกษตร ในขณะที่ผู้ชายยังคงใช้แรงงาน ดูแลเรียกสวนไร่นา หาของป่าอยู่ในละแวกชุมชน ดังสถิติจำนวนแรงงานจากภาคการเกษตรที่เข้าสู่เมือง จึงปรากฏเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายถึง ๒ ล้านกว่าคน

จากโลกในร่มที่เข้มเพาะทักษะแม่ผู้หญิงไปในทางการปฏิบัติ การจับทำการละเอียดต่าง ๆ ในบ้าน การมีบทบาทเป็นผู้ให้บริการการตอบสนองและแก้ไขปัญหาครอบครัว ความเข้าใจในผู้อื่น ฯลฯ มาแต่บรมกัลป์ ทำให้ผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการผู้นำโดยธรรมชาติที่ประกอบด้วยคุณธรรมของการ “ให้” ความอดทน เสียสละ และการเรียนรู้จากการสังเกตระบบการกระทำให้เมื่อผู้หญิงส่วนหนึ่งก้าวเข้าสู่บทบาทการพัฒนาชุมชน การเป็นแกนนำกลุ่มอาชีพและกิจการรวม รวมถึงการมีบทบาทในขบวนการต่อสู้ต่อของของมือหรือกลุ่มปัญหาต่าง ๆ เราจึงได้เห็นศักยภาพของผู้หญิงอีกแบบหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ประณีตระอบรอบ ซื่ออกซื่อใจ และมีวิธีการในเชิงสร้างสรรค์อย่างน่าทึ่ง

มีตัวอย่างผู้หญิงชาวบ้านไม่น้อยที่ถูกขึ้นแก้ปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนโดยการรวมกลุ่มผลิตสินค้าแปรรูป สบู่ไฟพรหัตถกรรม ตัดเย็บเสื้อผ้า ฯลฯ ซึ่งพึ่งดูเป็นเรื่องปากท้องแท้ ๆ หากแต่การรวมกลุ่มนี้เองได้นำพวกเธอไปสู่การมีส่วนร่วมคิดและลง

มือปฏิบัติการเชิงสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นฟูภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรม และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่นที่ แม่คำข้าย สิทธิยา กลุ่มแม่บ้านบ้านปาง จ.ลำพูน ต่อสู้เรียกร้องให้มีม้าน้ำสะอาดใช้สำหรับเด็ก ๆ ในโรงเรียน

แม่สมปอง เวียงจันทน์ จากสหประชาคนจนที่ยื่นหยัดในสิทธิอันชอบธรรมของชาวบ้านปากชุมชน

แม่บัว ช่างทอผ้า จ.อุดรธานี ที่ก่อร่างสร้างธุรกิจผ้าที่เข้มแข็งชุมชนจนมีเป็นอีกแห่ง

นางสายัน พรหมรักษา ชาวนา จ.พรมนครศรีอยุธยา ที่ก่อตั้งสหกรณ์แม่บ้านออมทรัพย์ ทำกองทุนการศึกษาและเครือข่ายการดูแลสุขภาพอย่างเข้มข้น

นางจินตนา แก้วขาว ที่บ้านกรูด จ.ประจวบคีรีขันธ์ ผู้หญิงชาวบ้านที่เป็นแกนนำในการต่อสู้คัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหิน อันจะนำมาซึ่งการสูญเสียแนวปะการัง ภาวะมลพิษ และการทำลายอาชีพประมงของชาวบ้าน

กรณีนางจินตนา ที่บ้านกรูด นับเป็นตัวอย่างสะท้อนตัวตนของผู้หญิงธรรมดา ๆ คนหนึ่ง ซึ่งเมื่อตื่นตัวขึ้นรับรู้ปัญหาอันมีผลกระทบต่อความเป็นปกติสุขของครอบครัวและชุมชน เธอก็ปักใจสู้อย่างเด็ดเดี่ยวทุกวิถีทาง จนบัดนี้เป็นเวลาเกือบ ๕ ปีแล้ว ทั้งด้วยการลงมือศึกษาหาข้อมูล การร้องเรียน การรวมกลุ่มชาวบ้าน จนถึงการทำมือและปฏิบัติการ “ไม่ถนัดมึง” กับอีกฝ่ายหนึ่งอย่างไม่ลดละ

น่าสังเกตว่าความเป็นผู้หญิงทำให้เธอยืนหยัดเมื่อกับปัญหา รังแต่ประสาธนาจนจรจากกับใครต่อใคร มีลักษณะกัดไม่ปล่อย อดทนต่อความยืดเยื้ออย่างที่ยุทธยาทำไม่ได้ เธอยังมีบุคลิกภาพของผู้หญิงที่คิดว่าตนไม่มีอะไรจะสูญเสียอีกแล้ว เช่นเดียวกับผู้หญิงที่แบกรับปัญหาและภาระมากมายทั้งหลาย

ยังมีการเ็นตัวอย่างการต่อสู้อย่างเด็ดเดี่ยวของหญิงสาวสวยที่ชื่อ Julia Butterfly แห่งรัฐแคลิฟอร์เนีย ซึ่งขึ้นไปใช้ชีวิตอยู่บนต้นเรดวู้ดอายุร่วมพันปี สูง ๑๘๐ ฟุต เป็นเวลาถึง ๒ ปี โดยไม่ยอมแพ้ต่อการข่มขู่คุกคามจากบริษัทตัดไม้ เธอกินนอนและอดทนต่อความยากลำบาก ถูกหิมะกัดเท้าบาดเจ็บและอดอยากหิวโหย เมื่อเพื่อนฝูงที่

ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารศิลปวัฒนธรรม ฉบับเดือนมิถุนายน ๒๕๔๔ คอลัมน์ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

สนับสนุนเธอถูกกีดกันไม่ให้ส่งอาหารและความช่วยเหลือ สันติวิธีและความเป็นผู้หญิงที่ไม่ย่อท้อ ส่งผลสะท้อนต่อประชาชนและบริษัทตัดไม้ จนต้องยินยอมทำสัญญาอนุรักษ์ต้นไม้เก่าแก่ไว้

เช่นกันกับที่อินเดีย ในชนบทแถบเทือกเขาหิมาลัย แคว้นอุตตรประเทศ ที่มีการตัดไม้ทำลายป่าอย่างมโหฬาร จนผู้หญิงชาวบ้านในชุมชนจำนวนหนึ่งลุกขึ้นรวมกลุ่มประกาศว่า ถ้าใครจะตัดต้นไม้ก็ให้ขวามันนั้น พ้นลงที่ร่างพวกเธอแทนเถิด พวกเธอตั้งกลุ่มที่ชื่อว่า “ชิปโก้” เป็นภาษาฮินดี แปลว่า โอบกอด โดยพวกเธอใช้กลยุทธ์การปกป้องต้นไม้ด้วยการจับมือล้อมกันโอบกอดต้นไม้แต่ละต้นไว้ การต่อสู้นี้กินเวลายาวนานและขยายตัวไปในหลายชุมชน จนเกิดเป็น “ขบวนการชิปโก้” อันเลื่องลั่น

พวกเธอมีค่าใช้จ่ายแต่ใช้ความเป็นแม่เข้าปกป้องอนาคตเท่านั้น หากแต่ยังแจ่มชัดในการต่อสู้กับนโยบายพัฒนาที่ผิดพลาดทำลายล้างนั้นด้วย พวกเธอรู้ดีว่า ระบบนิเวศที่ถูกทำลายเป็นตัวการที่ร้ายหมู่บ้าน ผู้คนยากจนลง ขาดแคลนพืชและต้องทิ้งถิ่นไปหากินไกล ๆ ครอบครัวยากจนแตกสลาย นำมาซึ่งความรุนแรงขัดแย้งในหมู่บ้าน และทำให้ผู้หญิงอินเดียซึ่งทำงานหนักและรับภาระมากมายอยู่แล้ว ยิ่งกล้ำกลายมากขึ้น

อินดู ทิกการ หญิงชาวบ้านผู้นำขบวนการชิปโก้ ซึ่งเคยมาบรรยายให้กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนในประเทศไทย กล่าวไว้อย่างน่าฟังว่า “ระบบคิดแบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของทุกสิ่งทุกอย่างในแง่ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ทำให้ร่างกาย จิตใจและสติปัญญาของผู้หญิงกลายเป็นสินค้าด้วย ทำให้เกิดปัญหา ผู้หญิงไม่ได้รับความเคารพนับถือ...สังคมใดที่ไม่เคารพนับถือผู้หญิง และไม่ทำให้ผู้หญิงมีศักดิ์ศรีเคารพนับถือตัวเอง สังคมนั้นจะประสบกับความหายนะ ไม่ทางสังคม ก็ทางสิ่งแวดล้อมและจิตใจ ฉะนั้นการพัฒนาที่ถูกต้องจะต้องให้ความสำคัญและภาคมีส่วนร่วมแก่ผู้หญิง เพื่อให้คุณค่าและสัญลักษณ์ของผู้หญิง อันได้แก่ความรักและอหิงสธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญสังคม”

ใครที่ได้ดูภาพยนตร์จีนเรื่อง Not One Less ที่สร้างโดย “จางอี้โหมว” ผู้กำกับชาว

ภาพ ดาราโพธิสัตว์ วาดโดย อองซานซูจี เมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๐

จีนที่เป็นเมื่อกว่าอันดับหนึ่ง สร้างภาพยนตร์สะท้อนปัญหาและโลกทัศน์ของผู้หญิงได้อย่างถึงแก่น และชอบที่จะตีแผ่เบื้องลึกทางด้านวัฒนธรรมชีวิตผู้คนในแผ่นดินใหญ่ในยุคสมัยของการปฏิวัติวัฒนธรรม จนภาพยนตร์ที่เขาสร้างหรือกำกับ ถูกห้ามฉายในประเทศจีนไปเสียทุกเรื่อง

ในเรื่อง Not One Less นั้น โครงเรื่องเป็นเรื่องราวของเด็กสาวบ้านนอกคนหนึ่งซึ่งไปทำงานในต่างหมู่บ้าน ได้รับหน้าที่ให้เป็นครูชั่วคราวสอนเด็ก ๆ ซ้ำมุกกริ่งแทนครูตัวจริงที่ต้องเดินทางไปธุระในแดนไกล คุณครูสาวน้อยซึ่งตัวเกือบเท่า ๆ นักเรียนต้องต่อสู้กับประสบการณ์ใหม่และความขาดแคลนของโรงเรียนบ้านนอก พยายามทุกวิถีทางที่จะให้เด็ก ๆ ทุกคนมาเข้าห้องเรียน

เมื่อวันหนึ่งลูกศิษย์ตัวแสบคนหนึ่งหายไปในเมืองเพื่อหวังจะไปงานทำ คุณครูสาวน้อยปักใจแน่วแน่ที่จะไปตามเด็กกลับมา

เรียนให้ได้ตามที่ได้รับปากไว้กับครูตัวจริง เธอฝ่าฟันทำงานร่วมกับเด็ก ๆ เพื่อให้ได้เงินค่ารถเข้าเมือง ซอกซอนตามหา หากเพียงเรียนประกาศ รอคอยข้ามวันข้ามคืนเพื่ออ้อนวอนผู้บริหารสถานี่โทรศัพท์ให้ช่วยออกอากาศ จนได้พบลูกศิษย์ทั้งห้าตา สมดังปณิธาน

ทั้งหมดคือธรรมชาติและศักยภาพความเป็นผู้หญิง ที่หากปักใจ ครุหา เชื่อมมั่นในสิ่งใด ก็พร้อมจะยืนหยัด ฝ่าตัดด้วยชีวิต แม้แต่ปรปักษ์กับคิพหรือทำการใดที่ต้องใช้ขันติและเวลาสักเท่าใด ผู้หญิงมีคุณสมบัติพิเศษในด้านนี้อย่างยิ่ง

ยิ่งหากที่รับรู้ เข้าใจปัญหาทั้งของตนเองและของสังคม ผู้หญิงร้อยละร้อยสามารถเป็นผู้หญิงเก่ง พัฒนาตนเองไปสู่การใช้ปัญญาและพลังเต็มร้อยเพื่อผู้อื่นได้อย่างแน่นอน

บทเรียนจากสัปดาห์พยาน

ไพรินทร์ โชติสฤตรัตน์

“
อยู่ ๆ เธอก็มา
อยู่ ๆ เธอก็จากไป
ทำให้เราอาลัยหา

”

! สียงเพลงอำลาของชาว
ปากกญอ ทำให้หลาย ๆ คน

ต้องหลั่งน้ำตา คณะธรรมยาตราของเราเดินทางร่วมกันมากกว่า ๑๒ วันแล้ว ความยากลำบากของเส้นทางป่าเขาน้ำใจที่ใสบริสุทธิ์ของชาวคอย และความสัมพันธ์ที่เราร่วมกันสร้างขึ้นมาทำให้เรากลมเกลียวกันเป็นดังครอบครัวใหญ่ การจากลาเป็นสิ่งที่กระทำได้ยากยิ่งนัก

สำหรับฉันแล้ว เหตุการณ์ที่หมู่บ้านสุดท้ายที่คณะเราไปค้างแรม ยัง

คงรุ่มอยู่ในความทรงจำ แม้จะไม่มีน้ำตาหลั่งออกมาภายนอก แต่น้ำตาภายในนั้นแอ้วท่วมท้น

...ในวันสุดท้ายนั้น คณะของเราได้มีโอกาสร่วมงานบวชป่ากับชาวบ้านตามด้วยงานสานสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านบนดอย ครูคนพื้นราบในแต่ละหมู่บ้านเป็นพ้องานใหญ่ร่วมกันจัดงานนี้ขึ้น มีคนมาร่วมงานมากมายหลายร้อยคน ทั้งที่เป็นชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ทางการ

งานบวชป่าและแข่งกีฬาตอนกลางวันผ่านไปด้วยดี เมื่อเริ่มมีติดการแสดงบนเวทีก็เริ่มจืดจาง ส่วนใหญ่แล้วเป็นการแสดงของเด็กสาวชาวดอย นุ่งกางเกงยีนส์ ใส่เสื้อรัดรูปกระโดดโลดเต้นไปตามจังหวะเพลงสมัยใหม่ เป็นที่ชื่นชอบแก่หนุ่ม ๆ ด้านล่างเวทียิ่งนัก

ฉันหวังว่าจะมีการแสดงวัฒนธรรมสักชุด แต่ผ่านไปชุดแล้วชุดเล่าก็ไม่มีเห็นมี ผู้เฒ่าคนหนึ่งแต่งตัวตามแบบโบราณงดงาม เดินมาหักมุมฉัน แกว่า แกเตรียมการแสดงรำดาบและร้องเพลงโบราณไว้แล้ว แต่ครูที่คุมเวทียังไม่ให้คิวแกแสดง

ฉันถามแกว่า รู้สึกอย่างไรต่อการแสดงของเด็ก ๆ

แกตอบว่า “ลุงอยากจะร้องให้ถ้าเด็ก ๆ รุ่นใหม่ไม่รักชาวัฒนธรรมของเราแล้ว อีกหน่อยเราจะไม่เหลืออะไรเลย ปากก็จะพลอยหมดไปด้วย”

เริ่มตึก อากาศเริ่มเย็น ฉันเฝ้าดูการแสดงต่อไป มีนักร้องสาวสายเดี่ยวขึ้นไปร้องเพลง หนุ่ม ๆ ชอบใจกันมาก พวกเขาก็อพยพมาลัยไปคล้องคอให้ ครูที่เป็นโฆษกอยู่บนเวทีพูดจาและท่าทักเกี้ยวพาราสีสาวคนนั้น

หัวใจฉัน เย็นวบ

ด้านล่างเวที เด็กหนุ่มเมานักขึ้นเรื่อย ๆ จากเด็กที่เคยสุภาพเรียบร้อย เปลี่ยนเป็นเด็กก้าวร้าว หลายคนเกี่ยวพาราสีเด็กสาว จนสาว ๆ ต้องพากันดิ้นหนี

ถ้าไม่เป็นเพราะต้องการชมการแสดงของผู้เฒ่าคนนั้น ฉันคงกลับไปนอน และไม่ได้เห็นฉากสุดท้ายของงานนี้ ซึ่งเริ่มต้นขึ้นด้วยการประหวอดสาวดอย

ครูผู้จัดตั้งใจจะให้การประหวอดสาวดอยเป็นจุดเด่นที่สุดของค่ำคืนนี้ เด็กสาวแต่ละคนจากหลากหลายหมู่บ้าน ใส่ชุดประเพณีงดงามเดินไหว้ตัวบนเวที ห่ม ๆ ถ้าถูกใจ สามารถไปซื้อพวงมาลัยที่เจ้าภาพเตรียมไว้มาคล้องคอสาวนั้น

อากาศเย็นจัด เด็กสาวใส่ชุดประเพณีบาง ๆ เดินไหว้ตัวไปมาบนเวที เด็กหนุ่มตะโกนเชียร์สาวที่ตนชอบใจ

แล้วความรุนแรงก็เริ่มต้นขึ้น เมื่อเด็กหนุ่มคนหนึ่ง เอาพวงมาลัยไปคล้องคอสาวที่เป็นแฟนของหนุ่มอีกคน หนุ่มคนนั้นเกิดไม่พอใจขึ้นมา จึงเข้าไปชกหนุ่มที่คล้องพวงมาลัยแฟนตน เกิดความชุลมุนวุ่นวายไปทั่ว กลุ่มอื่นๆ ที่เคยผิดใจกันมาก่อน ยกพวกเข้าตะลุมบอนกัน เด็กสาวบนเวทีกระโจนหนีไปคนละทิศละทาง เด็กสาวที่มาชมการแสดงต่างตกใจกลัว ครอบงำที่ประกาศว่า ให้คนที่ชกดอยไปเคลียร์กันเองกับผู้ใหญ่บ้าน เราจะประหวอดสาวงามกันต่อไป และเรียกให้สาวงามกลับขึ้นมาบนเวที

ไม่มีสาวใดกลับขึ้นไป ครูจึงเล่นดนตรี ร้องเพลง ให้ความบันเทิงแก่งานต่อไป ขณะที่ทั้งหมู่บ้านตกอยู่ใน

ความโกลาหลวุ่นวาย

ผู้เฒ่าคนนั้นเดินกลับมาอีกครั้ง “ลุงไม่มีอะไรจะพูดอีกแล้ว” แกกล่าวทั้งน้ำตา

เสียงของครูยังคงก้องผ่านไมโครโฟน ดังไปทั่วหุบเขาเล็ก ๆ นั้น “สาวใดก็ได้ที่ขึ้นมามาบนเวที จะได้รับตำแหน่งธิดาชาวดอยไป”

ความรุนแรงในคืนนั้น ทำให้มีคนบาดเจ็บถึงเลือดตกยางออก แม้จะไม่มีใครเป็นอันตรายถึงชีวิต แต่มันก็สร้างรอยแผลให้กับหมู่บ้านเล็ก ๆ แห่งนั้นไม่น้อย เป็นความเจ็บปวดที่ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่จะได้รับการเยียวยา...

เดือนกว่าผ่านมาแล้ว ฉันยังคงวนระลึกถึงเหตุการณ์คืนนั้นเสมอ คงไม่ใช่เรื่องบังเอิญที่คณะของเราไปอยู่ที่นั่น ในคืนนั้น เพื่อเป็นสักขีพยานต่อความรุนแรง หน้าที่ของสักขีพยานที่ยังเหลืออยู่ก็คือ บอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้สังคมได้รับรู้

ฉันคิดถึงต้นไทรกาฝาก ที่เราพบตลอดทางเดินธรรมยาตรา ผู้เฒ่าชาวดอยเล่าให้ฟังว่า นกหนูจะกัดกินผลลูกไทรนี้ แล้วทิ้งเมล็ดไว้บนไม้ใหญ่ ๆ ใบบ่า เมล็ดไทรจะเจริญเติบโตขึ้น โดยอาศัยไม้ใหญ่เป็นที่ยึดเกาะ แรกเริ่มไม้กาฝากนั้นต้นเล็กเพียงนิดเดียว เมื่อเทียบกับไม้ใหญ่ที่มันพึ่งพิง แต่ทว่าที่รากมันหยั่งลงพื้นได้ กิ่งก้านสาขาจะแตกขยายอย่างรวดเร็ว คลุมทับจนไม้ใหญ่นั้นตายไปในที่สุด พวกเราได้เห็นต้นไทรขนาดต่าง ๆ ตั้งแต่เป็นต้นเล็ก ๆ จนถึงระยะที่มันออกเงยถึงขีดสุด แทบไม่น่าเชื่อเลยว่า จากต้นเล็กนิดเดียว มันจะสามารถเจริญเติบโต กลืนกินไม้ใหญ่ผู้ให้ที่พึ่งพิงแก่มันจนหมดสิ้นได้ ผู้เฒ่าสรุป

ตบท้ายว่า นี่แหละคือการถูกกลืนกินทางวัฒนธรรม!

เหตุการณ์ความรุนแรงครั้งนี้คงสรุปได้เช่นเดียวกัน วัฒนธรรมอันสันติของชาวดอยกำลังถูกวัฒนธรรมแห่งความรุนแรงกลืนกิน มันแฝงตัวมาอย่างแยบยลในคราบของความทันสมัย ซึ่งดูดีเสียจนไม่น่าเชื่อว่าจะสามารถทำลายผู้คน และทำลายวัฒนธรรม ที่หยั่งรากลึกบนขุนเขา มาช้านานได้ นกหนูที่เป็นตัวแพร่กระจายวัฒนธรรมนี้ กำลังแพร่ระบาดอยู่ทั่วไป ทั้งที่วิญญู โสมณาทนัง เพลง ลือเล่ลำน้ำนวนมากสนับสนุนให้เราเห็นผู้หญิงเป็นเพียงวัตถุทางเพศ ที่ต้องมาตอบสนองความต้องการของผู้ชาย ก้าวร้าวขึ้นเรื่อย ๆ โสมณาทนัง เบียร์ ช่วยเพิ่มดีกรีแห่งความรุนแรงให้มากขึ้นไปอีก

และเมื่อความรุนแรงที่สั่งสมไว้มีโอกาสแสดงตัวมันออกมา เช่นดังในหมู่บ้านนี้ ผลที่มันจะทิ้งไว้ให้เราคือ ความเจ็บปวด ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ ซึ่งยากนักจะเยียวยา

ไม่ว่าคุณจะเป็นคนพื้นราบหรือคนดอย เราต่างตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงด้วยกันทั้งนั้น อย่าปล่อยให้วัฒนธรรมเช่นนี้ หยั่งรากลึกลงในจิตใจของเราอีกต่อไปเลย มิฉะนั้นแล้ว เราอาจจะถูกกลืนกินจนไม่มีอะไรเหลือ ดังคำของผู้เฒ่าคนนั้น หรือเราอาจต้องมานั่งร้องบทเพลงอาลาของชาวปกาเกอญอ ด้วยความอาลัยหาสิ่งดีงามในครั้งอดีต ที่จากไปอย่างไม่มีวันหวนคืน.

จากความดำริของเจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาสเพื่อให้พุทธพจน์ได้มีโอกาสศึกษาและปฏิบัติธรรมจนถึงที่สุด และสามารถเป็นธรรมทูตหญิง เผยแผ่ธรรมสืบอายุพระพุทธศาสนา เสริมแท่นกึกก้องที่ขาดสูญไป

ธรรมาคมธรรมมาตา ได้จัดสร้างขึ้นบนเนื้อที่ ๔๐ ไร่ ติดกับธรรมาคมนานาชาติ มีอาคารส่วนกลางเพื่อการศึกษาอบรมและทำกิจกรรมร่วมกัน และอาคารที่พักส่วนตัวเพื่อการฝึกอบรมอย่างจริงจัง สภาพแวดล้อมร่มรื่นสงบสดชื่น เพื่อนำมาซึ่งความเอื้อกันเย็นสงบระบับ

สตรีก็เป็นบัณฑิตได้เช่นเดียวกับบุรุษในที่เดียวกันนั้น ถ้าผู้หญิงคนใดขัดเกลาจิตใจและพัฒนาชีวิตของตน ให้เข้าสู่ความเป็นผู้มีสติปัญญาเพิ่มพูนขึ้น สว่างกระจ่างแจ้งมากขึ้นได้ คักยภาพของหญิงนั้นก็จะไม่ด้อยไปกว่าชายเลย

สมาชิกธรรมาคมธรรมมาตาจะต้องมีเจตจำนงที่แน่วแน่ว่าจะสละโลก อุทิสัตถ์เพื่อพระธรรม มัจจุสัจจะที่เสียสละ กัลยาณัตถ์ต่อพระธรรมและข้อสัตย์ต่อตนเอง ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย และมีความอดทนต่อการตรากตรำทั้งทางกายและทางใจ มุ่งทุ่มเทชีวิตเพื่อการประพฤติปฏิบัติธรรมและการเผยแผ่ธรรมอยู่ทุกขณะ

ธรรมมาตามณเทียรหรือปราสาทแห่งธรรมมาตาจะต้องสร้างด้วยใจ ธรรมาคมธรรมมาตาจะล้มเหลวล้มตามจุดมุ่งหมายก็ด้วยหัวใจของผู้หญิงที่ได้สละชีวิตเข้ามาเป็นสมาชิกของธรรมาคมธรรมมาตา

การสละชีวิตทางโลก หันเข้าสู่ทางธรรมโดยสิ้นเชิง มิใช่เรื่องง่าย จำเป็นต้องรอคอยเวลาว่าเมื่อใดจึงจะมีผู้หญิงที่กล้าหาญ เด็ดเดี่ยวเช่นนั้น จึงเห็นควรให้จัด โครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงามขึ้น เป็นโครงการระยะสั้นเพื่อเตรียมความพร้อมของทุกฝ่าย ก่อนที่จะได้มีการเปิดโครงการธรรมาคมธรรมมาตาเป็นทางการในกาลข้างหน้าต่อไป

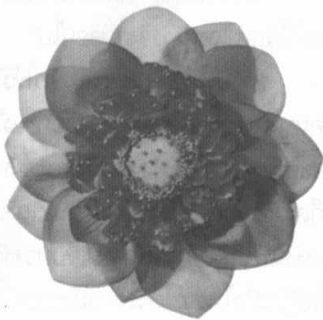
โครงการฝึกอบรมตนเพื่อความมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงาม

โครงการขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่โครงการธรรมมาตาขั้นสมบูรณ์ในโอกาสต่อไป

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อสรรหาบุคคลที่มีความสนใจในการศึกษาและปฏิบัติธรรมตามจุดมุ่งหมายของการธรรมาคมธรรมมาตา

ธรรมาคมธรรมมาตา

๒. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีความเข้าใจและซาบซึ้งในความหมายของชีวิตพรหมจรรย์จนเกิดศรัทธาปสาทะที่จะประพฤติพรหมจรรย์อย่างหมดจดงดงาม และรักษาการดำเนินชีวิตเช่นนี้ไว้ได้ตลอดชีวิต หรือนานที่สุดเท่าที่จะนานได้

๓. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำแบบอย่างของการประพฤติพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงามนี้ออกไปเผยแผ่แก่เพื่อนมนุษย์ให้เกิดความสนใจที่จะประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อให้เกิดความสุขสงบเย็นแก่ชีวิตของผู้นั้น

การดำเนินงาน

ได้จัดให้มีการฝึกอบรมรุ่นที่ ๑ ขึ้นระหว่างวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๒ - ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ โดยอุปาลิการัญจน อินทระก่าแห่งเป็นผู้อำนวยการฝึกอบรมด้วยตนเอง และได้บันทึกวิธีทัศน์ไว้ เพื่อใช้ในการอบรมรุ่นต่อไป

รุ่นที่ ๒ : ๑ เม.ย. - ๓๑ ก.ค. ๒๕๕๓

รุ่นที่ ๓ : ๑ ต.ค. ๒๕๕๓ - ๓๑ ม.ค. ๒๕๕๔

รุ่นที่ ๔ : ๑ เม.ย. - ๓๑ ก.ค. ๒๕๕๔

รุ่นที่ ๕ : ๑ ต.ค. ๒๕๕๔ - ๓๑ ม.ค. ๒๕๕๕

หลังจากนั้นจัดปีละ ๒ รุ่น คือ

รุ่นแรก : ๑ มีนาคม - ๓๐ มิถุนายน

รุ่นสอง : ๑ กันยายน - ๓๑ ธันวาคม

จนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสมในการจัดทำโครงการธรรมมาตาเต็มรูปแบบตามเจตนารมณ์ของเจ้าประคุณท่านอาจารย์พุทธทาส

คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าอบรม

๑. มีอิสระในการปฏิบัติธรรมโดยไม่ต้องมีภาระผูกพันกับครอบครัว ญาติมิตร หน้าที่การงาน
๒. สุขภาพแข็งแรงทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต
๓. มีสัมมาวาจาเป็นอุปนิสัย
๔. อายุระหว่าง ๒๕-๕๐ ปี

ระเบียบปฏิบัติ

๑. สมาทานศีล ๘ และในวันพระสมาทานศีลอุโบสถ
๒. มีความเป็นอยู่เรียบง่ายอย่างนักบวช
๓. อยู่เยียบ อินทรีย์สำวร

การศึกษาอบรม

ศึกษาในด้านปริยัติ ได้แก่ ธรรมะพื้นฐานที่ควรรู้ และธรรมะเพื่อการดับทุกข์
ฝึกปฏิบัติอานาปานสติภาวนา มีสติในทุกอิริยาบถ

การทำงานคือการปฏิบัติธรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้าอบรม ได้เห็นคุณค่าของการมีชีวิตพรหมจรรย์ที่หมดจดงดงาม ได้รับความสุขสงบเย็นตามควรแก่การปฏิบัติของตน และมีกำลังใจที่จะพัฒนาตนให้ชีวิตมีความประเสริฐยิ่งขึ้นตามลำดับ

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งปันความรู้ และการปฏิบัติที่ตนได้รับตลอดการอบรมแก่ผู้อื่นได้ ทั้งด้วยการประกาศวาจาและการปฏิบัติให้เห็น

สอบถามรายละเอียดและขอรับใบสมัครได้ที่

ธรรมทานมูลนิธิ

สวนโมกขพลาราม

อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๑๐

โทร. (๐๗๗) ๔๓๑๕๕๒, ๔๓๑๕๕๓,

๔๓๑๖๑-๒ โทรสาร. ๔๓๑๕๕๗

อารยา พยุ่งพงศ์

หญิงไทย กับโอกาสในการปฏิบัติธรรม

“ผู้” หญิงร่วมแบ่งโลกไว้ครึ่งหนึ่ง” เป็นคำกล่าวที่ไม่ไกลเกินจริงนัก ด้วยประชากรประมาณครึ่งหนึ่งของโลกนี้เป็นผู้หญิง เป็นพลังเมตตาขับเคลื่อนทั้งตัวเธอเอง ครอบครัว ชุมชน และโลก มายาวนาน

ปัจจุบัน แม้พื้นที่ของผู้หญิง ขยายเพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ แต่ก็ดูเหมือนว่าจะยังไม่เพียงพอที่จะทำให้งานของมนุษยชาติดำเนินไปอย่างได้สมดุล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภาวะที่สังคมให้คุณค่ากับการพัฒนาแบบผู้ชาย เช่นนี้ ไม่เว้นแม้แต่ในสถาบันศาสนาเองก็ตาม

ผู้หญิงในสถาบันศาสนามีโอกาสน้อยมากในการปฏิบัติเพื่อเข้าถึงแก่นแท้ของศาสนธรรม แม้หลายท่านมีศรัทธาแน่วแน่ มุ่งมั่นทุ่มเทและช่วยเหลือสรรพสัตว์ มีเมตตาและอุบาสิกาเป็นจำนวนมากที่เข้าวัดฟังธรรม ตั้งใจศึกษาปฏิบัติ หรือทำงานสงเคราะห์สังคม ทว่า ความจริงที่เกิดขึ้น คือ ผู้หญิงเหล่านี้มักถูกคาดหวังให้รับผิดชอบงานครัว หรืองานธุรการ และงานจัดการอื่นๆ ซึ่งต้องใช้เวลาและความละเอียดรอบคอบในการดำเนินการ อีกทั้ง ภาพลักษณ์ของสังคมที่มีต่อแม่ศรีก็คลุมเครือ แม้กระนั้น บางท่านพอจะแสวงหาโอกาสฝึกฝนพัฒนาตนได้บ้าง แต่ครูทางธรรมสำหรับผู้หญิงก็มีจำกัด อีกทั้งยังไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้โอกาสในการปฏิบัติธรรมของผู้หญิงในสถาบันศาสนามีอยู่อย่างจำกัดมาก

ในระยะหลัง ผู้หญิงที่สนใจในการปฏิบัติธรรมมีมากขึ้น แต่ก็ประสบกับอุปสรรคหลายประการเมื่อเข้าไปปฏิบัติธรรม

ในวัด อาทิ ข้อจำกัดอันเนื่องจากวินัยของพระ และภูมิหลังของประชากรที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้หญิงไม่ได้รับการชี้แนะแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุด ประกอบกับความเลื่อมของสถาบันสงฆ์ที่ทวีความเรื้อรังทั้งหมดนี้ มีผลทำให้การปฏิบัติธรรมของผู้หญิงนับวันจะแยกตัวออกมาจากวัดหลายคนหาทางออกด้วยการรวมกลุ่มปฏิบัติธรรมกันเอง ไม่ก็ตั้งเป็นสำนักทรงเจ้า เข้ายทรง เพื่อช่วยส่งเคราะห์ บรรเทาความทุกข์ของผู้หญิงด้วยกัน อย่างไรก็ดี รูปแบบดังกล่าวยังจำกัดอยู่ในเฉพาะบางกลุ่ม ไม่ได้เป็นกระแสแพร่หลายนัก จึงยังมีผู้หญิงอีกมากที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงศาสนธรรมไปอย่างน่าเสียดาย

สังคมในปัจจุบันกำลังประสบกับวิกฤตการณ์นานาชนิด วิกฤตการณ์เหล่านี้ถึงที่สุดแล้วเป็นวิกฤตการณ์ทางจิตวิญญาณ ไม่สามารถแก้ไขได้หากผู้คนขาดความรู้ความเข้าใจในชีวิตและสสารนี้รู้ในตนเอง ด้วยเหตุนี้ ศาสนธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชีวิตและสังคมปัจจุบัน การเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้ปฏิบัติธรรม นำหลักศาสนธรรมมาใช้ในชีวิต และแก้ปัญหาความทุกข์ของผู้คนในสังคมจึงมีความสำคัญมากต่อการสร้างความผาสุกในสังคม

โครงการสัมมนา เรื่อง **“หญิงไทยกับโอกาสในการปฏิบัติธรรม”** เกิดขึ้นด้วยความตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และด้วยความเชื่อมั่นว่า การมีส่วนร่วมของผู้หญิงจะสามารถช่วยบรรเทาเบาบางวิกฤตการณ์ทางจิตวิญญาณและทางสังคมได้บ้าง

ขอเชิญร่วมการเสวนา
งานวันรำลึกท่านอาจารย์พุทธทาส
ในหัวข้อ
**หญิงไทย
กับโอกาสในการปฏิบัติธรรม**
วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๔๔
ณ ห้องประชุมศูนย์วัฒนธรรมแสงอรุณ
มูลนิธิแสงอรุณ
ถ.สาทร ๑๐ บางรัก กรุงเทพฯ
โทร. ๒๓๓๗๐๐๘๐
กล่าวนำเสวนาโดย **สามเณริธัมมนันทา**
(ดร.จักรสมุสาธย์ กบิลสิงห์)

ผู้ร่วมเสวนา

พระศรีปริยัติโมลี

สามเณริธัมมนันทา

อ.สุวรรณา สดาอนันท์

อ.ทวีวัฒน์ ปุณฺณทริภุชงค์

ดำเนินรายการโดย

สันติสุข โสภณศิริ

สอบถามรายละเอียดที่

คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา

โทร. (๐๒) ๔๓๗-๔๔๔๕;

๔๓๗-๔๔๕๐, ๔๖๓-๑๖๐๕

ปฏิบัติการการุณย์รัก

หนังสือความทรงจำของวีโรจน์ ภาณุ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

Moved by Love : The Memoirs of Vincha Bhanu
หนังสือความทรงจำของวีโรจน์ ภาณุ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
โดย วีโรจน์ ภาณุ
กรุงเทพฯ ๒๕๖๑

ปฏิบัติการการุณย์รัก

บทบันทึกความทรงจำของ
วีโรจน์ ภาณุ
เกี่ยวกับขบวนการปฏิวัติ
กาลินที่รวบรวมในภาษาฮินดี
มาจอร์ ไซค์ แปลสู่ภาษาอังกฤษ
จิรัลล์ แมลไทย
พระไพศาล วิสาโล
บรรณาธิการแปล
สนพ.สุภาพใจ จัดพิมพ์
๓๔๔ หน้า ราคา ๒๐๐ บาท

หนังสือเกี่ยวกับสตรีและพุทธศาสนาที่น่าสนใจ

๑. สตรีในพระพุทธศาสนา

โดย พระศรีปริยัติโมลีและคณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดพิมพ์เผยแพร่ ๗๗ หน้า
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โทร. ๒๒๑-๔๔๙๒, ๒๒๔-๔๒๑๔

๒. สตรีในพุทธกาล

โดย ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชฎาเสนา

ดำเนินการผลิต บริษัทสองสยาม จำกัด
สายส่งศึกษา บริษัทเคสดีไทย จำกัด โทร. ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐
๑๐๐ หน้า ราคา ๗๐ บาท

๓. การพัฒนาสตรีในพระพุทธศาสนา

โดย ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชฎาเสนา

ดำเนินการผลิต บริษัทสองสยาม จำกัด
สายส่งศึกษา บริษัทเคสดีไทย จำกัด โทร. ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐
๑๖๐ หน้า ราคา ๙๐ บาท

๔. นักบวชหญิงในต่างแดน

โดย ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชฎาเสนา

ดำเนินการผลิต สำนักพิมพ์ปัญญา
สายส่งศึกษา บริษัทเคสดีไทย จำกัด โทร. ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐
๑๓๕ หน้า ราคา ๓๕ บาท

๕. สิทธิสตรี วิถีพุทธ

โดย รัญจวน อินทรกำแหง

ดำเนินการผลิต สำนักพิมพ์เจเนเดอร์เพรส
สายส่งศึกษา บริษัทเคสดีไทย จำกัด โทร. ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐
๔๐ หน้า ราคา ๔๕ บาท

๖. นกอินทรีเลี้ยงลูก

โดย รัญจวน อินทรกำแหง

ดำเนินการผลิต กองทุนธรรมสวัสดิ์ ๖๓ หน้า

๗. สตรีในพระพุทธศาสนา

โดย ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชฎาเสนา

ดำเนินการผลิต โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๕๖ หน้า ราคา ๕๐ บาท

๘. นันทะปาปติ

โดย สุชีพ ปุญญานุภาพ

จัดพิมพ์และจำหน่าย โดยบริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด
บริษัทสร้างสรรค์บุ๊คส์ จำกัด โทร. ๒๕๕-๒๗๒๔, ๒๕๕-๕๕๕๘
๒๓๐ หน้า ราคา ๑๗๐ บาท

๙. เท้าหลังย่างก้าว

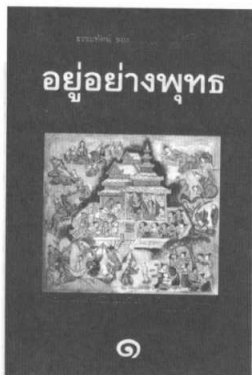
โดย โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โทร. ๖๑๓-๓๑๕๐-๑
๓๕๒ หน้า ราคา ๑๘๐ บาท

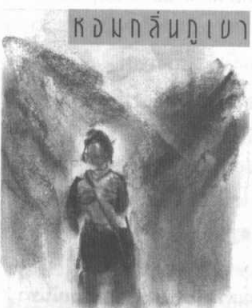
๑๐. พุทธประวัติวิเคราะห์

โดย ภาณุ อีเคตะ เขียน ดร.ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ ชฎาเสนา แปล

สายส่งศึกษา บริษัทเคสดีไทย จำกัด โทร. ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐
๑๕๕ หน้า ปกแข็ง ราคา ๓๑๐ บาท ปกอ่อน ราคา ๑๕๐ บาท

ธรรมทัศนะของพุทธศาสนาชุด
อยู่อย่างพุทธ ๑ - ๒
พุทธศาสนิกสุข
สนพ.สุภาพใจ จัดพิมพ์
ราคาเล่มละ ๑๖๐ บาท

หอมกลิ่นภูเขา
สร้อยแก้ว คำมาลา
สำนักหนังสือใต้ดิน จัดพิมพ์
๑๐๔ หน้า กระดาษปรู๊ฟ
ราคา ๖๕ บาท

ปิดปริศนา
วาด รวี
สำนักหนังสือใต้ดิน จัดพิมพ์
๑๒๘ หน้า กระดาษปรู๊ฟ
ราคา ๗๐ บาท

เครือข่ายชาวพุทธ เพื่อพระพุทธรักษาและสังคม

ปัญหาพระประเพณีพระธรรมวินัยซึ่งเกิดขึ้นแล้วแล้ว โดยที่คณะสงฆ์ไม่สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นอาการบ่งชี้ถึงวิกฤตการณ์ที่กำลังเกิดกับพุทธศาสนาของไทย ทั้งนี้เพราะปัญหาดังกล่าวมิได้เป็นผลมาจากความไม่ประสิทธิภาพในการปกครองคณะสงฆ์เท่านั้น หากยังเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยอื่นๆ อีก อาทิ ความตึงเครียดทางการศึกษาของคณะสงฆ์ ความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุลระหว่าง พระสงฆ์ รัฐ กับประชาชน จนไม่สามารถทำหน้าที่ซึ่งมีต่อกันได้อย่างถูกต้อง ทั้งหมดนี้ล้วนนำพระศาสนาเข้าสู่ภาวะวิกฤต อันจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

การรักษามรดกศาสนาให้ยั่งยืนนั้นมิใช่เป็นหน้าที่ของคณะใดคณะหนึ่ง หรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ใช้เป็นการรับผิดชอบต่อที่จำกัด อยู่กับพระสงฆ์หรือรัฐบาลเท่านั้น หากเป็นหน้าที่ของชาวพุทธทุกคน และเป็นความรับผิดชอบที่พระพุทธองค์ทรงมอบหมายให้แก่พุทธบริษัททั้งหลาย ดังนั้นเมื่อถึงคราวที่พระพุทธศาสนาประสบภาวะวิกฤต จึงควรที่ชาวพุทธทุกคนจะร่วมมือกันอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อฟื้นฟูพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามและกลับมามีความหมายต่อสังคมไทย รวมทั้งยังประโยชน์แก่สังคมโลก

ด้วยเหตุนี้ เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธรักษาและสังคมไทย จึงเกิดขึ้น เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการมีองค์กรประสานงานในภาคประชาชนสำหรับการเคลื่อนไหวผลักดันให้มีการฟื้นฟูพุทธศาสนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง งานในระยะแรกของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การส่งเสริมให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความเห็นกันในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ต่าง ๆ ทั่วประเทศ อันจะนำไปสู่การรวมกลุ่มกันในระดับท้องถิ่น เพื่อขยายสำนึกในความเป็นพุทธบริษัทให้แพร่ขยายต่อไป และเพื่อร่วมกันคิดค้นแนวทางการฟื้นฟูพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ เมื่อกลุ่มท้องถิ่นดังกล่าวมีจำนวนมากพอและเกิดขึ้นทั่วประเทศ งานระยะต่อไปของเครือข่ายดังกล่าวก็คือ การประสานกลุ่มเหล่านั้นเพื่อร่วมกันจัดตั้งสภาชาวพุทธสำหรับเป็นองค์กรประสานงานระดับประเทศ โดยมีการกิจหลัก คือ ร่วมกับรัฐและคณะสงฆ์ดำเนินการฟื้นฟูพุทธศาสนาและจัดการปฏิรูประบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

องค์กรที่ร่วมกันเป็นเครือข่ายดังกล่าวในชั้นนี้ประกอบด้วย มูลนิธิโกลสมหาวิทยาลัยพุทธธรรม มูลนิธิสุภาพไทย คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา กลุ่มเสวยธรรม ท่ามกลางความร่วมมือในการฟื้นฟูพุทธศาสนาด้วยการรวมกลุ่มในองค์กรของหน่วยงาน เพื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การอภิปรายสัมมนา เปิดเวทีสาธารณะ โดยเครือข่ายฯ ยินดีให้ความสนับสนุนตามกำลังความสามารถนั้นรายวันได้รับฟังข้อเสนอแนะจากท่าน ตลอดจนข่าวความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นของท่านด้วย

สถานที่ติดต่อของเครือข่าย

๘/๒๓ ซ.บ้านช่างหล่อ ถ.พระราม ๓
บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทรศัพท์ ๔๑๑๓๓๗๔, ๔๑๒๐๕๒๖
หรือ ตู้ปณ. ๒ คลองสาน ๑๐๖๐๔

เยี่ยมชมเว็บไซต์ของเครือข่ายได้ที่
<http://www.budpage.com>

การฟื้นฟูพระพุทธศาสนา
ประชาชนต้องมีส่วนร่วม

ธรรมเนียมปฏิบัติชุมนุมชนแห่งชุมชนเขา

ครั้งที่ ๗-๑๐ ปี ๒๕๔๔/๒๕๔๕

ครั้งที่ ๗ : ๒๙ พ.ย. - ๑๐ ธ.ค. ๒๕๔๔ / ๑๒ วัน /

๒ เส้นทาง คือ อ.สะเมิง และ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่
เพื่อสัมผัสและใช้ชีวิตอยู่กับชนเผ่าปกาเกอญอที่ดูแล
รักษาจัดการทรัพยากรป่าไม้เอาไว้ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

ครั้งที่ ๘ : ๒๘ ธ.ค. ๒๕๔๔ - ๖ ม.ค. ๒๕๔๕ / ๑๐ วัน /

๑ เส้นทาง ที่ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ (ภาษาอังกฤษ)

ครั้งที่ ๙ : ๑๙ - ๒๘ ม.ค. ๒๕๔๕ / ๑๐ วัน /

ล่องเรือ และเดินป่า ใช้ชีวิตร่วมกับชนเผ่ากระเหรี่ยงโปลง
ที่ อ.ฮอด จ.เชียงใหม่ ซึ่งครั้งหนึ่งต้องเป็นผู้อพยพจากเขื่อนภูมิพล

ครั้งที่ ๑๐ : ๑๖ - ๒๗ ก.พ. ๒๕๔๕ / ๑๒ วัน /

๒ เส้นทางที่ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน และ อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่
จะได้ใช้ชีวิตร่วมกับชนเผ่าละว้าและปกาเกอญอ

สนใจติดต่อ สุวรรณี หิรัญมาลีเลิศ

เสมสิกขาลัย ตู้ปณ.๑ อ.คงกระภักดิ์ จ.นครนายก ๒๖๑๒๐

โทรศัพท์ ๐๓๗-๓๓๓๑๓๗๔-๔, ๐๑-๘๔๗๕๕๕๔๓

และ atc@bkk.a-net.net.th หรือ www.siam21.com/walks

จดหมายข่าวธรรมานุรักษ์

<http://dhr.hypermart.net>

สมัครวันนี้ เพียงปีละ 100 บาท

เลือกรับหนังสือธรรมะดีๆ

ฟรี 1 เล่ม (มีจำนวนจำกัด)

1. แก่นแท้ของพระพุทธศาสนา

2. คู่มือการพัฒนาตนเองแนวพุทธ สำหรับผู้ให้

การปรึกษา 2

ติดต่อได้ที่ : 124 ซ.วัดทองนพคุณ

ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพฯ 10600

โทรศัพท์ (02) 437-9445

โทรสาร 437-9450, 863-1605

(ขนาดที่ส่งจ่ายในนามคุณบงกชกร ตรีศรีสัตย์ ปณ.คลองสาน 10600)

ใบสมัครสมาชิก

เสขิยธรรม

ข้าพเจ้า ☐ พระ ☐ แม่ชี ☐ นาย ☐ นาง ☐ น.ส.

..... ฉายา/นามสกุล

อายุ ปี พรรษา

การศึกษา ☐ นักธรรม ☐ บาลี เปรีียญ

☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

☐ มัธยมศึกษา, ปวช., ปวส.

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

อาชีพ ☐ รับราชการ, รัฐวิสาหกิจ ☐ ทำงานเอกชน

☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ นักศึกษา

☐ อื่น ๆ (ระบุ)

รายได้/เดือน งานอดิเรก

หนังสือที่ชอบอ่าน ๑.

๒.

สมัครเป็นสมาชิก หนังสือ “เสขิยธรรม”

☐ สมาชิกใหม่ ☐ ต่ออายุสมาชิก (เลขสมาชิกเดิม.....)

เป็นเวลา ปี (ปีละ ๒๐๐ บาท ๔ ฉบับ) เป็นเงิน บาท

เริ่มรับตั้งแต่ฉบับ

๑.สถานที่ส่งหนังสือ (สำหรับตัวท่านเอง)

.....

.....

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

๒.สถานที่ส่งหนังสือ (สำหรับผู้ที่ท่านแนะนำ)

.....

.....

รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์

โดยได้แนบ ☐ ธนาณัติ ☐ ตัวแลกเงินไปรษณีย์ ☐ เช็คของขวัญ

ส่งจ่ายในนาม นางสาวศิริพร จัตรศิริมงคล (ปกน. คลองสาน)

สงฆ์ คณะกรรมการศาสนาเพื่อการพัฒนา (คพพ.)

๑๒๔ ซอยวัดทองนพคุณ ถนนสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ

คลองสาน กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

สิทธิพิเศษสำหรับสมาชิก

๑ ท่านสามารถระบุชื่อสมาชิกสงฆ์จำนวน ๑ ท่าน เพื่อมอบโอกาสในการอ่านเสขิยธรรม ในจำนวนและระยะเวลาเท่ากับอายุสมาชิกของท่าน

๒ เสขิยธรรมจะประกาศรายชื่อหนังสือลดราคาเป็นพิเศษสำหรับสมาชิกฯ ในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งสมาชิกจะสามารถสั่งซื้อได้ทางไปรษณีย์

รายชื่อผู้สมัครสมาชิกเสขิยธรรม

๑. คุณฉันทะ ทองใหม่ ๔๐๐ บาท
๒. พระบุญชู ตีสารโร ๒๐๐ บาท
๓. คุณพรทิพย์ บุญทรง ๒๐๐ บาท
๔. คุณฉันทะ แดงสุภา ๒๐๐ บาท
๕. คุณเมตตา บุญอนันต์ ๔๐๐ บาท
๖. คุณอรรณพ บิลันท์โอวาท ๒๐๐ บาท
๗. คุณเกษม อัครวิทย์ ๒๐๐ บาท
๘. คุณวิระศักดิ์ เหลืองสมกุล ๒๐๐ บาท
๙. คุณวิจิตร เขวกิตสกุลชัย ๒๐๐ บาท
๑๐. คุณรุ่งศรี บริษัทวิสุทธิกุล ๒๐๐ บาท
๑๑. ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ ๒๐๐ บาท
๑๒. คุณรัฐนันท์ จงรักวิบูลย์ ๒๐๐ บาท
๑๓. แม่ชีการวิรัตน์ พิณบำรุงกิจ ๒๐๐ บาท
๑๔. คุณดวงพร กังวานไกล ๒๐๐ บาท
๑๕. พระครูสุนทรภานุจัน ๒๐๐ บาท
๑๖. พระครูจันทกานันท์ ๒๐๐ บาท
๑๗. พระครูโคตรโยคธรรมา ๒๐๐ บาท
๑๘. วัดถ้ำเขาใหญ่พรหมโลก ๒๐๐ บาท
๑๙. อาจารย์พิณฉัตร น้อยเคียง ๒๐๐ บาท
๒๐. คุณเมตตา สวทยานนท์ ๒๐๐ บาท
๒๑. คุณเสาวนีย์ สิงห์พันธ์ ๒๐๐ บาท
๒๒. คุณฉวีวัฒน์ อภิเชษฐ์วงศ์ ๔๐๐ บาท
๒๓. วศ.ปรีชาธิ วัลย์เสถียร ๔๐๐ บาท
๒๔. วศ.ดร.จิราภรณ์ สถาปนาวรรณ ๒๐๐ บาท
๒๕. คุณเฉลิมพล พลสุข ๖๐๐ บาท
๒๖. พระโมกข์ภาณุรังษี จันทบุรี ๒๐๐ บาท
๒๗. คุณเมตตา คำเหลี่ยม ๒๐๐ บาท
๒๘. คุณพรพล กุลพินัย ๒๐๐ บาท
๒๙. พระภุมม อัครมโน ๒๐๐ บาท
๓๐. คุณดวงพลอย มณีไพรสนต์ ๒๐๐ บาท
๓๑. คุณบำรุง พันธุ์สีดา ๒๐๐ บาท
๓๒. คุณศศิธร อุดมทรัพย์ ๒๐๐ บาท
๓๓. พระสุวรรณ เตชะโร ๒๐๐ บาท
๓๔. ผศ.นพ.วิฑูรย์ ประเสริฐเจริญสุข ๔๐๐ บาท
๓๕. คุณเสด็จ วงศ์โรจน์กุล ๒๐๐ บาท
๓๖. ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๐๐ บาท
๓๗. คุณอรุณ วัฒนา ๒๐๐ บาท
๓๘. พระแสงอำไพ จันทา ๖๐๐ บาท
๓๙. คุณเจริญชัย อัญชลีธรรม ๑,๐๐๐ บาท
๔๐. คุณวิจิตร ประสริ ๒๐๐ บาท
๔๑. คุณธวัชชัย ไตรตะกุล ๒๐๐ บาท
๔๒. คุณแจ่มใส วัฒนาลัย ๒๐๐ บาท
๔๓. คุณเครือพันธ์ ทำมาหากิน ๒๐๐ บาท
๔๔. คุณอนุวัฒน์ วัฒนพิชญกุล ๒๐๐ บาท
๔๕. พระบุญถึง กัสปะ ๒๐๐ บาท
๔๖. คุณจุติมา เทวประทีป ๔๐๐ บาท
๔๗. คุณสุนันดา วาจิตร ๒๐๐ บาท
๔๘. คุณพรทิพย์ โมกข์คำดี ๒๐๐ บาท
๔๙. คุณธนพรณ สิทธิสุนทร ๒๐๐ บาท

รายชื่อสมาชิกอุปถัมภ์เสขิยธรรม

๑. คุณนพพล ศรีเกียรติพงษ์ ๑,๖๐๐ บาท
๒. คุณอรรณพ บิลันท์โอวาท ๒๐๐ บาท

คู่มือสือเสขยธรรม

สวดีดีคือเพื่อบรรณาน เป็นอย่างไรก็มั่งคั่ง
กับพหุผลกตุดีผ่านเข้ามาในหน้าร้อนนี้ คงเป็นพหุผล
พร้อมกับความอบอุ่นที่ตามหลังฝนตก อาจมีผล
คนที่หลบร้อนไปเที่ยวทะเล และบางคนที่ไม่ได้ออกไป
ไหน ถ้าอย่างนั้นเรามาทบทวนสืออันนี้ดีกว่าละ

โฉมหน้าใหม่ของสือหนังสือฉบับนี้เป็นผลงานการ
แปลของคุณสุภาพร พงศ์พุทธรณี ชื่อหนังสือ "ธรรม
ตาและเรียบง่าย" เพราะมีแรงบันดาลใจว่าหนังสือเล่ม
นี้คือกระจกที่ฉายภาพตัวเองให้ปรากฏแสงสว่างขึ้น จงรู้สึก
ว่ามันเป็นเรื่องราวของตัวเองด้วย และไม่ใช่เพียงงั้น
หนังสือเล่มนี้ยังคงฉายภาพพัฒนาความเป็นมนุษย์
ในยุคนี้ ยุคที่ต้องการความสำเร็จ จนความเป็นมนุษย์
ได้เหือดหายไป ถ้าคุณอยากรู้ว่าหนังสือเล่มนี้ได้ฉาย
ความเป็นอัตตาของผู้อ่านอย่างไร โปรดทบทวนข้อได้ความ
ท้ายหนังสือใกล้บ้านหรือที่มูลนิธิโกลิมของแล้วคุณ
อาจจะได้รับรู้ว่าอัตตาของตัวเองเป็นอย่างไร สามารถ
ที่จะขัดเกลาตนมันได้หรือไม่ การมีชีวิตอยู่อย่างธรรมดา
และเรียบง่าย ใช้ชีวิตอย่างแบแบ่นกับธรรมชาติเป็น
อย่างไร หวังว่าคุณผู้อ่านคงได้รับเรื่องราวของแรง
บันดาลใจในการแปลหนังสือเล่มนี้ และหากผู้อ่าน
ท่านใดสนใจหนังสือเล่มนี้ นอกไปจากสือหนังสือเป็น
สือในการปฏิบัติคุณกับคนเขียนสือเล่มนี้ คุณแปลหนังสือ
ก็สามารถจดหมายมาคุยกันได้ละคะ ขอเชิญผู้อ่าน
มีความสุขกับการอ่านหนังสือและมีแรงบันดาลใจใน
การที่จะเขียนหนังสือเล่มละคะ

แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้าละคะ

ศิริพร

การใช้บริการคู่มือสือ

๑) หากท่านมีความต้องการหนังสือเล่มใดที่ทาง
กองบรรณาธิการได้แนะนำผ่านสือหนังสือแล้ว
ขอได้ส่งจดหมายหรือใบระงับบัตรแจ้งความ
จำนง พร้อมระบุชื่อหนังสือที่ท่านต้องการ มา
ให้ทางเจ้าหน้าที่ทราบ ทั้งนี้ โดยขอได้ครั้งละ
๑ เล่ม **โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ**

๒) การให้บริการคู่มือสือเสขยธรรมนี้ เพื่อ
จุดประสงค์สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าของ
ภิกษุ สามเณร และแม่ชี เป็นหลัก ดังนั้น
ภายหลังจากที่ผู้จัดทำได้ส่งหนังสือไปถวาย
แล้ว หากท่านมีความสนใจหนังสือเล่ม
อื่นอีก ขอให้แสดงความจำนงพร้อมระบุชื่อ
หนังสือที่ต้องการ มาให้ทางเจ้าหน้าที่ทราบ
และเขียนวิจารณ์หรือเสนอความคิดเห็นที่ได้
จากการอ่านหนังสือเล่มก่อนหน้าด้วย

สำหรับท่านผู้อ่านที่เป็น **ฆราวาส** นั้น หาก
ท่านสนใจหนังสือที่เราแนะนำ ก็สามารถสั่งซื้อผ่าน
ทาง ศพพ. ในราคาที่ลดพิเศษ ๒๐% โดยส่งรายชื่อ
หนังสือที่ต้องการมาที่

คู่มือสือเสขยธรรม

๑๒๔ ซ. วัดทองนพคุณ

ถ.สมเด็จพระเจ้าพระยา คลองสาน

กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

ธนาคารอิสลาม

นางสาวศิริพร นักรัทธิภูมิมงคล

ปตท. คลองสาน

โยคะ อาสนะเพื่อชีวิต

Yogasana for life

เย็น วิ. กุลกรรณีย์ เขียน

สุภาพร พงศ์พุทธรณี แปล

สนพ.คลินิกสุขภาพ

๑๕๒ หน้า ราคา ๑๒๐ บาท

ทัศนะของพระพุทธศาสนาต่อ สตรีย และการบวชเป็นภิกษุณี

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)

มูลนิธิพุทธธรรม จัดพิมพ์

๔๐ หน้า ราคา ๓๕ บาท

ปฏิรูปการศึกษา พระพุทธศาสนาจะไปอยู่ไหน?

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)

มูลนิธิพุทธธรรม จัดพิมพ์

๘๐ หน้า ราคา ๔๙ บาท

ธรรมา ธรรม ธรรมมาตา

ธรรมทานมูลนิธิ จัดพิมพ์

๔๘ หน้า

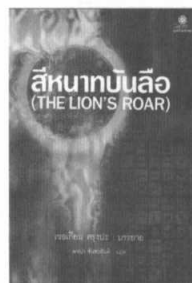
ว่าด้วยชีวิตและความตาย

กฤษณมูรติ บรรยาย

กรรณิการ์ พรหมเสาร์ แปล

สนพ.มูลนิธิโกลิมคิมทอง จัดพิมพ์

ราคา ๑๒๐ บาท

ลีนาทบันลือ

เชอเกียม ตรุงปะ บรรยาย

พจนา จันทรสันติ แปล

สนพ.มูลนิธิโกลิมคิมทอง จัดพิมพ์

๒๗๐ หน้า ราคา ๑๘๐ บาท

บังเอิญกระมังคะ บังเอิญ-
ตัวฉันมาตกอยู่ในดงปราชญ์ผู้แปล
หนังสือ ก็เลยได้พลอยฟ้าพลอยฝน
มาบ้าง ที่แน่ ๆ คือ ถูกแหวน ๆ
เหน็บ ๆ เสียวพองแสบโดยนักแปลรุ่นพี่
ว่า คนรุ่นเธอนี้ (เหมาะให้ทั้งรุ่นเลย) ไม่
แก่ภาษาทั้งไทยทั้งอังกฤษเลยนะ

ดูเอาเถิด ถูกเชิญชวนให้เข้าร่วม
โค้งฟ้าวรรณกรรมดงมปานใด
กระนั้นก็จะเอาตัวรอดมาได้ทีละ
เล่ม ทีละเล่ม จนมาถึงเล่มนี้แหละ
ธรรมดาและเรียบง่าย หนังสือแสน
รัก เล่มที่พออ่านจบปุ๊บก็อยากให้อ่าน
อื่นอ่านด้วย เล่มที่ดูเหมือนง่าย
พอขยับจะแปลก็ได้แต่ขยับ แต่ไม่ได้
เขยิบเลยที

หนังสือเล่มนี้เป็นเสียงของ
ผู้หญิง เล่าเรื่องชีวิตของผู้หญิงที่บอก
ความเป็นครอบครัวและชุมชน โดย
สายตาของผู้หญิง เป็นประสบการณ์
การเดินทางของผู้หญิง ทั้งออกสู่
ภายนอก และย้อนรอยกลับสู่ชีวิต
ด้านใน

ช่วงที่ขยับจะแปลนั้นฉันเกิด
ชีพจรลงเท้า กลับจากญี่ปุ่น ก็ยังมี
แรงเหวี่ยงด้วยความที่อิ่มกับสังคมนิยม
วัตถุและไฮเทคเสียไม่มี ก็เลยแวปไป
ตระเวนแบบชำเหมาแดนภารตะอีก
สามเดือน อุตสาห์หนีบ ธรรมดาและ
เรียบง่าย ที่อ่านจบแล้วติดตัวไปด้วย

แปลได้หน้าครึ่งเอง ก็ไม่มีมูต
เมืองเขมมน่านตาตื่นใจ ในการ
โลดแล่นเข้าไปคลุกเคล้า ลัดเลาะ
สังเกตสังเกตผู้คนที่ทำให้เราปากอ้า
ตาค้างอยู่เนือง ๆ มากกว่าการมา
นั่งแปลงานที่เหมือนการถักทอผืนผ้า
อักษร คือต้องไปที่ละเส้นด้าย ทีละ
คำ ไม่รู้ว่าทำได้อย่างไรนะพวกที่

แปล ทวนหนังสือ แล้วก็ แปล ทวนใจ

สุภาพร พงศ์พฤกษ์

๒ พฤษภาคม ๒๕๔๔

แปลนี้

ก่อนจะได้จังหวะนั่งแปล ฉัน
ก็ตะล่อน สังคมที่สับสนโง่งมคนละชั่ว
อย่างญี่ปุ่นและอินเดีย ตอนที่ลืซ
เพื่อนซึ่งหนีหนังสือเล่มนี้ติดมือมาฝาก
จากอเมริกานะ เธอหมายความว่าพี่พร
ต้องขอหนังสือเล่มนี้แน่ ๆ ลิซไปอ่าน
ที่บ้านของเพื่อน อ่านเสร็จชอบมาก
ก็ไปหาซื้อมาฝากพี่พรเล่มหนึ่ง

แรก ๆ ฉันอ่านด้วยความรู้สึก
ไม่ค่อยจะอยากอ่านเท่าไร แต่คิดถึง
ลิซที่อุตสาห์แบ่งปันนิสัยดี ๆ ของ
ตัวเองให้เพื่อนฝูง

ลิซอยู่ในทีมแบนแลนด์ไมน์
(Ban Landmine) รณรงค์เรื่องกับ

ดักระเบิด ทีมที่ได้รับรางวัลโนเบลไป
เมื่อสามสี่ปีที่แล้วไงคะ ตอนนั้นเธอ
ทำงานในเขมร นอกเหนือจากการ
ทำงานแบบทุ่มเทหัวใจ เธอยังเป็น
หนอนหนังสือ ไม่ว่าจะเหนื่อยอ่อน
จากงานประจำวันเพียงใด ก่อนนอน
ต้องอ่านหนังสือสามสี่หน้า ไม่อย่าง
นั้นนอนไม่หลับ และตัวเธอเองก็ใช้
ชีวิตที่เรียบง่ายอย่างไม่น่าเชื่อ เธอ
เป็นอาารามเกิร์ลอยู่ในวัดซัมโบเมียะ
(วัดลำปากทอง) ที่พนมเปญ วัดที่สมเด็จพระมหาโกษาธิบดีท่านพ่าน้ำเมื่อกลับ
เข้าสู่เขมร

พอฉันเปิดอ่านหน้าแรกเท่านั้น
แหละเหมือนต้องมนต์สะกด เหมือน
ที่ผู้เขียนต้องมนต์สะกดจากผืนผ้าต่อ
ตะขิบด้วยมือของผู้หญิงอาวิชิ คิลปิน
ที่ไม่เคยขึ้นป้ายว่า ฉันคิลปินใหญ่นะ
ไม่ปึง ก็หมายความว่า ไม่มีแรง
บันดาลใจขับเคลื่อน หนังสือจะค้างเติ่ง
เป็นเล่มที่แปลไม่รู้จบ

ฉันจะเลียดอ่านด้วยความรู้สึก
ว่าหนังสือเล่มนี้ คือกระจกที่ฉายเงา
ตัวฉันให้ปรากฏแจ่มชัดขึ้น แจ่มชัดขึ้น
จนรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องราวของฉันด้วย
นี่นา และฉันพบว่ามันคงไม่ได้มีเพียง
ฉายอดีตของฉันแต่ผู้เดียว แต่มัน
เป็นอดีตของความฝันมนุษย์ยุคเรา
นี้แหละ ยุคที่ต้องการความสำเร็จ
จนความเป็นมนุษย์เหือดแห้ง

นอกจากหนังสือที่ว่าด้วยคำสอน
ศาสนาธรรมแล้ว จะมีหนังสือสักทีเล่ม
นะ ที่สามารถส่องอดีตของผู้คนได้
อย่างถึงใจตา โดยไม่น่าเบื่อ ไม่ต้อง
รู้สึกว่กำลังถูกสอน เหมือนที่สถานบัน
ต่าง ๆ ขึ้นป้ายคุณงามความดี
พยายามที่จะพาดหัวผู้คนด้วยคัมภีร์
เพื่อที่จะจบลงด้วยเปลือกตาที่ขยับ

นะซิคะ

การเดินทางอย่างแยกกาย ให้
ได้สัมผัสถึงอวลไอรสแสงหาของ ชู
เบนเดอร์ ผู้เขียน ผู้ได้ชื่อว่าเป็นศิลปิน
ใหญ่ ที่ต้องขึ้นต้นศิลปินด้วยอักษร ศ.
ตัวใหญ่ คงไม่ได้มีชุมชนเดียวแน่เลย
ที่ต้องใช้ตัวใหญ่ เพื่อให้เห็นชัดตาของ
เธอ ผู้เขียนเข้าไปใช้ชีวิตในชุมชน
อามิช

ชีวิตที่ธรรมดาของอามิชนั้นแหละ
ที่เป็นเสน่ห์ หอมหวานของเรื่องราว
ความฝันของการเดินทางแสวงหา
ที่ทุกคนมีส่วนร่วมการเดินทางกับเธอ
ได้

เรื่องราวของชนอามิช ที่ยังคง
ใช้ชีวิตอย่างแนบแน่นอยู่กับธรรมชาติ
ปฏิเสธเทคโนโลยี ใช้ชีวิตตามพระ
ประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า ไร้อดีต
อย่างสิ้นเชิงและเรื่องราวของคนเมืองที่
ผู้เขียนใช้ตัวเองเป็นอุปกรณ์ เพื่อให้
เราเห็นภาพที่ต่างกันโดยสิ้นเชิง และ
ตรงนี้แหละที่เป็นคันฉ่องให้กับเรา

เธอหยิบยกเอา ตุ๊กตาไม่มีหน้า
ของชนอามิช ขึ้นมาเป็นกฎเงาในชีวิต
ชุมชนธรรมดาและเรียบง่ายของอามิช

เมื่อฉันเริ่มชีวิตของคนเดินทาง
นั้น ฉันไม่ได้ฝันแม้แต่บ่อย ชีวิตมัน
นำทางฉันไปเอง คงพอจะเปรียบกัน
ได้กระมังคะ ระหว่างการเดินทาง
ลัดเลาะ ลาดภูเขา สู่ป่าร้อนชื้น ช้ำม
ลำธารครั้งแล้วครั้งเล่า นักรบยธรา
ต้องเดินข้าม กว่าเจ็ดหมื่นบ้าน
กระหริ่งที่ดูเสมือนฝัน...

...ได้ทั้งกับความชาญฉลาดของ
อ้ายจอนิ โอโดฮา แต่ครั้งที่อ้าย
จอนิยังไม่ได้เป็นพ่อหลวง “คนอะไร
หนังสือหนังสือก็แทบจะเขียนไม่เป็นตัว
แต่เขียนแหลมในกาบข้างถึงชีวิต”

“

ในโลกของฉันแล้วทุกคนมีหน้าตา
ผู้คนมากมายพยายาม
ที่จะก้าวให้โดดเด่นออกมา
แต่ในความเรียบง่าย
ของตุ๊กตาไม่มีหน้า
พวกมันได้พูดมากความ
ด้วยถ้อยคำแต่น้อย พวกมันทั้งถ้อยไว้
ให้อินตนาการ บางทีหากผู้คนยอมรับ
ในสิ่งที่ตัวเองเป็น
พวกเขาไม่จำเป็นต้องเสียพลัง
ในอันที่จะพยายามเปลี่ยนแปลง
หรือแข่งขัน

”

ขณะที่โลดเล่นไปตามลีลาการ
นำเสนอเรื่องราวของ ชู เบนเดอร์ ฉัน
ก็อดที่จะย้อนคิดถึงประสบการณ์ของ
กลุ่มชนกระหริ่งผู้ยิ่งใหญ่อย่างไม่
ใหญ่แห่งป่าเขา ที่ฉันมีโอกาสได้ไป
สัมผัสในช่วงต้นของการทำงานเมื่อ
๒๐ กว่าปีที่แล้ว

...นึกถึงตัวเองและสังคมที่ผลิต
ฉันและคนรุ่นฉันออกมา เห็นว่าหาก
ฉันเข้าใจตรงนั้นอย่างถ่องแท้ ฉันก็จะ
ต่างออกไปในความเหมือนกัน โดย
ไม่ต้องมีความขัดแย้งในใจ แต่ไม่
จำเป็นอะไรเช่นกันที่จะทำให้เหมือนกัน

สังคมส่วนใหญ่ที่กำลังหันหน้าด้วย
ความไม่เรียบง่าย ไม่พื้นฐาน สังคม
ที่ล่อยฟ่องฟู ถีบลอยตัวเราเองให้
สูงขึ้นจากปัจจัยอื่นเป็นความอยู่ดี
มีสุขอันแท้จริง

ฉันได้แปลหนังสือเล่มนี้ในช่วง
หัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ที่ตัดสินใจ
ถอนตัวจากความมั่นคงรายเดือน มี
เพียงความเชื่อว่าฉันคงไม่อดตาย
สาระแห่งการดำรงอยู่ของชนอามิชใน
หนังสือ จึงเป็นทั้งแรงกระแทกและ
แรงส่งให้ฉันมั่นใจที่จะใช้ชีวิตที่
ธรรมดาและเรียบง่าย ให้มีมุกตลกจิต
ต่อผู้คนที่เขาใช้ชีวิตธรรมดาและเรียบ
ง่าย และสนับสนุนให้ผู้คนมีชีวิตที่
ธรรมดาและเรียบง่าย ที่กลายเป็น
ความไม่ธรรมดาเสียแล้วในทุกวันนี้

ธรรมดาและเรียบง่าย

ชู เบนเดอร์ เขียน

สุภาพร พงศ์พิทักษ์ แปล

สำนักพิมพ์โกมลคีมทองจัดพิมพ์

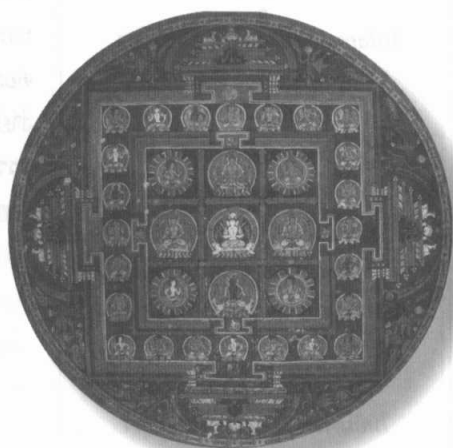
๑๖๔ หน้า ราคา ๑๕๐ บาท

...จุดยืนบอบ

ธรรมเกียรติ์ กันอริ

อยู่ที่ไหน ในกรณี... จีนและธิเบต?

วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๔๔

เรียน บรรณาธิการ ไทยโพสต์

ผมเคยขึ้นชมงานเขียนของ
คุณธรรมเกียรติ์ กันอริ ในคอลัมน์
“บังอวยเบิกฟ้า” มาเนื่อง ๆ แต่เรื่อง
“ความเข้าใจทะเลสาบและท่าที่ต่อ
จีน” ที่ลงพิมพ์ในฉบับวันอาทิตย์ที่ ๓
มิถุนายนนั้น นับว่าน่าเสียดาย แสดง
ว่าผู้เขียนไม่รู้เรื่องที่ตนเขียนเอาเลย
แถมยังเก็บข้อมูลจากฝ่ายเดียวมา
เสนอ ดังเห็นว่าคุณธรรมเกียรติ์ทำตน
เป็นกระบอกเสียงให้สาธารณรัฐ
ประชาชนจีนเอาเลย

ผมจะขอยกถ้อยคำของผู้เขียน
มาให้ท่านเป็นตอน ๆ ดังนี้

๑

ทะเลสาบ.....ยังปกครองคดี
กันผ่านการถือครองทาส

นี่เป็นคำโฆษณาชวนเชื่อของ
รัฐบาลจีนอย่างไม่มีมูลความจริงใด ๆ
ทั้งสิ้น โดยที่ทะเลสาบนั้นก็ลี้ภัยไปจาก
ธิเบตเป็นเวลากว่าสี่ศตวรรษแล้ว และ
รัฐบาลพลัดถิ่นของธิเบต ซึ่งพระองค์
ทรงเป็นประมุข ก็ดุดังพระราชาน์
ระบอบประชาธิปไตย โดยมีทั้งรัฐบาล
และรัฐสภา แสดงว่าผู้เขียนไม่ได้
ติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหวของ
พระองค์ท่าน ซึ่งทรงได้รับความ
ยกย่องจากประมุขและปณัฏชนของ
อารยประเทศแทบทั่วโลก

สถานะของทะเลลามาที่มีบทบาททั้งทางโลกและทางธรรมนั้น เราอาจไม่คุ้นเคย แต่ที่ผู้เขียนบอกว่า พระองค์ท่าน ชาติสมณสาธูป นั้น เขาตระหนักว่าพระภิกษุของเรา มีสมณสาธูปทั้งเมืองหน้าและเมืองหลังอย่างควรแก่การเคารพสักการะมากน้อยเพียงใด สงสัยอยู่ อนึ่งเมื่อพระองค์ท่านเสด็จไปพบท่านอาจารย์พุทธทาสที่สวนโมกข์ เมื่อแรกมาเมืองไทยในปี ๒๕๑๐ นั้น ท่านอาจารย์ยกย่องเลียบวัตรของพระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง ดังทะเลลามา ก็ได้เฝ้าสมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบันตั้งแต่เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชสาสน์โสภณอยู่ และเจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชก็ตรัสยกย่องชมเชยสมณสาธูปของพระองค์ท่านยิ่งนัก ยิ่งเมื่อเร็ว ๆ นี้ พระราชาคณะไทยที่อ่อนพระรชากว่าท่านไปพบกับพระองค์ท่านที่ธรรมศาลา ก่อนพระคุณท่านรูปนั้นจะลากลับ องค์ประมุขสงฆ์แห่งนิภาวชิรยาน ขอลงกราบพระคุณท่านโดยประทานอธิบายว่าพระเถรวาทแม้จะอ่อนพระรชากว่า แต่เถรวาทก็ดุจดั่งพี่เอื้อยของนิภาวชิรยาน การอภิวัตพระเถรวาทมิที่ไม่ต่างพร้อยในทางพระธรรมวินัย ถือว่าเป็นมงคลสำหรับพระองค์ท่าน

๒

คุณธรรมเกียรติ กัณโธริ กล่าวหาว่าคนไทยไม่ควรเปลืองเงินปัญญาเกินสติ แล้วไปหลงทะเลลามาแห่งชิเบต ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกเหมือนเรา โดยเขาอธิบายว่า ชิเบตเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีน นี่ก็เป็นถ้อยคำที่เขาได้มาจากการโฆษณา

ชวนเชื่อของรัฐบาลจีนนั่นเอง เพราะจีนยุบเอกราชชิเบตในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ดังที่ญี่ปุ่นบุกมายึดครองเมืองไทยในปี พ.ศ. ๒๔๘๗ นั่นเอง และถ้าไม่มีอาจารย์ปริดี พนมยงค์กับขบวนการเสรีไทย เราจะกอบกู้เอกราชได้อย่างไร ทั้ง ๆ ที่ชิเบตเองก็ไม่ต้องการเอกราชจากจีน หากต้องการความเป็นตัวของตัวเองในทางวัฒนธรรมและศาสนธรรมกับการปกครองภายใน (autonomy not independent) เท่านั้น โดยขอให้ประกาศว่า ชิเบตเป็นเขตแดนทางสันติภาพ (zone of peace) และขอให้จีนยุติการโยกย้ายพลเมืองจีนเข้าไปกลืนคนชิเบต โดยที่จีนก็กดขี่ข่มเหงชาวชิเบตอยู่ในทุก ๆ ทาง ความข้อหลังนี้ ใครก็ตามที่เข้าไปชิเบตโดยมีแวตาทที่ไม่ถูกมัคคุเทศก์จีนพำพราย่อมเห็นได้เอง ดังคนที่เข้าไปในพม่าก็เห็นได้ว่าเผด็จการทหารพม่ากดขี่ข่มเหงราษฎรพม่า และชาวไทยใหญ่มอญ กะเหรี่ยง ฯลฯ อย่างไรบ้าง

๓

คุณธรรมเกียรติเขียนต่อไปด้วยว่า ชาวไทยมุสลิมในปลายภาคใต้ มีศาสนาและวัฒนธรรมต่างจากชาวไทยส่วนใหญ่ ข้ำพูดภาษายาวี ทำให้เป็นเหตุต้องแยกดินแดน และมีผู้สนับสนุนให้แยกดินแดนดังนี้จะชอบธรรมหรือไม่ คนอิสานที่พูดภาษาลาวก็จะมีคนยกเป็นข้ออ้างแยกตัวบ้างเหมือนกัน

ความจริงผู้เขียนลืมไปว่าชาวปัตตานีและชาวอิสานถูกฆ่าตายมาเสียนักต่อนักแล้ว โดยรัฐบาลเผด็จการทหาร ในข้อหาว่าเป็นภพญแยกดินแดน

ทั้ง ๆ ที่ผู้นำเหล่านั้นต้องการก็คือการคงเอกลักษณ์ของเขาไว้ในทางภาษาวัฒนธรรมและศาสนา แม้บัดนี้แล้ว ถ้าเราต้องการเป็นประชาธิปไตยที่เนื้อหาสาระ ก็น่าจะทำให้เขาได้เป็นตัวของตัวเอง ตามวิถีทางแห่งการกระจายอำนาจ โดยไม่รวมศูนย์ไว้ที่กรุงเทพฯ นี่ก็คล้าย ๆ กับที่ทะเลลามาต้องพระประสงค์สำหรับชิเบตกับจีนนั่นเอง โดยที่คุณธรรมเกียรติก็น่าจะรู้ว่าชาวมุสลิมที่ถูกเกณฑ์ให้เป็นไทยมุสลิมนั้น เขาไม่ต้องการความยึดเย็ดทางศาสนา และวัฒนธรรมจากชนชั้นปกครองในภาคกลาง แม้ชื่อเขาซึ่งมีรากมาจากภาษาอาหรับ ก็ต้องถูกเปลี่ยนให้ไปเป็นภาษาไทยอย่างบาลี สันสกฤตแล้วนี่เป็นความชอบธรรมละหรือ

๔

สำหรับมหาวิทยาลัย ซึ่งจีนสร้างไว้ในชิเบตนั้น นอกจากจะเป็นพยานแห่งการโฆษณาชวนเชื่อแล้ว ยังเป็นที่ที่ใช้ในการล้างสมองคนชิเบต ให้ดูถูกภาษาของตน ตลอดจนศาสนธรรม และวัฒนธรรมของตน เพื่อหันไปนิยมชมชอบความศรีวิไลของจีน ซึ่งในสมัยนี้ ไม่ได้ติดติดอยู่กับมากซ์หรือเหมาแล้ว หากให้หันไปโนทางทุนนิยมและบริโภคนิยมอย่างอันตรายยิ่งดังมหาวิทยาลัยไทยเองก็เช่นกัน มีที่โนแบบ้างที่อุดหนุนให้นักศึกษาภูมิใจในศักดิ์ศรีของชาวบ้านและวัฒนธรรมท้องถิ่น หากให้คนรุ่นใหม่พากันอำพาผวาปีก อยกาเดินเข้าสู่ความเป็นโลกาภิวัตน์ทั้งนั้นหรือมิใช่มีมหาวิทยาลัยโนแบบ้างที่เห็นโทษของกระแสนี้ ว่าแท้ที่จริงคือโลกาภิวัตน์ แม้จนมหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ ที่อาจารย์ประดิษฐ์ขึ้นมา เพื่อปลุกจิตสำนึกของเยาวชนให้นำเอา ธรรมะมาใช้เป็นคาสตรา เพื่อต่อสู้กับ ธรรม แต่แล้วสภามหาวิทยาลัยก็ ต้องการให้จิตสำนึกในทางธรรม ศาสตร์และการเมืองให้ปลาสนาการ ไป โดยการย้ายจากท่าพระจันทร์ไป สุรัสวดีนั่นก็คือเพื่อมอมเมาคนรุ่นใหม่ ให้ไม่โยติกับความถูกต้องชั่วดี หาก ให้มุ่งแต่การเรียนรู้เพื่อสอบแล้วออกไป เป็นลูกจ้าง โดยงานที่ทำงานเป็นมิชฌา- อาชีวะหรือไม่ ก็ไม่โยไทกัน แล้ว มหาวิทยาลัยที่จีนตั้งขึ้นไว้ในธิเบตจะดี ไปกว่าของเราได้ละหรือ

๕

ที่ร้ายสุดก็ตรงที่คุณธรรม- เกียรติเขียนว่า “๕๐ ปี ของการปลด แยกธิเบต...ธิเบตได้รับการปลดปล่อย จากระบอบศักดินา...” โดยอ้างบท รายงานสารคดีเรื่อง “เยือนหลังคาโลก เขตปกครองธิเบต” ของลำเร้ง คำพะอู ที่อ้างว่าธิเบตมีเสรีภาพ ฯลฯ นั้น

อยากถามว่าคุณสำเร็จได้ข้อมูล มาจากไหน นอกไปจากปากคำของ มัคคุเทศก์จีน โดยได้เคยอ่านหนังสือ อื่นๆ ที่ให้ข้อเท็จจริงจากทั่วโลก เช่น จากองค์กรนิรโทษกรรมสากลบ้างไหม ยิ่งที่คุณธรรมเกียรติอวดอ้างข้อเท็จ- จจริง (ซึ่งคงได้มาจากข้อเขียนของคุณ ลำเร้ง) ว่า “ธิเบตได้มีมหาวิทยาลัยของ ตนเองหนึ่ง จากการศึกษาที่ไม่เคยมีมาก่อน” นั้น นำหัวเราะไหม ถ้าใครที่ศึกษา พุทธศาสนาในธิเบต ย่อมรู้ว่าอาราม ใหญ่ๆ ในธิเบตและในอินเดียก่อน หน้านั้น ล้วนทำหน้าที่ดังมหาวิทยาลัย ที่เรารู้จักกันจากฝรั่งทั้งนั้น โดยที่

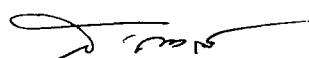
มหาวิทยาลัย หรือมหาอารามใน อินเดียถูกพวกมุสลิมทำลายจนสิ้นซาก ไม่ว่าจะเป็นลันทา หรือวิกรมศิลา เณก เช่น มหาอารามหรือมหาวิทยาลัยใน ธิเบต ไม่ว่าจะเป็นเดรปุง เสรา หรือกาดัน ก็ถูกกองทัพจีนทำลายลงเช่นกัน โดย พระถูกประหาร ถูกจองล้าง ถูก ทรมาณ สามเณริ์และแม่ชีถูกกระทำ ข้ำเรา ฯลฯ ถ้าภายในธิเบตมีเสรีภาพ ดังที่จีนอวดอ้าง ทำไมชาวธิเบตจึงลี้ภัย ออกนอกประเทศเป็นเรือนแสน และ ททยอยกันออกไปเรื่อย ๆ

๖

ครับ ผมขอจบจดหมายนี้ด้วย

คำของคุณธรรมเกียรติ คือ ถ้าเรา จำเป็นต้องแสดงจุดยืนใดๆ จุดยืนนั้น ควรอยู่บนพื้นฐานแห่งความจริง ศึกษาได้ ทั้งอดีตและปัจจุบัน นอกจากนั้นเป็น ผลประโยชน์ของชาติ มิใช่ถูกขอแรง หรือจ้างวานในฐานะบริวารราคาถูก ผมใคร่ใช้ประโยคที่ว่านั้น มา ถามคุณธรรมเกียรติด้วยความเคารพ ในจุดยืนของเขาเวลานี้ ว่าอยู่ที่จุดไหน กันแน่

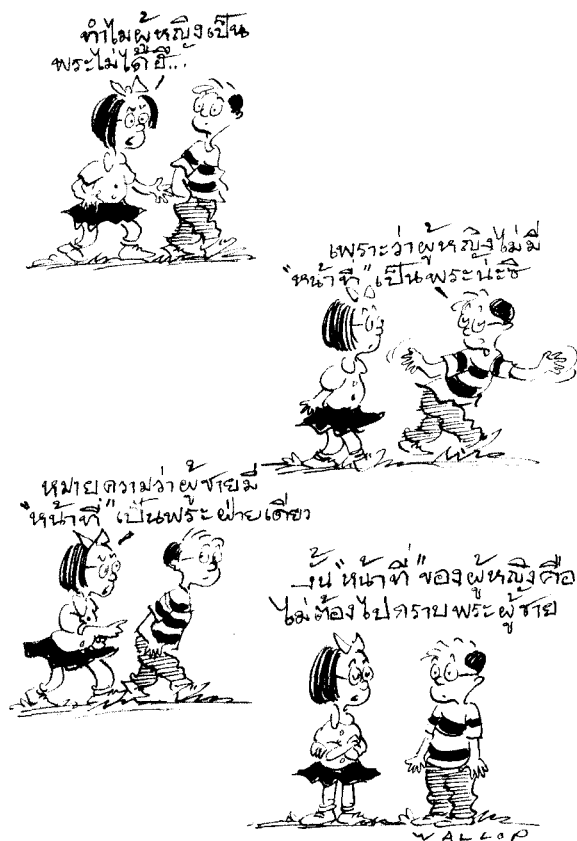
ขอแสดงความนับถือ

สุลักษณ์ ชีวะรักษ์

การ์ตูน by WALLOP

“ธรรมะกับธุรกิจ”

หนังสือดี มีสาระ สะท้อนปัญหา พัฒนาแนวคิด คลายวิกฤติสังคมไทย

โดย...พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต)

ปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา เจ้าของรางวัล “การศึกษาเพื่อสันติภาพ” จากยูเนสโก

๑ ชุด ๘ เล่ม
บรรจุในกล่องสวยงาม
ปกแข็ง เย็บกึ่ง
ขนาด ๓๒ หน้ายก

วางจำหน่ายแล้ว
ราคาชุดละ ๔๙๐ บาท
หรือซื้อแยกเล่ม
ราคาเล่มละ ๔๕-๗๕ บาท

ลักษณะงานเขียน

๑. รวบรวมบทบรรยายในโอกาสต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ มีการปรับแก้และเพิ่มเติมเนื้อหาจนมีความคมลึกและสมสมัยยิ่งขึ้น
๒. ในแต่ละเล่มมีเนื้อหาที่เจาะลึกเฉพาะด้านและจบสมบูรณ์ภายในเล่ม ผู้อ่านจึงสามารถเลือกอ่านเฉพาะเล่มใดเล่มหนึ่งที่สนใจได้
๓. ผู้เขียนได้เพิ่มเนื้อหาจากเดิมและจัดเรียงเนื้อหาตามลำดับที่ควรศึกษาก่อน-หลัง เพื่อเป็นการวางฐานทางความคิดแก่ผู้อ่านไปตามลำดับขั้นตอน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ในทุกประเด็นและสามารถสรุปรวมนำไปใช้อย่างได้ผล

สาระสำคัญ

“เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการบริโภคของคนไทย, ที่ให้เห็นโทษ ทุกข์ ภัย ที่เกิดจากการดำเนินชีวิตที่ผิดพลาดของประชาคมโลก, กระตุ้นเตือนคนไทยให้หันกลับมาทบทวนบทบาทและท่าทีที่มีต่อธรรมชาติ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเป้าหมายการดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างสานสัมพันธ์กับธรรมชาติ, เสนอแนะวิธีการฝึกตน การพัฒนา การศึกษา สังคมและประเทศชาติ โดยยึดหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนสำคัญในการนำทาง”

รายการหนังสือดังกล่าวหาซื้อได้ตามร้านหนังสือทั่วประเทศ หรือติดต่อโดยตรงที่

สำนักพิมพ์สุภาพใจ ๑๔/๓-๓๕๐ หมู่ ๑๐ ถ.พระราม ๒ (ซอย ๓๘) แขวงบางมด เขตจอมทอง กทม. ๑๐๑๕๐
โทรศ. ๐๒-๕๐๒๑, ๐๒-๖๕๐๗, ๐๒-๖๗๙๗ โทรสาร ๐๒-๗๗๔๔

“

การบังเกิดภิกษุณีสงฆ์ขึ้นในเมืองไทย
ดูเหมือนเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เสียแล้ว
หากเป็นเมื่อ ๗๐ ปีก่อน คงไม่สามารถพูดเช่นนี้ได้
แต่ปัจจุบันนี้สถานการณ์ได้เปลี่ยนไปจนกล่าวได้ว่า อะไร ๆ ก็สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งนั้น
คณะสงฆ์ทุกวันนี้อ่อนแออย่างมาก จนยากที่จะขัดขวางมิให้มีสามเณรีหรือภิกษุณี
ดังที่ได้เคยทำสำเร็จมาแล้วเมื่อปี ๒๔๗๐
ไม่ว่าคณะสงฆ์จะใช้มาตรการใด ๆ มาสกัดกั้นห้ามปราม
ก็มีเพียงหวังว่าจะได้รับความสนับสนุนจากผู้คนดังแต่ก่อน

ทุกวันนี้คณะสงฆ์ได้สูญเสียศรัทธาจากมหาชนไปมาก
จนยากที่จะนำประชาชนให้เห็นคล้อยตามได้ง่าย ๆ มิใช่ต้องเฝ้าว่า
ก็ครั้งก็หนแล้วที่คณะสงฆ์ได้ทำสิ่งที่สวนทางกับความรู้สึกนึกคิดของผู้คนในสังคม
จนทำให้เกิดความระอากันไปทั่วหน้า
กรณีธรรมกายเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ชัดเจน

”

พระไพศาล วิสาโล

เครือข่ายชาวพุทธเพื่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย